The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

עתון התנועה העולמית של המזרחי הפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

...ום שישי, י"א תמוז תשל"ו (9.7.76), שנה ל"ט, ...1127 — המחיר 2.70 ל"י, כולל מס ערך מוסף

הרמטכ"ל מגלה פרטים על „מבצע אנטבה"

כנון מבצע חילוץ החטופים החל מיד אחר שנודע שהמטוס נחת באוגנדה

...ע כולו ארך לא יותר מ־7 שעות וארבעת המחבלים הראשונים חוסלו תוך פחות מדקה מאז שכוח צה"ל פרץ ... הנתיבות הישן שבו היו בני הערובה ● עם הכוח הוטסה יחידה רפואית גדולה עם ציוד כולל חדרי ניתוח ● ניתנה הוראה לאנשי הכוח שלא לפגוע בחיילים אוגנדיים אלא אם כן יותקפו

...פרטי המבצע ש. אבניאלי ... שניה — מאז פרץ כוח ...ית הנתיבות הישן באנ־ ...ו ארבעה מחבלים בידי־ ...צרפים, ששברו על ה־ ...שלום — גילה אמש ה־ ...רב־אלוף מרדכי גור ב־ ...ים על המבצע.

...ל ציין כי בין הכוחות ה־ ...אנטבה היו 33 רופאים ומ־ ...ציוד הרפואי.

...בפני העתונאים בבית סו־ ...ל־אביב גילה הרמטכ"ל פר־ ...הכנות שקדמו למבצע ועל ...מה.

...ל ציין כי ביום לאחר שנל־ ...ים על הפעולה, אפשר ל־ ...מבצע נחל הצלחה יוצאת ...מן הבחינה הצבאית.

היו סיכונים מרובים

הסיכונים, אמר ר/א גור, שנלקחו במבצע זה על כל שלביו היו רבים מאד, וזה נוגע לתכנון, לביצוע וכן למצב שעלול היה להיווצר לאחר הביצוע. ברם, ההצלחה היתה גדולה ממה שהנחנו".

הרמטכ"ל הדגיש כי כל המבצע כו־לו: מההכנון ועד הביצוע היה כולו של צה"ל ובאף שלב לא שותף שום גורם אחר.

הכוחות שפעלו באו מבין כל חילות צה"ל

"הכוחות שפעלו משקפים את צה"ל כולו — אמר רב אלוף גור „השתתפו בו צנחנים, יחידות חיל רגלים, יחי־דות של חיל האוויר על אמצעיהן המגוונים, חילות תחזוקה כמו חיל הקשר, המודיעין שהישגיהם היו יוצ־אים מן הכללי".

הרמטכ"ל גילה כי ערב המבצע נערכו תרגילים מוקדמים של חיל האוויר ושל כוחות היבשה. ומתברר כיום ש־90 אחוז מהמבצעים שתוכננו — בוצעו בשעת הפעולה וזה כולל גם את לוח הזמנים.

„המבצע הזה יכול להוכיח את מלוא ערכה המוסרי של היהדות ה־לוחמת מבצע שכולו מבוסס על טוהר הנשק ומוסר הלחימה", אמר הרמט־כ"ל בהביאו דוגמא כי בצוות נספו 33 רופאים עם ציוד רפואי לאזרחים כולל חדרי ניתוח משוכללים ואפילו כדי חלב לטפול בחולי המעיים מבין החטופים".

ציין כי נתנו הוראות ברורות לחיי־לים לא לפגוע באנשים לא מזויינים ואכן האנשים שהמתינו בבית הנתי־בות החדש לא נפגעו.

התכנון החל מיד לאחר שהמטוס נחת באוגנדה

ר/א גור גילה כי בלילה בין יום ראשון להסטת המטוס ליום שני ישב בלשכתו של שר הביטחון ועוזרי־הם עקבו אחר נתיב המטוס. ומרגע שנחת המטוס באוגנדה החלו בתכנון המבצעים.

היום השני של החטיפה עדיין לא ידעו מהן דרישות החוטפים אולם ב־יום השלישי נקרא לירושלים להתיי־עצות דחופה ושם נשאל אם ישנן אפשרויות צבאיות — הרמטכ"ל ענה בחיוב.

ביום שלישי בלילה כבר הוקמו ב־מטה הכללי מספר יחידות הכנה. ה־תוכניות הראשונות הוצגו בפני ה־רמטכ"ל ביום רביעי בבוקר. „אם כי כולן היו בנות־ביצוע ויכלו לפגוע במחבלים — היו בהן נקודות חולשה שלא אפשרו לי עדיין לאשר אותן שכן לא יכולתי להבטיח שהחטופים לא ייפגעו.

נקודה שנייה היתה כי הדיווחים של המודיעין לא היו מספיקים. ל־דוגמא: הידיעות סיפרו כי גדוד עד שני גדודים של חיילים אוגנדיים שומרים בשדה התעופה. ויש הבדל גדול אם צריך להלחם נגד 500 חייל או אלף.

הרמטכ"ל הוסיף כי בכל התכנונים הללו יכולנו לקחת על עצמנו סיכון לכוח המבצע, אולם לא היה כאן עניין של שלום החיילים אלא של החטופים.

„ביום חמישי כבר היתה התמונה ברורה יותר ולקראת הערב יכולנו כבר לגבש תוכנית מושלמת יותר. נערכו ישיבות מארתוניות וקצין צנחנים ראשי הציג תוכנית מפורטת שלא היתה רחוקה מהתכנונים הקוד־מות.

שני הגורמים שעמדו לדיון

עמדו בפנינו שני גורמים עיקריים: מציאת הדרך הנכונה להפעיל את הכוח האווירי על כל הבעיות הכרו־כות בכך, כגון המרחק הניווט ה־נחיתה ההכראה; והגורם השני הפ־עלת הכוח היבשתי. נדונו כל הבעי־יות ובעיקר ההשתלטות על השדה, והריצה המהירה אל בית הנתיבות כדי שמינימום אנשים ייפגעו בפעו־לה.

(סוף בעמוד 2)

הנציג הבריטי חזר לאוגנדה ופתח בחיפושים אחר הגב' בלוך

בניה של הגב' בלוך פנו לארגונים בינלאומיים

ניירובי, 8 (עי"ר רויטר) — הנציג העליון הבריטי ג'יימס הנסי חזר היום באוירה דחוף ל־קמפלה באוגנדה, והחל מיד ב־מאמצים לגלות את עקבותיה של הגב' דורה בלוך בת ה־74, בת הערובה היהודיה שלא הוצלה בידי הישראלים בנמל התעופה ב־אנטבה.

הנציבות העליונה הבריטית (השג־רירות) בקאמפלה מסרה כי מר הנסי ביקש פגישה עם משרד החוץ של אוגנדה כדי לבדוק את מקום המצ־אותה של הגב' בלוך, בעלת האזר־חות הבריטית והישראלית.

נמסר, כי מר הנסי מקיים קשרים טובים עם הנשיא אידי אמין. אולם אחד מעובדי הנשיא אמר טלפונית, כי לא נתקבלה בקשה מצד הנציב העליון להיפגש עם אמין.

קודם לכן, כאשר נשאל אודות הגב' בלוך, אמר אחד העוזרים של אמין לעתונאים בניירובי, בשיחת טלפון: „אל תשאלו אותי, תשאלו את ישראל".

העוזר אמר כי הגב' בלוך שוחררה ביום ו' מבית החולים מולאגו שב־קאמפלה, שם קיבלה טיפול לאחר שעצם נתקע בגרונה. סמן כי היא היתה בין כמאה בני ערובה שחולצו בידי הישראלים ביום א' לפנות בוקר.

אולם בבית הנבחרים הבריטי אמר אתמול אחד השרים, כי איש ה־נציבות הבריטית העליונה ביקר אצל

(סוף בעמוד 2)

הגב' דורה בלוך ובתה אילת

והיום השביעי...
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
ביקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

הנהלת המפד"ל דנה על המצב במגזר הערבי במדינה

ש. טולידנו: מבצע אנטבה העלה כבודו של צה"ל בעיני ערביי ישראל ● צ. ברנשטיין: התוצאה הטובה של המבצע — התלכדות העם ■ ד"ר בורג: ההזדמנות לחידוש הדו־שיח עם הערבים במדינה

מאת חיים פיקרש, סופרנו בתל־אביב

פעולת הבזק לשחרור חטופי המטוס באנטבה, העלתה את כבו־דו של צ.ה.ל. בעיני ערביי ישראל — זאת אמר אתמול שמואל טולי־דאנו, יועץ ראש הממשלה לענייני ערביים, בישיבת הנהלת המפד"ל ש־פתחה בדיון על המצב במגזר הערבי בארץ.

מר טולידאנו מסר עוד כי בארבעת הימים האחרונים בדקו גורמים מוס־מכים את תגובת ערביי ישראל ל־פעולת צ.ה.ל. באנטבה והתוצאות הוכיחו כי הערבים מעריכים מאוד את יכולתו של צה"ל וכי נמצאים שוב בדפנסיווה. עם זאת סבור מר טולידאנו שבעיות היסוד לא ישתנו בעקבות מבצע זה, המצב עלול שוב להחמיר, אם לא ישולבו ערביי יש־ראל בפעילות כלל ארצית לרבות ב־מישור הפוליטי שכן התסיסה הלאו־מנית בקרב הדור הצעיר לא נחלשה.

הנואם העריך את החלטת המפד־ל להקמת ועדת שרים לענייני ה־מיעוטים, הפעלתה של „ועדת ה־מגבלים" וכינונה של מועצה צי־בורית־יהודית ערבית, ובכמה התחו־מים אכן מסתמן שילוב הערביים ב־חיי המדינה אך לא במישור הפוליטי. לכן פנה אל המפלגות הציוניות, ל־רבות המפד"ל לשלב את ערביי יש־ראל במערך הפוליטי שלהם.

ברנשטיין: הצלחת מבצע אנטבה — יד ההשגחה העליונה

מזכיל המפד"ל צבי ברנשטיין, שפתח את ישיבת ההנהלה התייחס ב־תחילה אל פעולת צ.ה.ל. באנטבה ואמר: „לא רק אנו, יהודים מאמינים, אלא כל בני עמנו, אינם יכולים ש־לא לראות בהצלחת המבצע את יד ההשגחה שהביאה תשועת השם כ־הרף עין. נתקיים בנו מה שנאמר ב־פרשת השבוע: „הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה". עמדה לנו ההתעוררות לאחדות העם וההזדהות המלאה עם הדאגה להציל את ה־לקוחים למות ושליחי העם חיילי צ.ה.ל., הצליחו לבצע את המשימה הבלתי אפשרית על כל פרטיה, ב־מסירות נפש שלא ידעה גבול.

מר ברנשטיין הוסיף כי נורא ומלא

(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	6.10	7.31
תל־אביב	6.28	7.34
חיפה	6.22	7.35
באר־שבע	6.25	7.23
אילת	6.21	7.27

פניית הגר"ש גורן לאפיפיור ולפורד להצלת הגב' בלוך

הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן שיגר מברקים לאפיפיור, ל־ראשי דת בעולם, לנשיא ג'רלד פורד ולמזכיר האו"ם קורט ואלדהיים ב־בקשה דחופה להפעיל לחץ על ה־גורמים באוגנדה לשחרר את הגב' דורה בלוך שעדיין נמצאת בשבי.

ואלדהיים מסרב לקבוע עמדה בעניין פשיטת צה"ל

מרכז האו"ם, (עי"ר). — מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים אינו חושב כי השעה מתאימה לקבוע עמדה, אם היתה מוצדקת פשיטת הקומנ־דו הישראלית שנערכה בסוף ה־שבוע בשדה התעופה אנטבה ל־אור הנסיבות — אמר היום דובר האו"ם.

בהשיבו לשאלה שהציג לו כתב בתדרוך היומי, אמר הדובר „מועצת הבטחון נתבקשה לדון בתלונה של הארגון לאחדות אפריקה בנושא זה". „הבעיה היא סבוכה ביותר, נוכח העובדה שהיא כוללת נושאים של החוק הבינ־לאומי המסורתי נוסף ל־קשיים שנוצרו נוכח התופעה המד־אגת של טרור בינלאומי. מזכיר האו"ם אינו סבור שיהיה זה הולם להביע דעה בנושא זה בשעה זו, מאחר שעלול להיווצר הרושם של קביעת עמדה לגבי ההחלטות שהמו־עצה עשויה לקבל".

סוכנות רויטר שלחה „מכתב התנצלות" למזכיר האו"ם

לונדון, 8 (עי"ר). — המנהל הכללי של סוכנות רויטר גארלד לונג שלח למזכיר האו"ם קורט ואלדהיים איגרת התנצלות ...יבות הצער שנגרם לו על ידי פר... ...יוות מוטעה של דב־ריו בשדה הת... של קהיר.

באיגרת מציין לונג כי רויטר מנסה לדווח בדייקנות, אך אין להבטיח כי טעויות, על אף העובדה שנעשה הכל כדי לצמצם טעויות אלה למינימום.

מצרים וסודאן הסכימו על שיתוף פעולה צבאי ביניהן

קהיר, 8 (עי"ר רויטר). — הושג הסכם על שיתוף פעולה ו־תיאום צבאי בין מצרים לסודאן — על כך מסר היום סגן נשיא מצ־רים חוסני מובראק.

סגן נשיא מצרים הודיע על כך לעתונאים מצריים שליוו אותו ב־שובו מחרטום לקהיר.

מובראק אמר, כי משלחת צבאית המבקרת עתה בסודאן מקיימת מג־עים עם מפקדים צבאיים סודא־ניים בנושא זה.

שר המלחמה המצרי מוחמד גא־מסי אמר היום כי מצרים מגישה סיוע צבאי לסודאן. בנאום שהש־מיע בטקס שנערך באקדמיה הצב־אית ע"ש נאצר טען גאמסי כי ניס־יון ההפיכה בסודאן והתקפת האזו־רים בלבנון הם חוליות „בתכנית להחלשת העולם הערבי".

בתוך כך הודיע היום העיתון „אל אהרם" כי שלטונות סודן עצרו 54 פוליטיקאים סודנים ושניים לובים על שהיו מעורבים בניסיון הקשר נגד הנשיא ג'עפר נומירי.

העתון מסר כי עם העצורים נמנה עלי מחמוד הסנין, עורך דין אשר לדבריו היה מועמד לראש הממשלה החדש בסודן אילו הוכתר הקשר ב־הצלחה.

עוד מסר העתון, כי הסנין חבר ב„האחים המוסלמים", תנועה ימנית קיצונית האסורה בסודן.

ראש ממשלת סודן לשעבר צאדיק אל מהדי, שחי בגלות יותר מחמש שנים, עמד להתמנות י"ר הלשכה הפוליטית, שנועדה להוות את ה־סמכות העליונה במדינה.

תחזית מזג האוויר

בהיר עם עליה קלה בטמפרטורה. תחזית לשבת: בהיר עם עליה קלה בטמפרטורות הלחות נמוכה בהרים ובפנים הארץ. הטמפרטורות להיום: ירושלים 20—32, תל אביב 23—29, חיפה 25—30, רמת הגולן 18—31, נהריה 19—30, צפת 20—31, טבריה 22—38, נצרת 21—31, עפולה 21—33, השומרון 19—31, לוד 20—33, יריחו 23—40, עזה 22—30, באר שבע 19—35, אילת 27—4", מפרץ שלמה 27—40 מעלות. גובה הגלים מחר 40—80 ס"מ.

משטרת ברלין פתחה במצוד אחר ארבע המחבלות שנמלטו

ברלין, 8 (יופ"י) — משטרת ברלין המערבית הודיעה היום כי קיבלה 150 הודעות מהציבור ב־קשר עם 4 הטרוריסטיות שנמלטו אתמול בנסיבות מוזרות מבית הסוהר לנשים בברלין, אך עד כה לא עלה בידה לעצרן.

„כל ההודעות לא היו אלא אזעקות שוא".

בריחתן של 4 האנרכיסטיות, שלו־שה חדשים לפני הבחירות הכלליות בגרמניה המערבית, גרמה לסערה מדינית. הרמן אוקספורט, העומד ב־ראש מחלקת המשפטים של ברלין המערבית דחה דרישה שהגישה ה־אופוזיציה הנוצרית דמוקרטית שיתפ־טר. מפלגת האופוזיציה תיארה את הפרשה כ„שערוריה בממדים עצו־מים".

בית הכנסת בהיכל שלמה — ירושלים

*

איחוד בתי הכנסת בישראל — סניף ירושלים

בבית הכנסת בהיכל שלמה תתקיים השבת פרשת בלק

תפילת הודיה

על הצלת חטופי אוגנדה ונצחונו הגדול של צה"ל, כפי שנקבע על־ידי מועצת הרבנות הראשית לישראל.

ידרוש: מרן הרה"ג זלמן דרוק שליט"א, רב האיזור

לפני התיבה יעבור החזן הראשי של היכל שלמה
שלמה אייזנבך

בליווי מקהלת היכל שלמה

מוסדות קרעטשניף באדה"ק

שכון קרעטשניף רחובות

הננו מודיעים בזה לכל ידידנו ואנ"ש שבעה"ש ביום ג' פרשת פנחס ט"ו תמוז תשל"ו (13.7.76)

יומא דהילולא של רבנו הקוה"ט מוהרד"מ זצוקללה"ה

תתקיים אי"ה

סיום הש"ס והכנסת ספר תורה

נדבת ידידנו היקר
ר' אברהם דוידוביץ ומשפ' הי"ו
ממעץ — צרפת

להיכל בית מדרשנו הגדול שכון קרעטשניף, רחובות, בשעה 7.00 בערב.
כתיבת האותיות בבית אבות קרעטשניף החל משעה 4.00 אחה"צ.

ההנהלה

סיעת המזרחי והפועל המזרחי בעצרת הסוכנות היהודית

תתכנס

ביום ראשון י"ג בתמוז תשל"ו (11.7.76) בשעה 11.00 לפנה"צ בבית מאיר ירושלים

נציגינו בעצרת הסוכנות היהודית וחברי המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי מוזמנים.

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי

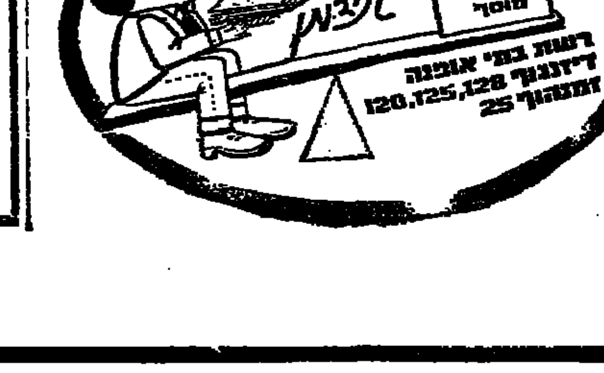

הדתית לאומית
תנועת האשה הדתית לאומית בישראל

רשימת תנועת האשה הדתית לאומית לועידת המפד"ל והפועל המזרחי

פגישות בסניפים
בהשתתפות חברות הנהלת הרשימה

יום ראשון, י"ג תמוז תשל"ו 11.7.76
נתניה — חוג בית בבית הגב' דבורה הגנר רח' בנימין 16, בשעה 7.30 בערב, בהשתתפות הרבנית רחל גריס.
פתח־תקוה — מפגש חברות בבית הגב' שרה קובלין, רח' ההגנה 16, בהשתתפות הח' בריב יקיר.
כפר־סבא — חוג בית בשכון מזרחי ה', בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הרבנית היה מאיר.

יום שני, י"ד תמוז תשל"ו 12.7.76
ועדת ההסברה הארצית, בשעה 3.00 אחה"צ, בבית התנועה בת"א, בחדר 313.
כפר־סבא — חוג בית בבית הגב' רבקה רומי בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הח' פנינה נמיר.

יום שלישי, ט"ו תמוז תשל"ו 13.7.76
חולון — חוג בית בבית הח' שרה שרוק, רח' חנה סנש 12, בשעה 8.00 בערב, בהשתתפות הח' בריב יקיר.
תל־אביב — אספת מסבירות מקומיות, בשעה 10 בבוקר, בסניף אחד העם 110, חוג שפ"ץ, בבית הגב' המאירי, בר־אילן 11, בשעה 5 אחה"צ.

יום רביעי, ט"ז תמוז תשל"ו 14.7.76
פרדס־חנה — פגישה עם צוות עובדי „נוה מיכאל", בשעה 5.00 אחה"צ, בהשתתפות הח' לאה תירוש.
אשקלון — פגישת ועדת הפעולה. בבית הח' דינה בוכניק, וואגבנד 15, בשעה 6.30 בערב. בהשתתפות הח' פנינה נמיר.

מועדון עצין להוי ותרבות דתית
מלון "פאל"
רח' הירקון 277
תל־אביב

תכנית השבוע

מוצש"ק י"ב תמוז תשל"ו (10.7.76) בשעה 21.00
חטיפת המטוס באנטבה — ראיון עם אלוף משנה (מיל.) „בורקה" בר־לב לשעבר ראש המשלחת הצבאית של משרד הבטחון באוגנדה וביום איש עסקים.
ממשוחררי החטיפה — המשפטן עקיבא לקסר
איתן אהרונוביץ
מראיינים שלמה נקדימון ושאול מייזליש
* בתוכניה האומנותית — אושיק לוי ולהקתו

יום שני י"ד תמוז תשל"ו (12.7.76) בשעה 21.00
* מועדון הזמר עם אפי נצר
* ריקודי עם ועמים בהדרכת המרקידה לאה

נתקבלו
שמלות כלה
מיוחדות
PARIS ★ LONDON ★ ROME
שיבעץ
דיזנגוף 128 תל־אביב
3 קומות אופנה
פתוח ללא הפסקה
מ־9 בבוקר עד 7 בערב

ברכת מזל טוב לבבית לחברנו
...מאי מילברג ורעיתו חוה
לנשואי הבן דורון נ"י עם בחיל יהודית שתחי'
יהי"ר שתזכו לרוות מהם רב נחת
...ות הפועל המזרחי סניף פתח־תקוה | בית הכנסת של הפוהמ"ז רח' ששכפר 41 פ"ת
לשכת הספיה של הפוהמ"ז פ"ת

...יחוד בתי הכנסת בישראל
...ן המיצר קראתי י־ה ...ענני במרחב י־ה"
...ת הודיה לאלקי מערכות־ישראל, שסייע בידי ...־צה"ל לחלץ בעוז ובגבורה, את אחינו בני־ ...ל שהיו נתונים בצרה ובשביה, אנו פונים ...אה לכל בתי הכנסת בישראל לקיים בשבת זו,
...פילת הודיה
...שנקבע ע"י מועצת הרבנות הראשית לישראל.

...ת הראשית — המועצה הדתית
חיפה
קורס לשוחטי עופות
הננו מתכבדים להודיע לצבור הדתי ללומדי ישיבות והכוללים, על פתיחת
...ורס לשוחטי עופות
מועד הפתיחה ג' אלול תשל"ו, ויימשך 3 חדשים
מעונינים יפנו בהקדם אישית למנהל מח' הכשרות במועצה בחיפה, רח' שמואל בן עדיה 4, פנת קבוץ גלויות 62, ב'—ד', י"ד—ט"ז בתמוז בשעות 2—12, ובימים ב'—ה' י"ד תמוז בשעה 2—12 לפנה"צ.

לשכת הרבנות — המועצה הדתית רמלה
מכרז לרב שכונה
המועצה הדתית רמלה מכריזה בזאת על משרה פנויה של
רב שכונתי
...מועמדים להמציא למועצה הדתית:
1. תעודת כושר מהרבנות הראשית
2. קורות חיים
3. אישור הרבנות המקומית
מגורים במקום חובה.
...מעונינים לפנות בכתב למועצה הדתית עד ליום ...ג' מנ"א תשל"ו (30.7.76) שעה 12 בצהריים.
המועצה הדתית רמלה

...לון גלי צאנז
חוף הים נתניה
באוירה חדשה ונעימה
* מועדון בריאות וספורט משוכלל, נפתח במקום.
* נותר מספר מצומצם של מקומות
* אולם לשמחות ואירועים
...ת: טל. 053—27674, 053—23921, ת.ד. 18 נתניה

ברוך דיין האמת

בצער וביגון רב אנו מודיעים על פטירתה הפתאומית של רעייתי, אמנו וסבתנו היקרה

חוה רחל (עבילין) לבקו ע"ה

ארונה יגיע מניו־יורק, היום, יום ו' עש"ק י"א בתמוז תשל"ו (9.7.76) לשדה התעופה לוד ב„אל־על" במספר טיסה 082, בערך בשעה 10.00

הלוויה תתקיים היום, בירושלים ותעבור ליד ישיבת פוניבז', גבעת שאול, בדרכה להר המנוחות.
על מועד הלוויה להתקשר המרכז העולמי של המזרחי, טלפון: 35282.

המתאבלים:
בעלה מרדכי (מקס) לבקו
הבנות, הנכדים ושאר בני המשפחה בחו"ל

רב שיח על החינוך לחיי משפחה

האזינו במוצ"ש פרשת בלק, ברשת א' בראדיו בשעה 9.08 לרב־שיח, בנושא חינוך לחיי משפחה בהשתתפות: חנה גריזים, מרכזת המשימה, הרב אהרן ליכטנשטיין, ראש ישי־בת אלון־שבות, ד"ר דב רפל, ד"ר יעקב רנד, פרופ' יהודה אל־צור, — מאוניברסיטת בר־אילן, יהודה קיל מנהל אגף החינוך הדתי.

בנתניה — רק לדתיים
דירת 2 חדרים
ליד הים
מרוהטים עם כל הנוחיות
ק"א לשנה והצי מה־15.8.76
טל' 053—28527
לבקש את גבאי

קוקי' השקית לצליה
קל, נקי, נעים, נפלא!

אנו מודיעים בצער על פטירתה של חניכתנו

זהבה חנוכי ז"ל

הלוויה תצא היום, יום שישי י"א בתמוז תשל"ו (9.7.76) בשעה 11.00 לפנה"צ, מחדר הלוויות בבית החולים שערי צדק בירושלים.

המשפחה — הנהלת בית חינוך עוורים ירושלים

במלאת שש שנים לפטירתו של חברנו הדגול

השר חיים משה שפירא ז"ל

תתקיים ביום ראשון, י"ג תמוז תשל"ו (11.7.76), בשעה 9.30 בבוקר

עליה לקברו

שבהר הזיתים בירושלים

אוטובוס לרשות הציבור, יצא מרחבת „בית מאיר", רח' המלך ג'ורג' ירושלים, בשעה 9.15

הסתדרות הפועל המזרחי הועד הפועל — המפלגה הדתית לאומית ההנהלה

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי

هكذا من الأصل

مكنز من الاصل

של הצופה

מי ילחם בטירור הבינלאומי?

מזכיר או"ם, קורט ואלדהיים, פירסם הצהרה ארוכה, שבאה כנראה לאזן הצהרתו החד־צדדית הקודמת, בה האשים את ישראל, שפשיטתה לאנטבה „היא פגיעה רצינית בריבונות של מדינה חברה באו"ם".

אין הוא הוזר בדעה זו אלא מוסיף קריאה לקהיליה הבינלאומית שתמצא דרכים יעילות כדי לטפל בנוהג המסוכן של טירור בינלאומי. אף מספר, שטפל בהשאי לשחרור השבויים ושוחח על כך עם אידי אמין. „כאשר אני מפעיל את שרותי הטובים בנושאים כה עדינים", אמר מזכיר או"ם, „אין זה בקוכל לפרסם פניות אלה".

ברור, שפניותיו לא הזיזו את אידי אמין לנקוט עמדה יותר נוחה להטופים, ובכל זאת ראה מזכיר או"ם לגנות בפומבי את ישראל שיצאה להלץ את החטופים משבי וממוות.

מר ואלדהיים מדגיש, „התקרית הטרגית באנטבה מבליטה את דחיפות הבעיה". כי גרם לתקרית הטרגית באנטבה: שליט אוגנדה, שלפי כל העדויות שיתף־פעולה עם הטירוריסטים, או שמא צה"ל, שפעל בשם הוק הצדק בהצלת נפשות? לפי הצהרתו הקודמת, נראה, שמזכיר או"ם מוסיף להחזיק בדעה, מדינה־חברה באו"ם המשפת פעולה עם חוטפי מטוסים אינה פוגעת ביסודי הצדק, בעוד המוציאים את החטופים מידי מרצחים פוגעים בעצמאות המדינה שנעשתה בסיס לטירוריסטים.

הערב תדון מועצת־הבטחון בתלונת אוגנדה נגד פשיטת ישראל. עמדת הערבים, האפריקנים והסובייטים ידועה מראש. הם ידקלמו דיקלומים נגד טירור, אלא כדרכם, יאמרו, המחבלים הם לוחמי־חרות ואילו אנשי־הטירור הם הישראלים ועוזריהם.

כל ההלטה עדיינה תסוכל בוטו אמריקני. אלא יש צניין כיצד ינהגו בריטניה וצרפת, בביוחד האחרונה, היודעות היטב כי ומי מקיים את הטירור ואיזו מדינות מכשבות בסיסים לנחיתת מטוסים חטופים ולהבראתם לנבלי־תעופה אחרים.

השגריר האמריקני באו"ם, מר סקרנטון, פנה אל נשיא מועצת־הבטחון לא להצטמצם בענין אנטבה בלבד, אלא להרחיב את הדיון באימי הטירור הבינלאומי והאמצעים הבינלאומיים להילחם בו. סביר להניח, שהרוב הערבי־אפריקני־סובייטי אינו שש לדיון בטירור הבינלאומי, שיוזמיו ומבצעיו ערבים ושמאלנים לגווניהם.

אך נציגי ארצות־הברית, ישראל, ואולי גם נציגי מדינות מסויימות במערב־אירופה, ינסו ודאי לגולל את פגיעותיו של הטירור הבינלאומי, הרכבו ומגמותיו, והמדינות המספקות לו נעלי נחיתה והמראה כדוגמת לוב ואלג'יר, אוגנדה הדרום־תימן, ארצות חברות באו"ם.

אין כל סיכוי שאו"ם ינסה לרסן אירגוני־טירור או ינסה להשפיע על ארצות ערב למנוע נחיתת מטוסים חטופים בנמלי התעופה שלהן. דברי ואלדהיים לריסון הטירור, והעמדת „שירותיו הטובים" למטרה זו, אינם אלא אחיזת־עיניים בלבד. מזכיר או"ם עושה רצון אדוניו מן הרוב שממנו באים הוספי מטוסים על נוסעיהם, עורכי התנקשויות, שופכי־דמים ללא כל סייג.

יש ערך הסברתי בהוקעת הטירור ובהישוף מרכיביו הגלויים והסמויים, כשם שיש ערך לאמירה גלויה, שמדינות אלה ואלה הן שותפות ישירות ועקיפות לכנופיות־מחבלים.

אף היעלמה של הגב' דורה בלוך באוגנדה, שלפי עדים גרורה בכוח מבית החולים, מחייב תגובה נמרצת, אם בינתיים לא יחול מיפנה חיובי במצב. דרמה זו של אשה בת שבעים וחמש, ששליט אוגנדה מכלה בה את זעמו, זעזעה דעת־הקהל העולמית. כל עוד לא אפסה תיקוה דרושה הזדרזות בהצלתה.

אולם היערכות למלחמה בטירור הבינלאומי בדין שתיעשה מחוץ לתחומי או"ם, כפי שציין ראש־הממשלה, שכן באו"ם כיוצגים נציגי אירגוני־הטירור בתמיכת הרוב הסובייטי־ערבי־אפריקני.

ארצות־הברית וארצות המערב, שלפי הערכתן את מיבצע אנטבה מכירות, שאין הטירור מבין אלא לשון אחת, לשון מלחמת־חורמה בו, האם יוסיפו בהיסוסיהן שלא לשבש את היחסים עם העולם הערבי והאפריקני, או שמא תיגבר דעת אלה הרואים בגידולו של הטירור איום על יסודי הדימוקרטיה ועקרונותיה?

מטרתם המרכזית של ארגוני־הטירור, שהערבים ממלאים בהם תפקיד יזום ומפעיל, היא מדינת־ישראל ואזרחיה. מהלומת אנטבה הפתיעה את המחבלים, גם הביכה אותם, אך ודאי לא הרתיעתם. הקיצונים שבהם כבר מאיימים בפעולות חבלה מחודשות.

הצעות שונות כיצד להילחם בטירור הושמעו באחרונה בפומבי. בין הצעה להצעה לבין המציאות הסבוכה מרחק רב. זו מערכה שעוסקים בה שנים רבות, כעדות התגובות הישראליות עד לאנטבה, ובודאי יש מקום נרחב ליוזמה ולתושיה נוספות. ישראל לא סמכה על אחרים ובעצמה חישלה כוח־לוחמה בטירור. כך עשתה בעבר ובהווה וכך תעשה כן הסתם גם בעתיד. ייתכן, שמיבצע אנטבה יסייע לה במלחמתה בטירור. אך המשא בכל כובדו עמוס על כתפיה.

הטירור הוא חוד־החנית של אויבי ישראל מדמשק עד מוסקווה ומקאהיר עד קמפלה. סכומי־עתק תורמים אילי־הנפט הערביים לקופת ארגוני־המחבלים. מזימתם לפגוע באמצעות מרצחים החודרים לייבוי־ספר, החוטפים מטוסים לצרכי סחטנות והאורבים לנציגויות ישראל בעולם.

מלחמה בטירור כרוכה בגיוס מיטב הכוח, בתיחכום רב ובסיכונים, אך אין בסכנת הטירור לחיי אדם לסודרים תקינים. המחבלים זוממים תהו־ובוהו. יש להודרו ולסכל מזימותיהם.

לאחר מיבצע אנטבה נעשתה המלחמה בטירור לכל גילוייו בשימה ראשונה במעלה בדחיפותו.

מועה"ב תפתח היום דיוניה על פשיטת צה"ל לאנטבה

משקיפים באו"ם: הדיונים עשויים להסתיים בקיפאון

מרכזי האו"ם, 8 (ע"ר, יופ"ש וסוכנויות) — מועצת הבטחון תפתח מחר (היום) בדיון על פשיטת צה"ל באנטבה, כדי להציל את חייהם של למעלה מ־מאה בני ערובה ושבויי האו"ם. הקבעה שמעה שדיונים אלה יפתיבו קרוב להחזאי בקיפאון.

הצעת החלטה שהפיצה אמש מדינות אפריקה פוראת לגינוי נמרץ של ישראל, המואשמת ב„תוקפנות נגד אוגנדה" ובפגיעה בריבונותה ו־שלמותה הטריטוריאלית של המדינה שבה הוחזקו בני הערובה.

הצעה זו דורשת שישראל תיענה „לתביעות הצודקות של אוגנדה בדבר פיצויים בלאים" חמורים שנגרמו במהלך הפעולה הישראלית, שבה שוחררו בני הערובה.

מקורות יודעי דבר אמרו כי המדינות המערביות במועצת הביטחון, וביניהן ארה"ב ובריטניה בקיעו כי הימצא הדרך להסכם בדבר הצעה נגדית שתגנה חטיפת מטוסים וטירור.

טיוטה אחת של הצעה מערבית שהופצה באורה בלתי רשמי, בביעת צער על אובדן החיים בעקבות חטיפת מטוס חברת „אייר פראנס". הצעות אלו הוזרות ומאשרות את הצורך לכבד את ריבונותן של מדינות והן מגנות חטיפת מטוסים ומעשי טירור.

דיוני מועצת הבטחון צפויים להערך היום. אחר ההולם על דחיה, כדי לאפשר לשר החוץ של אוגנדה להתהגר אישית ביציבה.

ארה"ב תפעיל וטו להכשלת הצעת הגוש האפריקני

מקורות דיפלומטיים הנבאו שאם ה„גוש" ע בבין 15 המדינות החברות במועצת הביטחון בהצעת ההחלטה של הגוש האפריקני, הפעיל ארה"ב את זכות הווטו שלה, כדי להכשיל החלטה זו.

דובר בשרד החוץ האמריקני רוברט פאנסט אמר אתמול כי ארה"ב תבהיר את עמדתה בקשר עם בעיות משפטיות הכרוכות לאור פעולה ההצלה הישראלית באוגנדה במהלך הדיון שיערך בוועצת הביטחון על נושא זה.

השאלה המשפטית, שהועלתה לדיון בההדרך על השר החוץ האמריקני שנערך אתמול היא — האם הפרה ישראל את סעיפי החוק האמריקני לכבידת ציוד צבאי למדינות זרות על ידי שימוש במטוסי הובלה צבאיים מתוצרת ארה"ב, כדי לבצע את כשיבת ההצלה?

שגריר ישראל באו"ם חיים הרצוג נפגש הבוקר עם נשיא המועצה בטהון, השגריר פיירו וינצי איטליה כדי לדון עימו על ישיבת מועצת הביטחון בפרשה מבצע ההצלה הישראלי באוגנדה.

הרצוג עמד להיפגש בשעות אחר הצהריים גם עם מזכיר האו"ם ואלדהיים, כדי ליבחות נגד הדברים שהשמיע לפיהם הפעולה הישראלית להצלה בני הערובה היא פגיעה בריבונותיה של אוגנדה.

עיתון בניירובי:

אידי אמין הפך ללעג את הארגון לאחדות אפריקה

ניירובי, 8 (ע"ר, יופ"ש) — נשיא אוגנדה אידי אמין הפך את הארגון לאחדות אפריקה לבדיחה של לעג בכהלך השנה שבה כיהן כיו"ר ארגון זה — זאת קבע היום העיתון „סטאנדרד" המופיע בניירובי.

העתון מציין כי הפשיטה הישראלית באנטבה והפעולה אמריקנית דיחה בסטאנלי ויל לפני 12 שנה מוכיחות כי הארגון לאחדות אפריקה שרוי במצב של חוסר אונים ואנדרלמוסיה.

העתון „דיילי ניישן" כתב במאמר ראשי כי פחות מ־50 שנה לאחר ש־שה מיליון יהודים נרצחו על ידי גרמניה של היטלר, חוזרת שוב ה־אנטישמיות בעוצמה למדינות הערב. בעל המאמר הראשי מביע את צערו נוכח העובדה שהארגון לאחדות אפריקה קיבל החלטה, המכוונת נגד היהודים.

העורך ג'ורג' גיתי פרסם לצד מאמרי הראשי צילום של מחנה הריכוז מרהאוזן בתקופת שלטונו של היטלר בגרמניה. הוא מציין כי התמונה זו באה להזכיר לקוראי העיתון „למה מגיבה ישראל בצורה כה נרגשת, כאשר מדובר על השמדת יהודים, רק מפני שהם יהודים".

המאמר הראשי שואל: „אולי ירי כי כמה מדינות אפריקה בעו"ם את קולן בגלוי נגד אכזריות זו הכבישה נגד היהודים".

הוא מציין שכתקבל הרושם ש־העולם עתה הוא הולה ומפעיל קנה מידה מוסרי כפול.

יצויין כי גיתי, העורך הראשי של העתון בשפה האנגלית נשבע גם כסגן נשיא מכון העיתונות הבינלאומי.

משפטנים באוניברסיטת קולומביה קובעים:

מבצע צה"ל באנטבה — חוקי

ניו יורק, 8 (עספ"א) — מומחים למשפט בינלאומי באוניברסיטת קולומביה בניו יורק, הביעו את דעתם פה אחד כי ישראל פעלה כחוק בפרשת הצלתם של בני הערובה באנטבה, על פי הזיקה של הגנה עצמית.

נשיא מועצת עיריית ניו יורק, פול אודוויר, פנה לכשפטנים אלה, לאחר שמזכיר האו"ם ואלדהיים טען כי ישראל פגעה בריבונותה של אוגנדה, וביקש את חוות דעתם.

בינתיים נמסר מוושינגטון, כי כוההים לעניני משפט של משרד החוץ האמריקני בוחנים עתה את השאלה אם ישראל פנתה בריבונות אוגנדה, וגם את השאלה אם ישראל עברה על החקות האמריקניות להכירת נשק, בהשתמשה בשלושה מטוסי תובלה צבאיים כדגם „הרקולס" כדי לבצע את חילוץ בני הערובה.

חוק, שנחקק ב־1961, קובע כי כל ציוד צבאי אותו מספקת ארה"ב, ילשמש אך ורק לצרכי ביטחון פנימי או הגנה עצמית לגיטימית. אם מדינה עוברת על תקנה זו, רשאית ארה"ב לדרוש את החזרת הציוד ולא לספק עוד נשק בעתיד למדינה העבריינית.

הפעולה — לפי החוק של הגנה עצמית

אודוויר מסר לכתב סט"א, כי המומחים לחוק בינלאומי הודיעו ש־על פי הדוקטרינה של הגנה עצמית, לכל מדינה הזכות, ואף ההובה, להגן על אזרחיה. אם אזרחים אלה נמצאים במדינה אחרת, קיימת החובה שיש בה משום סתירה, לכבד גם את העצמאות והריבונות של המדינה שבה נמצאים האורחים של המדינה הראשונה. „אם מתברר כי הדרך היחידה להציל את חיי האזרחים הללו היא באמצעות הדירה מצד המדינה — האם, הרי אז ניתן להצדיק כהגנה משפטית פעולת הצלה ישרה".

עוד מסר נשיא מועצת עירית ניו יורק לכתב סט"א, כי קיים הריג גוסף, אשר לדעתו מתאים גם הוא ל־פעולות החילוץ באוגנדה.

„זהו נימוק הוכניטרי, ועל סמך תיאוריה זו שיערנו אנו, ארה"ב כר־חות משלוח לקונגו לפני מספר שנים כדי להציל מספר מסיונרים ונזירות".

בינתיים ביקשה צירת בית הנבחרים האמריקאית בלה אבזוג, את ממשלת ארה"ב, להגיש הצעת החלטה בכועצת הבטחון אשר תדרוש ל־ערוך חקירה בדבר קנוניה בין אמין והחוטפים הטירוריסטים.

היא אמרה אמש בהכנית טלוויזיה, כי חקירה זו מוצדקת בשום שאמין גילה שיתוף פעולה מירבי עם החוט־פים. ואף הוסיף את שמותיהם של 5 אוגנדים המוחזקים בקניה לרשימת העצורים שאת שחרורם דרשו הטי־רוריסטים תמורת שחרור בני הערובה היהודיים.

רבין: האחריות למעמדה של ישראל לחיי הישראלים שהיו בסכנה — היתה ונשארה שלנו

„כמו בעבר מצאנו את עצמנו די בודדים: מילים יפות במקרה הטוב, אך האחריות למעמדה של ישראל ולחיי הישראלים שהיו ב־סכנה היתה ונשארה שלנו".

כך תיאר ראש הממשלה מר יצחק רבין את הנסיבות שלפיהם ניצבה ישראל בעת חטיפת המטוס לאוגנדה. מר רבין דיבר כאורח בכליאת ה־מרכז החקלאי שהתכנסה בתל־אביב.

ראש הממשלה אמר כי היה זה שבוע קשה שבו לא נרתעה הממשלה מלקבל החלטות קשות, כדי להציל חיי הישראלים החטופים „כאשר נוצרה האפשרות לא נרתעה הממשלה מלקבל הכרעה על מבצע החילוץ כשם שלא נרתעה קודם לכן מהחל־טה, אולי אפילו קשה יותר. כדי להציל את חיי האנשים", אמר מר רבין, בהתייחסו גם להחלטה הראשונה על שחרור מחבלים תמורת חטופים.

„חלה המורה בתהושת הציבור. ה־כות היה עמנו גם לפני מבצע אנטבה, אך הוא בא לידי ביטוי במבצע זה. אני מקווה שהוא סילק כמה סימני שאלה אשר לא היו מוצדקים לפני המבצע ובוודאי שהם עוד פחות מוצ־דקים אחריו. ביכולתנו להשיב מל־חמה שערה במובן הרחב של המילה".

בהתייחסו לנושא ההתיישבות, ש־בו התכנס המרכז החקלאי לדון, אמר מר רבין כי יש להפוך שוב את ה־מתיישבים בארץ למנוף ערכי לשינוי האווירה ולחיזוק הערכים בחברה ה־ישראלית.

מי השתתף במבצע אוגנדה?

סערת רוחות פרצה בכינוס המרכז החקלאי כאשר אמר אברהם ברום, מזכיר ברית התנועה הקיבוצית: „בני מושב, בני הכפר והגבר הם שהיו ב־אוגנדה". מר ברום, לשעבר מזכ"ל משרד החקלאות התווכח עם משמיעי הביקורת נגד התנועה הקיבוצית. הוא אמר כי הבסיס לגאוותנו על פעולת צה"ל באוגנדה — הוא הבסיס של בני הקיבוצים.

דבריו נקטעו בתגובות של רוגז בהם בלטו חברי מושבים. מישהו קרא: „גם בני כפר הבור היו באוגנ־דה".

קודם לכן דיבר נציג כתנועת המו־שבים, אשר טען כי תנועתו מופלית לרעה לעומת הקיבוצים בהלוקת מש־בצות ההתיישבות.

דברו עוד מזכיר המרכז החקלאי שמחה אסף, גב' סנטה יוספטל, מנ־כ"ל משרד החקלאות ראובן אילנד, מיכל גולדמן מכפר תבור.

הדאגה לאיכלוס הגליל בהתיישבות יהודית באה לידי ביטוי בפי רבים מהדוברים. היו שהצביעו על גידול יחסי כפול של האוכלוסיה הערבית בגליל לעומת הגידול של האוכלוסיה היהודית באז שנות ההמישים.

ח"כ בגין: יש לראות בחומרה רבה את דבריו של ואלדהיים

יו"ר הנהלת החרות, ח"כ מנחם בגין, אמר אתמול כי יש לראות בחומרה רבה את דבריו של מז־כיר האו"ם, ד"ר קורט ואלדהיים, כי פעולת ישראל להצלת החטו־פים כנגד התעופה של אנטבה היא פגיעה בריבונות הלאומית של אוגנדה.

מר בגין, שדיבר בישיבת מרכז תנועת החרות בבית ז'בוטינסקי ב־תל־אביב, אמר, כי עוד לפני שהחלו הדיונים בכועצת הביטחון על פעולת השחרור של בני הערובה, החליט מזכיר או"ם כי היתה „פגיעה ב־ריבונות".

מר בגין הוסיף בענין, זה „במקום לגנות פעולה אנושית מופלאה יד־אי נא מזכיר האו"ם, להתענין בגורלה של גב' דורה בלוך, בת ה־74, שיצאה לשמחה משפחתית ועקבותיה נעלמו, לאחר שנלקחה מבית חולים בקמפלה. נתפלל שלא יאונה לה כל רע" אמר.

בהמשך דבריו אמר מנהיג חירות, של ישראל לתבוע מחברות התעו־פה שינקטו מיד אמצעי ביטחון מי־רביים אשר ימנעו בעתיד חטיפת מטוסים. הוא ציין, כי לאחר חטי־פה מטוס „אל על" לאלג'ירייה הת־כנסה ועדת שרים והוא בתוכה, ה־החליטה על סמך המלצות על שורה של אמצעי בטחון. הללו בוצעו ומאז לא נחטף עוד שום מטוס של „אל על".

כה שיכולה לעשות „אל על", אמר יכולה לעשות כל חברת תעופה. ניתן למנוע עליתם של טירוריסטים למטוסים ואם עלו, ניתן להביא ל־כך, שבשום פנים ואופן לא ישתלטו על המטוס.

הוא הוסיף, כי „אל על" תהיה מוכנה להעמיד לרשות יתר החברות את כל הידע שלה בתחום אמצעי הבטחון.

כ־9 אלפים איש נספו ברעידת אדמה באינדונזיה

ג'אקארטה, 8 (ע"ר, ע"צ) — יותר מ־9,000 תושבים ניספו כי נראה ברעידת אדמה עזה שגרמה למפולות קרקע עצומות המכסה בעל פני המפה 17 ישובים במחוז ציו גיניאה האינדונזית.

ממדי רעידת האדמה — העזה ב־יותר שנרשמה אי־פעם באינדונזיה — נודעו בהתקבל בהדרגה ידיעה במחוז איריאן ג'איה הנידח, כמעט שבועיים ימים לאחר הזעזוע הרא־שון.

שר הסעד של אינדונזיה אמר, כי יתכן ש־9,000 איש ניספו בכפולת הקרקע בלבד.

הזעזוע הראשון פקד את האיזור ההררי בשבת ה־26 ביוני, ויומיים לאחר מכן נרשמה רעידה חזקה ב־עלת עוצמה של 7.1 מעלות בסולם ריכטר.

רעידת האדמה שפקדה במאי את צפון איטליה וגרמה למותם של יותר מ־970 איש, היתה בעלת עצמה של 6.5 מעלות.

הזעזוע האחרון היה ביום א'. ה־כפריים המבוהלים נמלטו לג'ונגלים הסמוכים.

דובר רשמי אמר, כי אחד הכפרים באיזור, קירימה, בעל 166 תושבים נקבר כולו תחת מפולת קרקע.

סוכנות הידיעות של אינדונזיה הר־דיעה, כי יש צורך יחלץ בדרך ה־אויר 15 אלף ניצולים מן האיזור, בשל הסכנה למפולות קרקע נוספות.

סימפוזיון באוניברסיטת ת"א על סכסוך ישראל ערב מאז 1973

מנהל משרד ראש הממשלה, עמוס ערן סבור, כי זמן קצר אח־רי הבחירות הקרובות לנשיאות ארה"ב, יהפש המימשל בוואשינג־טון אפשרויות להסדר במזה"ת, כדי למנוע עימות צבאי.

מר ערן, דיבר אתמול בסימפוזיון באוניברסיטת תל־אביב על הנושא הסכסוך הערבי—ישראלי מאז 1973. אמר כי המימשל האמריקני יעשה מאמץ לפתן הסדר כולל על בסיס פעולות ישראל ביוני 1967 עם שי־נויים מזעריים ובשום כך יש להשוש לאפשרות של קונפליקט עם ארה"ב.

לדעתו, המשך הפעילות של צעד אחרי צעד כדוגמת הסדר הביניים עם מצרים וניסיון להגיע להסדר הד־מה עם סוריה היא הטובה ביותר. ב־הקשר זה אמר, כי הסיוע האמריקני שניתן לישראל יוצר תלות, אך אם המדינה תציע להפעלות את התתקפה שלה ל־30—40 אחוז מתפוקה הלות זו.

ורי"ב: יחסי הכוחות — פבורים

ח"כ אהרון יריב אמר באותו סימ־פוזיון, כי יחסי הכוחות בין ישראל ובין הערבים סבירים בתנאי שמדינת ישראל תקפיד על ערנות גבוהה, כדי לבטע הפתעה.

לדבריו, תוסיף בעיית יחסי הכוחות ב־4 השנים הבאות לעמוד בחריפותה. בתקופה זו יוסיפו הערבים לרכוש נשק כה יצליחו להעביר את יכו־לת הייצור המקומית שלהם.

ח"כ יצחק נבון אמר בסימפוזיון, כי יש ענין למצרים, שהרגיעה תי־כשך באיזור בזמן הקרוב. לדבריו, במשיכה מצרים לשקם את איזור ה־סואץ, ועד כה חזרו לערי התעלה כ־700 אלף פליטים מצריים מתוך מיל־יון שנטשו את הסביבה אחרי מלחמת ששת הימים. ח"כ נבון אמר, כי מב־בות ממשלת ישראל בשנים אלה הן להרוויח זמן להימושו וחיזוקו של צה"ל, למנוע אפשרות מלחמה נוספת להוריד את המתיחות באיזור וליצור אוירה נוחה לפריים לשלום.

עלפאת: סוריה עומדת לפתוח בהתקפה גדולה על ביירות

קהיר, 8 (ע"ר, יופ"ש, ע"צ) — מנהיג המחבלים יאסר ערפאת הביע היום את החשש מפני ה־תקפה רחבה מבחוץ של סוריה על ביירות.

שעה שנמסר כי כוחות הנוצרים כבשו היום את אמיון, בירת חבל קורבה שבצפון לבנון, שלח ערפאת איגרת למאדאת ובה הוא מזהיר מפני ההקפה סורית, שעלולה להיפתח ב־כל רגע.

באגרתו מציין ערפאת כי גדוד שריון סורי המוצב בקרבת גמל גונ־יה, דרכו מגיע הנשק לכוחות הנוצ־רים בלבנון, מצויד ב־30 משגרי טילים ויתכן שאלה יכוונו את אישם נגד חבל נבעה, רצועה מוסלמית ב־בירה הלבנונית.

בינתיים נמסר כי העיר אמיון נפלה לידי הנוצרים לאחר קרב עקוב מדם. כוחות הימין חדרו שוב לעיר שק־ע השתלטו על כפרים רבים באזו־רה. משקיפים, מציינים כי כוחות הימין שמו לאל את ההתקפה של השמאל והפלשתינים, שנועדה להקל על סבלם של נצורי המחנה הפלס־תיני תל אל זעתר במזרח ביירות.

3 אניות מלחמה סובייטיות נכנסו לים התיכון

איסטנבול, 8 (ע"צ). — שלוש אניות מלחמה סובייטיות עברו היום במיצרי הבוספורוס בדרכן מהים השחור לים התיכון.

סוכנות הידיעות „אנטוליה" מוס־רת כי היו אלה שתי שולות מוקשים ואוניית סיור מדגם „אוגרה".

מומחים אמרו, כי ספינות סיור מדגם זה מסוגלות להגיש שירותים לצוללות גרעיניות.

הקומוניקאטים הסובייטיים מתכוננים לשהות ממושכת בחלל

מוסקבה, 8 (ע"ר). — שני הקוסמונאוטים סובייטיים שהגיעו אתמול למעבדה חלל, החלו הי־ום לשהות ממושכת ביותר ב־מרומים.

בוריס וולינוב ויטלי ז'ולובוב עסקו במשך יומם הראשון ב־„סאליוט 5" בבדיקת ציוד המע־בדה, שבו ישתמשו במסגרת חקר של כוג האוויר על פני כדור הארץ ובדיקת תופעות שונות של פני האדמה.

סוכנות הידיעות הסובייטית „טאס" מציינת כי שני הקוסמונ־אוטים השלימו את המשימה ה־קשה של הצמדות שני רכבי ה־חלל תוך עשר דקות בלבד. עוד נאמר בהודעה, „סא"ס" שהקוס־מונאוטים הודיעו לתחנת הבקרה כי כל המערכות ב„סאליוט" פו־עלות בצורה תקינה. הם חשים בטוב והתרשמו ביותר נוכח ה־תנאים הנוחים הקיימים במעבדת החלל.

קיסינג'ר: האחדות הערבית חיונית למען השכנת שלום במזה"ת

וואשינגטון, 8 (ע"ר). — שר החוץ האמריקני הנרי קיסינג'ר אמר היום כי האחדות הערבית חיונית למען השכנת שלום בלבנון ועם ישראל.

בסעודה שנערך לכבוד הנסיך עבד דולה איבן עבדול עזיז מערב ה־סעודית, דהה קיסינג'ר את ההאשמות שהעלו יסודות, ערבים קיצוניים, ל־פיהן כנסה ארה"ב להביא לקרע ב־מחנה הערבי.

„השלום במזה"ת לא יוכל להתקדם ללא אחדות בקרב מדינות ערב", אמר שר החוץ. הוסיף וציין כי ב־ניגוד למה שאומרים מתנגדיה של ארה"ב „מצדדת ארה"ב באחדות בין מדינות ערב".

קיסינג'ר שיבח את ערב הסעודית על שסייעה להביא לפגישה בין נצי־גי סוריה ומצריים, במסגרת המאמ־צים ליישב את חילוקי הדעות בין מדינות ערביות אלה. „ארה"ב תגיש כל סיוע אפשרי לקידום תהליך זה", אמר שר החוץ האמריקני.

תומך בוועידת שלוחן עגול למשבר לבנון

ד"ר קיסינג'ר הזר והטעים כי ארה"ב תומכת בהצעה שהועלתה על ידי ערב הסעודית בדבר זימון ה־צדדים הלוחמים בלבנון לשולחן ע־גול, לצורך דיונים.

„אני מאמין, וכמוני מאמינה ערב הסעודית, שהגיעה השעה לצריכת ועידה של שולחן עגול, שבמסגרתה יזונו כל הצדדים, כיצד יוכלו להיות בצוותא", אמר.

הנסיך עבדולה, העומד בראש ה־משמר הלאומי הסעודי והמכהן כסגן שני לראש מפשלת ערב הסעודית, מקיים שיחות בוושינגטון עם נציגים בכירים ונציגי משרד ההגנה האמרי־קני.

כצפוי שערב הסעודית תזמין זה־שנה ציוד צבאי בסכום של כ־4 מי־ליארד דולר בארה"ב.

לוויה ממלכתית לגוסטאוו היינמן

בון, 8 (ע"ר) — נשיא מערב גר־מניה ואלטר של הודיע היום כי תי־ערך הלוויה ממלכתית לקודמו, גוס־טב היינמן, שכת אמש בגיל 77.

היינמן יובא לקבורה בעיר אסן בחבל הרוהר, מכיוון ששם עשה את מרבית שנותיו כעורך דין, ראש עיר, פוליטיקאי ומנהיג של הכנסיה ה־פרוטסטנטית.

הקנצלר שמידט עושה למען פעולה עולמית נגד הטרור

זינה, 8 (ע"ר יופ"ש). — קאנצלר גרמניה המערבית הלמוט שמידט פנה היום לאוסטרליה ב־בקשה שתתמוך ביוזמה של השוק האירופי המשותף לקשר עם פעו־לה כלל עולמית נגד הטרור.

פקידים גרמניים אמרו כי הקאנצלר האוסטרי ד"ר ברונו קרייסקי „גילה מידה רבה של הבנה" להצעה בדבר אמנה נגד הטרור. כזכור, מבלשת גרמניה המערבית להגיש הצעת אמ־נה מעין זו לדיון בעצרת האו"ם עם היפתחה מושבה בספטמבר.

שר החוץ האמריקני קורא לאמנה בינלאומית לבלימת חטיפת מטוסים

וואשינגטון, 8 (עספ"א). — שר ה־חוץ האמריקני הנרי קיסינג'ר אמר היום שוב כי יש לפעול בנחיצות ל־כינון אמנה בינלאומית שתבלום חטי־פת מטוסים, נוכח חטיפת מטוס „אייר פראנס" ע"י טרוריסטים פלשתינאיים ב־27 ביוני.

בהשיבו לשאלות שהוצגו לו לאחר שהופיע בפני המועצה ליחסים בינ־לאומיים בשיקגו, ציין קיסינג'ר כי הנשיא פורד הביע קורת רוח רבה בשם העם האמריקני נוכח הצלת בני הערובה.

עם זאת הוסיף ואמר כי קשה לק־בוע הוראה כללית לגבי מצב מעין זה. קיסינג'ר הזכיר כי במשך כמה שנים הציעה ארה"ב חתימת אמנה בינלאומית, שהקבע כי אף מדינה לא תרשה למטוסים שנחטפו לנחות וכי מטוסים חוטפים שינחתו לא יקב־לו.

דייגים פיליפיניים נהרגו מפצצה של מטוס אמריקני

מאנילה, 8 (ע"ר) — 4 דייגים פי־ליפיניים נהרגו בנפול פצצה ממטוס של הצי האמריקני בעת תמרון בים הדרום־סיני, מסרה היום המשטרה הפיליפינית.

תנועת המזרחי ביוהניסבורג ערכה מסיבת קבלת פנים לשר ד"ר י. רפאל

יוהאנסבורג (מאת סופרנו המיוחד). — ההסתדרות הציונית והתנועה המזרחי בדרום אפריקה ערכו מסיבת קבלת פנים רבת־משתתפים לכבודו של שר הדתות והנשיא העולמי של המזרחי ד"ר יצחק רפאל.

השר ביקר בדרום אפריקה כאורח הכבוד של איגוד הקהילות הדתיות. מסיבת קבלת הפנים נערכה בבית פנואר ביוהניסבורג.

נשיא התנועה בדרום אפריקה יוסף ברזור קידם בברכה לבבית את האורח הנכבד, נציגה של מדינת ישראל, ותנועת המזרחי העולמית.

שר הדתות נשא הרצאה על מדינת ישראל נוכח אתגרי התקופה וזאת במיוחד של תרומתה ההסטורית תנועת הציונות הדתית מאז היווסדה לפני כ־80 שנים לבניין הארץ והמדינה ולעיצוב דמותה הרוחני התחיה הלאומית בארץ־ישראל. השר העלה על גם את מבצע הגבורה והתושיה של צה"ל לפדיון יהודי ישראל באוגנדה, שהנחיל כבוד לכדינת ישראל, לממשלת ישראל ולצה"ל. דברי השר נתקבלו בתשואות רמות.

לאחר ההרצאה השיב השר לשאלות הנוגעים בנושאים השמדים על סדר היום, במדינה וביהדות העולם. מסיבת קבלת הפנים היתה גדולה ונסמכה תוך התרוממות.

הנהלת המפד"ל דנה על המצב

(סוף מעמוד 2)

הוד היה המבצע הישראלי של העם הקטן ושל המדינה מוקפת האויבים — לעומת עבידתן העלובה והמבישה של מעצמות אדירות ופהיהן מהעדי־מים הרודנים המרצחים למיניהם — כל זאת בשל טובת הנאה שכל כולה תלויה בניד עפעף של רודן מטורף. הצעד הנועז של ישראל שם ללעג ולקלס את אזלת ידם של העמים הנצבים אין אונים מול קומץ פרע־חים. כי יתן, שעמים אלה ילמדו את הלקח כי המרצחים שואבים את כוחם רק מחוסר תגובה של הקהיליה העולמית העדר רצון להכותם מכה ניצחת כשם שעשתה ישראל הקטנה.

אין ספק אמר מזכ"ל המפד"ל ש־ההוצאה הנכבדה ביותר ממבצע אנ־טבה היא — ההלכדותו של העם ב־מדינה ובעולם. הישג זה אין לבזבז וטוב יעשו ראשי המדינה אם את רגשי ההתלהבות ליצירת כלים מת־אימים כמו כמשלת אחדות לאומית, שהיא אפשרית ומחוייבת המציאות יותר מאשר בכל תקופה אחרת.

להלן העלה צ. ברנשטיין את זכרם של הנופלים, שיגר תנחומים למש־פחות השכולות ואיחולי החלמה ל־פצועים.

בסיום דבריו ציין הנואם את תביעת המפד"ל לכל הגורמים האח־רים התובעים לשחרר את הגב' דורה בלוך. המצפון העולמי יכול עד ל־התגלות אם דעת הקהל והמעצמות יעשו כל שבידיהם להציל חייה של האשה הקשישה.

באשר לנושא הנדון המצב במגזר הערבי, ציין מר ברנשטיין את פעו־לית המפד"ל בין בני המיעוטים, ו־הצביע על פעילותה הענפה של ה־מחלקה לבני המיעוטים וההישגים בבחירות לכנסת ולרשויות המקו־מיות.

ד"ר בורג: המבצע — ההזדמנות להידוש הדו־שיח עם הערבים

שר הפנים ד"ר יוסף בורג, קבע כי מאורעות אנטבה השלכותיהם חייבים לשבש ההזדמנות להתחדשות הדו־שיח עם ערביי ישראל. זה תפ־קיד לאומי ממדרגה ראשונה וחייבים לנצל את האווירה האוהדת עתה: מול המנהיגות החדשה הקמה בין ערביי ישראל, המורכבת ממשכילים הגדלים „עם דינמיקה ודינמיות", חייבים כל הגורמים הנוגעים בדבר להיערך כדי לכפות מערכת יחסים לקבוע עמדה אחידה לגבי דו הקיום בין היהודים והערבים בארץ.

השר הצביע על היחס הבאות ה־מיענק לאוכלוסיה הערבית בארץ, מ־צד המשרדים הממשלתיים השונים ו־בראש וראשונה בשרדי הפנים, ה־סעד, הבריאות, המעניקים שירותים ללא הפליה.

ד"ר בורג הוסיף כי יכולתה של המפד"ל להעמיק הפעילות בין בני המיעוטים שכן כדיהם יש לנו מה לומר להם. הנואם הציע לכונן ועדה מיוחדת לגיבוש הצעה לפעילות ב־מיגזר הערבי וזו תביא מסקנותיה לדיון ואישור בישיבה הבאה של הנהלת המפד"ל. ההצעה נתקבלה.

תביעה להפעלתה של חטיבה ער־בית בהפד"ל השביע משה לוי, ראש המחלקה לבני המיעוטים בתנועה. הנואם עמד בהרחבה על חשיבותה של חטיבה זו.

הנואם עמד על הרקע של התסיסה הלאומית הגוברת בין ערביי ישראל וקבע כי הסיבה העיקרית לכך אבדן ההשפעה ההמולתית רצמיחתו של דור משכיל חדש, הבגלה נטיות ל־אומניות ונתון להשפעה גוברת של מפלגות השמאל הקיצוני.

ד"ר ד. רוזן־צבי, קבע כי עלינו לצמצם את ההתערבות שלנו במיגזר הערבי עד למינימום. אם המדובר בין ערבי תשטחים יש להבליג ב־מסגרת זו גם את ערביי ישראל, יש לקרב את הנאמנים ולהכניס את ה־מהגבלים והציע לנצל במערכת ה־תעמולה את מצבם הכלכלי המשופר של ערביי ישראל.

ישיבת ההנהלה נפתחה בפרקי תה־הילים שנאמרו ע"י הרב אריה פיזאר. שגורה ברכה לישיבת בני עקיבא ב„ימית" לרגל הנחת אבן הפינה לישיבה בימים הקרובים.

מזכ"ל המפד"ל העלה זכרו של ד"ר משה פישר — שהשכן מראשי פעילי התנועה בארצות הברית ושל ר' משה יוסף ז"ל.

כמו כן השיב לשאילתות שהגישו צ. קמשלא וא. שפר להבטחת קיום הבחירות הפנימיות בתנועה, בציינו כי ועדת התוקה פועלת להכנת ה־חוקה החדשה כשתסיים את עבודתה יכונס המרכז, ואחרי כן יקוימו ה־בחירות.

לפני כן הצביע מר ברנשטיין על התשובה לשאילתות י. קרמון, על מיעוט השליחים הדתיים מטעם ה־סוכנות היהודית שניתנה במכתבו של הרב ב. קירשבלום יו"ר מחלקה העליה וקליטה, והתשו־בה הנגדית של י. קרמון.

העתקי מכתבים אלה נמסרו לכל חברי ההנהלה.

הנציג הבריטי

(סוף מעמוד ראשון)

הגב' בלוך בבית החולים, יום לאחר הפשיטה הישראלית.

דובר משרד החוץ הבריטי אמר בלונדון, „אנו ממתינים עתה בדחי־פות לדו"ח של מר הנסי".

בידיעה מאוחרת יותר הערב, נמ־סר כי מר ג'יימס הנסי טרם קיבל תשובה מנציגי אוגנדה על שאלתו בדבר מקום הימצאה של גב' דורה בלוך.

הנסי ציין, כי ביקר במשרד החוץ האוגנדי אך לא קיבל אינפורמציה על גורלה של גבי בלוך.

בשיחה טלפונית לניירובי אמר הנ־ציג הבריטי כי יכשיך להפעיל לחץ, כדי לקבל תשובה. כשנשאל אם הצליח לקבוע מה קרה לאשה, השיב „לפי שעה לא אוכל לומר דבר על כך".

בניה של דורה בלוך, העתונאי דניאל בלוך, יו"ר האיגוד הארצי של העיתונאים בישראל, ואילן — הוי־סוב, שיגרו אתמול קריאות לגורמים בינלאומיים לפעול ל־שחרור אמם, שנעלמה באוגנדה. (ע"ר)

דניאל בלוך הבר מערכת „דבר" שוהה עתה בארה"ב לרגל נישואין, ואמו היתה בדרך לארה"ב, כדי ל־השתתף בהתונה. בשיחה עם כתב „שירות ישראלי" מסר, כי פנה את־מול לכל אמצעי התקשורת בארה"ב, כדי שיתבעו מאידי אמין להודיע מה אירע לאמו ולשחרר אותה. כמו כן פנה לאישים שונים, ובעיקר לארגוני כושים, שיש להם מהלכים אצל אידי אמין, כן פנה לגורמים בריטיים ולי־אישים באו"ם ובטסים דיפרטבטם.

בירושלים אמר אילן הר־סוב, מ־ניצולי אנטבה, שהיה במטוס יחד עם אמו, כי שלה אתמול מברק ל־אידי אמין בשם כל המשפחה. ביוון ששוחח עמו בעת שהיה בשדה ה־תעופה באנטבה, ביקש להזכיר לו את הבטחתו לא להזיק לאנשים חפים כפשע. „אמי בת ה־75 לא פשעה מ־עולם רעה לאיש, והיא אהובה על כל מכריה", אמר.

כמו כן מסר, שבני המשפחה מ־אוסטרליה, ובת־דודתו, רעיית הרב הראשי של אנטוורפן בבלגיה, ניסו להתקשר בימים ב' וג' עם בית ה־חולים בקמפאלה, ונענו כי איננה שם. בני המשפחה בארצות שונות בפעילים גורמים כמשלתיים, דתיים ואוניברסיטאיים בענין זה.

הרמטכ"ל מגלה פרטים

(סוף מעמוד ראשון)

בעיות אלו הוטלו על המודיעין של צה"ל.

„מאוחר בלילה התגבשה התוכנית, וביום שישי בבוקר כבר נוצרה תמו־נה שאיפשרה לרמטכ"ל להמליץ על תוכנית לביצוע.

גור סיפר „בדקנו כמה אספקטים של המבצע. סמתי עם מפקדי הטיים — ב„טיסת מודל" במשך שעתיים כולל נחיתות מותאמות ובשיחות ש־היו לי עם הטייסים והנוסעים נוכחתי שהנושא האווירי מכוסה. כמו כן ערכנו תרגיל של הכוחות היבשתיים. וגם פה נוכחנו שהכל מכוסה".

„התרשמתי מיכולת האילתור; מהשקט והביטחון העצמי של מפקדי הסיי־סות. כמו כן גם ראיתי את תחושת הביטחון של מפקדי כוחות היבשה. הטיסה לאנטבה ארכה 7 שעות.

בספרו את הפעולה עצמה סיפר ה־רמטכ"ל כי הטיסה לייעד ארכה כ־7 שעות. היו הפרעות לאימפעות בדרך בעיקר של מזג האוויר הסוער והיה צורך לשנות פה ושם את הנתיב ש־נקבע. אולם לטייסים הקשיים והמתיח הביאו המטוסים לשדה התעופה של אנטבה בדיוק של דקות.

הנחיתה היתה מושלמת. כאשר נדית המטוס הראשון ירד המפקד רק שהוריה, ואמר שכ „אם אנחנו נחי־תה חלקה, הפעולה תצליח". ואכן, פחות כמספר שניות יצא הגוה של „יוני (יונתן נתניהו) כו המטוס ד־אנשיו עלו מיד על הנתיב לכיוון בית התעופה הישן שהוה מאוד מ־בסיים המבחיק.

בדרך נתקלו בשני חיילים אוגנ־דים. אלה רצו לעצור את הכוח אולם יוני והחבריה פגעו בהם והמשיכו לדהור לעבר בית הנתיבות. הם הצ־ליחו להגיע בהפתעה טוטאלית. הכר־חת התפרסו מיד שהכוונה היתה לפרוץ בבת אחת מכל הפתחים ולפ־גוע במחבלים שבמשים. מחבל אחר יצא החוצה וסגן מפקד הפעולה ירה בו והרגו.

תוך 45 שניות נהרגו ארבעה ה־מחבלים ששמרו על בית הנתיבות. הגרמני והגרמניה נהרגו הראשונים שעה שישבו ליד הכניסה ושני מחב־לים אחרים נהרגו מספר שניות ל־אחר מכן. מחבל אחר שנפגע בבטנו ניסה לקום אולם צרור שני פגע בו והרגו.

יחידה אחרת עלתה אל החדרים בקומה השניה ופגעה בשני מחבלים נוספים ובאגף אחר נהרג עוד אחד.

המחבלים הספיקו עוד לירות מס־פר יריות לפני שחוסלו.

בינתיים הגיעו לבית הנתיבות כ־10 רופאים על ציודם כדי לטפל ב־חטופים.

באותו זמן פרצץ כוח אחר את ה־כסוסים שהיו במרחק 100 מטר מ־היחידות של האוגנדים. אש פרצה בעבר בכניסה הראשית.

חליית עם מגדל הפיקוח. מישהו מהמגדל החל לירות לעבר בית ה־נתיבות, ופגע בכבן של יוני: יש לציין אמר הרמטכ"ל ש הגות של בני הערובה היתה תכבניתנה ההוראה לצאת לכיוון המטוס. הפצועים פונו גית.

הרמטכ"ל אמר כי כל המבצע ערך כ־שתי דקות פחות מה תרגיל שנערך ביום שישי.

תוך כדי הפעולה השתלטו אחרים על בית הנתיבות החד־שלטו היטב בכל הנמל ואף מטוסים שלנו לנוע לכל מקום על המסלולים.

הרמטכ"ל גילה כי בעוד דן ניהל את המבצע באנטבה, מפקד חיל האוויר אלוף בני קצין אגים אלוף אדם יקותיאל את הקרב מתחנת ביניים. ה לשמוע את כל השיחות של בשדה התעופה באנטבה.

עוד סיפר רא"ל גור כי ה הדלק את המטוסים באנטבה אולם מאחר שהקדימו הח מסקים לצאת לדרך, ולכסו על הקניאיים שיתנו לנו דל גו הכנות להכביד עליהם מה

בסיום דבריו הדגיש הרמ הצלחת של כל החיילים ש במבצע.

קיצוב דלק הונהג באוגנדה

ניירובי, 8 (ע"ר). — אוגנדה הנהיגה קיצוב דלק — על כך הודיע הערב רדיו אוגנדה.

בהודעה משותפת של שרי האוצר והפנים, ששודרה ברדיו אוגנדה נא־מר כי תחנות הדלק נצטוו להפסיק את פעולתן בשעה 7 בערב עד ל־מחרת בשעה 7 בבוקר.

עוד נאמר בהודעה כי ההגבלות הן זמניות ויוסרו בהקדם האפשרי.

מקורות ידעי דבר בניירובי אמרו כי יש להניח שההחלטה נתקבלה לאור הקשיים הכלכליים של אוגנדה והמחסור החמור במטבע זר.

חברות התעופה הפסידו אשתקד 400 מיליון דולר

ז'נבה, 8 (יופ"ע) — ההתאחדות הבינלאומית להתבורה אוירית (יא"טא) הודיעה היום כי 110 הברות התעופה המאוגדות בה הפסידו אשתקד 400 מיליון דולר נטו.

ההברה הוסיפה שאם כי ההכנסות הגיעו לשיא של 30 מיליארד דולר, היו ההתצאות גדולות יותר, וכתוצאה מכך נגרם גירעון של 1.3 אחוזים.

יאט"א בסרה, כי ההודשים הרא־שונים של השנה מצביעים על אפש־רות של שיפור, אולם הרווחים נמו־כים על ההשקעה בוודאי יישארו בלתי מספיקים.

ספאסקי הנחיל הפסד ראשון למקינג

מאנילה, 8 (ע"ר) — אלוף הע־ולם לשעבר הסובייטי בוריס ספאסקי ניצח אמש את אנריקה מקינג מברזיל, בסיבוב ה־17 של הטורניר הבין־אזורי לשחמט.

הסובייטי שיחק בכלים שחורים, ו־לאחר הגנה סיציליאנית הנחיל ל־ברזילי את הפסדו הראשון בטורניר. למרות הפסדו, עדיין מוביל מקינג עם 11.5 נקודות, מחצית הנקודה יותר מהורט הצ'כוסלובקי ופולוגאייבסקי הסובייטי.

מקינג, הציע תיקו במהלך ה־20, אולם ספאסקי דחה זאת.

הדחייה לנצחון עלה לספאסקי למקום ה־8 בשלבותו 8.5 נקודות.

אידי אמין: זוב לא הבטיחה 40 מטוסי „מיראג'"

מירובי, 8 (ע"ר, יופ"ש). — ב־שיא אוגנדה אידי אמין הכחיש היום ידיעה, לפיה הבטיחה לו ליב 40 מטוסי „מיראג'" במקום מטוסי המיג שהושמדו בפשיטת הקומנדו הישרא־לית בשדה התעופה אנטבה.

רדיו אוגנדה ציטט את הנשיא, שאמר בשדה התעופה שהידיעה אינה אלא „תעמולה מרושעת".

רשת חשאית סייעה למחבלים בחטיפת מטוס „אייר פראנס"

ניו־יורק, 8 (עספ"א) — מקורות במשלתיים צרפתיים גילו אתמול, כי המירוריסטים שחטפו את המטוס הצרפתי והנחיתהו ב־אנטבה, נעזרו ברשת חשאית של מתפתי פעולה בנמל הפיקה ו־גמרי תקיפה בקרב צוותי קרקע ואורך כהולים מאחונה לבנגאזי ובשם לאוגנדה — נאמר בידיעה שפורסמה ב„ניו יורק פוסט".

המקורות גילו כי „הודעות אלחוט מוצפנות שישדרו החוטפים כאשר המטוס היה בדרכו מאחונה לבנגאזי ומשם לאנטבה, חשפו את קיומה של רשת־הקרקע.

כמו כן אמרו כי „משתפי הפעולה בגבולי הפיקת, בצוותי הקרקע, ב־משרדי המינהלה, בכוחות הביטחון ובבשרדי המכס, נבצאו בנמל התעופה ובכל מקום".

אילם שלכוננות צרפת, בעוד הם בטוחים בקיומה של רשת־הסיוע על הקרקע, עדיין אינם יודעים את זהו־תם של בשהפי פעולה אלה, הוסיף העתון.

כמו כן נאמר בעתון כי לדעת מ־קורות צרפתיים היו כ־15 טירוריסטים בנמל התעופה באנטבה כאשר נחת שם הבזק הישראלי.

בנקים בריטיים החליטו להשתלט על 6 אניות של „החברה הימית להובלת פרי"

לונדון, 8 (ע"צ, ע"ר). — שני בנקים בריטיים „ברקליס" ו„מיד־לאנד" החליטו להשתלט על שש אניות קירור שבבעלות החברה האמריקאית־ישראלית, החברה הימית להובלת פרי, השרויה עתה בקשיים פיננסיים.

מדובר בשש אניות שנבנו בברי־טניה בצורת משכנתאות אשר ניתנו על ידי שני הבנקים בערבות המוסד הרשמי המבטח עיסקות כעין אלה של ממשלת בריטניה.

על ההתשלטות הוחלט, כדי למנוע מעולה־דומה מצד הנושים וכדי למ־נוע פיסוריהם של הצוותות הבריטיים של אניות אלה. שש הספינות יופ־עלו על פי הסכם בין הבנקים הברי־טיים להברת תובלה שודית, „סאלך". עד כה נתפסו כבר 16 מבין 37 אנ־יות החברה.

מקופנהאגן נמסר כי הקרן הדנית לכימון עסקות ימיות תפסה שלוש אוניות קירור להובלה פרי של החב־רה — „אורכידאה", כריזאנטמה" ו־גלילה". האניות נתפסו בדובר שב־בריטניה בהאמבורג ובפנמה.

בהגרלת מפעל הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה				490336
בסך 100,000 ל"י זכה				238338
בסך 50,000 ל"י זכה				351861
בסך 10,000 ל"י זכו			635497	109955
בסך 5,000 ל"י זכו המס'				
הבאים: 298142	067690			
556978	461050	399166		
777834	777542	768164		
בסך 1000 ל"י זכו הכרטיסים המסתיימים ב־	53029	43907		
48130	69836	67228	63275	
38845				
בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים המסתיימים ב־3896				
16852	53174	46196	27270	
96476	64151	62672		
בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים המסתיימים ב־29				
8746				
בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים המסתיימים ב־91				
1438	1453	1417	1374	
2661	2441	2156	2138	
4394	4386	4370	3570	
6595	5820	5419	5417	
7182	7750	7518	7410	
9130	9048	8773	8405	
9712	9573			
בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספ				

[ת]למידי המחזור הראשון של הישיבה התיכונית בבני־ברק סיימו את לימודיהם בהצלחה

מאת י. גורקה

[...]סיימו את לימודיהם בישיבה [...]ת בבני ברק תלמידי המחזור [...]של הישיבה. כל התלמידי־ [...]סיימו את לימודיהם בהצ־ [...]עברו בהצלחה את בבחי־ [...]במיוחד הצטיינו בלימודים [...], כולם ממשיכים את לימו־ [...]ישיבות הגבוהות ובישיבות

התיכונית בבני ברק ואת תלמידיה, כל תלמידי הישיבה — החל מהכתה הראשונה — יוצאים מידי שנה להקופת לימודיהם בישיבות הגבו־ הות, אפילו בימי החופש בקיץ יוצ־

את דבקותם בתורה של בחורי הישי־ בה, בישיבה ביקרו אישים תורני־ים וריקודים, השבת העוברת בהתלהבות וההתרוממות דבר שמשפיע על דיירי הסביבה עולים חדשים מרוסיה ש־

באים גם הם לישיבה לשמוע וליהנות מעונג השבת שפשרה עליהם בני ה־ ישיבה בקרית הרצוג בבני־ברק. מסוף שיהיה קשור עם המחשב של אוניברסיטה בר־אילן שיעזור לתל־ מידים בלימודי המחשב ומטמטיקה. מנהל התיכון בישיבה הוא הנדד קיפמן.

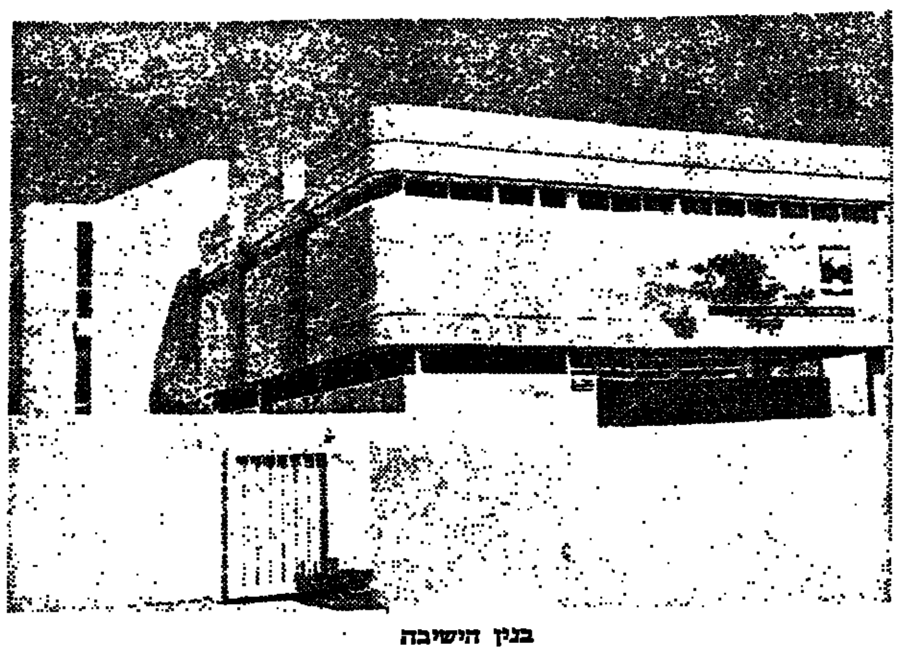

בנין הישיבה

[...]ה התיכונית שנוסדה לפני [...] עם 20 תלמידים, התבססה [...]במעמד בעיר הישיבות בני־ [...]יא רכשה לה שם כאחת [...] המצטיינות מבין ישיבות [...]בא בארץ. עסקני הישיבה, [...] את התפתחותה יודעים לס־ [...]קשיים המרובים שעברו על [...] עד שהגיעה למעמדה הנו־ [...]יינים במיוחד את התמסרותו [...] של ראש הישיבה ומייסדה [...]חק גרוסמן. לפני כן היא [...]יב בכפר יונה אך החליט [...] את כסא הרבנות ולהקדיש [...]ע לחנוך, את התפקיד לחנך [...]ך לתורה ומצוות, ראה כאת־ [...]רגה ראשונה. בפרט להקים [...]תיכונית במסגרת ישיבות בני [...] בעיר הישיבות בני־ברק, [...], היו לו קשיים לבסס את [...] קשיים פנימיים והיצוניים, [...]יעו ספקות האם ישיבה תי־ [...]כל להחזיק מעמד בבני־ברק. [...] סיום המחזור הראשון יש [...]ספוק את ההישגים הגדולים [...]שיבה התיכונית בבני ברק.

[...]ת התבססותה של הישיבה [...]ת בבני־ברק יש לציין את [...]של נציגי התנועה בעירייה: [...] ראש העירייה י. גוטליב, סגן [...]עירייה אהרן קופלוביץ וראש [...] להנך של העירייה סגן ראש [...] רפאל מרובקה וכן את עסקני [...] בעיר העומדים בראש ה־ [...]קום, כולם ביחד עזרו להת־ [...] שגשגה וביסוסה של ה־ [...]יש גם להדגיש את שתוף [...] של מנהלי בתיה״ס הממ״ד [...]עזורים לביסוסה של הישיבה. [...]יש להזכיר את מנהל התיכון [...]עיר מר ישראל ינאי שעזר [...]ישיבה וממשיך בכך גם כיום. [...] להזכיר את חבר הנאמנים [...]של הישיבה העומדים לצי־ [...]דה תמיד.

[...]ה נפתחה כאמור במספר [...] של תלמידים, התלמידים [...] ראו בפתיחת הישיבה הת־ [...] בעיר הישיבות אתגר דתי־ [...]יאו את עצמם כחלוצים ליצי־ [...]ה בעיר, פתיחת ישיבה מסו־ [...] ישיבות בני עקיבא בארץ, [...]משיך אליה את מיטב הנוער [...]אומי שימשיכו אחר כך את [...]ם בישיבות „מרכז הרב" וב־ [...] הסדר, הציפיות של החלוצים [...]ים של הישיבה לא הכזיבו, [...]את הישיבה מקום נכבד בין [...] בעיר, הישיבה מצטיינת [...] הגבוהה מבחינת הלימודים [...]ת בבני ברק ואת תלמידיה. [...]אשי הישיבות מהישיבות ה־ [...] בארץ מפארים את הישיבה

אים תלמידי הישיבה לישיבות גבו־ הות ברצונם החפשי, דבר שמוכיח כגדולי הרבנים וגדולי התורה בארץ שהתרשמו עמוקות והביעו את הה־ פעלותם מצניעותם, פשטותם, וידי־ עותיהם של תלמידי הישיבה, בישיבה הונהג „סדר שלישי" בלמוד גפ״ת, „סדר" זה הוא בשעות הלילה שה־ תלמידים לומדים בו מסכת נוספת להן שלומדים בישיבה כל היום, בכדי להגדיל את בקיאותם בהלמוד.

בישיבה התיכונית העירונית — שהיא עדיין בלי פנימיה — חוזרים התלמידים אחרי לימודיהם הביתה, אך ראש הישיבה הרב י. גרוסמן הצליח להכניס „רוח ישיבתית" גם אחרי שעות הלימודים הרשמיים ב־ ישיבה במיוחד בשבתות כשילוב ר' השלמה של הווי השבת בביה, כל שבת מתקיים בישיבה „סדרי" של לימודי המסכת אותה לומדים בישי־ בה, נערכת שיחה מוסרית ע״י ראש הישיבה, פעם בכמה שבועות באים התלמידים לישיבה גם לקבלת שבת והקיימים את התפילה גם בליל שבת ואחריה נערכת בישיבה בצוותא סעו־ דת ליל שבת ב„חדר האוכל" של הישיבה, בעת הסעודה מתקיימות שיחות בדברי תורה בפרשת השבוע ע״י התלמידים, ראש הישיבה כשלב שיחה מוסרית עם לימוד פרשה השי־ בוע, בני הישיבה, מבלים את ליל עונג השבת בשירים, זמירות שבת

יש לציין כי גם הלימודים הכלליים בישיבה מצטיינים ברמתם הגבוהה בשתי המגמות — בלימודים הכלליים — ההומנית והריאלית עברו בוגרי מחזור א' את המבחנים בהצלחה, כולם קיבלו תעודות בגרות ולא נשר מהם אף אחד, תוך תקופה קצרה ייכנס בישיבה התיכונית לפעולה

בסוף יש לציין שהישיבה הולכת ומתפתחת גם מבחינת המבנים, ה־ עירייה התחילה כבר לבצע את תוספת הבניה בישיבה ומוסיפה כעת אגף נוסף לבנין הישיבה, שיכיל כתה כהות מהם חדר טבע, חדר ספרייה וחדר מנהלה.

עירית בני־ברק
מברכת את
הישיבה התיכונית בני־ברק
למנהל הישיבה
הרב יצחק גרוסמן הי״ו
לסגל הרמי״ם, המורים והתלמידים
לסיום המחזור הראשון של הישיבה
כה לחי!
י. גוטליב, ראש העיר
וחברי מועצת העירייה.

למכובדנו, ראש הישיבה
הרב יצחק גרוסמן הי״ו
ולצוות הרמי״ם, המורים והבוגרים
ברכות מקרב לב
לסיום המוצלח של המחזור הראשון
יהי רצון שתמשיכו בעבודתכם הברוכה והמסורה ותלכו מחיל אל חיל להתפתחותה והתרחבותה של הישיבה.
ועד ההורים
של הישיבה התיכונית בני־ברק

עטרת ברכות
לישיבה התיכונית בני־ברק
למנהל הישיבה
הרב יצחק גרוסמן שליט״א
ולרמי״ם, למורים ולתלמידים
לרגל סיום מחזור א' של הישיבה
כה לחיו
ביהכנ״ס „בית ישראל" לעולי רוסיה
קרית הרצוג בני־ברק
הרב סיגלר
רח' שיכוני עולים חדשים, קרית הרב הרצוג
הגבאים וצבור המתפללים

ברכות מאליפות
לישיבה התיכונית בני־ברק
לסגל הרמי״ם, המורים והעובדים
ולמנהלה
הרב יצחק גרוסמן שליט״א
לסיום המוצלח של המחזור הראשון
עלו והצליחו!
ביהכנ״ס לצעירים ליד הישיבה התיכונית
קרית הרב הרצוג
הגבאים וצבור המתפללים

לישיבה התיכונית בני־ברק
לראש הישיבה
הרב יצחק גרוסמן הי״ו
למרכז התיכון
לרמי״ם, למורים ולתלמידים מחזור א'
ברכת מזל טוב וכה לחי
לרגל סיום המחזור הראשון
ישראל ינאי — מנהל ביה״ס התיכון הדתי העירוני
אברהם ויסמן — מנהל ביה״ס ממ״ד מצוות
הרב רוז'ה יעקב — מנהל ביה״ס ממ״ד תורני בנימה
ישעיהו רוזנברג — מנהל ביה״ס ממ״ד מורי הזיבי
פרץ בלבן — מנהל ביה״ס ממ״ד שערי ישוב
שמעון בראון — מנהל ביה״ס ממ״ד מקור חיים
פוריה ויסמן — מנהלת ביה״ס ממ״ד לפידות
אלימלך שליסלברג — מנהל ביה״ס ממ״ד עציון
גרוס שמואל — מנהל ביה״ס ממ״ד עוזיאל ק. הרצוג

[י]שיבה התיכונית בני־ברק
למנהל הישיבה
הרב יצחק גרוסמן הי״ו
לרמי״ם, למורים ולעובדים
שאו ברכה נאמנה
לסיום המוצלח של המחזור הראשון
יהי רצון שתמשיכו בעבודתכם החינוכית הברוכה להגדיל תורה ולהאדירה
לשכת הרבנות והמועצה הדתית בני־ברק
ש. זמרוני יו״ר המועה״ד

[י]שיבה התיכונית בני־ברק
[ל]מכובדנו הרב יצחק גרוסמן
ראש הישיבה
לרמי״ם, למורים ולעובדים
עטרת ברכות
לרגל סיום המוצלח של המחזור הראשון
עלו והצליחו בעבודתכם החינוכית הפוריה והמסורה תרבו פעלים לתורה ולתעודה
המפלגה הדתית לאומית
סניף בני־ברק

[י]שיבה התיכונית בני־ברק
להרב יצחק גרוסמן
לצוות הרמי״ם, המורים והבוגרים
שאו ברכה נאמנה
לסיום המחזור הראשון של הישיבה
כה לחי!
המרכז לחינוך הדתי
בישראל

ברכות מאליפות
[י]שיבה התיכונית בני־ברק
לראש הישיבה
הרב יצחק גרוסמן
לרמי״ם, למורים ולעובדים
לרגל סיום מחזור א' של הישיבה
כה לחי!
בנק המזרחי המאוחד בע״מ
סניף בני־ברק

[י]שיבה התיכונית בני־ברק
[ל]ראש הישיבה, לרמי״ם למורים ולעובדים
מיטב הברכות והאיחולים
[...]ל סיום המחזור הראשון של הישיבה
עלו והצליחו!
קואופ׳ ת״א דן השרון
אגודת הצרכניות

השפעת מיבצע־אנטבה מורגשת בפעילות המגבית

מבצע שחרור בני הערובה באוגנ־ דה הכה גלים בקרב יהודי ההפוצות והדבר מתבטא בארוה מוחשי בהקשר לפעילות המגבית למען ישראל באר־ צות שונות. כך מסתבר ממברקים הידיעות שלפוחות המשיכות להגיע ללשכה הראשית של קרן היסוד — המגבית המאוחדת לישראל בירוש־ לים.

בנוסף לברכות החמות על מבצע זה מודיעים המברקים על מבצעים מיוחדים לחיזוק פעולת המגבית דוו־ קא בהקשר לסיומה של שנת המגבית הנוכחית, מסר מנכ״ל קרן היסוד מר ש. י. קרוסנר. מברקים נתקבלו בין השאר מן המגביות למען ישראל ב־ סידני ומלבורן שבאוסטרליה, מן ה־ מגבית המאוחדת לישראל בבריטניה, מארגנטינה המערבית וכן משבדיה, ציריך ורומא.

מעצר לחשוד בנסיון הרצח בטכניון

בעקבות נסיון הרצח שאירע ה־ שבוע במשרדי הפקולטה להנדסה חקלאית בטכניון, כנראה על רקע רומנטי, הוצאה אתמול פקודת־מעצר ל־15 יום נגד החשוד בפשעה.

החשוד יורי ברזמברג הובא לפני שופט השלום כמאל חייר. ב״כ ה־ משטרה טען בפני השופט, כי ביום ג' השבוע ירה החשוד בנתבן שטיבלמן ופצעו קשה בבטנו. היריות נורו ב־ אקדח שהחזיק החשוד ברשיון.

קייטנה מיוחדת בכפר חב״ד

95 נערים שהגיעו למצוות, ביניהם של הגיבורים קדושי ישראל שנפלו במערכות ישראל, הגיעו לכפר חב״ד לשבוע השתלמות במסגרת קייטנה מיוחדת בבינה שעורכים עבורם חסי־ די חב״ד.

הם הגיעו בלווית אמותיהם, כדי לשהות בכפר החב״די שבוע ימים ר־ ללמוד קצת יהדות, על כנת להתכונן לבר המצוה המשותפת שלהם. הנע־ רים יתארחו אצל משפחות הכפר ל־ משך השבוע.

נמנע סכסוך עבודה במפעלי „כור"

הסנקציות עליהן החליט אירגון פועלי החרושת ההסתדרותית בהקשר למיים על הסכם העבודה החדש ב־ מפעלי „כור", בוטלו בעקבות החלטת מזכירות אירגון העובדים לקבל את הכרעת המחלקה לאיגוד מקצועי ב־ סעיפים שהיו שנויים במחלוקת — על כך מסר המזכיר הארצי של איר־ גון פועלי החרושת ההסתדרותית, בנ־ ציון זילברמן.

הוחלט להסמיך את המזכירות ה־ מצומצמת לחתום על הסכם העבודה לשנים 1976/77 בהתאם לסעיפים ה־ מוסכמים עם הנהלת „כור" ומסקנות המחלקה לאיגוד מקצועי מיום 6 ביו־ לי 1976. נמסר כי חתימת ההסכם צפוייה בימים הקרובים.

מרכז קופת חולים דן בחוק ההפלות

דיון על חוק ההפלות קויים בישי־ בת המליאה של מרכז קופת חולים. את הדיון פתח פרופ' חיים דורון יו״ר בפועל של המרכז, שדיווח על גישת האגף הרפואי של מרכז קופת חולים לנושא זה במשך שנים רבות. הוא מסר, כי קופת חולים מקיימת 8 ועדות רפואיות בקשר להפלות ב־ 6 בתי חולים ובשתי מרפאות מר־ כזיות. ועדות אלו מורכבות כרופאים בכירים ברפואה פנימית, גניקולוגיה, פסיכיאטריה וגם עובדות סוציאליות. בדבריו, הוא תמך בועדת גבאי, ש־ מונתה בשעתו ע״י הממשלה ואשר הציעה להנהיג בדרך ממלכתית מנ־ גנון דומה — ועדות של שלשה חב־ רים, שלהן היתנן הסמכות לקבוע אישור הפלה מסיבות מיוחדות ש־ יפורטו בחוק.

המשתתפים בדיון הדגישו את ה־ צורך לדון בנושא מנקודת ראות של ארגון שירותי הבריאות והביעו תק־ וה, שהועדה הפרלמנטרית תשמע את עמדותיהם של נציגי קופת חולים, שצבר נסיון רב במשך שנים רבות בסוגיה זו.

* צעיר בן 20 תושב אשדוד נעצר בהרי יום ה' ע״י רב סמל משטרה, לאחר שבחיפוש שנערך אצלו נמצאה בידיו חפיסת חשיש במשקל שלושה גרם.

פרשת הדחפורים להכרעת היועץ המשפטי לממשלה

גורל 19 הדחפורים שיובאו ארצה על ידי חברת „רגבים" לצרכי הכנת ביצורים, ושכמשרד האוצר מתנגד ל־ הוצאתם מן הארץ — יוכרע בקרוב על ידי היועץ המשפטי לממשלה פרופ' אהרן ברק. החלטה ברוח זו נתקבלה ביום ה' בבית המשפט ה־ עליון, שם התבררה עתירתה של החברה הזרה מסנמה שהשקיעה ל־ טענתה סכומי כסף בדחפורים, וביק־ שה להורות למשרד האוצר להתיר לה להוציאם מן הארץ.

כזכור הובאו הדחפורים ארצה ב־ 1974 באמצעות חברת „אגביגב", ל־

בקשת משרד הבטחון שביקש להפ־ עילם לצרכי ביצורים בצפון. כשרד הבטחון שילם תמורת הדחפורים, ש־ ניקנו בחו״ל, סכום של כ־2 מיליון דולר, ועם סיום העיסקה הוא התיר ל„רגבים" להוציא את הדחפורים מן הארץ, בתנאי שהחברה תשלם ל־ משרד את יתרת תובותיה מביצוע העבודות שנעשו על ידי הדחפורים.

אולם, משרד האוצר סירב להתיר את הוצאת הדחפורים מן הארץ, ב־ טענה כי החברה הזרה סמנמה מ־ שמשת כסות לחברה „רגבים", וכי לא יתכן שהחברה הישראלית תייצא מהארץ את הדחפורים שהכסף עבורם שולם במטבע חוץ על ידי משרד הבטחון ולא על ידי החברה הזרה.

בעתירה שהגישה לבג״צ דחתה ה־ חברה הזרה סמנמה את נימוקי משרד האוצר, וטענה כי משקיעיה השתתפו ברכישת הדחפורים, וכי הם זכאים עתה להוציאם לחו״ל ולמכרם שם.

במהלך הדיון בעתירה שנערך ל־ פני השופטים צ. ברנזון, ח. כהן ומ. עציוני, סירבו באי כוח העותרים ל־ גלות את זהות המשקיעים הזרים ש־ השתתפו בעיסקת הדחפורים, והם הודיעו כי יהיו מוכנים לגלות את הזהות רק בפני היועץ המשפטי ל־ ממשלה. לאחר שפרקליטות המדינה הסכימה לכך, הוחלט כי הצדדים יסכימו לכל החלטה של פרופ' ברק בפרשה.

אזעקת־שוא בנמל התעופה לוד

אזעקת שוא שארעה אתמול ב־ בוקר בנמל התעופה בן־גוריון הריצה את אנשי הביטחון לעמדותיהם וגרמה לקבוצת תיירים צעירים לברוח מ־ אולם הכניסה כשהם דוחפים את עג־ לות־המזוודותיהם בריצה מבוהלת ה־ חצה.

הדבר קרה במהלכה של פעולת סיפור בצופר־האזעקה המיוחד של נמל התעופה. טכנאי נמל התעופה עסוקים בעבודה זו מזה יומיים, ותוך כדי עבודתם הופעל הצופר לפתע ש־ לא בכתבון, וגרם לאזעקת־השוא. גם הפעם הופעל הצופר הזה עם היצמד האות, והמצב חזר לקדמותו רק כאשר הוברר שהיתה זו אזעקת־ שוא.

גידול ניכר בהכנסות ממסים בחודש יוני

ההכנסות ממס ערך מוסף — 7 מיליון ל״י ב־4 ימים ביולי

ביוני הגיעו ההכנסות ממסים ל־ סכום של 3,647 מיליון ל״י לעומת 2,453 מיליון ל״י בשנה שעברה. מ־ תוך זה גבה אגף מס הכנסה ומס רכוש 2,004 מיליון ל״י לעומת 1,391 מיליון ל״י אשתקד.

אגף המכס והבלו גבה 1,608 מיליון ל״י לעומת 1,045 מיליון ל״י אש־ תקד. ויתר המשרדים גבו על חשבון אגרות ורשיונות 35 מיליון ל״י ל־ עומת 27 מיליון ל״י אשתקד.

סכום ההכנסות בחודשים אפריל— יוני הסתכם ב־8,921 מיליון ל״י ל־ עומת 6,383 מיליון ל״י אשתקד. מתוך זה גבה אגף מס הכנסה ומס רכוש 4,578 מיליון ל״י לעומת 3,186 מיל־ יון ל״י. ויתר המשרדים גבו 103 מיל־ יון ל״י לעומת 77 מיליון ל״י אשתקד.

בארבעת הימים הראשונים של חו־ דש יולי הסתכמו הכנסות ממס ערך מוסף ב־7.2 מיליון ל״י.

האדמו״ר מקרעטשניף חזר מאירופה

האדמו״ר מקרעטשניף חזר השבוע מחו״ל. האדמו״ר התקבל בהתלהבות בנמל התעופה לוד ע״י חסידיו ו־ תלמידי הישיבה.

תכונה רבה ניכרת בחצר קרע־ טשניף ברחובות לקראת יומא דהילולא של האדמו״ר מקרעטשניף זצ״ל שיחול ביום ג', ט״ו תמוז, כבכל שנה יפקדו את ציונו באוהל שבבית העלמין ברחובות.

הערב יערך סעודת מצוה לרגל הכנסת ספר תורה נדבת ר' אברהם דוידוביץ ממעץ — צרפת וסיום הש״ס שנלמד לע״נ האדמו״ר זצ״ל.

במפלגה ובתנועה

מפעילות אירגון ותיקי התנועה בירושלים

הרב יהודה גרשוני, ראש „ישיבה ארץ ישראל" בניו־יורק, ידרוש מחר, ש״ק, ב־4.15 אחה״צ, בביהכ״נ של „היכל שלמה", על הנושא: „פרשת השבוע לאור ימינו". מרכזת השיעו־ רים — הה' צפורה גוזיק.

ר' משה גבירצמן, יו״ר „ארגון ותיקי התנועה" בירושלים, ילמד שי־ עור בחומש ומפרשים, מחר, ב־7.30 בבוקר, בביהכ״נ היכל שלמה.

הרב מרדכי קירשבלום, חבר ה־ מרכז העולמי, ירצה מחר, ב־5.30 אחה״צ, בהיכל שלמה, על הנושא: „מוסר היהדות לפי פרקי אבות".

הרב חיים צימרמן יגיד שיעור ב־ רמב״ם, הלכות סנהדרין, ביום הרא־ שון, בשעה שמונה בערב, בהיכל שלמה. שיעוריו של הרב צימרמן הם בהוצאת האגף לתרבות תורנית שליד מחלקת התרבות של עירית ירושלים, היכל שלמה וארגון רבנים עולי אר־ צות המערב.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע הרב יהודה ליכט, עיונים ב־ תפילה הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בפנסיון כרגוע, פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

המפד״ל—הפוהכ״ן בת״א

במועדון קרית שלום בערב שבת ב־8 שעור בדף היומי ע״י הרב י. שולמן ב־9 שעור במדרש ע״י הרב ד. זייד.

בשבת בבוקר ב־11 שעור בפרקי אבות ע״י מר יהודה גבל ב־12 שעור במסכת חגיגה ע״י הרב סגל.

שבת אחה״צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סניף נוה שרת ב־11 ש־ עור במדרש ע״י הרב י. ש. שפירא.

בביהכ״נ עולי אפגניסטן נוה צה״ל ב־4 שעור תורה ע״י הרב מ. יחזי.

בביהכ״נ עולי אפגניסטן בב. שלם א' ב־4 שעור תורה ע״י הח' יצחק רבי.

בביהכ״נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה ע״י ר' זכריה כהן.

בביהכ״נ זיכרון קדושים ביפו ש־ עור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע״י הרב אלעזר הגר.

בביהכ״נ שבת אחים רמת ישראל ב־4.30 שעור בהלכה ע״י הרב מ. מזרחי.

במועדון רמת ישראל ב־2.30 שעור בפרשת השבוע ב־3.30 שעור גמרא ע״י מר א. ארבגרג.

בביהכ״נ בר אילן ב־10 שעור ב־ מסכת בבא מציעא ע״י הרב עזרא בר שלום.

בביה ישעיהו צלנוב 18 ב־11 שעור במסכת בבא מציעא ע״י הרב מ. גוף.

באהל שם בלפור 30 ב־11 שעור על תפילות ישראל ע״י הרב ד״ר ש.ז. כהנא.

בביהכ״נ הפוהכ״ן בהמשך שינקין שעור במדרש רבא אחרי קבלת שבת שעור בגמרא במסכת פסחים לפני מנחה ע״י הרב מרדכי בהרב.

בביהכ״נ שערי שכים רח' המע־ פילים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע ע״י הרב מ. מלאכי.

בביהכ״נ אליהו הנביא שכ' עזרא ב־3.30 שעור בפרשת השבוע ע״י ה־ הרב מ. מלאכי.

בביהכ״נ מגדל עוז רח' ראשל״צ לבנה ב־2 שעור באורח חיים ע״י הרב י. מלאכי.

בביהכ״נ שערי ציון רח' לוינסקי 130 ב־4.30 שעור בפרשת השבוע ע״י הרב י. מלאכי.

במועדון שכ' התקוה רח' צבאם 3 בשבת לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצו מר דוד הנ־ שה ומר כהן בצלאל.

תנועת האשה הדתית הלאומית שבת

בני־ברק — במועדון ברח' נסב־ ביים מסיבת עונג שבת ב־5.30 יר־ צה הה' גורן — פרקי אבות.

הרצליה — במוצאי שבת וביום ראשון יערכו [...] סרט.

יום שני

בני־ברק, סיור וביקור חברות ה־ הנהלה בקייטנה בכפר־אברהם.

רחובות, ערב סיור וביקור החברות [...] רח' זהבה שגב, בקייטנה בכפר־ אברהם.

גבעתיים, ביום שני ב־8.30 בערב בביתה של הח' אילה אוסטנדר, רח' התע״ש 21, תרצה העתונאית דבורה [...] — הרבנית, לבוש וציור.

המדור לקליטה חברתית של עולים

ליל שבת

תל־אביב — מעון עולים „קסט" רח' בן־יהודה 15, מסיבת עונג שבת עם החזן בר יוסף דין, שירה ושיחה על פרשת השבוע.

מעון עולים „הירקון" — רח' היר־ קון 60 מסיבת עונג שבת עם החזן בר יצחק שפירא, שירה ושיחה על פרשת השבוע.

אשדוד — בשבת ב־4 קבלת פנים לקבוצת עולים מבריה בהשתתפות הח' [...], לאה סילור ועוד.

יום ראשון

ירושלים — במעון עולים מבשרת ציון חוג ביהדות לאקדמאים עולים בהדרכת ד״ר אברהם ברנר.

[...] תל־אביב — חוג לעברית ויהדות בהדרכת המורה [...]

יום שני

[...] חוג לעברית ויהדות.

[...] חוג ללמוד פרקי אבות.

יום רביעי

תל־אביב: במעון עולים „קסט" ער־

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בת״א

השבת, תתקיים תפילה חגיגית ו־ הודיה לכבוד שחרור חטופי המטוס. ינאם הרב הראשי לת״א—יפו הרה״ג ר' י. י. פרנקל. ישא דברים יו״ר הנהלת בית הכנסת הגדול מר א. חצרוני.

לפני התיבה יעבור החזן מר יאיר סיבר. יעלה לתורה החתן בר־המצוה דורון רביב. מנחה ב־6.30 שחרית ב־8. לפני קבלת שבת השעור ב־ „רמב״ם" ע״י יו״ר ההנהלה מר א. חצרוני בהלכות מלכים בנושא: „דרך כוכב מיעקב". אחרי תפילת מוסף — קידוש. כל ההכנסות מנדרי „מי שברך" העליות לתורה — קודש הן לבטחון המדינה.

בבית התנ״ך בת״א

בתקופת חופשת בתי הספר ישאר בית התנ״ך, שד' רוטשילד 16, פתוח לבקורי התלמידים בכל ימות השבוע, פרט לשבת, בשעות 9.30—1.30 ב־ בוקר. בקורים מאורגנים של תלמי־ דים מוער בקייטנות, אפשריים בכל שעות היום והערב, תוך תיאום מר־ ראש (טל. 57760).

בביהכנ״ס „בית ברמרויש" רח' עמק יזרעאל 80

זמני תפילות: מנחה וקבלת שבת לפי הזמן. שבת בבוקר ב־7.30 שיעור בפרשת השבוע ע״י הרב שמעון פרנ־ קל שליט״א. תפילת שחרית ב־8.00 בשבת אחרי תפילת מנחה — סעודה שלישית. בכל יום שני בשבוע ב־ 7.30 בערב שיעורים בתנ״ך ומחשבת ישראל.

ב„אהל־שם" — עונג שבת

השבת ב־10 י. טברסקי — תנ״ך. ב־11 ד״ר ש. ז. כהנא — תפילות. ב־5.30 במסיבת „עונג שבת", ירצה: עו״ד ש. כהן־צידון על: „ערבי יש־ ראל הלנו או לצרינו". הפותח: יו״ר אהל־שם מר משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד״ר ש. ז. כהנא.

בחוג הנוער הדתי

בשבת ב־6 אחה״צ מסיבת עונג שבת וסעודה שלישית בבית הברכה הקהילתי רח' סמולנסקין 2 (פינת רח' בן יהודה 86) בהשתתפות הרב מ. לופז והחזן אליהו גרינבלט.

חיפה

ביכנ״ס לנוער בביה״ס „יבנה — נצח ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות. ובשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שיעור בתלמוד ע״י הרב ישעיהו נבר רבו של ביה״ כנ״ס. לפני הקריאה ליחוד משניות לזכרם של תלמידי ביה״ס שנפלו.

האופרה הישראלית
מייסדת ומנהל: א. דה־פיליפ

10.7	דייגי הפנינים מאת ביזה
12.7	האלמנה העליזה
13.7	טוסקה מאת פוצ׳יני
14.7	דייגי הפנינים
17.7	האלמנה העליזה
19.7	דייגי הפנינים — ירושלים בנייני האומה
20.7	האלמנה העליזה
22.7	דייגי הפנינים / חיפה ארמון
24.7	האלמנה העליזה
26.7	דייגי הפנינים
27.7	האלמנה העליזה
28.7	הספר מסביליה — רוסיני
29.7	די פלדרמאוז מאת שטראוס
31.7	האלמנה העליזה
2.8	[illegible] מאת פוצ׳יני
3.8	האלמנה העליזה
5.8	די פלדרמאוז
7.8	האלמנה העליזה
9.8	דייגי הפנינים
10.8	ספורי הופמן מאת אופנבאך
11.8	האלמנה העליזה
12.8	האלמנה העליזה — קרית ביאליק אולם בסיון
14.8	האלמנה העליזה

ירושלים

בביהכנ״ס שע״י „בית זבול"

ידרוש הערב לאחר קבלת שבת הר־ רב חיים פינקלשטיין בעניני דיומא.

תורנות בתי מרקחת

יום שישי

ירושלים: מכבות — דפנה ו־ כצלות, דפנה בנין 129, טל. 811804; אל שצה אל גדידה, בתוך שער שכם, טל. 281401.

תל־אביב: רח' שלמה המלך 78, טל. 246461; רח' המלך ג'ורג' 28, טל. 223721.

הרצליה, כפר שמריהו, כפר סבא, רעננה, רמת־השרון, רמתיים: קרבר — הרצליה, רח' סוקולוב 43, טל. 984353.

רמת־גן: היגיה — רח' ארלוזורוב 18, טל. 721469.

בני־ברק: שפירא — רח' רבי עקיבא 48, בני־ברק.

חולון: ד״ר הורי — רח' סוקולוב 70, טל. 842435.

בת־ים: גני בת־ים — רח' הנביאים 3, על יד מגן דוד אדום, טל. 885671.

פתח־תקוה: אסותא — בנין הרש 21, טל. 911710.

שבת

ירושלים: בסיק — רח' שטראוס 10 טל. 119211.

תל־אביב: רח' נמל ישראל 11 טל. 226545; רח' דיזנגוף 174, טל. 222386.

הרצליה, כפר שמריהו, כפר סבא, רעננה, רמת־השרון, רמתיים: כפר שמריהו — מרכז מסחרי טל. 930244.

רמת־גן: רמה — רח' ז'בוטינסקי 65, טל. 793483.

חולון: ד״ר הורי — רח' סוקולוב 70, טל. 842433.

בת־ים: גני בת־ים — רח' הנבי־ אים 3 על יד מגן דוד אדום, טל. 885671.

פתח־תקוה: הירקון — שטמפפר 21, טל. 910946.

באר־שבע: ירושלים — רח' הר־ צל 34.

מוצ״ש

ירושלים: אופלטקה — יפו 110, טל. 224021; כוזין אל גדידה — רח' אל זהרא, טל. 282040.

תל־אביב: רח' דיזנגוף 174, טל. 222386; רח' יפו 15 (פינת דיזנ־ גוף), טל. 446682.

לוח הצופה

● סגל קונה הכל הרהיטים סלויזיות מקררים, מערכות ותיקולים, 842267.

● רוזקה, 30, פקידה, בעלת כוב, דירה, מעונינת באשכנזי דתי עד 45, טל. 814662.

● דיירגאזים השוהים בארה״ב ונבצא ברשותם כסף ישראלי שרוצים להחליפם (בכל כמות) ניו יורק טל. 212—964—8377.

● בחור ישיבה 170 23. אשכנזי, מעונין בהאהיבה חרדית ומסודרת. לציין טלפון, ת. ד. 135 בני־ברק.

● מתפשים דתית עד 40 צבור ריווק (כהן) אפשרות אלמנה. ת. ד. 1815 ת״א.

● 3 ביד אליהו בשכ״ה, חדשה, ריקה, הרמון, הפלמ״ח 35, ת״א.

לוח ירושלים

● בחור מחפש חדר עם הכד פנסיון לשנה אצל משפחה דתית בסביבת בית וגן או בית הכרם. לטלפן 03—455144.

● דרושה פקידה דתית בעלת נסיון רב בהדפסה בעברית, תאים טובים למתאימה. לכתוב בצירוף קורות חיים לת. ד. 7297, ירושלים. לוח ירושלים

● מעוניינת לטפל בילדים אחה״צ — לינה. 02—521223.

● למכירה בגבעה מרדכי 3½, הסקה, ארונות, מרפסת לסוכה, 97 מ״ר. 02—63378.

לוח חיפה

● להשכרה דירה מרוהטת 2 חדרים וחול, שכון פאייר כ. אליעזר חיפה, לטלפן 256614 בין 8—5.

בירושלים
בהזדמנות דירת 3 חדרים
ודירת 1½ עם כל הנוחיות בקרית איתרי
* כניסה מיידית *
פרטי פרטים טל' 02—221774 ; 02—231833

היום

יום ו', י״א תמוז תשל״ו 9.7.76

פ׳ בלק

הפרק: תהלים קכב—קל; המשנה: שביעית ח—ט, יא—א; הדף: פסחים ס; ההלכה: קצור שו״ע קסד, ו—ד.

שבת

הפרק: תהלים קלא—קלב; המשנה: שביעית ט. ב—ג; הדף: פסחים סא; ההלכה: קצור שו״ע קסד—ה, יא—ד.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ר״צ׳ מהדורות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

יומני חדשות

7.05	(ב)	הבוקר הזה
8.05	(צ)	יומן הבוקר
13.00	(ב)	בחצי היום
17.05	(צ)	יומן הערב
19.05	(א)	היום הזה
23.45	(צ)	יומן חצות

רשת א'

07.05 „שחרית מוסיקלית" 10.15 „שי־ דורים לתלמידים בחופשה" 10.35 „סיפור יומי" 11.15 שידורים לתלמידים בחופשה 12.05 „באוצר הסרטיה" (שידור שני) 13.00 „קלאסיקלי" 14.10 „אם וילד" 15.01 „קבלת שבת" — פרשת „בלק" הכנותה שבשבת, קריאה בטעמי המקרא, שיחה על הפרשה, פרקי חזנות, שיחה בהלכות שבת — מאת הרב עובדיה יוסף 16.05 „מוסיקה קלאסית בבקשתך".

רשת ב'

05.52 „שבע ישראלי" 10.05 „כאן ב־ בניתי" 12.05 „במקצב יוצרי" 13.05 „ב־ חצי היום" 13.30 „שירים בשלגי" 14.10 „סופשבועי" — שבתון להרבות, אמנות ובכלל 16.10 „מה זה מזכיר לך".

רשת ג'

05.58 „שבע ישראלי", „מה טוב אהליך יעקב" וסיכום השנה היובית 10.0 „כאן בביתי" 12.05 במקצב יוצרי 13.05 „ב־ זבל כקוצי" 16.10 „אנצים ושירותי" 17.05 „שירים לשבתה" 18.05 „חייכי לי בין שיריפי" 20.05 „אדום עתיק" 22.05 „איזה לילה!".

גלי צה״ל

05.58 ברכת השחר 10.05 חפים וטעים 11.55 מאחורי הסדים 12.05 בגלגלי צה״ל 13.55 הודעות לחיילים 14.05 מצעד ה־ כרבניה 15.50 בואי שבת 16.05 ארבע לפני שבת 17.05 הרגיל בחבש אצבעות.

טלוויזיה בללית

הכניות ילדים: 15.00 מהר יותר גבוה יותר חזק יותר כסדר ספורט לנוער 15.30 שלום לבוא שבת צבר רעים מארח את הזמר שלמה ארצי.

מוצאי־שבת

רשת א'

20.45 „סיפורדיד" 21.15 „המבדיל" „בלווה מלכה" 22.05 „רסיטל" 23.00 „זה אמר" 00.10 אפילוג.

רשת ב'

20.05 „בירה הצבירוחי" 20.45 „מתי אייספורט" 21.05 יומן השבוע 21.47 פרקי היום בתנ״ך: תהילים, פרק קל״ג, קליד קריאה בפי כלה מובב ושיחה מאת ד״ר בשוים ברגליות 22.05 „שיחה חוליך" 23.05 „קפה־רדיו" 01.05 רגע של שיר.

גלי צה״ל

19.53 על כל פנים 20.05 מזמורים ל־ כולם 21.05 בהזרה בסורת 21.45 צושים רוח 22.05 חיוג זכיר 00.05 סיפורי לילה 02.00 מבזק ידיעות 03.05 לא רדמים ליפון.

טלוויזיה בללית

20.00 „סבם הבין" 20.30 מבט לחדשות 21.00 מבט ספורט 22.00 בקלאוד — סדרת בהה 23.30 פסוקו של יום — הדשות.

יצחק דוד, מחטופי המטוס, אושפז ברמב״ם

יצחק דוד, מחטופי מטוס איר פראנס שאושפז באירובי והוחזר ל־ ישראל ביום ד', אושפז אתמול מ־ חדש בבית החולים רמב״ם בחיפה.

יצחק דוד נפגע בכתפו בעת פעולת החילוץ והיה מאושפז ארבעה ימים בנאירובי. אולם מצבו הוטב במקצת ואז הוחלט להחזירו לישראל להמשך הטיפול.

עתה אושפז במחלקה האורטופדית ברמב״ם ואתמול נעשו לו צילומים שעל פיהם יוחלט על מועד ניתוחו להוצאת הכדור שנשאר בגופו, והמ־ שך הטיפול בידן השבאלית שעודנה מושתקת.

לימונטה
טפט חדיש נגר בתמים.

קוקי
השקית לצלית
קל, נקי, טעים, נפלא!

ארומור
צפוי דלתות וקירות

[התיאטרון הישראלי]
בנוצ״ש 10.7.76
הבימה:
איוב הענ: אולם גדול
קייס: אולם קטן
הקאמרי:
מנהל הבית: אולם נחמני
שלוש אחיות: ת״א

הצופה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
המו״ל: הצופה בע״מ, העורך: ש. דן־יהודה, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421. ת״ד: 2045. חשבון בבנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן יהודה 2, ת״ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 * דפוס העשור בע״מ ת״א. רח' המסגר 66, טל. 35354
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והמכתבים

مكذا من الأهل

בדיון על השפעתה של מדינת ישראל על ההתבוללות

נשיא המדינה: יש להשריש את המסורת היהודית

מאת סופרנו בחיפה

„טוב שהדור היהודי הצעיר יכיר את התרבות החילונית של המאה ה־20, אך בצידה יש להשריש בו את המסורת ה־יהודית וערכי המוסר הנע־לים שלה, דבר שיצור ניצוץ אשר יחשוף היגבא לקיום כולו" — אמר אתמול נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר בדיון על השפעתה של מדינת ישראל על ההתבוללות בכנס בינלאומי שהתקיים באוניברסיטה חיפה.

הנשיא הפעם כי אין אושר גדול יותר בבחינה אנושית מאשר להיוולד יהודי ולהתחנך על ערכי התרבות היהודית.

בעניין אחר אמר כי יש לחזור ולהדגיש כי מדינת ישראל היא מדי־נה ריבונית. וכמדינה יש לה כלים ממלכתיים שאין לאף קיבוץ יהודי אחר בעולם, כלים אלה, הוסיף, מאפ־שרים לנו להקים כלכלה מתוכננת, חקלאות כתוכננת, ומוסדות להם זקוקה המדינה. ההצלחה שלנו ב־אנטבה, אמר הנשיא היא הוכחה ישירה מאותה ריבונות. אשר לגולה, ציין נשיא המדינה, כי עלינו להיות בהכרה שעוד דורות מספר יהיו יהו־דים בחו"ל, אין צורך לבטל אותה כי אם לשתף עימה פעולה וזאת לטובתה ולטובת מדינת ישראל.

פרופ. נדבה: אלמלא ההתבוללות היה כיום העם היהודי 200 מיליון נפש

פרופ' יוסף נדבה באוניברסיטת חיפה אמר, כי אלמלא ההתבוללות היה כיום העם היהודי מונה 200 מיליון נפש. הוא ציין כי ההיסטוריה של העם היא למעשה ההיסטוריה של אלה אשר החזיקו מעמד ונשארו יהודים חרף כל ההתנכלויות והרדיפות שעברו על העם מאז ימיו הראשונים אשר להתבוללות, אמר, השאלה ה־מכרעת כיום הינה באם תקומת ה־מדינה עיכבה את התהליך או זירזה אותו. לכך אין עדיין תשובה מלאה וזאת משום שהאנטישמיות עדיין מפעפעת במקומות שונים ברחבי הבל ומבחינת היקף השנאה ליהודים לא חלה ירידה.

נשיא הקונגרס היהודי האמריקאי הרב א. הרצברג אמר, כי הקמת מדינת ישראל השפיעה לטובה על יהדות ארה"ב. אך הדגיש כי הצרה היסודית של התפוצה היא ההתבולו־לות. הוא הוסיף כי אם יהודי בחו"ל אינו מרגיש עצמו חלק מישראל, לא יחזיק מעמד כיהודי. להלן הס־עים כי יש להפש דרך על מנת שצעירים בן הגולה יבואו לישראל, יחזקו את הקשרים עימה ויהפכו ל־חלק ממנה.

תרומות נוספות לקרן ההתנדבות לבטחון

תרומות נוספות ממשיכות לזרום לקרן ההתנדבות לבטחון ישראל, ו־בין השאר נתקבלה תרומה בסך 1000 דולר מאת החיילים היהודיים ה־משוחררים בארה"ב.

את כספי התרומה הזאת הביא עמו גיבור ישראל משה לוי בשובו מבי־קור בארה"ב.

אתמול נתקבלו גם התרומות ה־באות:

הרצוג ושות' וכל העובדים — 3000 ל"י.

יורן רובין, נער בן 13, תרם את דמי חגיגת בר המצווה בסך 1500 ל"י.

ארבעה פנסיונרים מפתח תקוה תרמו סך אלף ל"י.

משפחת איליי מבמושב בית שערים, שבנה הטייס רמי נפל, תרמה סך 500 ל"י. במכתבם לשר הבטחון כותבים בני המשפחה: אם נבצר מאיתנו ל־עזור בגופנו, הרי לפחות נעשה זאת בממון.

ארגון הקבלנים והבונים בחולון החליט על תרומה של 70 אלף ל"י, מזה 30 אלף לקרן ההתנדבות לבטחון ישראל ו־40 אלף ל„יד לבנים" ב־חולון.

כן נתקבלו התחייבויות מחברות, מפעלים ומוסדות שונים.

פליטה מלבנון תרמה מדליון זהב לקרן הבטחון

פליטה מלבנון, שהגיעה לישראל חסרת כל, תרמה אתמול מדליון זהב לקרן הבטחון.

האשה פנתה לאגודה למען ה־חייל בחיפה, הביאה עמה את מדליון הזהב וביקשה למכור או־תו ולהעביר את הכורה לטובת החיילים אשר ביצעו את המבצע הנועז באוגנדה.

למשרדי האגודה למען החייל בחיפה הגיעו עד כה תרומות ש־ב־16 אלף ל"י מתושבי חיפה וה־צפון. בלטו במיוחד תרומותיהם של שני ערבים: חכים תאופיק מנצרת, שתרם תרומה בסכום של 1500 ל"י, ואיברהים באשר מחיפה, שתרם 25 אלף ל"י.

סיום שנה"ל בישיבת „תורה ומלאכה" כפר אברהם

מאת סופר „הצופה"

טקס סיום שנה"ל של מחזור ל"ט נערך אתמול בישיבת „תורה ומלא־כה" כפר־אברהם בפ"ת, בהשתתפות הורים, מחנכים ופשרות תלמידים. 50 בוגרי המחזור קיבלו שי וכן הוע־נק ציון מיוחד לתלמידים שהתמידו בלימוד המשנה היומית.

ראש הישיבה, הרב משה סלומון, קרא לבוגרים, העומדים בפני שרו־תם בצה"ל לשלב חיי תורה בחיי צבא. „עמדתם בבחינות הגמר הממ־שלתיות, אך המבחן האמיתי שלכם הוא דרככם בעצמאות בחיים" אמר הרב סלומון בדבריו בטכס, שלווה בשיר וריקודים.

8.6 מיליארד ל"י — בתכניות החסכון

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

היתרה בתכניות החסכון המאוש־רות הגיעה בסוף מרס 1976 לסך של 8 מיליארד ו־568 מיליון ל"י, לעומת 7.8 מיליארד ל"י בסוף דצמ־בר 1975. כך מתברר מסיכומי רשות החסכון והבטוח באוצר.

הנתונים מראים כי היתרה המשו־ערכת (כלומר כולל ריבית הפרשי הצמדה) הסתכמה ב־13.635 מיליארד ל"י, לעומת 12.645 מיליארד ל"י ב־סוף דצמבר.

הצבירה נטו במשך הרבעון הא־חרון הסתכמה ב־764 מיליון ל"י, גידול של כ־10% לעומת הרבעון הקודם.

תכניות החסכון „10.000" הן ה־פופולריות בתכניות החסכון ותו־פסות 61% מהן. סופרנו מציין כי ברבעון שהסתיים בינוי השנה היתה מכירה גדולה של חסכון 16.000, אך עדיין אין סיכומים סופיים לרביע זה.

נסתיים קורס קצינים שלישים

טקס הסיום של קורס קצינים שלי־שים נערך אתמול באחד מבסיסי הד־רכה של צה"ל.

את המסדר החגיגי קבל מפקד פי־קוד הדרכה — אל"מ זאב עופר, אשר בירך את המסיימים והשף את דרגתו של החניך לכופה, סגן אלכסנדר פליישר.

הטקס נערך בנוכחות קצינים בכי־רים, משפחות המסיימים, ונסתיים ב־מצעד הדגלים לקול צליליה של תז־מורת צה"ל.

הונחה אבן פינה לבנין המרכזי של ישיבת רוז'ין ב"ים

במעמד מרשים ומפואר ביותר ב־השתתפות אדמו"רים, רבנים, אישי צבור, וקהל רב מכל רחבי הארץ ואורחים מחו"ל — הונחה אבן הפנה לבנין המרכזי של תיבתא תפארת ישראל מרוזין ברחוב מלכי ישראל בירושלים. הבנין החדש יכלול בין השאר 2 קומות תלמוד תורה והיכל הישיבה.

את בימת הנשיאות פיארו כ"ק האדמו"רים מסדיגורא, בוהוש, ואש־לוי, והמסטריבקה, ספינקא, סולנא, הרבנים הראשיים לבני ברק ותל א־ביב—יפו, שר הפנים ד"ר י. בורג, ראשי ישיבות חברי כנסת, חברי עי־ריה, יו"ר המועצה הדתית ועוד.

בפרקי תהילים ודברי הערכה ל־מאורע פתח את המסיבה כ"ק האד־מו"ר מסדיגורא שליט"א, שציין את חשיבותה של הישיבה, ומעשהו ה־כביר של הנדבן, לאחר מכן נאם ר' ישראל אונגאר.

שכר הלימוד יועלה ב־35% בהסכמת ועד ההורים ומרכז השלטון המקומי

משרד החינוך והתרבות סיכם את־מול את הדיונים על שכר הלימוד בבתי־הספר העל־יסודיים בשנת ה־לימודים תשל"ז. משרד החינוך שיתף בדיונים את חברי ועד ההורים הארצי ונציגי מרכז השלטון המקומי ואלה סכמו את ידם על ההלכה המוצעת. גם חברי ועדת השרים לענייני רווחה קיבלו את מדיניות המשרד בנושא זה.

לפי החלטות משרד החינוך יועלה גובה שכר הלימוד בתשל"ז ב־35 אחוז בהשוואה לשנת הלימודים הש־ל"ו. ההתייקרויות שיחולו בתוכנת שנת הלימודים ייספגו על־ידי משרד החינוך וישולמו על־ידו לבעלויות של בתיה"ס.

שיעורי שכר הלימוד הסופיים ש־קבע המשרד הם: בכיתה ט' — 4131 ל"י לשנה (כל הסכום יכוסה על־ידי משרד החינוך וההורים יהיו פטורים מתשלום שכר הלימוד עפ"י חוק לימוד חובה), בכיתה י' — 4,360 ל"י, בכיתה י"א — 4,617 וב־כיתה י"ב — 4,833 ל"י.

הקלות לבעלי הכנסות מינימליות

דובר משרד החינוך ציין, כי לאור העלאת שיעורי שכר הלימוד וכדי להקל על ההורים הוחלט להעלות את שיעורי הפטור משכר הלימוד בתש־ל"ז. ההגבה העיקרית בשינויים היתה הטלת ההתמסה על ההורים בעלי הכ־נסה הגבוהות, תוך מתן הקלה בשי־עור ההכנסה להורים בעלי הכנסות בינו־ניות. הורים בעלי הכנסות גבוהות פטורים מבלא מהשלוב שכר הלימוד ברבות הנחה שונות. בעניין זה נאמר, כי במשרד החינוך הגיע למסקנה, כי יש להקל דווקא על השכבות הבינוניות משום שהן הנפגעות ביותר בכל הע־לאת מסים יקרותים.

בשנת הלימודים תשל"ז תינתן, אפוא, טבלת הנחות משכר הלימוד בת עשרים דרגות כדלקמן:

מי שמשתכר עד 530 ל"י להודש לנפש יקבל 100 אחוז הנחה. מי ש־משתכר עד 546 ל"י להודש לנפש יקבל 95 אחוז הנחה. עד 565 ל"י — 90 אחוז הנחה. עד 606 ל"י — 85 אחוז. עד 642 ל"י — 80 אחוז עד 659 ל"י — 75 אחוז. עד 692 ל"י — 70 אחוז. עד 724 ל"י — 65 אחוז. עד 756 ל"י — 60 אחוז. עד 788 ל"י — 55 אחוז. עד 820 ל"י — 50 אחוז. עד 853 ל"י — 45 אחוז. עד 885 ל"י — 40 אחוז. עד 917 ל"י — 35 אחוז. עד 949 ל"י — 30 אחוז. עד 981 ל"י — 25 אחוז. עד 1,014 ל"י — 20 אחוז עד 1,046 ל"י — 15 אחוז. עד 1,075 ל"י — 10 אחוז. עד 1,300 ל"י — 5 אחוז.

דהיינו, כי מי שמשתכר החל בהכנסה של 1,301 ל"י ומעלה לנפש לא יהיה זכאי כלל להנחה בשכר הלימוד עבור ילדיו וישלם את מלוא הסכום.

הנחות עבור ילדים נוספים

בנוסף להנחות משכר לימוד שייקב־עו עפ"י רמת ההכנסה לנפש נקבעו קריטריונים נוספים שעל־פיהם יינת־נו הנחות נוספות ואלה הם:

עבור בן נוסף הלומד בחינוך ה־על־יסודי (בכיתה שאינה במסגרת חוק לימוד חובה) תינתן הנחה של 25 אחוז משכר הלימוד (לכל אחד מ־שני הבנים הלומדים בתיכון). עבור כל בן נוסף כנ"ל תינתן דרגת הנחה נוספת.

עבור בן או בת בשירות חובה ב־צה"ל יינתן פטור של 20 אחוז משכ־ה"ל ועל — שני בנים פטור של 30 אחוז. עבור כל בן נוסף בשירות הו־בה תינתן דרגת הנחה נוספת.

ילדיהם של נכי צה"ל, בדרגת נכות של 10 אחוזים ומעלה, ייהנו מפטור של 20 אחוז.

נכים אחרים, מדרגת נכות של 10 אחוזים ומעלה, יקבלו פטור של 10 אחוזים הנחה זו תינתן לנפש אחת במשפחה.

משרד החינוך כבר החל לשלוח ל־מנהלי בתי הספר העל־יסודיים את ע־לוני ההסבר לקביעת דירוגי ההנחה בשכר הלימוד המיועדים לכמאה אלף התלמידים הלומדים בכיתות שאינן ב־מסגרת חוק חינוך חובה. כדי לקבוע עיתונים בקביעת הדרגה התבקשו ה־הורים למלא את השאלונים על כל פרטיהם ולצרף את המסמכים המבו־קשים.

יבוצעו בדיקות לאימות השאלונים

הדובר מסר. כי בשירות ימשיך גם בשנת הלימודים הבאה לבצע בדיקות לאימות הנתונים שמסרים ההורים בשאלוני הדירוג. בתשל"ו נערכה בדיקה בדגמה בכ־1,200 שאלונים. על־פי בדיקה זו בוטלו דרגות הנחה להורים שהצהרתם לא תאמה למצי־אות ומשרד החינוך חסך על־ידי כך סכום של כמיליון וחצי ל"י.

גניבות בשר גדולות מאיטלזים בשוק הכרמל

גניבות בשר במימדים גדולים כ־איטליזים באזור שוק הכרמל בת"א, משמשות נושא לחקירה מיוחדת ש־הוטלה על צוות ביחידה המרכזית במשטרה תל־אביב.

המשטרה כבר עצרה מספר חשו־דים בפריצות וכן בעלי איטליז ה־חשודים בקבלת הבשר הגנוב.

הפריצות אירעו במשך החודשים האחרונים בתכיפות מרובה. מדובר בכמויות הבשר שנגנבו מהאיטליזים, כשלו עימהם הפורצים גם מאזניים ומכונות חישוב.

ממצאי החקירה העלו חשד, כי בכמה מקרים היו הפריצות פרי „הזמנה" של בעלי איטליזים אחרים וכי הבשר הגנוב הועבר מיד לאחר הפריצה אל חנותו של המזמין, אשר דאג לצייד את הפורצים במפתחות חנותו.

במקרים אחרים היו הפורצים „משכנעים" בעלי איטליזים לרכוש מהם את הבשר, במחיר מוזל. ה„שכנוע" היה מלווה באיום שכדאי לו לקצב להסכים לעיסקה.

למשטרה ידוע עתה בברור לפחות על 50 פריצות לחנויות בשר, בעיקר באזור שוק הכרמל. אולם החוקרים סבורים שהיקף הגניבות מן הסוג הזה היה גדול יותר וכי הנפגעים לא תמיד התלוננו במשטרה.

ימי עיון לעובדי מדינה העומדים לפרוש

במשך חודשי הקיץ נערכים על ידי נציבות שירות המדינה בשיתוף נציגי העובדים והנהלות המשרדים ימי עיון לעובדים, לרבות עובדי הר־ראה, העומדים לפרוש לגמלאות.

ניתנים הסברים מפורטים לעובדים בדבר זכויותיהם לקראת פרישתם ו־מימושן, הדרכה מפי מומחים על דרכי הסתגלות לחיי פרישה והעש־רתם בפעילות מגוונת. ניתן גם מידע בדבר האפשרויות להשתלב בפעולות ההתנדבות שונות המאורגנות על ידי המרכז לשירותי ההתנדבות והרישום מתבצע בו במקום.

בימי עיון אלה אמורים להשתתף כ־500 עובדי המדינה.

תחודש תנועת הרכבת לבאר-שבע

סמוך לשעה שמונה בערב סיימו עובדי הרכבת את עבודות חילוץ קרונות המשא, שירדו מן הפסים ליד קרית גת וכן את תיקון המסי־לה.

תנועת רכבות המשא תחודש ב־לילה, ותנועת הנוסעים מדימונה ו־מבאר שבע צפונה — ביום ו'.

* תושבת חיפה החשודה בתקי־פת ראש משרד חקירות של משטרת נפת חיפה פקד שמשון אשר הובאה אתמול לפני שופט שלום כמאל חייר.

תכשיטים יקרים נעלמו מגופת האשה שנהרגה באנטבה

בני משפחתה של אידה בורוכוביץ ז"ל, שנרצחה במבצע באוגנדה, טוענים כי תכשיטים יקרי ערך נעלמו מעל גופתה של המנוחה.

למשטרה לא הוגשה עד כה כל תלונה רשמית בעניין זה. המשפחה עדיין יושבת „שבעה" בביתה בבת־ים, ואודות המקרה הם סיפרו לקרו־ביהם שביקרו בביתם.

נראה שהחקירה תועבר לברור מצ"ח (משטרה צבאית חוקרת), מ־כיוון שהטיפול בהעברת הגופה, הל־ויה וכל ארגון המבצע היו צבאיים.

המשפחה טוענת, כי המדובר ב־טבעת פלטינה משובצת בשני יהלו־מים יקרים שהיתה בשקית ניילון צמודה לגופה, וכן שעון ועגילים. בני המשפחה סבורים, כי התכשיטים אב־דו בין זמן העברת הגופה לישראל לבין מסירת בגדי המנוחה והפציה למשפחה.

אתמול ביקר מפקד משטרת חולון, שנודעו לו טענות המשפחה, בביתם ברחוב אלי כהן וכנראה שהפרשה הובאה לידיעת שלטונות המשטרה ה־צבאית.

הוועדה המרכזת קוראת לממשלה:

יש לעכב קריאת הצעת התיקון בחוק יישוב סכסוכי עבודה

הוועדה המרכזת של ההסתדרות קיימה הערב דיון מיוחד בהצעת ה־ממשלה לתיקון מספר 3 בחוק יישוב סכסוכי עבודה, והחליטה לפנות ל־ממשלה לעכב את קריאת החוק ב־כנסת כמוצע ע"י הממשלה.

החלטת הועדה המרכזת נתקבלה הערב ברוב של נציגי המערך וב־הסתייגויות נציגי תנועת העבודה הליברלית, התומכים בתיקון הנ"ל. הועדה המרכזת שמעה בישיבה דיווח מלא על הופעת נציגי ההסתד־רות, חברי הוועדה המרכזת צבי נתנזון וישראל קיסר, בפני סיעת המערך ביום ג' השבוע.

עם זאת קבעה הוועדה המרכזת, שהיא מודעת לצורך בהסדרת יחסי עבודה תקינים ומשופרים בשירותים הציבוריים, וזאת באמצעות מו"מ ישיר בין העובדים המעסיקים ו־חתימת הסכם עבודה, שיפרט את החובות והזכויות של החותמים עליו.

מזכ"ל ההסתדרות, מר ירוחם משל שפתח וסיכם את הדיון, הבהיר ב־צורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי עמדת ההסתדרות, שבאה לידי ביטוי בוועדה המרכזת, היא שבשום פנים ואופן אין ההסתדרות בדעה שיש לשלם לעובדים המורת אי עבו־דה שלמה או חלקית במקרים של נקיטת אמצעים ארגוניים בלתי מאו־שרים ע"י ההסתדרות ובלתי מוגנים.

אישים ומוסדות

— שר העבודה משה ברעם, אירח אתמול את שר העבודה של קוסטה ריקה, מר פרנציסקו מורלס הרננדז ורעייתו.

תוכנית לסלילת מסילה חדשה מת"א לירושלים

מאת סופרנו לענייני תחבורה

הנהלת רכבת ישראל הגישה ב־אחרונה תכנית לסלילת מסילת ברזל חדשה מת"א לירושלים, שתעבור ד־רך נמל התעופה בן־גוריון, מעלה בית חורון, עטרות ומשם במנהרה למרכז הבירה. במסילה זו אפשר יהיה להגיע לבירה תוך חצי שעה.

בדיון שיזם שר התחבורה בנושא זה עם ועדת השרים לענייני ירושלים הוחלט השבוע שמע"צ ומשרד התח־בורה יתכננו תוואי לכביש חדש ל־ירושלים ומסילת ברזל דרך מעלה בית חורון.

מנכ"ל הרכבת, צ. צפרירי, שמסר על כך אתמול בסיור עתונאים ב־מסילת הברזל הנסללת עתה מאורון לנחל צין. ציין כי התכנית שהוגשה היא רעיונית בלבד ובסדרי העדי־פות של הרכבת הוא רואה זאת ב־מקום הרביעי אחרי מסילת ברזל ל־אילת, מסילה שניה לחיפה, חיבור קרית גת בשלוחת רכבת באשקלון. בדברו על מסילת הברזל הנוכחית לירושלים אמר כי לקו זה ניתנה מכת מוות ע"י הזזת התחנה לדרום ת"א.

צ. צפרירי, המהנדס הראשי של הרכבת ק. סלוצקר והמהנדס מחוז הדרום ע. ארז מסרו כי בגתיימו ה־סקרים ההידרולוגיים להמשך סלילת המסילה לעין חצבה ועתה מתחילים לערוך סקרים למסילה לאילת. אולם, אין עדיין החלטה על מסילה לאילת.

מיבצע לעזרת צעירה שלקתה במחלה ממארת

מיבצע לעזרת אשה צעירה בת 26 מנתיבות, שלקתה במחלה ממארת, נפתח אתמול. לאחר שרופאיה קבעו כי היא זקוקה לטיפול דחוף באנגליה.

הפעילה למען האשה, איילה בלבסן־סופר, נעשית ביוזמת המועצה המקומית נתיבות. במסגרת זו הוחל בגיוס כספים למימון הטסתה וכיסוי הוצאות שהותה באנגליה.

איילה ילדה בן לפני ימים אחדים אך בגלל מחלתה עדיין לא ראתה אותו ולא טיפלה בו. הבן נמסר בינתיים למשפחת גיסה, בעוד היא עסוקה בקבלת טיפול רפואי.

בחוות דעת של מנהל המחלקה הכירורגית א' בביה"ח סורוקה ב־באר־שבע, פרופ' ג'י ג'רסקי, נאמר כי איילה, מוכרת כסובלת מגידול ממאיר של הכבד הגס עם התפשטות גרורתית מפוזרת לריאות ולכבד. לדעת הפרופסור מוצו אפשרויות ה־טיפול בארץ עד תום וללא השפעה.

פרופ' ג'רסקי מציין: „טיפול זה הוא לדעתנו הסיכוי היחיד להטבה כלשהי במצבה, והיות ומחלתה מת־קדמת ביותר ומצבה הכלכלי ירוד, העברתה לטיפול שם היא דחופה ביותר".

המועצה המקומית נתיבות שאיילה עבדה בה עד הלידה, החלה במבצע והיא עומדת לגייס גופים וולונטריים לעזרתה.

אוניברסיטת בר-אילן

המחלקה לכימיה

המחלקה לכימיה עורכת בחודשי הקיץ קורסי הכנה ללמודי כימיה:

א. קורס הכנה ארוך

לימודים במקצועות כימיה, פיסיקה ומתמטיקה, בתנאי פנימיה, החל מיום א' י"ב באב תשל"ו (8.8.76) במשך חודשיים. הקורס מיועד לבוגרי מגמה הומנית.

ב. קורס ריענון לבוגרי מגמות ריאליות

שהחל ביום א' ו' בתמוז תשל"ו (4.7.76) (ניתן עדיין להצטרף לקורס)

הצלחה בקורסים אלה תקנה זכות כניסה ללימודים במח' לכימיה.

במסגרת המחלקה לכימיה ניתן ללמוד לקראת התואר הראשון באחד מהמסלולים הבאים:

א) כימיה אורגנית ב) כימיה פיסיקלית ג) כימיה שימושית

● פרטים נוספים והרשמה במזכירות המחלקה לכימיה, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן טל' 311—718310

אוניברסיטת בר-אילן

המזכירות האקדמית

מודיעה בזה על פתיחת ההרשמה למכון לשלטון מקומי

בקמפוס ברמת-גן ובשלוחת האוניברסיטה בצפת

המכון נועד להכשיר חברי מועצות ועובדים בכירים ברשויות המקומיות.

● פרטים להרשמה ניתן לקבל לפי פניה בכתב למשרד לקבלת תלמידים, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן.

ההרשמה תסתיים ביום שישי כ"ב תמוז תשל"ו 23.7.76

איגוד ישיבות ההסדר

ראשי הישיבות התיכוניות וראשי ישיבות ההסדר מוזמנים בזה לפגישה משותפת שתתקיים ביום שני, י"ד בתמוז תשל"ו (12.7.76) בשעה 11.00 לפנה"צ, ב„בית מאיר", רחוב המלך ג'ורג' 54 ירושלים.

נא לדייק!

מלון רקפת צפת

פאר מלונות הגליל

נפתח מחדש לאורחיו

לחופשה ושלווה

חודש יולי — בתורה נבונה

במלון רקפת רב המגניטון

מטבח בשר למהדרין

בהשגחתו המסורה של הרב ליפשיץ

הזמנות לעונה ולחגים הבעל"ט

מלון רקפת צפת

ת.ד. 113 צפת טלפון 5—067-30264

מבצע פרסום

כל מוסר מודעה בעתון „הצופה"

באמצעות פרסום „פרבר"

רחוב רבי עקיבא 45 בני־ברק

טלפונים: 782633, 798196

ובלילה: 780293

יקבל שי נאה בעל ערך

כל הקודם זוכה

פרסום פרבר

למד כתיבה במכונה תוך 12 שעות בלבד!

השיטה האורקולית הבינלאומית

היחידה בארץ בשימוש צה"ל

משרדי ממשלה והבנקים הגדולים

קורסים בעברית ובאנגלית מתחילים כל יום!

סייט אנד סאונד

תל־אביב: אלנבי 98, טל. 624281 (8.00—20.00).

ירושלים: המלך ג'ורג' 5 (8.00—13.00, 15.30—19.30).

סגור בימי שישי.

הצטרף לסיור מודרך במחיר מוזל

למזרח הרחוק

30 יום: 29.8—30.7.76

דרך הודו—סרי לנקה—נפאל—בנקוק—סינגפור—הונג קונג—קוריאה—אוסקה—קיוטו—טוקיו.

(מתאים גם למסורתיים — ללא טולים בשבתות)

כנענטורס, חיפה, כרייטדים 113, טלפון: 229126.

ברכותינו הנאמנות למורנו ורבנו

הרב נחום זוין שליט"א

לרגל היבחרו לכהן פאר בקרית-אליהו חיפה

יוכה להנחות קהלתנו ברמה ולהגדיל תורה ולהאדירה

ועד ביהכנ"ס המרכזי, קרית־אליהו, חיפה

ועד ביהכנ"ס המרכזי ע"ש קדושי השואה קרית־אליהו חיפה

ועד ביהכנ"ס פועלי אגו"י קרית־אליהו חיפה

ועד ביהכנ"ס „ישורון" בבית הספר „מוריה" קרית־אליהו חיפה

תנועת האשה הדתית לאומית

סניף חיפה

שוק התערוכה תשל"ו 1976

(בימים שני, שלישי ורביעי — י"ד—ט"ז תמוז 12—14.7.76)

שוק התערוכה של תנועת האשה סניף חיפה, יתקיים בשבוע הבא, באולמי אגודת העתונאים רח' ירושלים 23 בחיפה.

ביום שני י"ד תמוז (12.7.76) בשעה 6 בערב

פתיחה חגיגית

ביום שלישי ט"ו תמוז (13.7.76) בשעה 5 אחה"צ ברח' ירושלים 27

מנחה לילדים

הצגת המחזה שלמה המלך והדבורה — להקת תלמידות של בי"ס

ביום רביעי ט"ז תמוז (17.7.76) בשעה 5 אחה"צ

הגרלה

בשעה 7 בערב

הצגת מטעמים

בשוק מבחר של מוצרים ותצוגות

* כיבוד במקום *

פרפומריה יפית

רח' עקיבא 91 בני־ברק

הננו שמחים להודיע על פתיחה מחודשת של החנות

מבחר גדול ביותר של מוצרי יופי וקוסמטיקה

מבחר עצום ועשיר של תכשיטים ומתנות אישיות

מכירה בלעדית של תוצרת „משכית"

שרות אישי ומקצועי של יועצת יופי, ומחירים נוחים

● להתראות ●

לבית החולים שערי צדק ירושלים

דרושה

מזכירה מנוסה

(מרפיסה עברית-אנגלית)

המעוניינות מתבקשות לפנות למנהל המנגנון בביה"ח, טלפון 233364

רהיטי כדורי בע"מ

רחוב רבי עקיבא 36 פינת יחזקאל בני-ברק

300 ממ"ר תצוגת רהיטים מרהיבה

רהיטים מהיצרן לצרכן

* ארונות קיר וחדרי שינה מעץ סנדביץ מגל
* מבחר עשיר של סלונים ופינות אוכל
* ספריות
* מטבחים
* ארונות קיר
* חדרי שינה וטואלטים תוצרת עצמית

רהיטים מהיבואן לצרכן

* חדרי שינה וארונות קיר איטלקיים עד גובה 260 ממ"ר
* סלונים
* מזנות מפוארים איטלקיים ממיטב תוצרת אירופה

* 20% הנחה לעולים מתוצרת עצמית
* תיכנון, יעוץ, עיצוב פנים ושרות אדיב

מחירים קבועים ומחירי הפתעה

החלטת לקנות רהיטים? ביקרת באולמות תצוגה והשוואת מחירים:

הכנס אלינו וקנה טוב מעולה ובהישג ידך!!

לבני ישיבות וכוללים 10% הנחה

בית מדרש לתורה והוראה

מיסודו של המרכז למורשת הרוחנית של יהדות תימן

בני-ברק רח' ר' עקיבא 68

מעמד של תורה

יערך אי"ה ביום ראשון, י"ג בתמוז ש.ז. (11.7.76) בבית המדרש רח' ר' עקיבא 68, בשעה 3.30 אחה"צ בהשתתפות

הרבנים הגאונים שליט"א:

מו"ר הרב חיים כסאר — ירושלים

מו"ר הרב יוסף יעקב צוביירי רבה של יהדות תימן וחבר מרכז רבנות בראשית ת"א־יפו

מו"ר הרב יחיה אלשיך ירושלים

הרה"ג ר' שלום קלזאן, ירושלים

הרב יוסף הלוי אברקי רב בקרית ים (חיפה)

הרב רצון ערוסי

הרב עזריא בסיס

ירצו על הנושאים: ניקוד ספר תורה ע"י סימן נר של יו"ט, חימום תבשיל בשבת כיצד, סימני טהרה של החגבים, קריאת התורה ביום ראשון של פסח.

בשעה 7.30 בערב:

טכס הכנסת 5 ספרי תורה לבית המדרש

בשעה 8 בערב, בבית הכנסת הגדול רח' ר' עקיבא 53

מסיבת מצוה

ברכות:

הגאון הרב יוסף יעקב צוביירי שליט"א רבה של יהדות תימן — ת"א־יפו

מר ישראל גוטליב — ראש העיר

מר דוד גלס — מנכ"ל משרד הדתות

מר שלמה זמרוני — יו"ר המועצה הדתית

מר יהודה עמיר ירצה על הנושא: שירת תימן ממנה ואליה

בלווית מקהלת קריאט

דברי פרידה וקבלת פנים לאורחים — הרב שלמה ע. קורח שליט"א רב לשכת הרבנות בני־ברק

בצער ובכאב אנו מודיעים על פטירתה של הרבנית

צילה אלישקובסקי

אלמנת הרב ד"ר יעקב אלישקובסקי ז"ל

שנפטרה והובאה לקבורה ביום י' בתמוז תשל"ו

רות ומשה ועדנה הלוי

יקי וניצה הלוי

ד"ר שרה אלישקובסקי—סמנוב

בתיה וחיים מיזל

ומשפחותיהם

משרד הפנים

במלאת שש שנים לפטירתו של השר

חיים משה שפירא ז"ל

תתקיים עליה לקברו שבהר הזיתים, ביום ראשון, י"ג בתמוז תשל"ו (11.7.76), בשעה 9.30

אוטובוס לרשות הציבור יצא מרחבת בית־מאיר, רחוב המלך ג'ורג', ירושלים, בשעה 9.15

בית מדרשית נעם

במלאת שנה לפטירתה של אם הבית היקרה שלנו

אילנה פריימן ע"ה

תיערך אזכרה בבית העלמין נציבי פוניבז' ביום שני, י"ד בתמוז תשל"ו (12.7.76) בשעה 5.00 אחה"צ.

בוגרי המדרשיה ומוקירי זכרה מתבקשים להשתתף.

בית מדרשית נעם

כוס תנחומים

לרבנית יוכבד יבל תחי' ולמשפחת ברורמן הי"ו

בהילקחת מכם אביכם וראש משפחתכם הדגול

ר' שמואל ברורמן ז"ל

ממקום ינחמכם ובציון תנוחמו

במלאת שנה לפטירת אשתי אמנו סבתנו ואחותנו היקרה והבלתי נשכחת

לנה בורגנסקי ז"ל

(בת הרה"ח נאה הצ"ל)

נעלה לקברה בהר המנוחות — ירושלים ביום א', י"ג תמוז תשל"ו (11.7.76) בשעה 4.30 אחה"צ.

סיום ש"ס משנה לזכרה באותו יום בשעה 6.00 בבקר, בביהכנ"ס „פועלי צדק", רח' גולומב, נתניה.

המשפחה

ושה היערכות מחודשת במלחמה בטירור

מאת יעקב אדלשטיין

נחושב שלאחר פעולת החילוץ המפתיעה באנטבה, נגמרה טירור הערבי אינו אלא סוגה. הטירור הפך לבעיה שאנו ה ונחיה עמה הרבה זמן. במלחמה בטירור יש להפעיל סתון רבות. זוהי אחת המשימות החשובות שמטרידות את אז קום המדינה. הטירור שמאפיין את הפעולה הערבית המדינה, חרג מגבולות האיזור ומשתרע כיום על פני כל אנו עלולים לעמוד בפני דילמות לא פחות קשות, מאשר מדנו בהן באנטבה.

חלים מכעסים משלה. כ־ יור הגדול ביותר, להפסיק הטירור בחו״ל. אבל ב־ במשיך בטירור. את חטי־ „אייר פראנס" ביצע פלג קודם לארגונו של ג׳ורג׳ ממנו. בראש הארגון ק ודיע אל חדד, אחד ה־ עוחים כבין ראשי הטירו־ ע הפלג האכזרי והמתחר־ שקשור עם קבוצות טירור ן קבוצת באדר מיינהוף קבוצת קארלוס בדרום בוצה זו גם השתתפה ב־ ע אופיק בווינה. זהו אר־ קשה להדירה. לארגון זה וח של חודשים כדי להת־ לה.

גרמניה עמדה בפני דילמה. היא לא רצתה לשחרר את העצירים, אבל כאידך לא יכלה להתעלם מבעייה אנושית רגישה, שמא יהרגו יהודים בגלל סירובה. ביחוד לאחר מה ש־ קרה עם י״א הספורטאים במינכן. אגב, עתה ניתן להניח שבמבצע מ־ הוכנן היטב ואמיץ, אפשר היה ל־ הציל גם אותם. אלא שישראל אינה רשאית לבצע פעולה צבאית במדי־ נות שבהן מתרחשת פעולה כזו.

דרושה רוויזיה ביחס למחבלים

לאור מה שקרה באנטבה מתברר שדרושה רוויזיה מחשבתית, כיצד להתייחס אל אנשי הטירור העצורים בארץ וכן כיצד להבטיח ישראלים בחו״ל. רוב חברות התעופה אינן מבטיחות את הנוסעים מפני חטיפה. הסידורים ברבים מנמלי התעופה הם לקויים מבחינה בטחונית. העובדה שאפשר היה להכניס למטוס „אייר פראנס" נשק ותחמושת בלי בדיקה, מעידה כי היתה כאן הזנחה ברורה. מטוסי „אל על" עמוסים ואינם מסו־ גלים להכיל את כל הנוסעים. השאלה העומדת עתה לפני הממשלה היא, כיצד להבטיח את חיי הנוסעים הישר־ אלים לחו״ל ?

הממשלה תדון ברוויזיה מחשבתית מסביב לכל הטיפול בטרוריסטים שנאשמו ברצח. העובדה שהם מוח־ זקים במעצר, משמשת איתגר לאר־ גוני טירור לפעול לשיחרורם. לכן תועלה השאלה לדיון אם המדיניות שנהגנו בה עד כה, שלא לדון ל־ מוות. המחבלים מוחזקים במעצר המדיניות היא שלא להטיל גזר דין מוות. המחבלים המוחזקים במעצר מסכנים חיי ישראלים. השאלה היא אם חברה דמוקרטית, צריכה להתנהג בצורה כזו מול חברת מטורפים ש־ לוחמת נגדה. האם לא נוצרה מצי־ אות חדשה שמחייבת שיקול מחודש של המדיניות הזו שנהגנו בה עד עתה ?

ל„עיסקת חבילה"

התנהל עם החוטפים ב־ דפת, התברר שיש להם סקת חבילה. הם דרשו 53 ן בני הערובה. ואם יחסרו הרשימה, תשלם ישראל אים. את בצוע ההחלפה לעשות באנטבה. הפקדה ת בידי אידי אמין. צרפת ריב שמזכיל האו״ם קורט תווך. אך אמין התנגד. רצה כאן הוא לזכות ב־ לאומית. מצד אחד לשחרר ערובה ומצד האחר לשחרר התברר ששיתוף הפעולה לבין ארגוני טירור פלס־ הא ענין ישן. הקשר ביני־ מזה זמן רב. במקרה זה אמין להיות גבור מבצע קבל פרסום בינלאומי כדי צמוד באפריקה.

צריכה היתה ליפול כאן שות וגורליות. אמנם היה מבצע ההלפה, ישוחררו אבל קשה היה לתת אימון ין. משום כך הופעל כאן בר לב, שהיה ראש ה־ צבאית הישראלית באוגנ־ אישית את אידי אמין. שראל היתה מפי שליחי שאלה. בר־לב התקשר עם לעמוד באופן ישיר על מכין הוא אדם פרימיטיבי. לדעת מה הן כוונותיו. יחות אפשר היה להבין ת הרוח אצלו.

ור לחילוץ

ים שעמד בפני הממשלה יותר לבין פעולת חילוץ. שיח אמר בנאומו בכנסת, ויתור לא היתה הבסיס. ית.

ראשון נראה היה שלא רה אחרת. כבר היו תק־ . כאשר נחטפו שני יש־ משק, בימים פרוץ סמו־ צה ישראל לשחרר תמורת חבלים. כאשר נחטף מטוס לאלג׳יר נאלצה שוב יש־ ר מחבלים, תוך כדי מש־ . כאשר המחבלים שוח־ וזה למכשלת אישלה. שהוצגה באנטבה ל־ ופים, היתה בעיה סיבו־ ם להצלחה. התברר ש־ פציה הצבאית, אך השי־ בקרים כאלה, מה המחיר בעד פעולה כזו ?

היה לשתף שום ממשלות בע כזה. לכן התנהל ה־ כנות לו בצורת השאית ממשלת קניה. שבלי תנית המטוסים בשטחה, היה לבצע את הפעולה, ל הפעולה עצמה. מה עוד ם דיפלומטים עם קניה ונה מסובכים למדי.

יבות באפריקה. היו מאו־ הפעולה של צה״ל באנט־ יד עם זאת השתתפו במק־ ים של הארגון לאחדות ארגון זה נשלט על ידי רבית. למרות שמדינות ות, לא מסייעות למדינות הניות, שנפגעו בעלייה יק, נשאר ארגון זה קשור ערבית. ארגון זה גם החי־ להצניע למטוסי דרום זכות נחיתה בשום ארץ

מה חייבת לנו ארה״ב ?

מאת פנחס רוזנבליט

מן הראוי לזכור בימים אלה, שלא רק אנו זכינו לקבל עזרה חמרית ורוחנית מארצות־הברית, אלא גם הן זכו לכך, שיסודות מדינתן הונחו במידה רבה ברוח מורשת ישראל. כשהגרו ראשוני המתיישבים — ברובם פוריטאנים מאנגליה וכארצות מערב אירופה לאמריקה ב־1620, כרתו באנייתם „מאייפלואר" ברית להגשמת רעיונות החופש והצדק בהתבססם על התנ״ך.

מאורע זה הוא אבן פינה להתפת־ חות ארצות־הברית, והמתכונת המק־ ראית היתה ביסודות המחשבה ה־ מדינית והנהגה המדיני, כפי שפרופ׳ י. אריאלי מציין בצדק בספרו על נושא זה. במעשה זה הובע הרעיון שהמדינה החופשית כמו ארצות הברית במקורה אינה אלא בברית בין כל בני הציבור כבני חורין. מהם חשבו לייסד בארץ חדשה ממשלה „מעין זו של בני ישראל בטרם הקשו את לבם לבקש להם מלך". הם אף השתדלו להחיות שם את המספר העברי ואת השפה העברית. המשפ־ טים והחוקים של התורה שהוטבעו על היושר והצדק חלים לפי דעתם, גם עליהם בגשתם לערוך חוקה מדי־ נית. כך במלכת הכוהנים שבמאסא־ צ׳וסטס הוצעה בשנת 1641 חוקה בשם „חוקי משה", מיוסדת במדה מרובה על החומש, עם הקפדה על דיני שבת, אישות, בן סורר ומורה, ושימוש רב במלקות ובעונשי מות ללא מיתונם בתורה שבעל פה. נוצרו שני טיפוסים של התיישבות, אחד במאסאצ׳וסטס על יסוד אחידות ה־ השקפה האחד בפנסילווניה, בה שורה סובלנות לגבי בני דתות אחרות וגם לגבי ילידי הארץ. אך שניהם לקחו להם למופת את כתבי הקודש.

המשך למורשת ישראל ו. אירופה המערבית

בשום המשך של מורשתם ש. . . . ארצות מערב אירופה. ת... . . ין אלה דגלו בזכויות היסוד ש: העם והמדינה שיסודן במקרא. בהתקוממותם על דיכוי ה־ יחיד הסתמכו במפורש על המקרא ועל ברית השבועה של חבלי שהי־ צריה. כל אלה יניקתם היתה מן הברית בין האל ובין בני ישראל, והתחייבותם לשמור את הברית ד זכותם להתקומם נגד שליט המפר אותה, או את זכויות היסוד של העם. הפוריטאנים וקרומוול בראשם מצאו במקרא את האידיאל המדי־ ני שלהם. המלחמה בעריצות המלך נראתה כחזרה על המאבק בשעבוד פרעה במצרים. לאור תורת ישראל, שלפיה נברא האדם בצלם, ניסחו כתות פוריטאניות את הדרישות־הן לביטול העריצות הפוליטית, להענקת זכות בחירה לכל אדם („הסכמת העם", 1649), ויש אומרים זוכה על האדמה, זכות שעליה הסתמך גם לוק בספרו „על המכשל המדיני". המשורר היהודי, ג׳ון מילטון, מזכי־ רו של קרומוול, דגל לראשונה בחו־ פש הביטוי וההדפסה, שוב בהסתמך על ספר בראשית, כאשר לפיו ניתן לבני אדם כושר הבחנה בין טוב ורע ואין שליט רשאי לשלול מהם זכות יסוד זו. במיוחד בלט כאן הוגה דעות מדיני חשוב של אותה התקופה שהשפיע על התפתחות המחשבה ה־ מדינית בארצות־הברית ג׳יימס האר־ רינגטון (1677—1611), אשר בספרו „קהיליית אוקיאנה" תאר אנגליה דמוקראטית בתוקפת המאורגנת כדו־ גמת ישראל הקדום, ובה צבא אז רחים, מוסדה כדינים אשר הכהנים מתחלפים בהדרגה. היא גם כללה חוקי קרקע ברוח היובל. אחד העק־ רונות שבהם הסתמך על מבנה ה־ מדינה העברית הוא הפרדה רשויות המימשל, וכידוע שרוב הצעותיו נה־ משו במבנה השלטון בארצות ה־ ברית.

כשפרקו המתיישבים בארצות ה־ ברית מעליהם את עול מלך אנגליה, ראו שוב ביציאת בני ישראל ממצ־ רים סימן לקורותיהם הם. הטע־נה כי הבישול העברי שנוסד על פי ה׳ לא היה בו מלך, ולעוון כבד נחשב לישראל לשאול להם מלך. זמן רב לפני הצהרת החירות חקקו על פעמון הכנסיה בפילאדלפיה את הפסוק: „וקראתם דרור בארץ לכל יושביה". עוד לפני הועידה בפילאדלפיה לשם התקנת החוקה פרסם אחד האיכרים בניו־אינגלנד הצעת חוקה דימוקרא־ טית, שלפיה אין צורך בשום מושל מלבד בורא העולם, שתחת שלטונו צריכה לעמוד אסיפת נבחרים לשם התייעצות עם כל ארצות הברית. להצהרת העצמאות הכינו חותם עם תמונת פרעה וחרבו בידו כשהוא רודף אחרי בני ישראל, וכנגדו משה ועמו, מסביב המלים : „מרידה בעריצות היא ציות לאלהים".

מלחמות ישראל — אות ומופת לארה״ב

מלחמת ישראל לחירותו ומוסדותיו המדיניים שימשו מופת למרידת אר־ צות הברית ולחוקה המתוקנת. כמו־ בן שאבו הם גם מאחרים ובפרט מקיקרו ומתורת רוסו שגם הוא למד מן המקרא, מתורת קאלווין ומרוח הדימוקראטיה של שוויצריה. כשקבעו את חוקתם, עמדו על כך — שוב בלי ספק בהשראת ישראל — שקשה יהיה לשנותה, כי היא עמדה — בניגוד לנהוג אצלנו — מעל בתי הנבחרים והנשיא.

גם טוקויל בסיורו בארצות הברית בשנת 1835 נתרשם באופן עמוק מזיקת גומלין בין חופש ודת; כפי שהדגיש בספרו הקלאסי „הדמוקרא־ טיה באמריקה". באמריקה, מציין הוא סוללה הדת את הדרך לחירות, ושבירה על חוקי האלהים מביאה לחירות האורח. המתיישבים באנגליה החדשה היו חבורי כיהות נלהבים ועם זה מחודשים נועזים. זיקה זו בין שני התחומים האלה שורה ובמדה מסוי־ מת עוד שוררת היום דווקא על אף שקיימת הפרדה רשמית בין דת ו־ מדינה. מן הראוי שגם אנו נלמד מהנסיון המדיני של ארצות הברית. עם זה נבין שמורשתנו עשויה להרים למחשבה מדינית ולנהוג במדינתנו, כשם שהיתה גורם חשוב בעיצוב המחשבה המדינית המודרנית.

אכן, רבים ממייסדי ארצות הברית וצאצאיהם היו חדורים רוח אופטי־ מית ואמונה מופרזת לעתים באדם המשוחרר מכבליו. בניגוד לכך נבי־ אינו ומחוקקנו לא התעלמו מן ה־ בעייתיות וביצר ההרס שבאדם. אך האמינו ביכולת להעלות, להיות בן חורין מתוך קבלת חוקה השמים — להבדיל מעולם של מלכים ועריצים בשר ודם — ועל ידי כך לסייע בה־ תיקונו של העולם. מסתבר, איפוא, שלהגה של ארצות־הברית יש מש־ מעות מיוחדת לגבינו, ומן הראוי להבליטה בימים אלה.

בהתנדב עם...

מאת יצחק דויטש

המבצע הנועז של שחרור חטופי מטוס „אייר פראנס" באוגנדה הביא עמו תגובות ספונטאניות רבות. בצד האמירה היפה „כל הכבוד לצה״ל" חשו בני ישראל בארצם צורך עמוק לבטא הכרתם והוקרתם לצה״ל על תושייתו והצלחתו באורח מעשי : אלפי אנ־ שים הודיעו על תרומות שהרימו לצה״ל.

במשך הימים שמאז השחרור נמסר על ימי עבודה רבים מאד שהוקדשו לצה״ל והתרומות כספיות גדולות. זאת בארץ ואפשר להניח שאף הגולה לא תתמהמה לבוא ; בין אם יהיה זה אך ורק באופן ספונטאני ובין אם ימסדו את הספונטאניות הזו. סביר שריכת תרומות קטנות וגדולות אלה יביא גם למשקל כמותי מסויים.

* *

בימי צרה ובשעת פדות ורווחה נהגו בני ישראל תמיד להרים תרו־ מה כספית למטרות צדקה שונות. מכיוון שהפעם יש אובייקט מרשים — צה״ל — מצאו התרומות את הכיוון הזה.

ככל שזהו ביטוי ספונטאני ומבטא הרגשת הזדהות לאומית — אדרבה. אולם אפשר להביע מקפוק אם זוהי הדרך הנכונה במדינה ריבונית. סוף־ סוף עברנו את התקופה של „כופר היישוב" ו„קרן המגן". מדינת ישראל מכסה את צרכיה ע״י הטלת מסים על אזרחיה באורח שווה ומכח החוק. נכון שהיא נעזרת בתרומה והנמא־ רית מצד יהדות הגולה. אך זוהי מסגרת הסיוע של העם היהודי במי־ מון הצרכים שישראל ממלאת כלפי היהדות כולה. אבל במדינה עצמה הדרך הנכונה לשתף את האזרחים במימון היא לפי החוק. תרומות מר־ צון יש להן מקום ליצירים שאינם ממלכתיים מובהקים. לכן אפשר להט־ יל ספק אם דרך זו של ההתנדבות היא ההולמה והנכונה ביותר.

* *

כבר היו תקדימים בהם התנדבות זו לא השתלמה ביותר. בעבר מישהו אותה בצורות שונות. נתנו „גמולי־ להתנדבות. לדוגמה: היהלומנים קיב־ לו התחייבות משר האוצר דאז כי לא יצטרכו להגיש הצהרות הון במ־ שך תקופה של חמש שנים. הנזק הוא כפול : א) אין לדעת אם הם שילמו יותר או שויתרו להם יותר בתחום המס ; ב) מהבחינה העקרו־ נית נוצר עיוות חמור. הדבר פגע במוסר המסים שלנו.

ואולי אין הדוגמה המובאת יחידה. אפשר למצוא דוגמאות נוספות איך „ההתנדבות" עלתה לנו מחיר גבוה.

* *

את ההתעוררות הציבורית יש לכוון לאפיקים מסודרים יותר. צריך פשוט להנהיג ולחנך את העם ללכת בדרך נכונה.

רק לפני שבועות מועטים היו בי־ טויים לנכונות להתנדב בשל סיבה אחרת : כאשר הנשיא פורד הודיע על הכוונה לבטל את „סיוע הביניים" קמו יהודים ואמרו : אנחנו לא נת־ תנו. מוכנים לוותר על רמת חיים, על ימי עבודה, חופשה — ולהרים סכומים גבוהים. לכל אלה קרה אך מעט מאד. כמה גופים זכו בפרסומת מסויימת. היו כאלה שאמנם הרימו תרומות כלשהן. הערך המצטבר היה שולי.

לעומת זה יש לנצל את הכרת העם למען שינויים יסודיים יותר.

* *

הביטויים המבוקשים צריכים לה־ יות אלה : א) תשלום מס אמת ומני־ עת העלמות הכנסה ; ב) הרחבה לעבודה בכנות וביושר, בלי אבטלה סמויה, בלי שעות קיץ ועוד בלי כמה מרכיבים ; ג) יצירת אוירה שאנשים יתביישו להכריז היום על שביתות וסנקציות למיניהן.

את רוח העם ונכונותו לתרום למאמ־ ץ הלאומי הכולל יש לכוון לאפי־ קים חיוביים אלה. באלה יהיה שינוי יסודי במצרך המשקי, המוראלי וה־ לאומי הכולל.

תוצאות חיוביות בתחום זה ערכן רב יותר מאשר שקשוק בקופסת צד־ קה שעליה תווית "צה״ל". כי צה״ל הוא נכס יקר מדי מכדי לנצלו למטרה א בלבד.

בפני הכרעה גורלית...

האם פני מצרים לשלום ?

מאת ד״ר יצחק בן גד (מכלוף)

השבוע השתתפנו בסמינר שערך מכון שילוח לחקר המזרח התיכון בתל־אביב, על נושא הסכסוך הישראלי ערבי מאז 1973. במסגרת הסמינר ניתנו הרצאות רבות על נושאים מגוונים בידי מלומדים שונים בארץ. המרצים הסתמכו על מובאות, אסמכתות ומסמכים כדי להוכיח את התאוריות שלהם. משתתפי הסמינר יצאו ללא ספק מעודכנים הרבה יותר בסוגית הסכסוך המסובך והסוער באיזורנו.

אחד הנושאים אשר נדון בהרחבה היה : סאדאת ומדיניותו כלפי ישר־ אל. נבחנה בהרחבה סוגיית המדיני־ ות הפוליטית של מצרים ביחסיה עם ישראל, נדונו האספקטים של מדיניות זו ובעיקר נבחנה השאלה האם סאדאת חותר לשלום, או שמא היא מכין את צבאו למלחמה חדשה תוך הולכת ישראל שולל, כפי שעשה זאת בהצלחה רבה במלחמת יום הכיפורים.

אחד האישים אשר שימש בעב־ ר ובמשך היום מעין שופר לדעותיו של סאדאת — אם כי אולי לא ב־ הכרח בצורה מדוייקת — הוא הפר־ שן הבכיר הנודע לוטפי אלחולי מה־ עתון המצרי „אלאהראם". הדברים אשר נביא להלן הם דברים שונים על הנושא כפי שנכתבו על ידי אלחולי מהעתון המצרי שפרסמם אלחולי בעתון „אלאהראם" במאמ־ ריו השונים, וכמה מהם נשמעו ב־ סמינר.

■ שתי אלטרנטיבות

סאדאת, לפי אלחולי, בבואו לטפל בשאלה הפלשתינאית ניצב בפני שתי אלטרנטיבות. האלטרנטיבה הראשו־ נה היא להתחיל בנקודת ההתחלה והמוצא של שנת 1948 הקוראת ל־ „מלחמת שחרור לאומית" שמטרתה לשחרר את כל המולדת ה„ערבית" מהציונים. האפשרות השניה היא לשחרר את האדמות המצריות הסו־ ריות הפלשתינאית „אשר נכבשו במלחמת 1967 ולייסד מדינה פלש־ תינאית על אדמת „פילסטין" שה־ שוחרר מהכיבוש של 1967.

סאדאת קובע אלחולי בחר ב־ אלטרנטיבה השניה מסיבות שונות (מאמר ב„אלאהראם" מ־6.8.1975) :

א) האלטרנטיבה הראשונה של שחרור כל המולדת הערבית היא בלתי ריאלית עקב המצבים והגאו־ גרפיה של האיזור.

ב) הנסיון מלמד כי הסכסוך ל־ עולם לא ייפתר באמצעות המלחמה לבדה. (בנקודה זו אין אלחולי מז־ כיר את ההערכה של מומחים כי מצרים ללא הספקת נשק סדירה מברית המועצות כוחה היום פחות מכוחה בפרוץ מלחמת יום הכי־ פורים).

ג) המהפכה הפלשתינאית אין ב־ כוחה הצבאי בהווה ולא יהיה בעתיד — אפילו בתוספת כל הסיוע האפ־ שרי הערבי הבינלאומי — לשחרר את „פילסטין". ההישג הפלשתינאי האפשרי בעתיד הנראה לעין יהיה הקמת מולדת פלשתינאית על אד־ מת „פילסטין" אשר נכבשה בשנה 1967.

ד) היחסים הבינלאומיים הקיימים בין המעצמות הגדולות לא יקבלו את שחרור כל „פילסטין" על חשבון קיומה של ישראל. אפילו בריה״מ, קובע אלחולי, פועלת במסגרת אשר לא תפגע בישראל בגבולות שקדמו לחמשה ביוני 1967.

ה) ישנן שתי נקודות מכאיבות בסכסוך : הדילמה הפלשתינאית לפני מלחמת 1967, וכיבוש האדמות שבא בעקבות מלחמת 1967. אחרי מלחמת יום הכיפורים כותב אלחולי : „השע־ רים מבחינה פרקטית פתוחים לשחרר אדמות אלה. לפיכך תהיה זו טעות לסגור את השער הזה עד שהשער לשחרור כל פילסטין ייפתח".

■ מול המתקפה הפלשתינאית

מאז נחתם הסכם הביניים פתחו המחבלים בהתקפה מרוכזת על מצ־ רים והאשימוה בבגידה. בעיני ה־ פלשתינאים החסרון הגדול ביותר של ההסכם שהוא מסתמך על החלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 שנתקבלו לאחר מלחמות ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים. המחבלים טוענים ש־ בהחלטה 242 מוזכרת הבעיה ה־ פלשתינאית כבעיה של פליטים ו־ אילו 338 מסתמכת על 242. יש מצרי־נים שהחלטות של מועצת ה־ בטחון יתוקנו ויאמר בהן שהבעיה הפלשתינאית היא בעיה לאומית של עם שלם אשר לו הזכות החוקית והטבעית להגדרה עצמית.

כתשובה על האשמות הפלשתינ־ אים עונים המצרים שהדרך הטובה ביותר להשיג את החזרת השטחים היא דרך השלבים, עד לשלום ה־ סופי. „אלאהראם" המצרי בהתיחסו לשאלה זו כותב כי הפעולה המצ־ רית אינה הופכת מאבק להגיע ל־ מטרתה האסטרטגית שהיא לדעתו שחרור האדמות הכבושות והשבת זכויות הפלשתינאים. מי שמקשה על דרך זו, מדגיש העתון, מחובתו לו־ מר לנו מה הן הדרכים שהוא מציע, מלבד סרבנות ואי עשיה.

אלחולי לא רק מגן על הסכם הביניים ועל הטקטיקה של מצרים לפתור את הסכסוך בשלבים ובדר־ כים מדיניות. הוא קורא לפלשתי־ נאים לאמץ לעצמם מדיניות קונסט־ רוקטיבית, להפסיק לחלום חלומות באספקיה ולרדת לקרקע המוצקה של המציאות. הוא קורא למחבלים ל־ הבהיר את עמדתם באשר לוועידת ג׳נווה ובמיוחד להבהיר כיצד יתכן שמחד גיסא הם רוצים להשתתף בועידת ג׳נווה ומאידך גיסא הם כופרים בהחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338 שהן הבסיס לכל כינוס בג׳נווה. הוא מבקש מהם שיתפייסו עם המשטר ההאשמי של ירדן ויקימו ממשלה פלשתינאית גולה.

מדוע מבקשים המצרים מהמח־ בלים להבהיר עמדתם לכינוס ועידת ג׳נווה ולהתפשר עם ירדן ואילו המחבלים אינם ממהרים לעשות זאת? כי נסיון של הפלג המתון באש״ף לקבל את החלטות מועצת הבטחון או להתפשר עם חוסיין, יהיה לא רק וויתור מופגן על עקרונות, אלא עלול להיתקל בהתנגדות הפלג ה־ קיצוני, לגרום קרע גלוי בשורות המחבלים ואולי אף למרחץ דמים אכזרי. יתרה מזו ישראל גם לא אמרה שאם אכן יכיר אש״ף בהח־ לטת מועצת הבטחון היא תהיה מו־ כנה להכיר בו כנציג הלגיטימי של העם הפלשתינאי. בצורה זו עלולה ההחלטה של אש״ף לקבל את החל־ טת מועצת הבטחון לפגוע קשות באהדה העיוורת של אש״ף מבלי להביא לשינוי המדיניות לגביו.

המצרים : גיסא מצרינים
שאש״ף יקבל מועצת בטחון
ויתפשר עם . נסיבות שונות.
קבלת ההחלטה 242 על ידי אש״ף
הזור למצרים להפעיל לחץ על ארה״ב שתפעיל את השפעתה על ישראל שתסכים שאש״ף יהיה שותף בכינוס הועידה. הדרישה המצרית מאש״ף להתפשר עם חוסיין מטרתה אולי להקים משלחת ירדנית פלש־ תינאית בדיוני ועידת ג׳נווה. ישראל כבר הודיעה בעבר שהיא לא תתנגד שבמסגרת המשלחת הירדנית יהיו גם נציגים של הפלשתינאים אפילו אלה נמנים על תומכי אש״ף.

■ „להנמכת הפרופיל של הסכסוך

לדעת המרצים השונים אין לומר בוודאות שבמדיניותו זו של סאדאת הקוראת „הנמכת הפרופיל של ה־ סכסוך" (כדבריו של אחד המרצים) היא ערובה שמצרים תצעד רק לכוון השלום המיוחל. מבחינה זו ברור שמצרים עלולה בן לילה לחזור בה־ אופציה המדינית ולהעדיף את ה־ אופציה הצבאית. מצרים תעשה זאת אם תגיע למסקנה שבאמצעות השימוש בכוח יש לה סיכויים סבירים יותר להשיג רווחים מאשר בדרכים מדי־ ניות.

בשלב זה האינטרס הלאומי של מצרים ובעיקר בעיותיה הכלכליות והפנימיות מחייבות אותה לשים ה־ דגש על האופציה המדינית מאשר הצבאית. המצרים מוכנים בשלב זה להכיר בישראל כעובדה קיימת אבל מבלי לכרות חוזה שלום עם יחסים דיפלומטיים ואחרים עימה. זאת, אומר סאדאת, על הדור הבא להחליט בדבר. מאידך הודגש בסמינר שמכל שמצרים תחליש את האופציה ה־ צבאית ותקדיש את משאביה הכל־ כליים לפיתוח עשויים להתחזק סיכויי השלום, ו„מתוך שלא לשמה בא לשמה".

מס עם עובד

מאת משה אישון

לפני כשבוע ימים עוד מס בא לעולמנו הקטן — מס ערך מוסף, קדמו להנהגתו חבלי לידה קשים. היינו עדים לוויכוחים קולניים, בין המחייבים והשוללים את המס ה־ חדש. הראשונים שתלו בו את כל יהבם ראו במס זה „עוגן הצלה" לכלכלה הישראלית. האחרונים הת־ יחסו אליו כאל גזירה שרוב ה־ ציבור אינו יכול לעמוד בה. כל אחד ונימוקים כבדי משקל עמו להסברת עמדתו. אולם אם עד להנהגת המס היו אלה ויכוחים תיאורטיים, כיום עם הנהגתו, בסיומו של שבוע ראי־ שון לגביית מס ערך מוסף ניתן לב־ חון את השלכותיו, לאור העובדות. אמנם שבוע אחד של ניסיון אינו מספיק, כדי לשפוט לחסד, או ל־ שבט, מערכת מיסוי שלמה, בכל זאת נראה לנו שבשבוע זה דיו כדי להו־ כיח שיותר ממה שמס זה בא לתקן הוא מעוות...

לא זו בלבד שאין בו משום חלו־ קת הנטל שווה בשווה, בין שכירים וסוחרים, אלא הוא אף מפלה בינ־ יהם. בשביל הסוחר: מס ערך מוסף — מקור לא אכזב להכנסה חדשה, בשביל השכיר — הוצאה חדשה, בלא כל פיצוי וללא כל תמורה. לכאורה, לפי החוק — השכיר וה־ סוחר — שניהם חייבים לשאת במס ערך מוסף. למעשה — השכיר מש־ לם והסוחר — מעגל את המחירים כלפי מעלה מעל ומעבר לשמונה האחוזים המעוגנים בחוק, יתירה מזה הסוחר מקזז את המס — הצרכן הקציב מהיותו מתקצץ, זה נוהג וזה הסר.

הנהגים והמתעשרים

ביום בו הונהג המס החדש נכנסו לפעולה הקופות הרושמות. גם אלה שחמקו מהקופות החלו רוש־ מים כל פרוטה. איש המכולת רושם ומוסיף מס. בעל הקיוסק גובה תוספת, גם על מצרכים שהמס אינו חל עלי־ הם. הם מהדרים במצוות מס ערך מוסף ואף מוסיפים מס אפילו על מיץ הדרים טבעי, למרות שפירות ו־ ירקות פטורות מהמס החדש. לא זו בלבד, אלא כדי „לעגל" את המחיר אינם מסתפקים בשמונה אחוזים. ל־ עתים מזומנות „קופץ" המחיר בעש־ רות אחוזים.

הקיוסקים אינם היחידים שנה־ נים מהמס החדש. קחו למשל, בעלי חנויות נעליים. אף הם גובים את מס ערך מוסף, לא רק על הסחורה החדשה, אלא גם על המלאי. וכאשר שאלנו השבוע אחד מהם לפשר ה־ דבר, אמר בפשטות מתחסדת: „קודם כל עלי לגבות את המס. אחר כך אני אתחשבן עם האוצר, על מה עלי להוסיף ועל מה עלי לגרוע".

ומכיוון שקיים מלאי גדול מאד ברוב החנויות, הרי שהסוחרים יוצ־ אים נשכרים המס שהם גובים כולו רווח בעוד שלגבי הצרכנים תשלום המס החדש כולו הפסד.

ואפילו מצחצח הנעליים העומד ברחוב גובה ממך „מס ערך מוסף", למרות שאין לו „חשבונית מס" וגם אינו מעלה על הדעת להתחשבן עם האוצר.

אולם כיוון שמס חדש בא לעולם; הכלל הוא „לעולם תכח"..

ואכן, יכול לוקחים ואנו — השו־ כירים — משלמים.

פרצות חדשות

בין הויכוחים בעד הנהגת מס־ ערך מוסף מנו את יתרונו הגדול, בדרך לתפיסת מעלימי המס. על ידי ריבוי רישומים — אמרו — ילכדו הבעלימים את הכנסותיהם מעיניהם של פקידי המסים. כנראה שנעלם מעין הלוחמים במעלימי המסים שמי שמורגל בהעלמת מסים ימצא גם עתה דרכים ופרצות חדשות, כדי ל־ התחמק מתשלום מס אמת. הוא לא נב־ הל מהקופה הרושמת, גם לא מ־ חשבונות המס. אמנם הקופה רו־ שמת הכל, אבל היד תוסיף „להע־ לים..."

מס ערך מוסף, לא יוסיף איפוא רבים לרשימת משלמי מס אמת. ל־ עומת זאת הוא הוסיף כבר עתה רבים מאוד אל רשימת המתעשרים „בין לילה", על חשבון מסים חדשים, חדשים.

אמנם נכון אין מס שאינו מותיר פרצות, אולם דומה שלא היה עוד מס — כמס ערך מוסף — המותיר אפשרויות כה מרובות להעלאת מחי־ רים על חשבון המסים החדשים.

עם הנהגת מס ערך מוסף נוצר תוהו ובוהו. הסוחר אמנם מצווה ל־ שלם שמונה אחוזים, מס ערך מוסף, אותם הוא גובה מראש מהצרכנים. ואילו הצרכן משלם את המס בתו־ ספת „עיגול המחירים" שבענפים מסויימים הרקיעו בכמה עשרות אחו־ זים.

הרי דוגמאות אחדות: קופסת גפ־ רורים, לפני הטלת המס עלתה 20 אגורות. אחרי המס — 25 אגורות. כוס סודה — 80 אגורות — אחרי המס — לירה אחת, תוספת של 25 אחוז במקום 8 אחוזים.

...הרשימה ארוכה. למעשה אין צורך להאריך בהבאת דוגמאות. ה־ דברים גלויים וידועים. בכלל, כל אחד מאתנו נתקל במציאות חדשה זו, כאשר בענפים מסויימים — ב־ מסחר הקמעוני הזעיר, מס ערך מו־ סף הפך תוספת הכנסה לסוחר.

השאלה היא איפוא: האם לכך התכוונו אדריכלי המס ?

באין פיקוח...

איך אומרים : הפרצה קוראת לגנב. באין פיקוח על גובי מס ערך מוסף — כל הישר בעיניו יעשה.

לקראת סוף השבוע, גם נהגי מו־ ניות החלו לגבות מס ערך מוסף. אמר לנו אחד מהם, איש ישר לב ותמים דרך: מדוע לא ידפיסו בולים — בולי מס ערך מוסף, אותם יש להדביק על החשבונית. אז — הנוסע בטוח שהכסף שישלם יגיע לאוצר, וגם הנהג פטור מהתחשבנות עם האוצר וגם בחיסון בפני פיתויים ל־ שלשל את המס לכיסו.

לפנינו הצעה פשטנית, בפרט כי שהמס כולו מבוסס על העקרון של התחשבנות שלא ישלמו מס על מס־ רך מס מפבעים שלום, אבל דומה שאין דרך אחרת כדי לסתום את הפירצה הנובעת בחומת המס ה־ חדש, זולת חיוב בבולים, לכל ה־ פחות לגבי כל אלה שאינם מצווים על קופות רושמות. ואינם מנהלים חשבונות.

*

סיכומו של דבר : המס החדש הפך למס עובד — השכיר, הפקיד הפועל משלמים את מלוא המס, ב־ עוד שהסוחרים יוצאים נשכרים פעם בעצם המס ופעם שניה בעיגול המ־ חירים. נו, ותאמרו ודאי שמדינתנו אינה דואגת לעובדים...

ביום-הזכרון השישי לשר ח. מ. שפירא, ז״ל

„דרכנו לגשר בין כל חלקי הציבור לקיום העם־ מדבריו:

„נאמנים לדעתו־אחדות ישראל ואמונה: מראשית הופעתנו על הבמה הצבורית, דרכנו לגשר בין כל חלקי הציבור למטרה המשותפת: קיום האומה, אחדות העם ועם יסוד המדינה והמדינה יסוד לאחדות ישראל.

קניין זה יש להשיגו בבחירת דרך המאפשרת הליכה בצוותא. בחרנו בה בעבר ובהווה ולא ניטוש אותה בעתיד כל עוד נוכל ללכת בה. יעדנו למתוח גשרים להבנה הדדית בין כל חלקי העם. תמיד דרשנו ודורשים הכנסת כוחות נוספים בעול הנהגת המדינה. העם זקוק להתחזקות נוכח הסכנות הצפויות לו. שונאינו המסוכסכים בינם־לבין־עצמם מלוכדים בשנאתם אלינו. נעמיד נגדם כוח אדיר של אהבת ישראל ואחדות־האומה. האהבה תנצח את השנאה.

עלינו להניף ברמה דגל האמונה באלוקי ישראל, בתורתו ולראות את הטוב הגנוז באדם מישראל. נזכור ונזכיר את הייעוד שאנו קרויים לקיום בארצנו. כבעבר כן בעתיד, בעזרת ה׳, נעשה חיל.

שיחה עם הרב שמואל ורצברג - נשיא הסתדרות הרבנים בארה״ב

אנו רואים ברבנות הראשית הסמכות הדתית העליונה של מדינת ישראל

מאת שלום צוריאל

מדינת ישראל, זקפה את קומתה ב־ עקבות הצלחת מבצע צה״ל באנטבה שבאוגנדה — אמרו הפרשנים בעתונות הישראלית ובעתונות העולם.

מורל התושבים הרקיע שחקים, בהו־ וודע דבר שחרור חטופי המטוס הצרפתי — דיווחו העתונים.

אשה אחת, פשוטה, פלטה אנחת רוו־ חה, למיקרופון שדורי ישראל, ומיד הוסיפה : „המבצע הזה ישר לי את הגב".

אכן, התחושה של זקיפות קומה אפיינה יותר מכל את אירועי השבוע.

תחושה של זקיפות קומה היתה גם נחלתם של כל היהודים בכל העולם. רגש של גאווה יהודית ובטחון עצמי מילא את לבותיהם של היהודים בכל אתר ואתר.

שוב הוכח הקשר האמיץ, המבוסס על ברית אחים נאמנה, בין מדינת ישראל ויהדות התפוצות. או בלשונו החד־משמעית והנחרצת של הרב שמואל (וולטר) ורצברגר, נשיאה החדש של הסתדרות הרבנים באמריקה : „צריך להכיר את חיי הקהילה היהודית באמריקה כדי להבין את משמעות הקשר העמוק עם מדינת ישראל. חיי הקהילה היהודית מושפעים בצורה מכרעת מהמצב הבטחוני, המדיני, הכלכלי והרוחני של מדינת ישראל. ככל שייטב למדינת ישראל, כך ייטב ליהדות התפוצות. מכאן רגישותנו הרבה לא רק לקיומה הפיסי של המדינה אלא גם למצבה הדתי, הרוחני והמוסרי של מדינת ישראל".

הרב ורצברגר, רבה של קהילה „שערי תפילה" בניו־יורק ופרופ׳ לפילוסופיה יהודית בישיבה־אוניברסיטה, שהה בימים אלה בישראל לכנס הדרישה העולמית „האמריקאית־אמריקאני". שהתקיים בירושלים. בעוד כחודש ישוב הרב ורצברגר, כדי לעמוד בראש המשלחת הישראלית של הסתדרות הרבנים באמריקה, שתיערך בירושלים.

תחושת ההזדהות

כיצד מתבטאים את התחושה ההזדהות עם מדינת ישראל, שהיא ללא ספק כנה ועמוקה, לאכם של עליה והתיישבות בארץ ישראל, הגברת החינוך היהודי, למניעת נישואי התערובת ההולכים וגוברים ? שאלות אלו ואחרות שהתעוררו על רקע אירועי השבוע, הפנינו לרב ורצברגר, המכהן כאמור כנשיא הסתדרות הרבנים באמריקה.

שאלה : הוויכוח בדרישת האמריקאנית־ישר־ אלי, שבו נטלת חלק פעיל, נסוב על נושא : „משמעותה של ציונות בת זמננו". מהו בעיניך משמעות הציונות כימינו ?

תשובה : אני שמח לציין שכמעט כל המש־ תתפים בדיון היו בדעה שכדי להדק את הקשר בין עם ישראל ומדינת ישראל יש להדגיש את ההכרה בערכי היהדות. פירושו של דבר, שאין להסתפק עוד בהזדהות שמתבטאת בעזרה כלכלית, או בהזדהות מוסרית כפי שאנו עדים לה בימים אלה, אם כי חשיבותם רבה מאד. ההחלטה שנתקבלה בתום הדיונים קובעת כי „ציונות דורשת העמקת החינוך היהודי המכוון להכרה של המורשת היהודית". אינני מסתפק בניסוח פושר זה ושביר שהיחס בין היהדות בתפוצה למדינת ישראל מבוסס על האלמנט הרוחני והדתי. אין להבין את קיומה של מדינת ישראל ללא המשמעות הדתית המונחת ביסודה. אני סבור שמדינת ישראל צריכה להדגיש יותר את אופיה היהודי ולבטא גישה יותר חיובית כלפי הערכים הדתיים. אחרת היא לא תוכל, לצערי, להשפיע על יהדות הגולה.

מצוות העלייה בכל תנאי

כדי להסיר כל ספק אינני מתנה עליה לארץ־ ישראל במצב הרוחני הדתי במדינת ישראל. מצוות העליה בעינה עומדת ואנו מחוייבים בה ללא כל תנאי. מה שביקשתי לומר הוא שהמדינה מצידה חייבת לעשות מאמץ, כדי לשמש מגדלור רוחני לעם ישראל, ואז סבורני שהיהודים יעלו ויבואו מכוח משיכתה הטבעית של המדינה.

שאלה : נתונים שהתפרסמו לאחרונה מצ־ ביעים על אחוז ניכר של נישואי תערובת מקרב הצעירים היהודים באה״ב. כיצד ניתן לדעתך, למנוע תופעה זו ?

תשובה : אכן נישואי התערובת היא בעייה חמורה ומצערת. אבל יש לזכור שנישואי התערובת הם הסימפטום למחלה ולא המחלה עצמה. שורש המחלה היא העדר חינוך יהודי וערכים יהודיים. והאמצעי היחיד שיש לנקוט בו כדי להתגבר על מגיפה זו הוא הגדלת רשת החינוך היהודי המבוסס על ערכי היהדות. התרופה זו אינה קלה לביצוע אבל אנו עושים באה״ב כמיטב יכולתנו ומשקי־ עים מאמצים וכספים רבים על מנת להגביר את החינוך היהודי. זוהי החזית שלנו והמאבק מוטל על ההנהגה הרוחנית המקומית. מדינת ישראל יכולה ללא ספק לעזור לנו בכך ואמנם אנו זוכים לעזרה רבה באמצעות ההסתדרות הציונית והן על ידי שיגור שליחים־מורים והן בדרכים אחרות.

יחד עם זאת אני רוצה לומר, שהמצב כיום טוב יותר מבעבר. אנו רואים תוצאות חיוביות ומיידיות למאמצים שאנו משקיעים בחינוך. המהפכה השקטה בתחום הדתי האופיינית בישראל על ידי „הכיפות הסרוגות", מאפיינת צעירים רבים גם באה״ב. ניתן כיום לפגוש בקמפוסים ברחבי ארה״ב בסטודנטים יהודים חובשי כיפות המבטאים גישה יותר חיובית כלפי היהדות. רבים מהפרופ־ סורים הם יהודים דתיים שאינם מתביישים לעמוד בפני הסטודנטים האמריקאנים כשהם חובשים כיפות. זוהי תופעה בהחלט חיובית שלא היתה מוכרת לפני עשרים ושלושים שנה.

ציינתי זאת, כדי להצביע על התקדמות רבה שאנו עדים לה, אם כי יש עוד לעשות רבות בתחום החינוך היהודי.

שאלה : מהי התרומה של הרבנים [illegible] [illegible] וחיזוק ערכי היהדות בקרב הנוער ?

תשובה : אני נבחרתי כנשיא הסתד׳ הרבנים באמריקה רק לפני כחודשיים. איליב בדעתי לכוון את עיקר המאמצים והפעולות לתחום החינוך וההסברה. זהו לדעתי האתגר הרוחני של היהדות האורטודוכסית באה״ב. יש חלל רוחני וצריך למלא אותו ביהדות. אני בדעה שצריך לצמצם את העיסוק של הסתדרות הרבנים בעניינים שולי־ טיים ובמקום זאת לרכז את כל הכוחות בעבודה החינוכית וההסברתית. בתחומים אלה נוכל לתרום תרומה חשובה לקיום היהדות בארצות־הברית. מכיוון שהזכרתי את ענין ההסברה אני רוצה לציין את הבטאון „תרדישן" העוסק בבעיות יהדות וזמננו, וזה קבלה מסמונה עשרה שנה שאני עורך אותו. זהו בטאונה הרשמי של הסתד׳ הרבנים באמריקה. מגמתו היא הסברת ערכי היהדות בשפה מודרנית מובנת לדור הצעיר והוא עושה זאת בצורה של עימות עם המציאות והפי־ לוסופיות החדשות המתנגדות ליהדות. הבטאון נחשב כבמה מכובדת ורצינית ומאמריו מצוטטים לעיתים קרובות בכל העתונות החשובה באה״ב. הבטאון נקרא על ידי צעירים יהודים רבים ויש להקיף לזכותו הישגים לא מבוטלים בהסברת היהדות.

אני רוצה לציין עוד, שחלק גדול מהרבנים הם בוגרי הישיבה־אוניברסיטה. ובהיר שמאלה מצטיינים בגישה נכונה ומתאימה כלפי הנוער של ימינו. בדרך של הסברה מצליחים לגשר על הפער בין החילוניות ליהדות ביחוד של הבנים. בדרך זו הצלחנו להרב החוקים ליהדות, ורבים מהנוער נכנסים לישיבות ולמוסדות חינוך דתיים.

שאלה : האם אתה רואה הבדל בין מעמדו והתפקיד של הרב בישראל והרב באה״ב ?

תשובה : אנחנו הרבנים באה״ב יש לנו מעלה מאוד חשובה והיא, שהרבנים משרתים בקהילות שהשתייכות אליהן היא ענין וולונטרי, שאיש אינו כופה אותה על היהודי. במידה עצמה, יהודי הבא ברצונו להצטרף לקהילה מוכן לקבל את הנהגתו ואת השפעתו של רב הקהילה. כל זה נכון כשאישיותו של הרב קורנת סביבה ומגלית בעלות היאית לרב. רב באה״ב הוא בורח דרך ללא סמכות רשמית, וביכולתו להטביע את חותמו על חיי הקהילה.

מבחינה זאת שונה, כמובן, מעמדו של הרב בישראל, מכיון שחיי הקהילה מאורגנים בצורה שונה לגמרי.

עבודתם החשובה של הרבנים תרמה לכך שהיהדות האורטודוכסית באה״ב היא התנועה הדתית ביותר בכל ההגמה והיא זוכה על כך להערכה רבה. בארגון חיי הקהילה הצלחנו להוכיח שאפשר להיות גם בעידן המודרני מבלי שיהיה צורך לעשות פשרה עם המציאות. רבים הגיעו למסקנה שדרך הפשרה איננה הדרך הנכונה, ויהדות בריאה צריכה להיות יהדות שלימה ללא ויתורים.

במה תעסוק הוועידה ?

שאלה : מהן הבעיות העיקריות שיידונו בוועידה ?

תשובה : מלבד הבעיות שכבר ציינתי תעסוק הוועידה במצב הדתי־מדיני החינוך והשבחה. במיוחד חמורה הבעיה בעיר ניו־יורק. רבים עוזבים את מרכז העיר הגדולה ומתיישבים בפרברים.

כמו כן פירוש, איחוד הקהילות כחדש, הסכת בתי כנסת, בתי ספר, שירותים דתיים וכו׳. אין זה מן הדברים הקלים. אבל אנו מתכוונים לעשות זאת. יחד עם זאת אני מציינים על חיזוק הקהילות הקיימות למניעת העזיבה של חלק מהקהילה.

גם הרבנות באמריקה צריכה איחוד וחיזוק וגם לכך צריך לתת את הדעת, בעיקר מבחינת של איחוד הכוחות. אני מתנגד לגישה הכיתתית הצרה המצביעה מפילוג ואינה יתירה לאיחוד הכוחות. אינני רוצה לומר שהסתדרות הרבנים שורשה אהודה בעיני כל העניינים. אבל למרות חילוקי הדעות בשאלות מסויימות, סיים בסים משותף יותר לפעולה בדברים החשובים והעיקריים.

שאלה : כמה הייחס שלכם עם הרבנות הראשית לישראל ?

תשובה : אני רואה ברבנות הראשית הסמכות הדתית העליונה של מדינת ישראל, ובתור שכזאת אנו ציינים יחסים תקינים וההתייעצות השוטפת הדדית בעניינים השוטפים.

שאלה : הרב שיינפלד, מי שקדם לך בתפקיד הנשיא, דיבר בעיקר כלפי של „גוש אמונים". מהי עמדתך אתה ?

תשובה : אין עמדה אחידה של הסתדרות הרבנים באמריקה כלפי „גוש אמונים". יש הרבה חברים, ביניהם הרב שיינפלד, התומכים בהדיפו של „גוש אמונים". אני באופן אישי, תומך בגישתו של ההגאון י. ד. סולובייצ׳יק, הסבור שענין גבולות ארץ ישראל כרוך בפיקוח נפש, ולפיכך שכך, צריך להשאיר את ההחלטה בידי הממשלה והצבא. עיקר כוחם של הנותנים הנכבדים כדי להכריע את הדבר באופן הנכון. יחד עם זאת אינני מתנגד. ולפיכך אני משתדל להימנע מלנקוט עמדה בנושא זה.

هكذا من الاصل

עיסודר

סופרים וספרים

לכבוד שבת

מאת ש. קורא

כמה וכמה מגדולי הספרות העברית כתבו דברי שיר וסיפור על השבת, שכונסו במקראות לכל בתי־הספר, כמיטב באמנות כהבנה והתיאור. ב„ספר־השבת" ובעוד קבצים נאספו פרקי־ספרות ראויים לשמם, שמחבריהם בדרגת יוצרים בראייתם, בנוסחם ובלשונם.

עתה יצא הספר „לכבוד שבת", שני כרכים (אוצר פרקי קריאה, סיפורים, שירים, תיאורי הווי ופרפראות, בנושא שבת־קודש, ליקט וסידר יחזקאל רוטנברג, הוצאת „נצח", בני־ברק), ובו שמונה שערים: שבת מלכתא, רעווא דרעווין, מלווה מלכה, רזא דשבת, באהלי תורה, כוחה של שבת, מסירות נפש למען השבת, מדי שבת בשבתו, בתוספת פרפראות ותמונות.

עורך האנתולוגיה השקיע יגיעה רבה באיסוף המגוון, בבחירת החומר ובשיבוצו במדורים. רוב המחברים שבילקוט אינם ידועים לקורא בארץ, והמעטים הידועים כסופרים דבריהם על השבת נאספו לראשונה בספר.

מן ההקדמה נמצאים למדים, שאבן־הבוחן המיוחדת בבחירה לא היתה הרמה הספרותית, אלא אורחותיהם של הסופרים והמשוררים. שבכים פנים לשבת. וכן הבעולים בשירה ובסיפורת בעברית הרחוקים פני השבת בדברים הראויים לקריאה וללימוד גם בבתי־ספר חרדיים „בית יעקב" וכדומה. אלא העורך מסתייג מהם הסתייגות מוחלטת.

הוא כותב: „הופיעו גם יצירות ספרותיות, שמגמתן לעודד את שמירת השבת ולחזקה. אך חלק ניכר מספרות זו נכתב בידי מחברים, שבעצמם אינם מדקדקים בשמירת שבת כהלכתה, וכמובן שאי־אפשר לצפות שישפיעו לטובה על אחרים. הרי כלל ידוע הוא, דברים שאינם יוצאים מן הלב אינם נכנסים ללב".

הדברים טעונים בדיקה. אילו כינס נאומים ודרשות של עסקנים בחברת „שומרי שבת", ודאי שכל המדקדק בעצמו בקלה כבחמורה בהלכות שבת ומנהגיה, כוחו וזכותו לנסות השפעתו על זולתו. אך המדובר בסיפורים ושירים, כנאמר בשער, דברי־ספרות, הרי שורת ההגיון אומרת, שטיבם הספרותי ותוכנם הערכי הם הקובעים הבלעדיים. ביאליק ועגנון כתבו מה שכתבו על השבת כתיבה לשמה. שבת הפעימה את רוחם, ללא כל מגמה, כפי שכותב העורך, „לעודד שמירת השבת ולחזקה". שירו של ביאליק, „אמי זכרונה לברכה", שבו הדמעה הבוערת שנשרה מעיני האלמנה המרודה מאירה את הבית בליל שבת כנרות הברכה, כתוב בהשראה של משורר יהודי גדול. וקצת מוזר, שהעורך פסח עליו מפני שהוא בכלל „דברים שאינם יוצאים מן הלב".

באותה הקדמה נאמר: „ספרנו הוא ראשון לסדרת ספרים שתיקרא בשם „אוצר השבת". פתחנו בחלק הנחוץ ביותר והעשוי להשפיע יותר מספרים בתחומים אחרים. שכן סיפורת ושירה יש להן כוח־משיכה מיוחד ונקל יותר להפיצן בקרב השכבות הרחבות". הכותב מסתייע בתשובת בעל „סדר הדורות" לבעל „שאגת אריה", שהוא חיבר ספרים מחיי גדולי ישראל מפני שבקרב המוני־עם הם מסייעים לחיזוק הדת יותר מחיבורים תורניים המצויים בין בני־תורה בלבד.

שפיר. השירים והסיפורים בשני הכרכים באים בכוח משיכתם לעניין את הקוראים והקוראות מן השכבות הרחבות בהווי השבת. העורך שמט מילקוטו דבריהם של אנשי שירה־וסיפור מובהקים, משום שלפי בדיקתו „בעצמם אינם מדקדקים בשמירת שבת". מי ומי באים במקומם?

הילקוט נפתח בשירת ר' יהודה הלוי ובאגרת השבת של ר' אברהם אבן־עזרא. פתיחה נאה. אנו נכנסים לשער הראשון ופוגשים על הסף פואימה מאת הרב יהושע לנדוי: „את, שבת המלכה". קשה לומר, ששורות מנוקדות רבות אלה, שאולי יצאו מן הלב, אך מלב ללא לחלוחית שירה, ובעברית צולעת, יש בהן כוח־משיכה וסגולת־השראה. חניכות „בית יעקב" בארץ־ישראל, שגם המוצעות שביניהן בעלות טעם וחוש בשירה, ראויות לדברי שיר ולא לתחליפים.

פרגמת הפואימה של הרב יהושע לנדוי רצת הפואימות של הרבנים יהושע־משה שטוקהאמר, אליעזר שינדלר, י. ל. גירשט, יעקב נבט, אלימלך שטייאר, בצירין ספלר וכיוצא. כל הכבוד למחברים אלה התורניים חרוזי־תהילה לשבת. אבל לא די להיות מדקדק בשמירת מצוות השבת כדי לחבר שירים טובים על השבת. צריכים עוד משהו.

אגב, העורך מביע תודה „למשורר והסופר מאיר־צבי פרוש, ששקד על העריכה הסגנונית של הספר ושיכתוב רוב החומר, ואשר תרגם לעברית את מרבית אותם שירים וסיפורים שנכתבו במקורם באידיש". הקורא שיר או סיפור עניינו לדעת, מקורי הוא או תרגום, ולכן נהוג לציין תירגום מלשון זו וזו על־ידי מתרגם זה וזה. כאן אין כל ציונים ואינך יודע מי הוא חרוזיו הרבנית העברית ומי הוא חרוזיו באידיש ומה להיות מתורגם ומשוכתב על־ידי מר פרוש. לפי הסגנון האחיד של שירים מרובים, שכאילו נכתבו על־ידי מחבר אחד, למרות חתימת מחברים רבים, נראה ש„שוכתבו" על־ידי המתרגם והמשכתב.

בילקוט כמה וכמה שירים שיש בהם ניצוץ של שירה, כגון שיריהם של כרים אליעזר, מרדכי אלעי, יעקב רמון ועוד. אך משירת־שבת המודרנית במיטבה, אין אף שורה אחת בשני הכרכים.

מאחר שגם עגנון, שומר־מצוה לא נמצא ראוי להיכלל באוסף סיפורים ושירים לכבוד שבת, הרי המספרים הכשרים הם הרב ד"ר מ. להמאן, הרב ד"ר ג. אהרמן, הרב מאיר שוורצמן, הרב צבי משקוביץ וכיוצא. אין להניח, שלנוער חרדי בארץ יש עניין רב לקרוא תיאורים שהיים הכתובים בידי מחברים אורטודוקסיים ביגתיים בגרמניה ובלשון הגרמנית מלפני שניים־שלושה דורות.

נציין לשבח תיאוריהם ורשימותיהם של פישל שנאורסון, נחום אריאלי, דוד זריצקי, הרב אלימלך בר־שאול, מרדכי בן־יחזקאל, צבי קפלן, משה פראגר, ועוד.

יש עניין בכתבות מן ההווי השבתי בחצרות סדיגורה וקרלין־סטולין, גור ובלז, ויזניץ וליובאוויץ. מהן הכתובות בכולה ומהן המספקות מידע. דברים נאים כתובים על שבת בישיבת וולוז'ין ובישיבת ראדין, בישיבת חכמי לובלין ובישיבת לומזה. הכותבים והכספים מעצמם תיאורים ספרותיים ועוסקים בהווי.

שבת בגיטאות ובמחנות המוות משתקפת במיספר כתבות הכתובות בידי אלה שעברו בגופם ובנפשם יסורי שנות השואה. שבת בגיטו וארשה ושבת בגיטו קובנה, נחת שבת באושוויץ, הם ודומיהם רשומים בצרור רשימות המכונסות במדור „מסירות נפש למען השבת". בשער זה באה גם רשימה על שמירת השבת בברית־המועצות.

מעט מאוד חומר בספר על השבת בקהילות הספרדיות ועדות המזרח. היה מקום לשער מיוחד שבו רשימות, סיפורים ותיאורים מהווי השבת במרוקו, טוניס ואלג'יר, בבל ופרס, כורדיה ותימן. שביתת השבת בקהילת שאלוניקי שעבר, שהשביתה את נמל העיר, היתה ראויה לתיאור מיוחד. הספר נועד לנוער שבחלקו הניכר מוצא עדות המזרח והוא מבקש פני השבת אצל אבותיו ואבות אבותיו. בספרים על הקהילות הספרדיות, שיצאו באחרונה, כלולים פרקי הווי על שבתות ומועדים.

השער „מדי שבת בשבתו", שבו תיאורי השבת בארץ, נפתח ברשימתו של ד"ר יעקב־ישראל דה־האן, בשם „שבת בירושלים". דה־האן היה עסקן חרדי־קיצוני ידוע במעלליו. מה לו בילקוט לכבוד השבת? חיבורו הוא תיאור שגור ביותר על ביקורו בליל שבת בכותל המערבי.

לאחר שחרור הכותל והרחבתו באו בעתונים ובכתבי־עת תיאורים מצויינים על הכותל והנהירה אליו מכל קצווי תבל. בין הכותבים גם משלומי אמוני ישראל. דבריהם הרוטטים אינם באים בספר ובמקומם בא חיבורו של דה־האן, הכותב בין השאר: „לשעבר היה מקנן בי חשד מסויים, כי הבכיות והיללות ליד הכותל, אינן כנות. עתה פג חשד זה לחלוטין". אכן, גילוי רב.

השער כולו לקוי בחסר. השבת במדינת ישראל, בירושלים ובבני־ברק, בעשרות מושבים וקיבוצים דתיים, בעיירות פיתוח, בישיבות הנוער, בישיבות הגדולות ובישיבות ההסדר, השבת במחנות הצבא בימות שלום ובימות מלחמה, שבת בתחומי מדינת עם השבת, אינה משתקפת בספר. הכותבים, שמשתייכים לחוג חרדי מסויים, שקועים בפינותיהם ואינם רואים אלא את ארבע אמותיהם המצומצמות בלבד.

בספר „מעצמי אל עצמי" לש"י עגנון, שיצא באחרונה, כלולה רשימה בשם „ברוח התורה", שבו מותח בקורת על אותו חוג חרדי המנסה לייצר ספרות „ברוח התורה", הוא כותב:

„הסופר הגדול, הסופר האמיתי, שרואה את ישראל חטיבה אחת, ושרואה בכל אדם מישראל חלק מן האומה, כדבר שנחלק מדבר, ועדיין הוא שייך לאותו דבר, לא היה יכול לכתת עצמו לכת זו או לכת זו. הריהו כותב לכל ישראל וכל ישראל יש לו חלק בדבריו. ואפילו סופר שהוא כותב כאילו לעצמו, הואיל והוא חלק מכל האומה, וכל האומה חלקו, כל אחד מן האומה מרגיש טעם דבריו כאילו נכתבו דבריו לו ולבו. לפיכך לא המצאו סופרים גדולים בשום כיתה מישראל. סופר פלוני יש, אבל סופרים כולם, כלומר שכוללים את נשמת ישראל בדבריהם מי ימצא".

שבת היא שבתם של כל ישראל וסופרים גדולים בישראל קשרו לה כתרי הוד בשירה ובסיפור, במסה ובהגות. דבריהם מיועדים לכל בית ישראל. משבאים באמת־המידה הכיתתית לקבוע מי מותר לבוא בקהל ומי אסור, יוצא ילקוט מסוג זה, מצונזר בקפידה, המגלה את תולדות הספרותיות של הכת. ולכן „לכבוד שבת" בסימן־שאלה.

חתונת האדמו"רים*

מאת ש. שלום

לַחֲתֻנַּת דּוֹדִי הָרַבִּי הַצָּעִיר
מִפַּרְצֶ'ב, בַּחֲצַר סָבֵנוּ מִבְּיַאלֶה,
הִגִּיעוּ אַדְמוֹ"רִים מִכָּל פֶּלֶךְ וָעִיר,
מִצַּד הֶחָתָן וּמִצַּד הַכַּלָּה,
וּבְלֵיל הַפִּיּוּס, בְּהִפָּרֵד „הָעוֹלָם",
נֵעוֹר הָאַדְמוֹ"ר מִבְּהוּשׁ וָקָם,
יְהוּדִי בָּהִיר,
יְהוּדִי מֵאִיר,
וְחִלֵּץ עַצְמוֹתָיו וּפָתַח בְּשִׁיר
אֶל מוּל אָחִיו, מִגְּרוֹדְזִ'יסְק הָאַדְמוֹ"ר,
בַּעַל עֵינַיִם שֶׁל אֵשׁ בְּזָקָן פֶּחָם שָׁחוֹר:
„אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי!
אָח יָקִיר, אָח אָהוּב,
מָתַי מָתַי נִתְרָאֶה שׁוּב?
אִם יִתֵּן אֱלוֹקִים
נַחַת וְחַיִּים,
הָדוּר וְנָאֶה,
נָשׁוּב נִתְרָאֶה".

הַשִּׁיר נָפַל בַּקָּהָל כְּבָרָק,
וּבֶחָצֵר הָעֲנָק
אַלְפֵי חֲסִידִים,
נוֹשְׂאֵי לַפִּידִים,
מִתְהוֹלְלִים מִשְׁתּוֹלְלִים וְיוֹצְאִים מִגִּדְרָם,
וְעוֹנִים בְּכָל לֵב וְשָׁרִים בְּקוֹל רָם
לִמְחִיאוֹת הַכַּף שֶׁל נָשִׁים וָטָף:
„אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי!
אָח יָקִיר, אָח אָהוּב,
מָתַי מָתַי נִתְרָאֶה שׁוּב?
אִם יִתֵּן אֱלוֹקִים
נַחַת וְחַיִּים,
הָדוּר וְנָאֶה,
נָשׁוּב נִתְרָאֶה".

וַאֲנִי אָז יֶלֶד גְּלוּי עֵינַיִם
רוֹאֶה לַפִּידִים נִדְלָקִים בַּשָּׁמַיִם,
וְהַשָּׁמַיִם פִּתְאֹם לִרְוָחָה נִפְתָּחִים,
וְאֶרְאֶלִּים וּכְרוּבִים, לַהֲקוֹת מַלְאָכִים
בִּכְתָרִים שֶׁל זָהָב וְאֶבֶן הַסַּפִּיר,
בְּצִלְצְלֵי תְּרוּעָה מִצְטָרְפִים אֶל הַשִּׁיר,
בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר, מַאֲוָה לָאָזְנַיִם,
בְּנִפְנוּף הַגּוּף וּמַשַּׁק הַכְּנָפַיִם:
„אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי!
אָח יָקִיר, אָח אָהוּב,
מָתַי מָתַי נִתְרָאֶה שׁוּב?
אִם יִתֵּן אֱלוֹקִים
נַחַת וְחַיִּים,
הָדוּר וְנָאֶה,
נָשׁוּב נִתְרָאֶה".

וּשְׁאֵרֵנוּ מִגְּרוֹדְזִ'יסְק, מְחוֹלְלֵנוּ מִבְּהוּשׁ,
בְּפָנִים שֶׁל גִּיל וּבְדִמְעוֹת שֶׁל יֵאוּשׁ
מְנַצְּחִים עַל הַשִּׁיר וּמְחַבְּקִים אָח אֶת אָח
לְקִדּוּשׁ הַשֵּׁם, הַשֵּׁם הַמְבֹרָךְ,
וְעִמָּם חֲסִידִים, לַפִּידִים אֲלָפִים,
וְאֶרְאֶלִּים וּכְרוּבִים, שִׁנְאַנִּים וּשְׂרָפִים,
עַד סְפוֹת הַכֹּחוֹת, עַד כְּלוֹת הַקִּצִּים,
וְרוֹאִים הַקּוֹלוֹת וְשׁוֹמְעִים הַגַּגִּים (?):
„אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי, אֶלְלַי!
אָח יָקִיר, אָח אָהוּב,
מָתַי מָתַי נִתְרָאֶה שׁוּב?
אִם יִתֵּן אֱלוֹקִים
נַחַת וְחַיִּים,
הָדוּר וְנָאֶה,
נָשׁוּב נִתְרָאֶה".

הֵם לֹא הִתְרָאוּ...

*) מתוך ספר השירים החדש „אור הגנוז", שיופיע בקרוב בהוצאת „עקד".

הציונות הדתית ומהותה

מאת ש. ז. שרגאי

(פרק אחרון בסדרה: „אמונה, דמיון ומציאות")

אחד היסודות של הציונות הדתית הוא, שהאומה הישראלית היא במרכז הבריאה, ותכליתה לפרסם שם ד' בעולם. בניה — יחידיה הם המהווים את האומה ולכן על בניה לקיים כל „העשה" וה„לא תעשה", ולעבוד את ד' על ידם, ועל ידי כך לקיים ביחד (האומה ובניה) את רצונו של הקב"ה שהאומה הישראלית תהיה לעם סגולה, ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

■ האומה ובניה

הקדושה של מעלה, האלקית, היא הלב של האומה הישראלית, לה אלקית זה של האומה הישראלית, ירושת האבות, הוא נצחי, השתיתה של האומה הישראלית וקיומה לנצח נצחים, גם שלא מרצונה. לאומה הישראלית, לכלל ישראל אין בחירה להתקיים או לחדול. והקב"ה אמר כבר לנביא הושע שלא יחליפם באומה אחרת. קדושה כללית זו, כלל ישראל, אלוקית, מאוצלת בנשמתו של כל יחיד מישראל. ברם ליחיד בישראל ניתנת הבחירה לעבוד את ד' בעשה ולא תעשה, או לא. אולם גם אם בוחר ברע, אין הנקודה היהודית הכלל ישראלית וקדושתה שגנוזה בנשמתו של כל יהודי ויהודי — נעקרת לעולם ועד, ואם הוא סר מדרך ד', הובטחה לו השרבה. אם לא הוא, הרי זרעו או זרע זרעו.

בני ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב, נעשו להסיבה אחת, לאומה אחת, לעם אלקי אברהם — במתן־תורה. עד מתן תורה, האבות והבנים היו עובדי ה' כיחידים. התגלות ד' אליהם, היתה התגלות ליחידים. במתן תורה נהפכו היחידים הללו לעם, והתגלות ד' היתה לאומה הישראלית כולה. על ידי כך נעשה חובת היחיד מישראל שנצטווה לעשות רצון ד' ולעבדו ב„עשה" ו„לא תעשה" מתוך חובת ההשתייכות לאומה זו, מפני שהוא בן לעם של אב בן עם אלקי אברהם. מי שאינו בנה של האומה הישראלית, אין עליו חובה לעבוד את ד' בתרי"ג מצוות אלא בשבע מצוות בלבד.

אכן, תכלית הבריאה וחזון האומה הם, שכל העמים יכירו כי ד' הוא האלקים ואין עוד מלבדו, והיה ביום ההוא יהיה ד' אחד ושמו אחד לכל בני האדם, לכל העולם — אבל המוביל את העולם לתכלית זו, הוא עם ישראל. עליו הוטל התפקיד ע"י הקב"ה, להיות גוי קדוש, עם סגולה, ממלכת כהנים, וראו כל עמי הארץ כי שם ד' נקרא עליך.

אלה מבני ישראל שכופרים ביחודה של האומה הישראלית ורואים עצמם עובדי ד' רק כיחידים ולא מפני שהם בנים לאומה הישראלית ומתוך כך גם „בנים למקום" — אף על פי שהם עובדי ה' בקיימם תרי"ג מצוות, הם בבחינת שומרי מצוות המתכחשים לאומה הישראלית, לסגולתה, לתכליתה, לתהוותה, וליעוד גאולתה וגאולת ארצה. והיו כאלה בישראל לפנים וישנם כאלה גם בזמננו אפילו במדינת ישראל הטוענים שרואים עצמם מחויבים לעבוד את ד' בתרי"ג מצוות לא מפני ההשתייכות לאומה הישראלית, אלא מפני שהם יהודים בעל כורחם, שנולדו יהודים שלא מרצונם ושלא מבחירתם, ורק זה שנולדו אצל הורים יהודים מחייב אותם לעבוד את ד' בתרי"ג מצוות. עבודה זו היא עבודה כפויה, לא עבודת ד' מתוך בחירה, ואין רואים בה זכות שזכו להיולד אצל הורים יהודים והשתייכות לעם סגולה שהשכינה שרויה בתוכה גם בתוך טומאתם, ומתוך כך אף היחיד מישראל, ולא רק כלל ישראל, אינו יכול להינתק לגמרי מקדושה ישראלית אלקית זו; ואמר בעל „מי השלוח" ש„יהודי גם כשהוא נופל, נופל הוא בחיקו של הקב"ה".

והיו יהודים יראי שמים בארץ יחד עם, שהיו מדקדקים בקלה כבחמורה, אולם הם ראו עצמם כבני אומה אחרת, כבני האומה של הארץ בה ישבו, לא כבני האומה הישראלית אלא, כיהודים־יחידים שעליהם, מתוך שנולדו יהודים, לעבוד את ד' כבני דת משה, אבל ראו עצמם כבני האומה של הארץ בה ישבו.

ברם, אמונת ישראל התורה ישראל מלמדות אותנו שהאומה הישראלית במרכז, לה ניתנה התורה, היא עלתה במחשבה תחילה לפרסם את שם ד' בעולם על ידי בניה, שהיא, יחד אתם, על־ידי חיי התורה בכל מישורי החיים, יתגלה כבוד ד' בעולם באחרית הימים, ונשגב ד' לבדו ביום ההוא, ואז לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

וזהו התשתית של הציונות הדתית; האומה במרכז, זהו המבדיל בינה ובין חלק מתוך היהדות הנאמנה, שומרי תורה ומצוות בארצות שונות לפנים — לפני השואה האומרתה, שראו עצמם רק בני דת משה, וביניהם לבין בני דת משה אחרים הפריד, שהם קיימו דת משה ואחרים לא. מבחינת ההשתייכות הלאומית שניהם לא ראו עצמם משתייכים לאומה הישראלית. ההבדל בין הציונות הדתית ליתר חלקי היהדות הנאמנה מבחינת ארץ־ישראל ומעשים לקרב את הגאולה — להלן.

יסוד זה: האומה במרכז — הוא גם היסוד של החסידות, היא שמה את הדגש וההקפדה על התנהגות היחיד, כדי לקיים את האומה. זהו גם היסוד של אחדות ישראל כחלק מאחדות הבריאה, והיסוד של אהבת ישראל המקיימת את אחדות ישראל, את אחדות הבריאה והכל חוזר לקדושה של מעלה של שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד.

■ האמונה בה' בורא עולם ומנהיגו ומנהיגו ובתורה מן השמים

כל האמור שישו ויסוד באמונה בה' בורא עולם ומנהיגו, ושלאדם מישראל, בגלל היותו בן לאומה

(סוף בעמוד 8)

ראה הצופה, ל' בניסן, תשל"ו

לפרשת השבוע

בלק

הנה עם יצא ממצרים, הנה כסה את עין הארץ והוא יושב ממולי (כ"ב, ה')

באשר הצדיק מסתכל ברשע הוא מתגלה [illegible] את הרשעות [illegible] דקדושה. שאז בו, ועליו כבר נעשה הרשע גל של עצמות, כמו שמסופר של ר' שמעון בן יוחאי (ברכות נ"ח), „נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות". ומה שאמר בלק: „והוא יושב ממולי" — כלומר: מסתכל בי [illegible] כל הקדושה [illegible] נתבטל אני לגמרי.
(התהלים, [illegible] בעל הפלאים)

מי האנשים האלה עמך (כ"ב, ט')

מבאנו „מי", שאינו לשון שאלה אלא לשון זלזול ובזיון, כמו שנאמר (שמואל א' כ"ה) מי דוד ומי בן־ישי... כלומר: מי הוא, שאינו חושב לכלום? כך אמר הקב"ה לבלעם, [illegible] בגנות: „מי האנשים האלה עמך — וכי ראויים הם להיות עמך שהלך עמהם?
(כלי יקר)

הדבר אשר ישים אלוקים בפי אותו אדבר (כ"ב, ל"ח)

„ישים" ב' במסורה. א) כאן, ב) הנה הגבר לא ישים אלוקים מעוזו (תהלים נ"ב, ט'). לבאר: נראה כי בלעם הוא כמעט [illegible], שאינו מדבר אלא מה שהשם שם בפיו. אבל הוא להפך: „הנה הגבר לא ישים אלוקים מעוזו" — רק [illegible] תורה לאמר מה שאמר.
(אגרה דכלה)

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל (כ"ג, כ"א)

יש שהקב"ה מיטיב עם האדם אף שאינו זכאי לזה עתה, מפני שהוא רואה שאדם זה יטיב מעשיו להבא, ויהיה ראוי לחסד זה. ומקדים לו החסד על העתיד לבא, כמו שהיה בגאולת ישראל ממצרים, שלא היו ראויים לנס, כמו שטען משה (שמות ג' י"א): וכי אוציא את בני ישראל ממצרים, ואמרו חז"ל (מדרש שמות) ששאל: באיזו זכות אוציאם עכשו? והשיב לו: „וזה לך האות... בהוציאך את העם, תעבדון את האלוקים על ההר הזה", שיקבלו את התורה ובזכות זו אוציאם עתה. ולא עוד אלא אפילו אדם זה [illegible] יהיה ראוי לנס. עד [illegible] הקב"ה עושה עמו חסד [illegible] צדיקים, שעתיד לצאת ממנו. וכל זה רק במדת טובה. אבל במדת פורענות אין הקב"ה פורע לאדם אלא לפי מעשיו של עכשו, כדרשת חז"ל בכתוב (בראשית כ"א): „באשר הוא שם". והוא שנאמר (ישעי' ל"ג) „ועוצם עיניו מראות ברע" [illegible]. הראיה הוא למרחוק, והוא עוצם עיניו לא לראות את הרע, שיעשה האדם לעתיד. ולכן טען אברהם כשהתפלל על הסדומים — „אולי ימצאון שם ארבעים" וכו', ולא אמר: „אולי יש שם ארבעים" כי הקב"ה אינו צריך להצטרך [illegible] למצא, אלא שמציאה רומזת על בחינת הראיה למרחוק, כדברי חז"ל (ב"ר פ"ג) בפסוק „מצאתי דוד עבדי" (תהלים פ"ט), היכן מצאתי? בסדום. הרמז, שראה אותו בסדום, בלוט ובנותיו, ועל־כן אמר אברהם: „אולי ימצאון" — בדרך מציאה־ראיה, שעתידים [illegible] מעשיהם, או שעתידים ארבעים צדיקים לצאת מהם; ואם לא תביט על העתיד הטוב, אז חלילה: „והיה כצדיק כרשע" — שהצדיק והרשע שווים בעינך שלא תביט על הצדיק העתיד לבוא, כמו שאינך מביט על הרשע שעתיד לבא — הרי מדה טובה מרובה ממדת פורענות. והנה בלק לא ידע ממדה זו של ה', כלפי ישראל, לכן ביקש לקללם. והשיבו בלעם: „לא הביט און ביעקב, ולא ראה עמל בישראל" (ראיה), והמבט זו [illegible] מרחוק, שאינו צופה על הרע שעתידים לעשות אבל; „ה' אלקיו — עמו" ו„מה שעתידים ישראל לקבל על עצמם את [illegible] לאלוקים ולעשות כרצונו, עמו, ועל־ידי כן מיטיב לו קודם עשייתם.
(עפ"י באר מים חיים)

לא הביט און ביעקב

יש הבדל בין „ראה" ו„הביט", ראה מציין ראות־העין, הבט — שימת־לב על הדבר [illegible] השכל (ראה ישעי' ה'). [illegible] הבדל בין „און" ו„עמל", [illegible] מציין מעשה־רע, שנעשה בפועל, ועמל מציין מחשבת הרע בעת עשותו הרע. ואמר: [illegible] יעקב — שהם ההמונים — [illegible] שראה בהם און, שהוא מעשה הנעשה שלא בכושר, זה נראה לעינים, בכל זאת לא הבט — לא ישים לב עליו, כי [illegible] הארץ [illegible] נעשו להם [illegible]; ובישראל, שהם גדולי האומה, שהם לא יעשו און, [illegible] מעשה רע בפועל, אבל יש אצלם עמל, [illegible] בכוונת הלב ומחשבת, [illegible] לא יעניש על המחשבה [illegible], ולא יראה את העמל [illegible] ישראל — — —
(מלבי"ם)

אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב (כ"ד, י"ז)

„יבואר עפ"י דברי חז"ל ([illegible]) על הכתוב (ישעי' [illegible]) בעתה אחישנה: לא זכו בעתה, זכו אחישנה, [illegible] ב' עתים אלה אמר: „אראנו ולא עתה", בזמן הזה) אלא [illegible] אחר, ויכול להיות שאנו [illegible]: שאם עשו תשובה נגאלים [illegible] תשובה נגאלים מיד. [illegible] (תהלים כ') יענה ה' ביום צרה [illegible] וכנגד הקץ בעתה אמר: „אשורנו", כצופה מרחוק, „ולא קרוב", כי הקץ של בעתה [illegible] מאד. ואמר: „דרך כוכב מיעקב" — עפ"י חז"ל שאם תהיה הגאולה בזכות ישראל, מן [illegible] דרך כוכב ביעקב [illegible] הגואל בכוכב, מן השמים [illegible] וכנגד גאולה בעתה אמר: „וקם שבט מישראל" — בדרך הגואל בעולם, כדרך הטבע.
(עפ"י אור החיים)

(הערת הכותב: [illegible] דברים אלה, כל אלה שאינם מכירים, ולא [illegible] כלל [illegible] באתחלתא דגאולה!)

ליקט: שלמה יהל[illegible]

שיחה עם הרב דוב כ"ץ על:

יחודו ההלכתי והציבורי של בית־הדין הרבני בארץ

מאת נעמי גוטקינד

למעלה מעשרים שנה לאחר תחילת עיסוקו בעריכתם ובהוצאתם של קבצי פסק הדין של בתי הדין הרבניים, שעה שהוא מכין כבר את הכרך העשירי של הקבצים, החליט הרב דוב כ"ץ, מנהל בתי הדין הרבניים בישראל, לרכז חמישה נושאים מיוחדים מאלה שבאו בפני בתי הדין, לתמצת ולפשט את האמור בהם ולאפשר בכך תמונה שלמה ומקיפה של דרכי הדין והגישה לפסיקה של דייני ישראל.

■ „פסיקת בתי הדין"

ספרו שיצא זה עתה בשם: „פסיקת בתי הדין הרבניים והחוקים" — מהווה איפוא מפתח עיוני ראשון במינו לניתוח הגישות המשפטיות, סגנון הפסיקה והתפיסה ההלכתית של השיפוט העברי כפי שהתגבש במדינת ישראל. יתר על כן, ספר זה מנסה לתת תשובה ראשונה, ודוהבית, לשאלה האם מותר לנו לכנות את השיפוט הרבני הישראלי, כתקופה חדשה ומיוחדת לעצמה בתולדות ההלכה העברית.

בשיחה שהיתה לנו השבוע במשרד הדתות בירושלים, הדגיש הרב כך עובדה זו במיוחד:

■ סמכות, היקף ואקטואליות

„שלוש התכונות של פסקי הדין הישראליים הופכות אותם לתופעה היסטורית חדשה לגמרי בספרות ההלכה התורנית: הסמכות, ההיקף, והאקטואליות.

בסמכות, כוונתי לאחד ההישגים החשובים של מדינת ישראל מבחינה דתית ולאומית, בכך שהעניקה לבתי הדין הרבניים מעמד של מוסד ממלכתי, בכל ענייני המעמד האישי, שהם רק בשיפוטם ולא בשום ערכאה אחרת (פרט למזונות האשה לא אגב גירושין). לבית הדין היהודי בגולה לא היה ועדיין אין, כוח שכזה, פרט למקרים בודדים בארצות האיסלם. רק במדינת ישראל יש כוח לביה"ד לצוות על מאסר לאדם המסרב למשל לתת חליצה או גט על פי ההלכה היהודית, להושיב בבית הסוהר את המסרב לתת מזונות, להוציא צו עיכוב יציאה מן הארץ או עיקול על נכסים במקרה הצורך, להכריח עדים להופיע בפניו, כלומר, להוציא צווים שונים שעל השלטונות להוציאם לפועל. במקרה מסויים, הזדמן אפילו לביה"ד לדרוש מיסמכים חסויים משלטונות הצבא, על מצב בריאותו של חייל שעמד בתהליכי גירושין, ודרישה זו נענתה. בימי גלותנו, מאחרי תקופת הגאונים, לא היתה סמכות חוקית וכוח ממשלתי שכזה לכוף ביצוע פסקי הדין. לכן, אגב, הדרכנו למורי ההלכה למעשה בענייני איסור והיתר דיני אורח חיים, ואילו הבירורים לפסיקה מעשית במשפטי ממונות, הוזנחו במידה רבה זה".

שאלנו: והרי גם במדינת ישראל מוגבלות מאוד סמכויות בתי הדין מטעם חוקי המדינה, רק לענייני המעמד האישי.

לעתים קרובות, אגב דיון בנישואין וגירושין עולים בפני ביה"ד משפטי ממון שבין איש לאשתו ויש אשר גם פונים אליהם במיוחד בתביעות ממון במסגרת סמכותם בתור בוררים, בהתאם לחוק הבוררות, ופניות שכאלה הן לא פחות מעשרה אחוזים מכלל המשפטים.

שאלה: האם בכך אתה מכוון לתכונה הייחודית השניה של השיפוט העברי הישראלי — ההיקף?

שבעים הדיינים הפועלים בתשעה מרכזים בארץ מטפלים בערך בשלושים אלף תיקים בשנה. היכן, בכל ההיסטוריה היהודית, מאז גלותנו, ואולי אפילו כולל בימי בית שני מצאנו תופעה דומה? יתר על כן, כמעט שאין נושא שפסקי דין אלה אינם נוגעים בו, מזונות האשה והילדים, קטטות, מרידה, בגידה וכדו', חיובי הכתובה ותנאיה, חלוקת הרכוש, החזקת הילדים, היתרי עגינות, סכסוכי מזון תביעת זכויות, פיצויים, ירושות, צוואות, הקדשות ועוד ועוד.

שאלה: ציינת שלוש התכונות [illegible] והשלישית היא האקטואליות. מה כוונתך?

כאשר בחרתי לספרי האחרון חמישה נושאים לדיון, והם: „דינא דמלכותא", „קנין סיטומתא", „דיני עובדים", „כוח בית הדין", ו„עליה וירידה" — לא היתה זו בחירה מקרית. רציתי להוכיח, מהבאת תמציות של פסקי דין בנושאים אלה עד כמה מעורה ביה"ד הרבני בחיי המדינה ועד כמה מובאים בפניו נושאים אקטואליים, המיוחדים למציאות הישראלית, שכל ימי הגלויות לא הובאו מעולם כמותם בפניו. תנאי החיים החדשים, חוקי המדינה וסדריה, קיבוץ הגלויות, הסמכות הממשלתית לבתי הדין הרבניים, כל אלה גרמו לכך שדין תורה נדרש לחדש, לברר, ולקבוע פסיקה סופית בתחומי הלכה, שלא הרבו לעסוק בהם בעבר, כגון דיני עובדים, פיצויים, פיטורין, קניינים, חוזים, ערבויות וכדו'. אם בעבר היו חלק ניכר מפסקי ההלכה תיאורטיים הרי שבקבצי בתי הדין הישראליים יש דיון בעובדות חיות בלבד וחותכים את גזר הדין תוך בירור אמיתותן של העובדות על ידי טענות בעלי הדין ועדויות, ולרוב מתוך ויכוחים הלכתיים עם פרקליטים משני הצדדים.

שאלה: היכן מוצא ביה"ד הישראלי את ספרות התקדימים המשפטית, שהיא נדבך היסוד לכל מערכת שיפוטית בעולם, כדי למצוא את דרכו בשאלות האקטואליות המובאות בפניו, שלא היו כמותן במציאות היהודית בעבר?

לאמיתו של דבר, באלפי ספרי ההלכה והשו"ת שנתחברו במשך הדורות, אין כמעט נושא או שאלה שלא עלו לדיון לפחות פעם אחת, והם יכולים להוות תקדים. ויש בישראל של היום אישי תורה מוכשרים, המתרכזים בשטח זה, מחפשים ומוצאים תקדימים אלה לשימושו של בית הדין.

שאלה: האם ניכר חידוש ישראלי גם מבחינת הפסיקה, בסגנון, בעצם הגישה לשקלא וטריא ההלכתיים?

בהחלט. ספרות ההלכה המוכרת מן העבר נחלקת לארבעה סוגים: א) פרושים (במבנה של קושיה ותירוץ) ב) חידושים (במבנה של פלפול ובירור) ג) שאלות ותשובות ד) פסקים (לפעמים רק ההלכה הקצובה בקיצור נמרץ ולפעמים בתוספת בירור השיטות וההכרעה). ובכן, אני סבור שפסק הדין הישראלי חייב להקבע כסוג חדש, סוג חמישי. שכן, פסקי הדין של ביה"ד הישראלי אינם דומים לשו"ת, שהרי הם מתרכזים אך ורק לבירור נושא של העניין ואינם מתרחבים אגב אורחא לפלפולים ולישוב סוגיות הש"ס. הם גם אינם דומים לסוג הפסקים התיאורטיים, שהרי הם דנים בעובדות חיות בלבד. וגם לפסיקה המעשית מימים עברו, שנתנו גדולי ישראל אין להם דמיון, כי בעבר לא נתבע מורה ההלכה לתת תמיד את נימוקיו המפורטים לפסקים אלא נתנם לפי רצונו בלבד, ואילו ביה"ד הישראלי נדרש בכל מקרה ומקרה לתת נימוקיו המפורטים, ולהסבירם, כדי לאפשר לבעלי הדין להגיש ערעור בפני ביה"ד הרבני הגדול, אם הם חפצים בכך. אמנם פסקי הדין הללו כתובים בסגנון התלמוד ומפרשיו, בניסוח המקורי של הספרות התורנית מדור דור, בשפע מובאות מספרים רבים וממילא הם מובנים רק לתלמידי חכמים, אבל בתכנם ובצורה יש בהם חידוש רב: בדיווח המפורט, פרי הדיון במקרה מן המציאות החיה, של טענות בעלי הדין, והפרקליטים משני הצדדים, בוויכוח המתפתח בין הדיינים לבין עצמם ובפסק הדין עצמו, על נימוקיו המפורטים.

שאלה: מהם יחסי הגומלין בין ביה"ד הרבני ובין החוק הישראלי שהעניק לו את מעמדו הממלכתי?

שאלה זו היא העומדת, בעקיפין, לדיון בספרי האחרון „פסיקת בתי הדין הרבניים והחוקים". כל חמשת הנושאים שבחרתי להצגה למרות שאינם מעור אחד, מוכיחים כיצד הפסיקה של ביה"ד העברי נוהגת בהתחשב עם חוקי המקום ובלבד שאינם נוגדים במפורש דיני איסור והיתר מדאורייתא. ניקח לדוגמה את הנושא הראשון: דינא דמלכותא. ידועה מימרתו של שמואל בכמה מקומות בש"ס שבעניינים הנוגעים לממון אומרים „דינא דמלכותא דינא" (בבא בתרא נ"ד. ועוד), היינו שחוקי שלטונות המדינה בענייני ממונות בארצותיהם, יש להם תוקף אף מטעם דין תורה. השאלה היא האם דינא דמלכותא חל גם בא"י, חל גם לגבי מלכי ישראל וחל גם לגבי שלטון שבא"י (יהודי, או נכרי).

מבחינה מעשית, מתבטאת השאלה במקרים שהובאו בפני בית הדין כאשר רכוש מסויים נרשם בטאבו, אבל לא נרשם בשטר. חזקה וקניין כנדרש על ידי ההלכה. ובכן, מה פסק ביה"ד? בית הדין פסק שיש להכיר ברישום בטאבו כאקט מפורש של קניין, למרות שלא התבצעו הליכי הקניין העבריים. כלומר, בית הדין סבור ש„דינא דמלכותא דינא", הוא לא רק לגבי מלך בלבד אלא לגבי כל שלטון מדיני מוכר שיש לו סמכות לחוקק חוקים. וכך אירע גם במקרה הפוך. באדם שקנה מחבירו מגרש ושילם לו חלק מהתמורה במזומנים ועדיין לא רשמו בטאבו. על פי המשפט העברי, לא יכול המוכר לחזור בו, שכן קיבל כבר חלק מהמחיר המגרש, ובכל זאת, כך נכתב בפסק הדין: „בהיות שחוק המדינה הוא על כך שלא יקנו כי אם על־ידי העברה בטאבו, אם כן לא רק קנין כסף אינו מועיל בזה, כי אם גם שום קנין אחר לא מהני, בלעדי על־ידי הרישום והעברה בטאבו". יתר על כן, אפילו במקרים שבהם אין חוק מדינה שאינו מקביל לחוקת ההלכה בדיני קניין, אלא רק מנהג המדינה שונה מהנאמר בהלכה, נהג ביה"ד על פי הרשב"א שכתב: „כי המנהג מבטל ההלכה וכל כיוצא בזה שבכל דבר שבממון עפ"י המנהג קונה המקנה". כלומר, כל פעולות ההקנאה, הסכמים, חוזים, התחייבויות, ערבויות וכדו', בין אם זה מנהג מקובל בין אנשי מסחר או אם לפי נוהג המדינה, מכיר בהם בית הדין בקנין גמור, „שעיקרו של קנין תלוי בגמירת דעת הקונה והמקנה".

שאלה: האם כלל שיפוטי זה נהוג גם בדיני עובדים?

לפי ההלכה יש לפסוק בשאלות פיצויים, פיטורים, תוספת משכורת וכדו' „הכל כמנהג המדינה" (בבא מציעא פ"ג, א') וכפי שמפורש שם בירושלמי „שהמנהג מבטל ההלכה" וכך קבעו כל הפוסקים גם בישראל.

שאלה: מהו ייחודו של נושא העליה והירידה בשיפוט העברי?

הנה לפנינו דוגמא מובהקת של עניינים שהם בטיפולו של ביה"ד הישראלי בתקופתנו כמותם לא היו מעולם בעבר או בתפוצות. מאז זרם העליה לא"י, עם קום המדינה וחקיקת חוק השבות התעוררו סיכסוכים משפחתיים כאשר למשל הבעל או האשה רצו לעלות לישראל והצד השני התנגד לכך. ולהיפך, יש שהבעל או האשה רוצים לרדת מן הארץ, ובן הזוג רוצה להיפרד מהם על רקע זה. וכמובן, קיימת שאלת הילדים — האם מותר לצד אחד בלבד להוציא את הילדים מן הארץ כשהצד השני מתנגד. שאלות אקטואליות אלה מובאות לדיון עד לשנים האחרונות.

הנה דוגמה — אשה תבעה לעכב את בעלה עולה מאיטליה שנישאה לו לפני כמה חודשים, לצאת מן הארץ. בית הדין קבע שגם בזמן הזה מצווה על כל יהודי לעלות לארץ ישראל וכבני הזוג כופים זה את זה לקיים מצווה זו... במקרה אחר, תבע בעל הנמצא בחוץ לארץ שאשתו הדרה שבת בישראל, תצטרף אליו, בטענה שעל סמך תנאי זה נישאו. לפי הדין התברר שמי שנושא אשה באיזו מדינה אינו זכאי להוציאה למדינה אחרת, ועוד שאינו יכול להוציאה מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה נכרים וכל שכן שאין הבעל יכול לדרוש ממנה לעזוב את הארץ.

בית הדין חידש בפסק דין מסויים זה, אגב דיונו, גם את הכלל שאם האשה תימצא בחו"ל בעלה יכול להעלותה, אם גם לא משום מצוות ישוב הארץ שעליה, אלא משום מצוותו, שאין ביכולתו להסתדר בלעדיה. בדוגמה האחרונה בפרשה אקטואלית זו, ביקשה אם גרושה שיותר לה להוציא את בתה לחו"ל לשלושה חודשים שלא בהסכמת האב. בית הדין קבע שמותר לאשה לצאת מן הארץ על מנת לחזור, שכן אין היא פוגעת בכך בכתוב „וירשתם אותם וישבתם בה" (שהרי יציאתה זמנית בלבד) ואף לא בצורך לקיום המצוות התלויות בארץ (שהרי אשה אין לה קרקע ואין בידה לקיימן) ובכל זאת, דעת מיעוט באותו פסק הדין היתה שמשום קדושת הארץ אסור לצאת אף על מנת לחזור.

□

בסיכומה של שיחתנו עם הרב כ"ץ, הביע את משאלתו שיבואו אחרים ויוסיפו לעבד, בצורה תמציתית דומה, את כל הנושאים הנידונים בפסקי הדין הרבניים. עליו עצמו הכבד המלאכה, והוא מסתפק בחמשת הנושאים המובאים בספרו האחרון. עם זאת, חשוב ואף חיוני, שיהיה המשך למבצע עד שיווצר במדינת ישראל קודקס שלם לפסיקה תורנית בהלכות המשפטיות האקטואליות.

מגרייבה ללוצין - גלות ראשונה למקום תורה

יתי להתבשם מבשמו הטוב של הגאון הגדול אליעזר דון־יחייא זצ"ל"

„לוצין היתה לי עיר־משוש לתורה ולתעודה, בימי הבחרות, שהיתם ים ליפעה, ולגעגועי־הוד בית־נשכחים" — כך כתב מרן הרב בראש החוברת „רבי אליעזר דון־יחייא" (ירושלים, תרצ"ב), ת־חייו של אחד מיוחד מגדולי הרבנים בלטביא לפני שני דורות, אותו רב־גאון, שימש ברבנות לוצין חמשים שנה, וזה עתה מלאו ים שנה לפטירתו — ד' תמוז תרפ"ו. ספרו שו"ת „אבן שתיה", פס בווילנא תרנ"ג, עשה רושם גדול בשעתו, ואחרי פטירתו עו שני כרכים מספרו „טעם מגדים" על ה„פרי־מגדים" חלק ח־חיים (לוצין, תרצ"ד ותרצ"ז).

שיחות הראי"ה. פרק מ"ט

לקטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

וממשיך הרב ואומר בראש אותה חוברת: „בימי עלומי ונעורי י להתבסם מבשמו הטוב, של כבוד הגאון הגדול, המנוח, רבי צור דון־יחייא זצ"ל. לנצח לא אוכל לשכח את מאור־הפנים, גדולת־ מה, אוצר הטוב והנעימות, ישרות־השכל, הרחבת־הדעת. אשר ב־ ה רעננה וגדולה זו היו מאירים כאור אבוקת־פלאות. והיו כל אלו נים בגויה מחוטבה, חסונה ובריאה להפליא, שהזכירה לנו את יתם של ראשוני־ראשונים, גבורי ישראל, גבורי דוד ושלמה, וגבו־ של יחידי התנאים והאמוראים, אבות התורה, אשר הנחילה לנו ירת הקדושה רשמי גבורתם הגופנית, שהיתה כעטרת את נשמתם ילה, הקדושה. עשירת־הפאר־העליון.

הגאון הפלאי הזה זכרונו־לברכה — אשר בימין־עוז וענוה־צדקה, ני, חבבני ואמצני, בשחר־ימי־אביב — כמה נעים לי לראות שמו ו, משובץ בהוהם אמת ההוד...

ואני חושב נאמנה, שרבים אשר לא ידעו בפרטיות, את גדולת זה האצילה הזאת, ולא הכירו את אישי המזהירים, יכירו מתוך בית הזאת, לדעת אחד מאוצרות המן ההתפארת, אשר הנם מעשי־ את כנסת־ישראל במציאותם ו„יקרת־ערכם".

יתן לנו חוזק גופני אמיץ כברזל"

חוסה שדמות־התפארה הרוחנית, בגבורת גופנית, של הגאון ר' מר דון־יחייא ז"ל, היא ששמשה בנין־אב, לביטויים הנמרצים של , בשבח הבריאות והעוז של הגוף היהודי, וקריאתו־זעקתו: „שכחנו ש לנו בשר קודש לא פחות משיש לנו רוח הקודש" (אורות הת־ ת, פרק ל"ג. ועי' דבריו בפרק מיוחד בשם „גבורת הקודש, ת הקודש ח"א, עמ' שכ"ח).

וכך כתב מרן זצ"ל בספרו „בעקבי הצאן, עמ' ל"א: „לעמוד על החכמות, אפשר לאדם על ידי לימוד ועיון, אבל לעמוד על ן של רגשות החיים, לזה צריכים גם בריאות הגוף והנפש ועל שובה הראשית לבני התורה, ביחוד בימינו להשתדל בהנהגה כזאת יאה בריאות וצהלה, ומצב נורמלי לגוף ולנפש".

ובספרו „עין איה" פירש הרב, את דברי הגמרא בברכות מ"א, ב, „יהיב לן גגרי דפרזלא תשמעינן (מי יתן לנו רגלים של ברזל, שד, ונלך אחריך תמיד) — מי יתן לנו חוזק־גופני וכח־חומרי ן כברזל, להיות שרידי־הגוף חזקים, ונוכל לקבל ממך שלימות ית גדולה כמדתך, להבב את החוזק החמרי בכלל עם־ד', מפני מביא ודאי לחוזק הרוחני" (עין איה, מהדורה שניה, עמ' כ"ג).

ר"צ דון־יחייא ז"ל: „אבא מארי הזכיר תמיד את איה בכבוד ובהערצה"

תאיל והדברים הנ"ל מפי כתבו של מרן הרב זצ"ל על שנות־ ן, ועל אישיותו של הגר"א דון־יחייא זצ"ל, הרשימוני מאוד, אף מעתי ישירות מפי מרן הרב זצ"ל — באותה שיחה שבה הרשיתי י לשאול ממנו פרטים על שנות־ילדותו — כי „הבקיאות של רבי נור, כיוונה בהרבה את דרך הלימוד שלי", הנדרותי ופניתי בתחילת י תרצ"ו — חושים מספר אחרי פטירתו של הרב — אל הרב ר' בן־ציון דון־יחייא ז"ל, בנו של הגאון ר' אליעזר ז"ל וממלא־ ו ברבנות לוצין, ובקשתי ממנו פרטים על תקופת לימודו של הרב ו, במחיצתו של אביו הגדול.

תשובה רבה של לוצין, הרב"צ ז"ל, לא אחרה להגיע, והרי דברי רת, שנכתבה בכ"ג כסלו תרצ"ו, והיא שמורה אתי עד היום: „בתשובה על מכתבו מכ' כסלו:

א) את כבוד הגאון הגדול והצדיק מהרא"י קוק זצ"ל, אני זוכר פעם, כי הייתי אז עוד צעיר לימים מאד. אך מה שחושב שלמד ין בשנות תרל"ח תר"ם, זה לדעתי טעות, כי נרשם בזכרוני שב־ את עירנו כבר היה בן ט"ו בהא', ובכן למד אצלנו בשנת — תרמ"א בערך.

כפי שספרו לי זקני הדור, למד שנה אחת אצל שאר־בשרו הרב עקב רבינוביץ ז"ל (בנו הצעיר של הגאון ר' מרדכי־גימפל ז"ל נאי), שזמן לא כביר נתקבל להתן גביר נכבד בעירה, והגיד בגמרא לפני ארבעה בחורי־חמד, והיותר מצוין ביניהם היה ה־ גאון מהרא"י זצ"ל. למדו אז מסכת כתובות, השיעור ארך כשעתיים לערך, ויותר היום למד בהתמדה עצומה בבית המדרש הקטן — „ביהמ"ד הרב" — אצל ביהמ"ד הישן. אומרים כי בשנה הראשונה אכל „ימים", כמנהג הימים ההם, אצל בע"ב נכבדים, כי הר"י רבינוביץ סעד אז על שלחן חותנו, וגם דר אצל חותנו, ולא היה ביכולתו לקחתו על שלחנו. בשנה השניה לא ישב עוד לשמוע את שיעורי הר"י רבינוביץ, ולמד בעצמו כל היום והלילה ב„ביהמ"ד הרב". היה מכובד מאד בעיני הלומדים, והיה מפורסם למצוין בכשרונותיו, ולמתמיד גדול וירא שמים מצוין, הלומדים בבאו עליו כי לגדולות נוצר. התאכסן אצל שאר בשרו הנכבד ר' חיים־צבי ראבינוביץ ז"ל, שסיפר תמיד מהתמדתו של הגרא"י, כי גם בפעוטו למד תמיד בהתמדה, כמעט כל הלילות.

סיפר לי הרב השו"ב ר' אליהו איזראליטאן זצ"ל שו"ב דפה (נכד הגאון ר' גרשון שקלאווער), שפעם אחת הרגיש שהגרא"י זה יומים שלא בא לביהמ"ד, וכיון שהיה חביב אצלו עד לאחת, הלך למעונו לראות לשלומו, ומצא שהוא חולה במדוכא ביסורים ר"ל, ובכל זאת לא הניח הגמרא מידו, ולא פסק פומיה מגירסיה. מספרים שראו אצלו הרבה שירים ערבים מפרי עטו.

ב) אצל אבא מארי הגאון זצ"ל היה יוצא ונכנס, והשתעשעו הרבה בדברי תורה בביתו, וכן בביהמ"ד. ידעתי שאבא־מארי קירבהו מאד, ואח"כ כשהיה (הגרא"י) כבר רב בערי לטביא, ואח"כ בארץ ישראל — הזכירו (אבא־מארי) תמיד בכבוד ובהערצה, כגדול בתורה ויראה גם מנעוריו. על דבר השפעתו הטובה של אבא־מארי, על הגאון והצדיק מהרא"י, נוכל להווכח מדברי הגאון, שכמה פעמים הזכיר בכתבים את אבא־מארי הגאון בחביבות רבה. ראה למשל במכתבו היקר, שנדפס בראש המחברת „רבי אליעזר דון־יחייא".

ובהסכמה על ספרי „לקוטי מגדים" על שו"ע אורח, שנדפס ביחד עם ספר „טעם מגדים", מאבא־מארי הגאון זצ"ל (לוצין, תרצ"ד), שזכיתי לקבל מכבוד הגאון זצ"ל בחודש מרחשון שנת תרצ"ה, ונכתבה ביום כ"ט תשרי תרצ"ה, וכותב עלי „ידידי מנעורים" — ושם כותב הוא בתוך יתר הדברים: „משנה שמחה שמחתי לראות, מעשי ידיו של אותו צדיק, כבוד מרן אביו ז"ל, אשר אנהרינהו לעיני בשחר של ילדותי, ברב אהבה וחבה יתירה נודעת, במשך שנות המספר אשר הייתי מחובב־שי ביהמ"ד במחנה קדשו קהלת לוצין יצ"ו, אשר יקרת עריכה מאותם על לבבי לנצח, ורחב לבבי לראות צמלו הגדול של הגאון רב־הפעלים הזה זצ"ל, אשר לבבני בזיו פני קדשו המאירים וכו' וכו'. ומסיים: „ברכה נאמנה לכהרי"ה ולכא"ל ולכל העדה הקדושה עדת ה' אשר בק"ק לוצין, אשר זכו ליהנות מהאור הגדול הזה של רבם הגאון הגדול, שהופיע עליהם יותר מיובל שנים, יהא נועם ד' עליהם ועל כת"ר וביתו" וכו' וכו'.

ההסכמה היקרה הזו — שיש בה גם חדושי תורה נעלים מהגאון הצדיק זי"ע — בדעתי להדפיסה אי"ה בחלק השני מספרי, שהולך ונדפס ב"ה, ואקוה שבעזהשי"ת יוגמר בעוד שנה לערך. מכל זה נראה הכרת־הטובה שהרגיש אותו צדיק וקדוש, לאבא־מארי בפרט וללוצין בכלל. ועי' בספרו „חבש פאר" תוצאה שניה — ירושלים תרפ"ה — מביא את הספר „אבן שתיה" למר אבא־מארי הגאון זצ"ל בדף י"ט ובדף כ'.

וראה כמה חביב היה הגאון מהרא"י, למי שהיה ואתנו הגאון האדר"ת, שבקונטרסו „עובר אורח" שנספח להספר „ארחות חיים" על או"ח, מהרב ר' נתן כהנא אבד"ק ספינקא — פרמורדש סיגעט תרנ"ח — בדף ק"צ לסימן כ"ו, כותב הגאון האדר"ת: ות"ל הדפסתי קונטרס „חבש פאר" (של הגרא"י), להשיב רבים מעון, ובעזהשי"ת נתקבל במדינתנו, ומביא שם דברי הספר בקיצור בד"ה כלליים (ועיין בספרי „לקוטי־מגדים", ח"א, סי' כ"ז סי"ק כ"ב, שם אני מעתיק כל דברי האדר"ת בזה, ושם מובאים בקיצור דברי הגאון „חבש פאר" ודברי אבא־מארי בספרו וכל דעת גאותי בתראי בענין זה, עיי"ש).

ג) מה שכתוב כי היה (הגרא"י) עוד פעם בלוצין — גם אני דכירנא כי בא ללוצין אחרי שלמד איזה זמן בסמרגון, ושהה קצת זמן אצל שאר־בשרו הרב ר' יעקב רבינוביץ ז"ל, ואמרו עליו אז שכבר הוא מוסמך מגאוני הדור. יותר הפרטים עיד שהותו של הגאון בלוצין — נא לשאול אצל אחיו הרב הגאון ר' דובער קוק יחיה ר' שאול חנה קוק והרב ר' חיים קוק, שכלם למדו ג"כ בלוצין, וכולם התאכסנו ג"כ בבית שו"ב ר' חיים הירש רבינוביץ ז"ל הנ"ל (שהיה בן הרב ר' יוסף־יהושע רבינוביץ ז"ל, הרב בסאראגען ליטא), ולהם בטח ידוע משי"ב הנ"ל כל הפרטים, מזמן שהותו של אחיהם הגאון הצדיק בלוצין.

ד) עיד השפעתו של אבא־מארי הגאון על הצעירים שלמדו בביהמ"ד — הנה שיעור לכל התלמידים בתור ראש־ישיבה לא הרצה אאמו"ר זצ"ל, הוא למד רק עם בחורים אחדים מבני העיר ומקומות אחרים, גמרא וקצת פוסקים, וכל יותר הצעירים הלומדים, פנו אליו תמיד בשאלותיהם, בגמרא ופוסקים, בכל דבר הקשה להם, כי תמיד למד בביהמ"ד, ובפרט בלילי החורף הארוכים למד שם עד השעה 11 לערך, ולכולם ענה בסבר־פנים־יפות כדרכו בקדש, והיתה שייכותו אליהם לא כגאון לתלמידיו, אלא כאח קשיש לאחיו הצעירים באהבה וחבה, כמובן שלבחור מצוין כהגאון מהרא"י, הראה התקרבותו עוד יותר הרבה. — — —

נ. ב. מאד חפצתי לדעת אם נעשה מאום להוצאת השי"ס, עם ספרו של מרן הגאון הקדוש זצ"ל „הלכה ברורה" (כפי שכתב מזה הסופר בן ציון כץ, ב„המארגן ז'ורנאל" הניו־יורקי). בודאי ובודאי נחוץ מאד, להוציא את הספר היקר הנ"ל, והשי"ת יצליח נא לכל העוסקים בענין הנעלה הזה".

(סוף בעמוד 8)

„עם לבדד ישכון" – גורל, או יעוד והבטחה?

מאת דוד טלונר

יציבות אופיה הלאומי וגורלה ההיסטורי של אומתנו, מאז דמדומי שחריתה עד היום ממש — קרוב לארבעת אלפים שנה — מודקרת במיוחד בהערכתו המחוכמת של בלעם הרשע בפרשתנו: „הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב".

כמה מעודכנת היא! הפסוק הזה כאילו מתקרא מאליו מעל גלי האתר, הנושפים עלינו את החדשות ה„סריות" מכל פינות העולם — ממוסקבה האדומה עד אנטבה השחורה; כאילו מימד הזמן אינו קיים בין הפסוק בחומש ובין כותרות העתונות, שזה עכשיו יצאה מתחת מכבש הדפוס!

כמובן, שמתוך איפיון סיפו וטבעו של עם ישראל, מפגינה אימרה זו את אמיתותה הנצחית של התורה ואקטואליותה המתמידה, כי אף ש־יצאה מפי הקוסם הערמומי בכוונה זדונית־ארסית, הרי נתקדשה בקדושת התורה, כמו קריאתו האחרת „מה טובו אהליך יעקב" [1]. אין אנו מתחשבים בכוונתו של אותו רשע (אוצר התפילות).

לכאורה, אין בקביעת עובדה זו של בדידותו של עם ישראל, אלא פשטות של כרוניקה, גלויה לעין־כל, שאינה מזקיקה ראיה מיוחדת או חדירה אינטלקטואלית לגורמים היסטוריים־סוציאולוגיים, המכוונים את מהלך ההיסטוריה בהתהוותה. ואף את העובדה הפשוטה הזאת לא ראה לבני ישראל בדבר בלעם למסר מפל

בלעם, שהתיימר להיות „גלוי עיניים" עד שבלק הזעיק אותו לעזרה. עצם התופעה, ש„הנה עם יצא ממצרים" מארץ מסוגרת זו, ש„אפילו עבד לא יכול היה לברוח משם" (רש"י), הדהימה והפחידה כנראה, את עמי העולם העתיק. בודאי היו במצרים מיני שבטים ועמים (ערב רב — תערובת אומות של גרים, — רש"י), אבל הם נכנעו לעם הארץ וקבלו עליהם את עולו, וכאן — עם שלם יצא ממצרים! נדירות מהפכנית, שזיעזעה את הנורמות המקובלות. פחד, חשדנות ושנאה („ויקץ מואב") נובעים ממקור משותף וטורפים את המהלכים הנורמליים, ובמקום עמדה גיוראלית, סוטה בלק להתימה קסמית, בלעמית: קללה, שהרי רק „טוב עין הוא יבורך" (משלי, כב, ט) [2], ובלעם כליכולו רע, וגם „בברכתו" זו הכניס את ארסו: „ובגויים לא יתחשב — אינם מתערבים עם הגויים להתחתן בהם, כלומר: אם הוי מתערבים, היה ה' זועם אליהם... וזה הבין בלק תיכף דבריו והפקיר בנות מואב. וזהו שנאמר (במדבר לא, טז): „הן הנה היו בה' על דבר פעור ותהי המגפה בעדת ה'" (ר' אליעזר אשכנזי ב„מעשי ה'").

בדידות של יחוד

בלעם הצביע על העובדה, המתורה בעיניו, שעם ישראל מתבודד הוא ואינו „משתף פעולה עם „הקהילייה העולמית": „לא יתחשב בין האומות להיות עמם כאחת" (אגדת אליהו). אינטגרציה מרצון, שהפכה עובדה פוליטית, בין־לאומית: „כי כל הגויים בשכון יחד שנים־שלושה עמים, לא יחשוב שום אחד מהם להיותו לבדד, כי יחשוב למלוחה עם אחרים, כי מציאותם ודעתם מעורבת (משותפת). אך ישראל, בשכנו עם אומות זולתו, „יושב לבדד יחשב, כי לא יתאחדו לא בנפש ולא בעירוב דעת. וזהו 'לבדד ישכון' „ובגוים לא יתחשב — כי אם יאמרו, כמה אומות בעולם? יאמרו: שבעים אומות — וישראל; ולא יאמרו: אחד ושבעים.. (אלשיך).

לדעתו של ר' משה חפץ („מלאכת מחשבת") מצוין היה תיאורו של עם ישראל בפי בלעם, מידה גדולה של בוז ושאט־נפש: „עם בזוי ושפל חרפת־אדם ובזוי־עם — — 'ובגויים לא יתחשב' למאומה ולא יתנו בו עיניהם. — והוסיף עוד לבזותם באמרו 'מי מנה עפר יעקב' — כי קטן הוא, עפר ואפר, כמוץ ידפנו רוח. — הנה אנכי ארצה עתה בחיי להיות בסוב ה' עד שאמות 'מות ישרים'. ואמנם אחרי מותי תהיה, אחריתו כמוהו — ככלב מת, כאשר הוא עתה: נבזה ולא נחשב למאומה".

כאן הדרו פרשנינו למהותה המורכבת והמסובכת של שנאת ישראל מאז ומעולם, המאוחדת בקרבה יסודות מתנגדיים, והם המולידים את המפלצת האנטי־שמית. מצד אחד — כאילו תהילה ושבח על רוחו האמיצה של עם ישראל, השומר על עצמאותו הרוחנית ואינו משתעבד לתרבויות העמים הסובבים אותו. אולם בצלילי הליווי של מזמור ההערצה הזה שוררה נימה צורמת של הסתייגות כהשוני והחשדתו ביוהרה והתנשאות. מכאן לשנאה — המעבר פתוח לרווחה. מבלק ובלעם, בתקופה האלילית, עד נכרי הגנן ומהורבת, כדהרגיל, בעידן המודרני והמתקדם, מצטייר היהודי כטיפוס חריג בין העמים „הנורמליים". כבר היהודי הראשון, שהופיע על במת ההיסטוריה האנושית, אברהם אבינו, היה החריג הראשון והניח את היסוד „לעם לבדד": „אברהם העברי" — כל העולם כולו מעבר אחד והוא — מעבר אחד" (מדר"ר בראשית). יצחק אבינו גורש מארץ פלשתים כנטע זר בארץ ההיא: „לך מעמנו כי עצמת ממנו מאוד" (בראשית, כו, טז), שהרי אילו ראו בו אחד מהם, היו מקבלים את הצלחתו המשקית כדבר רגיל. אבל במקרה זה, כשהזר מתעצם, הדבר מבעית את הילידים: „כי עצמת ממנו — ותוכל בעשרך להתקומם עלינו!.." (ספורנו) ויעקב אבינו — הלא ממנו מתחיל המאבק עם עשו, שלא יסתיים עד שיעלו „מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו".

בדידות של אוניברסליות

מה שונה ומיוחדת היא בדידותו של עם ישראל! אין זו בדידות פרובינציאלית של עם המסתגר במולדתו וחי את חייו לפי רוחו ותרבותו. אילו ישב לו על אדמתו ודבק ב„קאפרי־זינה" שלו, לא היה עם ישראל מגרה את אומות העולם ולא היו שמים לב אליו, כפי פירושו של ר' משה חפץ את הפראזה „ובגויים לא יתחשב". אולם, עם ישראל עם שונה הוא, שכבר מראשית דרכו התחיל מתפס את החברה האנושית וממקיף והולך לאורות ה„שאור שבעיסה" בתרבות האדם בעולם. „כי מראש צורים אראנו — אלו האבות, לפי שהיה אבותם ראש להם וראש האומנה והיותה, קרא הכתוב 'ראש צורים' — שורש יחסם; השורש הטוב שממנו תתפרסם מעלת הענפים". ואברהם לא נשאר בסיגתו, אלא על פי צו ה' הוא יוצא לעולם ובכל מקום בואו הוא מביא אתו את הזידוש: „ויקרא בשם ה'": שפירסם לכל בני עולם קול גדול אמונת השם. ובב"ר אמרו, מלמד שהקריא שמו של הקב"ה בפי כל בריה" — (אברבנאל). ואת היתה מעצה רוחניה פילוסופית, „מצצת־זמן", שהפכה על פיה את קערת העולם האלילי, שבאו לא תחזר עוד לקדמותו. הגובה־שרשרת של „מצצה" זו עדיין לא שקטה ולא נעצרה, והעולם מזהה אותנו, בכל מקום ובכל תקופה, כבעלי מצצה זו, שגוזלת את מנוחתם המוסרית ותרדמתם האינטלקטואלית. בדידות אוניברסלית — צירוף מושגים נדיר זה הוא־הוא שמסתמן כמשהו מסתויוני בדמיונו של הגברי הזור, ומכאן — השנאה החשוכה: „כי עליך הרגנו כל היום" (תהלים).

„עם לבדד ישכון" איננו, איפוא „גורל עיוור", אלא יעוד נעלה, שעליו אנו מברכים אשר „בחר בנו מכל עם". הבדידות הזאת זכות היא לעם ישראל, „אשר זיכו לו אבותיו לשכון בדד" (רש"י). במה מתבטאת זכות זו? עונה רבנו בחיי: „כי הוא עם מיוחד, מובדל מהם (מהעמים) בתורתו ואמונתו, ככתוב: 'ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי' (ויקרא כ). „לבדד" — הכוונה לשם (למיד שתיחה) המיוחד, שכתוב בו „ה' בדד ינחנו". קיימת זהות מסריימת בין עם ישראל ובורא העולם: „קודשא בריך הוא, אורייתא וישראל — חד" (חד, אחד). לפיכך אי־אפשר שנהיה מעורבים עם האומות, „ובגויים לא יתחשב" הוא תוצאה ממהותנו: „מפני שכל אומה יש לה שר, אבל ישראל — הוא „לבדד מלכם; ואיך יבואו עם ה' במספר עם אומות השרים ?" (אלשיך הק').

אבל זכות זו איננה פריבילגיה שרירותית; זוהי זכות מחייבת, שנמיסה על המחוכים של תורה ומצוות. וזוהי זכות שאיננה תלויה רק בגזע, בדם, א"א במעשים ובאורח חיים. „כי ראה (בלעם) בחכמתו, שתעמוד זאת האומה לבדה ולא תתערב עם אחרות, מתגברת עליה לעזוב תורתה, כאשר עשו כל האומות" (מעשי ד'). וכך אומר ריב"ע (תרגום ירושלמי) „שבזכות אבותיהם הצדיקים האמותי' הם הצדקניות יוכו לרשת תעולם, מפני שלא הלכו בנימוסי האבותים".

„עם לבדד ישכון" היא, איפוא, גם הבטחה לעתיד, „שהם לבדם שוכנים ואין שום אומה יכולה להם, שהרי בוראם הבטיחם להושיבם לבטח, ככתוב: 'וישבתם לבטח עליה', וישבתם לבטח בארצכם". (חזקוני).

הביטוי „ישכון", בלשון עתיד, מהוה איפוא, ביסוד בעתיד התקיימתנו וקיומנו כעם — כעם ה' בארץ הבחירה. וכך מפרש רמב"ן את בכחו של בלעם: כי כאשר אני רואה אותו עתה שוכן לבדו, כן ישכון לעולמים „בטח בדד עין יעקב", והוא יהיה לראש לעולם ואין אומה שתתגבר עליו ולא שיטפל הוא אליה". ואמנם, הרי אלו הם דברי הנביא: „ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ" (ישעיה ס', כא).

1) אמנם המהרש"ל והר' יעקב עמדין התנגדו להתחיל ב„מה טובו" את תפלת השחר, מפני שבלעם אמרה, הרי דעתם לא נתקבלה מטעם שכתי־ קדשה בקדושת התורה, כה היא כלולה.

2) „אל תקרי יבורך אלא יברך" — סוטה לה, ב.

אוניברסיטת בר־אילן

יד קורצווייל

הופיע

ברוך קורצווייל -

לנוכח המבוכה הרוחנית של דורנו

פרקי הגות ובקורת

ערך והקדים מבוא: משה שוורץ

בספר: מאמריו של קורצווייל על מ. בובר, פ. רוזנצווייג, א. שופנהאואר, י. ברייער, ר' ש. ביאלובלוצקי, נ. רוטנשטרייך ועוד.

פרסום ראשון של חליפת מכתבים בין ד. בן גוריון לב. קורצווייל.

המחיר: 35 ל"י

מפיץ ראשי: ראובן מס, ת. ד 990 ירושלים

מפיץ משנה: בית עליה רח' קרל נטר 3 ת"א, טל. 293969

או לפנות בכתב ל„יד קורצווייל" אוניברסיטת בר־אילן, ר"ג.

האנציקלופדיה התלמודית

דורשין דבר יום ביומו!

12 ערכים לחודשי אייר־סיון שנדפסו ב־14 הכרכים שהופיעו עד כה

אייר
בין פסח לעצרת
בה"ב
בכורים
אבילות בבורים
הגבלה (הגבלת הר סיני)
הלל
הזכרת נשמות
זכירות
זכירת מעמד הר סיני
חגיגה (קרבן)
אסרו חג

14 הכרכים שהופיעו עד כה

מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים בכל שטחי ההלכה: ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים ונזיקין, שופטים ומשפטים, ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה, איסור והיתר, תקנות ומנהגים.

• כרך ט"ו עומד להופיע במהרה •

מחיר כל כרך — 60 ל"י

הכתובת: אנציקלופדיה תלמודית, בית הרב, ירושלים

הפצה ראשית לארץ:
בית ספרים גיטלר, רחוב ביל"ו 4, תל־אביב

„משיב דעת חכמים אחור ודעתם יסכל"

[מתוך הספר „מדוע ?"]

מאת שרגא קדרי

יואל שפטיה עמד על גבו המצולק ישראל, את ארץ ירושלים. אין ארץ בלי ירושלים. רבן יוחנן בן זכאי שנה־ להה תורה מירושלים וירדה ליבנה, ברגל. אל, עלה לירושלים ברגל, בין הקרבות. גדד וארון הברית עמו — במדבר, ובארץ — עד שלה, עד שבחר השם בירושלים זה. מאז יבנה נדדה התורה ממקום למקום ן לה מנוח וירדה לבבל ונתפזרה בכל ו. תאמר: העולם נתמלא תורה, טעות של חורבנה של ירושלים. כי מציון תצא דבר ה' מירושלים. העולם היה מתמלא ולא היתה נשרפת על מוקדים, אם סדום צלת בעבור עשרה צדיקים, ירושלים — ז כמה וכמה. הלא בירושלים היו אז שרה צדיקים: רבן יוחנן בן זכאי וחכמיו, ורבי צדוק, ורבי אלעזר, בנו, ושושילתא מליאל, ואבא שאול בן בטנית, חברו של אר, ור' יוחנן בן גודגדה, ור' יהושע בן החסיד הגדול אבא חילקיה, נכדו של נחום זו, ובית שמאי, ושאר הצדיקים, חברי ך.

ם תענית ארבעים שנה של רבי צדוק זה. אבל אילו העלה רבן יוחנן בן זכאי חנינא בן דוסא, חברו, אילו העלה אותו ים לא היתה נחרבת. הלא נאמר עליו פנים, זה שנושאין פנים לדורו בעבורו: גון: רבי חנינא בן דוסא" (חגיגה, יד, א). שיב חכמים אחור ודעתם יסכל" (ישעיה.

הבשורה שבישר רבן יוחנן בן זכאי ונס שיתקסר יכול לדרוש את ירושלים, ביקש אלא „תן לי יבנה וחכמיה ושושילתא דרבן גמליאל ואסוותא דמסיין ליה לר' ור עליה ר' יוסף ואיתימא ר' עקיבא כמים אחור ודעתם יסכל" (גיטין, נו, ב). שנה ישב בתענית ולא יכול עוד הצדיק צדוק, לאכול וביקש רבן בשבילו רופא. מבקש ומתפלל על ירושלים. איננו אהרן אין לי כסה אהרן ואינו יכול לצעיר תמה. ניסיתי. כן, ניסה. מצעיו לא הגליד ברגל ימים ושבועות בין הקרביות. ימים שכב בבית החולים. ימים ושבועות היא חוצות ירושלים ואינו יכול להשיב אחיו ים ולהחזירם אל לרע תיחתי האויב חם אל מגרש ריק, אבל בכוחו, כל זה, והוא השוש והמצובק מרעב. להית ם שבו ניתה פגז ולאסוף את הנפגעים.

אהרן הכהן, איני כהן בכלל, אבל נן בן זכאי הוא יכול להיות. אולי הוא בעל תשובה הוא ושב עד אלוהיו, ושב ציונות, יכול הוא להתקן מה שפגם רבן זכאי. יכול הוא לעשות את עצמו את מירושלים אלא מלך עבדאללה ולימי־ ארנגים, ותהיה קיסר. השוב יעצב והחזיר ות תג'אה שנגזלה מאביר. תיסיין השרי־ ת הואחבים והנצה את אבן סעיד. אם ישלים, בגללה תאבד, אם יוסיף לשפוך מי יהיה לו ר' אליעזר ור' יהושע ה אל עבדאללה? היא יכול ליפור לי. יד לעצמו את סעודיה יתבנה אף לכליה ליעזר ור' יהושע הייפי בין נטורי קרתא, בם ושדרים. אומם שסיבה היתה להיכי־ ת הכליתם הפוכה. הם רוצים שה־נגין כבוש גם את ירושלים החדשה ויהיים

את המדינה שהציונים הקימו. לא. שונא מלחמות הוא. חבל לו על כל טיפת דם אדם. על דם יהודי חבל לו, חבלים עד אין סוף. נואש בעניין ביש זה מחבריו, שואפי הקרבות. לגביהם הציונים דמם הפקר. לדעתם, אין אלה שייכים לאותו ישראל אפילו שהוא חטא ישראל הוא. אם לא יפעלו בנגדם תשוקץ ארץ הקודש ותיטמא עיר הקודש. אמתם של נטורי קרתא — אמת. אבל דרכם אינה דרכו. לא הציאוהו כרשותם ומשורותיהם, אבל לא שמעו לו.

אכן, עיסוקיו של ד"ר יואל שפטיה מרובים היו. ניסה בכוח עצמו לעבור את הגבול כשהוא עסוק בהכריכים — ביתם ובדילה. בנס ניצל כמוות. היה עד לכדי בליהיה שלא ילך לקראת כדורים הגודים אליו, ולא הלך בקו ישר כשהכדורים נורו בגבו. כן השמים נעכבים. אין דעתו מסכימה עם דעת נטורי קרתא ואין היא מסכימה עם דעת עצמו. אין תקופה זו מקבילה לתקופת החורבן: אין היכל ה' שיישרף. ואם חטאי ישראל שרפה השואה כל החטאים שעתידים לחטוא — עד אלף דור, עד סוף כל הדורות. אין להזהרות ישראל סוף כל עיקר.

הנה דמה של תרזה היקרה, הצדקנית שטעתה, שנהנה לירוהם לביות. נעצשה. ההרסקה, ובית החולים המיוחד שהם לילדים, שרפא במוסיקה, בשיל, בצבע ובציור, נהרס. אמר אחריה קדיש ולמד לעילוי נשמתה. עלהה בזכות מעשיה הטובים. ברגשטייגר לקחו שיגור צמו. בביתו מקלט גדול ומביצה. במצור, ברעב, יש פת בבית. ד"ר יואל שפטיה הסכים. נהג עמו בערמה: התנה תנאי שיאמר קדיש אחרי תרזה. מות בתו הוציא בלבו את הרצון לשאת את ארנה, שבשל התנגדותו לנשואיה עם ארנה, שלחה אותו ארנה אל השפלה. בה סירית. אך הוא עלה, שב. העצבות שבלב ברגשטייגר שיחדיר הקדיש יוציא ממנו חשקו לשאת את ארנה. היא אסורה עליה. ולא עת התנינות באבלה של ירושלים המתבוססת בדמיה. אילץ את ברגשטייגר שיכשיר את כל הכלים הישנים לכישור ושיקנה חדשים. „הכשרת הכלים כבא „הה היקין. הוא, ד"ר יואל שפטיה, הכשירם. כיעם שהציף את הבית באש מרוב האש שפטה בתצר בציטיה של רוח רעה. הבריח את ברגשטייגר לשמור שבת — לא עישן את הסיגריה שלו בבית — „ההיתר לו לחילה רק בפיקוח נפש. העיר העתיקה נפלה בידי האויב ונחרבה שוב. חגר שק ושם אפר על ראשו מתחת לתפילה של ראש. בשק ואפר ושלית ותפילין התהלך. אין זה אבל, כאבל תשעה באב. בתי כנסיות נשרפו. אבל בכותל המערבי לא פגעו. לא ניתצוהו. וקנו אינו עיר הריציאגי. כאז הרישיהו הערבים בדרך עליית בירכי הירושלים לא ציבה הדר וציבי הרצל שייו איבדו את דליה החזון, אדמו, וזכוכיית מצבטיו המליכלביה באפר אינן מצליחות להסתירו כולו. אותם הלבין העין מבעבץ מבעד הליכלוך. אלא שייפיי ההדריכים נראים רק אז כשהוא מסדר את בעבעיו. בצבעי הזהב. נעל נעלי בד. הן גם ליית להריכה. בגדיו, כאז נפלה העיר העתיקה, בריאים. אך הקיבו לא יעהה. העויים שהמכיל על עצבו לא כוסה את קובהו הגביהה. אדרבה: הפה בכל האפשר. רק בסוכה וסוכה אפשר להועיל. אבכם העבדה קיכה היא כהעבדה פנים. כושר העבדה ב־יבי בציק לברכה היא: יש תוחלה. אף על פי שהצבעים איבדו את לב הארץ, את אביהה הדרישתה העליונה — אינו כחואש. כנעורותו היה נושא כליו של הרצל ובבגרותו —

חבר הוועד הפועל הציוני, בבינתו — שב, גם הם ישובו. חטאי ישראל הגלו את השכינה עד שהעצימה עינה מהשואה. עתה הוסיפו חטא על פשע נתנו את הערביים שישבו את השכינה עם כיבוש הרובע היהודי. כשלון פריצת דרך שער ציון העיד על חוסר הכהן. השכינה בגלות. השכינה בשבי. שבוה הנוצרים־האדומים־הרומים, ושבה אותה האיסלם. טוב: תדע טעם שבי, כמוני, במלחמת העולם הראשונה. השבי בשבש את הדעת. כך אמרו לי. לא. דוחקי הקץ אינם חוטאים. שגגה היא, שאינה צריכה לעלות חזן. מנין נמצאה האש אחרי השואה? לא כלהה לנצח? כלק אותה. כעמך ישראל! עוד יש דם יהודי שיישפך? בבק הדם שברת לשם רצה בירושלים על ידי הלגיון הערבי? השכים מלוכ־ כים. חטאי ישראל בכף אחת וציפורן של תינוק ירושלים מרוסק שבכף השנייה — הציפורן מכריעה. נתערבבו אבריו באברי אביו הכבותר. מה חטאתם? הלכו בין הפגזים לקנות צרכי אוכל. מי יכול לעמוד על צער האשה והאם? נוסליב אותה בכוח מעם אברי יקירה שהתנפלה עליהם לאספם אל חיקה, לחבקם, לנשקם, לאחותם, להחיותם. יחזקאל בן בוזי, רק על עצמות יבשות נתח חוזנך להינבא, בשר טרי ודם שלא נקרש לא ראית בבעתה, כי הר ירושלים נישא מכל ההרים? זה הרו של ישעיה? דבקו באשה האומללה רסיסי אבריהם ודמם. עכשיו יהא צריך לפשוט מעליה בגדיה שעליהם חלקי גוף מוקריה ולקבור אותם יחד עמם. היא רוצה להיקבר עמם. לא! לא, לא! אסור! עליה לחיות ולשאת בעיניה את המראה שראו עיניה ועיני להחריש. אני מחריש. שא, שא, שא — —. שקט. פגז! אין שקט לירושלים. פגז! היא נעקרת מזרועות שכניה ורצה אל הפגזים. ואני אחריה. הפגזים חומלים עליה. שהשא כאב, צערה. לא אני מצילה. מה כוחי — בעל הצברה, שהשובתו אינה שלמה. אף פעם לא תהיה שלמה. התשובה היא תהליך עד יום המוות. סמוך למקום הפורענות נפצע, חייל. שליח מצוה שניזוק; רכב על האופניים והביא פח נפט וכעט מזון לאחותו שיהיה טרף לפי עולליה. פגע הפגז ברגלו. הפילו. בשעת פורענות מצוות אינן מגוננות בטוח. אינן עושות שליחות הצלה. ושמא. אפשר שבזכותן לא נפגע כולו ורק רגלו נפגעה. האופניים נשארו מונחים על הכביש על כתם הדם ופח הנפט לא התלקח וסל המזון לא נשפך, ואנשים טובים ראו את האופניים מונחים כסוס שנפל בקרב ואספום ושמרום ואת פח הנפט ואת סל המזון. נתבשרו קרובי המשפחה בבשורה הרעה והלכו לבית־החולים לראות את אחיהם הסוב והוא הצביע לחדר הניתוחים והוא הרגיע את אחיותו ואת אחיו. בלכתם בדרך נפלו פגזים בימינם ובשמאלם. כך בכל יום, בלכתם לבקרו ביקור חולים. ותמיהה, איך אין הפגזים פוגעים בבית החולים שאינו אלא בן קומה אחת. נסים. הדרך להר הצופים סגורה היתה. בית החולים „הדסה" לא נהרס שם למעלה כבית החולים של תרזה. לאחר ימים הלכו והביאו את האופניים ואת פח הנפט ואת כעס המזון ששמורים היו בשלמות ולא ניזוקו. ירושלים לא תיחרב. היא צדקה. עומד ד"ר יואל שפטיה בתור המים, פעם בתור זה ופעם בתור אחר, בשכונות שאליהן בדרך כלל מוטבים הפגזים — מביא מים לבתים שבהם ילדים ששלחו לעמוד בתור, או אשה הרה. ועומד בתור לנפט, אבל מסרבים למכור לו. המוכרים מכירים אותו שדעתו אינה כדעתם. חושדים שהוא אוגר נפט, או שופך נפט, או מוכרו במחיר מופקע. מי יכול להיות. אחראי לעשות ולדעת מה הוא עושה. היא יורד למקלטים, אם אין בהם כלים, כלי ביטה, או מזרנים, דואג שיהיו. באלה אין מחסור בחנויות. אין קונים. כשם ש' ברגשטייגר כסף טוב. ברגשטייגר הוא הספק הראשי, והתייך בעצב, של מכשירי רפואה הדרושים מאד בירושלים ושל התרופות. בתרופות לא צפק עד כה. איבו רופא. לפני שהבריטים עזבו הציל את מכשירי בית החולים של תרזה, ריכזם במחסניו, כשם ש„הדסה" הורידה את ציודה מהר הצופים, או רק חלק ממנו. הצירה ושימש את בתי החולים שפתחה בברכה העיר. כל המכשירים של תרזה שעשירים היו לשמש את בתי החולים כולם — ברגשטייגר הרימם. היא גם חבר ועדת המצב. הפייפר שהסיע את המנהיגים בתל אביב לירושלים ובירושלים לתל־אביב הסיע גם אותו, והתל־ אביב התקשר אל קשריו באיגוד הברית וסכנה ובאירופה והזמין בשלוחים הדרושים לא לירושלים בלבד אלא גם לכל הארץ. אם אין כוח לד"ר שפטיה להפסיק את המלחמה הוא מנסה את כוחו להציל נפשות, ככל האפשר, מרעב, מצמא, מפגז. הוא אפילו בוקע עצים ומסייע לאם בנים, שבעלה בעבודות ההגנה, לבשל תבשיל בחצר. מריקו את בית ברגשטייגר מכוונו ומחלקו לנצרכים.

„בניך לך שתלוקחן צדקה? אולי יש הנצרכים יותר מהם ?"

„אני בולע." הייך שפטיה אל ברגשטייגר הכיסיף עשן הסיגר שלו. שאינו כש מפיו, מוסיף עשן על עשן העיר הנשרפת ועשן התבוונות שבהן מבשלים תבשילים. מכלה מזון. לו תמך בו להשיג עוד מצרכים. כל שעינו הילדים אזוכות יהודר ובשר גופם נתעלם כן העין ועצמותיהם בולטות ויבסבב נפוחות, הם הם הנצרכים. לא כן, אישי הנדיב ?"

„אתה מסייר יותר מדי את אלוקיך, משוטט בין הפגזים. לקחתיך שתשב במקלט ותלמד תורה, תקרא תהלים".

„השטן מקטרג בשעת סכנה. אני הולך אל הסכנה כדי לקצוף אותו גבל. ארצץ את גולגלתו ואירק בפניו".

איני מבשו. אינו מושיע את הרבים. היא מקיים נפש אחת בירושלים — מקיים עולם כלא. רצ לו בכך. היא רוצה לקיים את כל נפשות ישראל ולקיים את כל העולמות. משובש כמיהו בעבירות אינו זכאי ולא בן זכאי. כן. בכו כל צדיק — כן. היא מבקר בבתי החולים ומעודד את הפצועים. ירושלים נאנחת, אין לה כוח לזפק את פצעיה. לשונה יבשה כצבא, מתגוננת, פורצת את המצור. לא היא. היא מחזיקה מעמד. הפורצים באים מן השפלה. הלך אל שער העיר, לקבל את פני הפורצים, אל בדבו הסיירות, המענטת קמח וסוכר ועוד, להחיות נפש כל חי בירושלים. עומדים הנערים והנערות ליד המשאיות. צ"פים הם? הם זהרים. הם מלאכי עליון. מבטם עצוב. עינם שוברת בקרבה כהזות, כאבים, יגון, אבדות יקרות, אך נצחון. הגיעו. הביאו. הביאו לירושלים בהן ונשק והמושעה ועידוד, ונעורים ותקוות. וירושלים קדושה להם. מתפעלים. היא עומדת. ההרחבה. גם הפסידה את היקר מיקר, ואת הישובים הסמוכים לה: גוש עציון, נוה יעקב, עטרות. אבל פרצה למערב, לדרום. ירושלים. בנפשם מביאים הנערים והנערות להם לירושלים. בכה ד"ר שפטיה, נשק לסטן של אחד הבחורים שכטען באוסו, נבל לרגליו ונשק לאבק נעליו. „מה אתה מתלבש לי בין הרגליים?" תפילה של ראש פגעה בברכו.

שם, לבטה, בתל אביב המופצצת על ידי המצרים, בשחקים בממשלה זמנית. זמנית. שרים בישראל. למצרים מלקחים. זרוע אחת עולה על תל אביב. הזרוע האחרת הגיעה עד לירושלים. מתי יגדעו זרועותיה? דוד בן גוריון ראש בממשלה. בבית דוד הוא? ברגשטייגר הביא לו דרישת שלום מבנו והרב פישמן. שר דתות. יש דת אחת — דת משה וישראל. הקצר — היקיים בירושלים. לכאן עולים הנערים הרכים, בסכנת נפשיהם ובאיבוד נפשיה. אם ממשלה — למה לא בירושלים? למה ברוח, ירדו? אני הנני שבוים. אני שואל ואני משיב. אני מדבר עם עצמי. אני מהרהר עם עצמי. בתוכי אני צועק בציפיה של החוץ עם הפנים שלי. החוץ כל העולם כולו. הפנים — אני האחד והיחיד הכבד. העולם הגדול אינו ממלא אותי. כי אני ריקן. קצת אבק בי וריח עשן של סכרטוסים, כי אין עצים להבעיר ולבשל תבשיל. ברגשטייגר הביא לי דרישת שלום אף מלילי הכודאגה. אבל ליבחת המצב אינו כניה לי להביא תלונותיהם של הכיפותים. פגישה בקרבי אכירה שאני אחראי לציטור הנפשי של המידלדל מחוסר כעם. הרב מאיר ביילין, המתקרא עכשיו בר־אילן, זה נכון, היא בעד בינאום ירושלים, כדי לנהוג איתה מהבליחמה. רוצה להצילה. מחשבה טובה, כמובכב. מחשבה יפה. אבל ירושלים שאינה שייכת לעם ישראל אינה ירושלים, כפי שאמרתי לך. בארץ ישראל בלי ירושלים אינה ארץ ישראל. עכשיו אין עבדאללה עוד אדון לעצמו. המצרים שהפציצו בקרב בהגפר נרגע. היותה ליד תותח. ירושלים מתבוססת. ואני לא אושה לארנה שתינשא לברגשטייגר. בכלל, ביום קרב — כפרה. ברגשטייגר אינו לוכה את הסכמתי. היא הגין, ארנה, בתי, אהובה. לא אכסריג גב עליה. לא שלום עם נפשי. כי אם שלום בינו ובין הבריות, בינו ובין בתי. הנצר הביב הזה כנגה להורינבי. שואל למה אצל כתולבב בין רגליו. רוצה אני לדבוק בבדידות. כל שעתיתי בחיי לא עשיתי כמעשתי הוא בליוי השייה לירושלים. כן. גלגלים ורגליים. וריח של בבניין יתים אבה. ייחת של סכה היא וזוצה וצשן. עלי לכבי בינחכבים בדם. ואבלת חלב, וטופסת בשר. ירושלים בדם אוכלת לחכה. יש שדים הנעלבים בדרך לתתסני יעדת הכבצ. לא. לא כאן הנעיים שיקדים. ביין בא הפנים? בהחליליות שנתשבה מזינה אותן. ובנין לבשבה? מהיכל הנרטיה. עם ירדתה אל הצוים השפל היא מביאה עמה את השלליות כמעל. כי ביים שהלילית הנשבה לתיקיבה על הכם? אני. אדיר במרווים, איזה בחיה את ירושלים לשכן בה שכר. לירסה? ראה את הפלכים ואת העלבות העוברים נפשם על עירך. קם ד"ר שפטיה ושם ידיו על ראש בחור: ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה. הם לא עמדו בכבהן. ואתן הנערות — עלו על שרה, רבקה, לאה ורחל, שבניכן לא ידעו לא גולה ולא צער. יהיו עם צדיקים, משיחי השם וגואלי צדק, אין ככוכב בעם השם. המותר לאכול ממזון הדמים? „ויתאוה דוד ויאמר: מי ישקני מים מבאר בית־לחם אשר בשער. ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבאר בית־לחם אשר בשער, וישאו ויבאו אל דוד, ולא אבה לשתותם ויסך אותם לה'. ויאמר חלילה לי ה' מעשתי זאת הדם האנשים ההולכים בנפשותם ולא אבה לשתותם." (שמואל ב' כג, טז־יז) עיר דוד צדיפה על דוד. לא יכות עם ה' בירושלים מרעב. נפתחה הפנה מנבי סמואל אל כיוון השירה החונה. השירה פתוחה במסע בנחת, כאילו אין פגזים. את שפטיה בשכו אל מקלט. „משוגעים הסרה ירושלים עכשיו." „מה לכם ולשפיוהכבב? ראו, לכה הגעתם? מסתתרים בחורים ובסדקים ורועדים הרעד אינו רופפה כנגד הפחד. משוגע אינו מפחד." „אשרי המפחד תמיד." „כדי שנשבתי תצא? טוב לצאת כזאה להיות משוגע. חסדו של השם עמי. אילו הצלחתי להזור אל הכותל המערבי הייתי תוקע בשופר. הבהבה יתה פוסקת. חומות יריחו נפלו." אל הציר הצעיקה לא חדר. גם שופרו אבד לו. ארנה הסתירתו. לכן היה עומס על עצמו צרורה צרורות, שברגשטייגר היה בסופו של דבר כבאם הביתה כדי שיהיה לו בה להלק יכול לסגור אותו בביה. נזהר ד"ר שפטיה כלקטרג עד שבלאו אוזיו עושק וחכם התחרמיה בהסנים ופסיחות על מחסנים מ־אים של הקרובים למלכות ובא אל ועדת המצב: „כיצלים וגוזלים לחם דמים ובצעירים. הגזול לחם דמים הצה הוא. שלא תהיה ירושלים הלוהכת על נפשה כירושלים בחורבנה. באתי להתקן את שפגם רבן יוחנן בן זכאי".

קיים מצוות הלוית המת בחצר בית החולים „שערי צדק", קבורה על תנאי, זמנית.

חיפש את בתו הרופאה בבתי החולים ולא פגשה. הגיע לאחת העבדות. ארנה חבשה פצוע.

איה השופר ?"

„פאפה, „מה אתה עושה כאן ?"

הפקיע התבר לבית החולים.

„בהפלל לשלום".

„התפלל בבית. תיהרג."

„הלוואי שאהרג ולא ייהרגו בני ישראל, המחרפים נפשם למוה בעד ירושלים".

„לערבים יש די פגזים בשבילך ובשבילם."

„באתי לשאול שלום ירושלים וישלו אוהביה."

„שאל בבית. לא פה, בבבדול".

„אל תינשאי לברגשטייגר."

„בשביל זה אתה בא ?"

נפל פגז בקרבת מקום. ד"ר שפטיה הוצף בהדף האוויר. ד"ר ארנה הוצמדה אל קיר העבדה שהזהיר בצבה. קולה עלה עם העבן: פאפה !"

„שובר מסיגעים השבם", הייך באכיבליבם שהעבוריה עם ארנה הביתה. במלכלם ברגשטייגר יש קליניקה לארנה ומכון לרנטגן ושאר אביזרים רפואיים, שביציתי לוקחה.

„אתה לא תזוז לי מכאן עד גמר המלחמה. שובב, פאפה !"

שביעתו לוקחה.

مكذا من الاجل

התכנית לארגון מדינות הים התיכון ירדה מהפרק

מאת ד"ר י. נפתלי

עד אחרי מלחמת העולם השניה, היתה עליונות לשתי הקיס־ריות הגדולות אנגליה וצרפת בים התיכון. אומנם, לא שליטה בלתי מוגבלת, כי איטליה, שהיה לה מעמד מכובד בים התיכון לפני מלחמת העולם השניה סרבה להכיר בכך. כתוצאה מכך הכריז מוסוליני בשעתו על הים הזה, כעל „מארה נוסטרא" (הים שלנו). אולם, הכרזה זו לא שינתה את המצב העובדתי. כאן חל שינוי יסודי בשליטה על הים התיכון, התחילה הדירת ארצות הברית לים הזה, אחריה באה שמה הדירתה של רוסיה ומתחילה התחרות שבין שתי מעצמות העל הקיימת עד היום הזה.

לכאורה, נראה כי ישראל גורמה למתיחות בים התיכון ובלי הסכ־סוך של ישראל—ערב היה הים הזה הופך לאגם שקט. כי בזמננו אין התחרות בים הזה כצד איטליה כפי שהיתה לפני מלחמת העולם השניה, דה גול היזק את ההכרזה הזאת, כי בביקורו בתורכיה מייד אחרי מל־חמת ששת הימים ובסיורו באזור ה־בוספורוס אמר: עוד מעט תראו כאן את הרוסים. כלומר — התקפת יש־ראל על ארצות ערב הגרום להתע־צמותה של רוסיה בים התיכון הוך כוונה לביא לעזרת הערבים ותהווה כוח נגדי לשייטת הששית של ארצות הברית המושיטה עזרה לישראל.

למעשה, לא כן הדבר. הלוא זה רבות בשנים, שהרוסים מנסים להיות גורם משפיע בים התיכון ואם הצ־ליחו בכך בזמננו, הרי זה מפני שבימינו יש לה הכוח לכך והיא יותר חזקה מאשר בעבר. רוסיה הפ־כה להיות אחת המעצמות האדירות בעולם, בכוחה להתחרות גם עם ארצות הברית ויש לה צי ימי אדיר, כהגדולים ביותר בעולם. אגב, בקרוב נהיה עדים להתחרות נוספת בחלק מהים הזה בין שתי מעצמות גדולות אחרות, סין ויפן. כי שתיהן מתאמ־צות לחדור לאזור המפרץ הפרסי, ולהיות בו גורם כלכלי, כי מבחינה איסטראטגית — אין לאיזור הזה ערך רב בשבילן.

ההתחרות על השליטה בים התי־כון קיימת זה מדורות. ארץ ישראל כמקום מרכזי בים הזה בין שלושת הקונטינטים: אסיה, אפריקה ואירו־פה, סבלה כמקום מעבר לארצות שהתחרו ביניהן. גם כולם, מעמדו האיסטראטגי של הים התיכון לא נחלש ומשום כך נאבקת כל מעצמה גדולה על השפעה בו. לארצות הב־ריה נקודות אחיזה בכמה מהארצות הגובלות אותו והן: תורכיה, ישראל, ספרד ומארוקו, קצת במצרים בזמן האחרון. לרוסיה מקום אחיזה עיקרי בסוריה, מכאן הפגנות ידידות כלפיה מצד רוסיה וגם עזרה ממשית, אף על פי שלא המיד שומעת סוריה בעצתם של הרוסים.

מאידך, קיימת עובדא היא: רוב הארצות הגובלות את הים התיכון, להוציא את צרפת ואיטאליה. הן במצב של תת־פיתוח ושתי מעצמות העל אינן דואגות הרבה לפיתוחן, עיקר העזרה, שהן מקבלות מאת מעצ־מות־העל הוא בתחום ההגנה, הן נעזרות בנשק ובכספים לרכישת ציוד. גם קצת עזרה לקיומן, אבל עזרה ממשית, שיטתית וקבועה להג־יע לידי פיתוח כלכלי בארצות ה־גובלות את הים התיכון — דבר כזה אינו קיים במציאות אם הן מקבלות קצת עזרה כלכלית, הרי זה אחרי לחצים ודרישות וגם תשלום כתמורה בעד מתן נקודות אחיזה למעצמות הגדולות בארצותיהן.

תקוות צרפת שנתבדו

מכיון, שהפיתוח הכלכלי של ה־ארצות הגובלות את הים התיכון נראה יותר כענין אירופי, חשבו ה־צרפתים, שהגיעה עתם לעמוד ב־ראש הארגון הזה, כי ארצם היא העשירה והחזקה ביותר מבין האר־צות הגובלות את הים הזה ועל ידי כך יוכלו לבסס בו את מעמדם. כמ עה, שהם הצליחו לשמור על הש־פעה מסויימת בים התיכון גם אחרי מלחמת העולם השניה, בכל אופן אחרי שאנגליה עזבה את תעלת ס־ואץ.

והיו השלכות מדיניות יסודיות ב־עקבות הגישה הזאת מצד צרפת ל־גבי הארצות הגובלות את הים ה־תיכון ובעיקר לגבי ישראל, שצרפת עשתה תפנית חדה כלפינו. מאז מל־חמת ששת הימים היא עברה מידי־דות לישראל לניטראליות תחילה, לדרישה מישראל לשחרר את הש־טחים הכבושים אחרי כן, להטלת אמברגו על משלוחי נשק לישראל אחרי ההתקפה הישראלית על נמל התעופה בביירות לפני שש שנים ו־עד להמיכה גלויה בערבים נגדנו בזירות הבינלאומיות.

דה גול נתן את הטון בכיוון הזה. אחרי מתן עצמאות לאלג'יריה הוא סבור היה, כי עם גמר הדיקולוניזציה, הוא יוכל להופיע כדוברן של ארצות צפון אפריקה הגובלות את הים ה־תיכון בדיונים עם ארצות אחרות ה־גובלות את הים הזה. תוך מגמה ל־עמוד בראש אירגון הארצות הגובלות את הים התיכון, התחיל בנורמלי־זציה ביחסים המדיניים עם ספרד ויוון.

בספרד נעשה תריש עמוק. פרדרו הענינים שהיו תלויים ועומדים ב־משך שנים, דה גול הגיע לידי הבנה מלאה עם פראנקו ונקבעה ידידות בין ספרד וצרפת. צרפת היא התומכת העיקרית לקבלת ספרד כחברה מלאה בשוק האירופי המשותף.

ביחס ליוון, התגלם דה גול כממש־סר הקולונלים הרודנים בארץ הזאת. אף על פי, שהמועצה האירופית אשר מקום מושבה הוא בשטראסבורג גי־נתה את המשטר הרודני ביוון, הוא ביקר בארץ הזאת, עשה שם הסכמים מדיניים ותרבותיים, מכר לה נשק הושיט לה עזרה כלכלית וכל זאת תוך כוונה לצרף את יוון לאירגון ארצות הים התיכון, שבארצו הצ־מוד בראשון.

אשר לערבים, כאמור חל מפנה קיצוני בעמדת צרפת כלפי ישראל וזאת מפני שדה גול שאף לחזור, אם לא למצב שקיים היה במשטר הקפי־טולציות, הרי לכל הפחות שצרפת תהיה הארץ בעלת הפרבילגיות ב־יותר אצל הערבים. למעשה, חדה גם להיות גורם מסחרי חשוב בעי־קר כספק של נשק לערבים והגיעה גם להישגים מדיניים אצלם. היא שברה את המונופול של ארצות הב־רית אצל הערבים. גם הערבים הי־מרוצים מכך, כי רצו להשתחרר מעול מעצמות העל, חיפשו דרך ל־ארצות אחרות ושמחו על ההתקרבות לצרפת.

עם חיסול המלחמה באלג'יריה, עשו הצרפתים מאמצים להגיע לידי הסדר מדיני מלא עם יוגוסלביה, אשר גם היא גובלת את הים התי־כון התנגדה לצרפת בגלל מלחמתה באלג'יריה. חודשו הסכמים מסחריים ותרבותיים, ניתנה עזרה כלכלית ו־נקבעה גם עמדה משותפת בדבר אירגון עמי הים התיכון.

אולם, מלחמת יום הכיפורים ו־האמבארגו על הדלק מצד הערבים הוכיחו, שהמעמד של צרפת איננו איתן ביותר אצל הערבים וכי במ־צבים קריטיים — ארצות הברית היא הקובעת. צרפת לא היתה גורם מכ־ריע בהסדר עניני הדלק גם אחרי ועידת קופנהאגן היה לה השפעה רבה בועידה הזאת, שנקראה ע"י ארצות מערב אירופה והנשיא פומ־פידו השתתף בה, כי העניינים נסת־כו בסופו של דבר בוועידת וואשינ־גטון.

גם בלבנון של יש לצרפת מעמד מיוחד יזוקה ההשפעה של ארצות הברית אף מבחינה תרבותית. האו־ניברסיטה של האמריקאים עלתה על זו של סן ז'וזף, שנוסדה לפני שנים רבות ע"י הצרפתים והאנ־גליה שלטת בשכבות העליונות ב־לבנון. יותר על כן, במלחמת הדמים בלבנון ניסתה צרפת את כוחה כמ־תווך, הציעה גם לשלוח שמה כח שיטור ונרש לסוריה, הרי שאר אר־צות ערב מתנגדות בתוקף לכוח שי־טור צרפתי בלבנון הזקוק בקווים רבים כה שיטור בינערבי, שאינו מתפקד בהלכה מחוסר עם אדם ב־ציוד.

היחס לישראל — לא נשתנה

מכיון, שאנגליה ואיטאליה התנג־דו להגמוניה צרפתית באירגון עמי הים התיכון, הנשיא פומפידו כמדינאי פרגמאטי שלא היו לו יומרות של גדלות ארצו כמו לקודמו דה גול, עבר מהתוכנית הגדולה של אירגון כל עמי הים התיכון לתוכנית מצומ־צם ויותר מעשית והוא אירגון עמי דרום הים התיכון ובו תפקיד חשוב לעמי המאגרב.

בביקורו בבירות ארצות המאגרב לפני כשנה וחצי בהן נתקבל נשיאה של צרפת ג'יסקאר ד'אסטן בהתלה־בות רבה הוא יצא בהכרזה חריפה נגד תחרות רוסיה — ארצות הברית בים התיכון המפריעה לשלום באזור הזה והודיע, שארצו החליטה לחזק את הצמל הצבאי שלה בים התיכון טולון, שיהיה לפחות למעצמה ים־תיכונית אחת אמצעים בים הזה. הוא דבר על הצורך באירגון עמי הים התיכון אשר יהיה בו מקום נכבד ל־ארצות המאגרב, הוא הוסיף גם: ל־עמי ערב שליחות מיוחדת של תיווך בין הארצות המתועשות לבין האר־צות המתפתחות ועליהן לעזור לקיים את עמדת אירופה — ערב.

אחרי, שנשיאה של צרפת קבל ב־ביקורו זה את הסכמת ארצות המאג־רב בעניני האירגון של עמי הים ה־תיכון, נדמה היה, שהאירגון הזה קום יקום בקרוב בראשותה של צר־פת ומכאן, לצד נוסף להתקרבותה ל־עמי ערב וצד למתן איזור לפתיחת משרד האש"ף בפאריס.

אולם, כתברר שאין ביניהן אלה סיכוי להקים בקרוב את האירגון הזה וזאת בגלל המצב המהוה ש־בין ארצות המאגרב. בינן לבין עצ־מן. עם מתן עצמאות לסאהארא ה־ספרדית תמכה צרפת בסיפוח ה־שטח הזה למארוקו, כי בעבר היה זה שטח של מארוקו. אלג'יריה מ־צדה תומכת בסאהארא ספרדית עצ־מאית, כמובן בהשפעתה ובשום כך היא תומכת באירגון, פוליסארייו, תנועת השיחרור העצמאית, הנלחמת במארוקו. בגלל המצב המהוה חונים הצבאות של אלג'יריה ומארוקו בגב־ולות שביניהן וקיים תמיד הח־שש של התנקשות מזויינת ביניהן. הגיעו הדברים לידי כדך, ששתי ה־ארצות האלה הודיעו לליגה הערבית, כי בגלל המצב המהוה הקיים, אף שהן תומכות בהקמת כוח שיטור ערבי בלבנון, הן לא תוכלנה להש־תתף בו.

יתר על כן, נשיא אלג'יריה, הו־ארי בומדיין יצא לאחרונה בהתק־פה גלויה נגד צרפת והכריז, שהו־דעת הנשיא ג'יסקאר ד'אסטן על משלוח כוח שיטור מארצו ללבנון הוא מעשה קולוניאלי ויש לראות בכך נסיון של צרפת לחזור לארצות ששוחררו על ידה.

ברור איפוא, שבמצב דברים כזה אין עוד כיום מקום לדבר על אירגון עמי הים התיכון בראשותה של צר־פת, אף כשהיא מבטיחה בו מקום נכבד לארצות המאגרב, כי לארגון כזה בלי השתתפותה של אלג'יריה לא יהיה ערך רב. ובכן המאמץ ל־חידוש התוכנית של אירגון עמי הים התיכון, שהכריז עליו נשיאה של צרפת קבל עם ועדה בהסכמת עמי המאגרב — היא צחה בנגזיה. קשה לנחש כיום מתי ניתן יהיה לחדש הדיונים עליו, כי אין סיכויים, ש־היחסים בין צרפת לבין אלג'יריה ישתפרו בקרוב.

בכל זאת, היחס מצד צרפת כלפינו לא נשתנה לטובה. קבע זאת שר הבריאות שלנו, שביקר לאחרונה ב־פאריס באורחה של שר הבריאות הגב' וייל אחרי שיחות עם ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק. עם של־בו ארצה הצהיר מר שם טוב: יש שינוי אוירה לטובתנו בצרפת, אבל

(סוף בעמוד 8)

מעגל קסמים במשק הישראלי

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

יהודי מאמריקה שביקר ב־ישראל, כתב, לשחזור מביקורו, את הדברים האלה בעתון מקומי: „בשוטטי בתל־אביב ברחוב דיזנגוף ראיתי את מבחר ה־מהודרים של הקוטרים, ישבים, את החנויות המלאות כל טוב ואת המכוניות הרבות והמהודרות ה־חולפות בכבישים, אמרתי לעצמי: הלואי שחברי הקונגרס של ארצות־הברית לא יראו את ה־מראה הזה לפני הצבעתם על הסיוע לישראל"...

דברים אלה מציינים וממחישים את המצב המחור ומעגל הקסמים ש־המשק הישראלי נתון בתוכו. לכאורה הכל טוב ויפה, יש התעסוקה כמעט מלאה ובהרבה העשיית הטרוה יזים עובדות, החנויות מלאות במצרכי מותרות ויש ברוך השם קונים די והותר, ומאידך גרעון ממשלתי המידי, עוד מסים ועוד מסים, התייקרויות ותוספת יוקר, פיחותים ואינפלציה, וחוזר חלילה...

העתונים מספרים שכתוצאה מ־תוספת היוקר הזורמת המכסלה יותר במיליארד ל"י לעובדים, ובאשר ש־כולם יודעים ומכירים שיש אינפ־לציה ויש פיחות והכסף שלנו אינו שוה הרבה, רוצים האנשים להיפטר מהכסף ושוב התחילו בהלות ה־קנייה, כדי להקדים את הם ערך נוסף כדאי לאגור חפצים שערכם לא יירד... ובכן שוב אותו דבר: הצריכה עלתה, היבוא עלה, יש גרעון מסחרי ומחסור במטבע זר, ושוב יבואו דרישות העובדים ל־תוספת־שכר ושוב זרימת הכסף ש־פוחת והולך בערכו, והמשק שלנו במצוקה!

המומחה לכלכלה פרופ' מיכאל ברונו קובע שמוכרחים לקצץ מ־תקציב הממשלה לפחות 4 מיליארד ל"י, ומאידך קובעים מומחים אחרים שהקיצוצים יביאו להוסר עבודה ב־ממדים גדולים, ומשרדי הממשלה טוענים שקיצוץ בתקציביהם יביא שוב להגדלת הפער בין השכבות השונות ולמכשולים גדולים בסעד ובחינוך ובבריאות ומשרד הבטחון בודאי צודק שאי־אפשר בשום אופן לקצץ בבטחון ולא יהיה במה לשלם בעד הרכש הבטחוני. ושוב אותו מעגל הקסמים של גרעונות מסחריים וממשלתיים ומשברים בלתי פוסקים במשק ובחברה, מעוות לא יוכל לתקן ועוד ועוד.

במה הצלחנו ובמה נכשלנו?

הדבר מובן שקל מאד להצביע על הפגמים המהדדים וקשה מאד למצא את הפתרונות המתאימים והמחלים. ישנן אצלנו „פרות קדושות" שאסור לנגוע בהן, יש ההנגעות והתרוצצות בין ה־מפלגות השונות, בין הממשלה וה־הסתדרות והעובדים, ישנם „אפוט־רופסים" המוכנים לקחת את הצבי־בים לבין הסוחם, ויש התרוצצויות בין העובדים ובין השכבות השונות בינם לבין עצמם. כל אחד מושך לעצמו וטובת הכלל ממנו והלאה.

ראש הממשלה אמר לאחרונה ש־בשני דברים במדינתנו הצלחנו מאד ובדבר אחד נכשלנו מאד. הצלחנו בחקלאות ובצבא ונכשלנו בחינוך ו־בחברה. ואמנם הדברים צודקים מאד. הצלחנו מאד בחקלאות, לא רק שאנו מגיעים להספקה עצמית אלא שהצלחנו גם במאד הייצוא של מוצרי הקלאות וגם של התעשייה החקלאית. כן הצלחנו בצבא שלנו שמוניטין יצא לו בכל העולם ורבים מחוץ לארצנו נהנים ממנו עצה ותושיה.

אבל גם נכשלנו מאד בחינוך וב־חברה, לדאבוננו הגדול, בחינוך ה־ילדים ובחינוך המבוגרים כאחד. החינוך הכללי מחנך את תלמידיו להיות אזרחי העולם, להתדמות ל־חברה המערבית „הנאורה", ולא כ־יהודים השבים למולדתם העתיקה, הקוותם במשך שנות אלפים, ועל־כן הם השליכו מעליהם את „העול ה־כבד" הזה של היהדות עם כל ה־מטען של שנות האלפים הללו ונעשו חופשיים לקיים את כל הצווים של החברה המערבית, של „חטוף ואכול, חטוף ושתה", שהרי העיקר הוא להנות מן החיים מבלי להשגיח אם מה שהוא יפגע על ידך, אם הכלל יסבול, אם ארצך ומולדתך יכשלו, ועל־כן באה עלינו הצרה הזאת!

על הכתוב „עם נבל ולא חכם" (דברים לב, ו) מפרש התרגום: „עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו" ורבים התפלאו על תרגום זה. אולם המרגישים בינינו מכירים ויודעים שקבלת התורה במדבר סיני מטרתה היתה לתת לעמנו חוקים ומשפטים צדיקים וישרים לקיים בנו: כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, ש־יכירו: כי „רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה" (דברים ד, ו). ובאמת זה נבלה בישראל אם העם הזה ש־קיבל את התורה יהפך פתאם ל„לא חכימו", לעם מחוסר חכמה ותבונה...

לא רק פער בחברה!

ונחזור לנושא, על מעגל הקס־מים של המשק הישראלי. מדברים הרבה אצלנו על הפער בחברה ש־ישנו בין השכבות השונות, וזה לא הפער היחיד אצלנו, כי יש לנו גם פער, דיספרופורציה בלע"ז, בין ה־יבוא והיצוא, בין השרותים והייצור, בין הצרכים והיכולת, בין ההוצאות וההכנסות.

מעגל הקסמים הזה הולך וגאה עד שמגיע להר גבוה וצריכים חכם חר־שים או קוסם קסמים בכדי להפסיק את המעגל המחור הזה. ושוב אותו דבר, שיודעים היטב מה שחסר לנו, מה שפוגע בנו, ומי חכם וידע איך לתקן את המעוות, איך להחזיר את המשק על תלו, איך להחזיר את שווי המשקל, איך לרכוש לעמנו את קרן האורה והשמחה, כי כאמור הרבה „פרות קדושות" אצלנו, הרבה בזבוז, הרבה „להג ויגיעת בשר"...

מבקר המדינה תאר הרבה, בדו"חו האחרון, על הבזבוז הנורא בכל ה־ספירות של הממשל והרשויות ה־שונות, עד כדי כך שאין אנו מבינים ומומחים בעניינים אלה, הרי יש בכל זאת להעיר ולעורר על כמה דברים הגלויים לעין.

הנה אנו קוראים שבשנה שעברה נסעו 230 אלף אזרחי ישראל ב־סיורים לחו"ל ובשנה זאת עוד יעלו המספרים יותר. ובכן, לכל אחד מ־הנוסעים מקציבים מאוצר המדינה 450 דולר ואם נכפיל את הסכום ל־מאתיים ושלושים אלף, נתקבל סכום ענקי של מאות מיליוני דולרים ה־חסרים כל כך לקופת המדינה. האם אי־אפשר לצמצם את ההקצבות הללו רק לאלה שנסיעתם נחוצה מטעמי בריאות וחינוך וכדומה?

שוב קראנו שמהשגרירויות הליש־ראליות בחוץ־לארץ מתאוננים מרה על הבקורים התכופים של שרים ו־פקידים בכירים אצלם ללא צורך מיוחד. אם יש איזשהו כנס או התייעצות, בא שר עם פמליא גדולה ומעסיקים את פקידי השגרירות ב־משך ימים רבים. במקום שאנשי ה־שגרירות יהיו עוסקים בעבודתם ה־רגילה לטובת מדינתם, הם מוכרחים למלא את רצון האורחים להפגש עם ראשי המדינה ההיא ללא צורך, ו־מלבד ההוצאות הגדולות הכרוכות בשליחות „נפחוזי" כאלה, עוד נוגע לא־פעם מהביקורים הללו הרבה אי־נעימות ואפילו נזק למדינתנו. „רעה חולה" כזו יש למנוע ולחסוך כספים גם בזיוזה...

יש לחנך למידות טובות

סוף דבר שצריכים לחנך גם את הצעירים וגם את המבוגרים שלנו למדות טובות בין אדם לחברו ובין אדם למדינתו. כי גם זו מתת־אלקים היא ושומה עלינו לנצור אותה כבבת עיננו. יש לדבר ולהטיף השכם ו־הערב על הסתפקות והתאפקות כי למרות המצב הכלכלי הקשה בארץ ולמרות שמנהלים תעמולה גדולה על טובת החסכון, עלתה הצריכה ובהלת הקניות ואין סוף למחלה זו.

יש לנו עולים חדשים הצריכים מוצרי חשמל כמו מקרר ומכונת כביסה, טוב ויפה, אבל מספר לי ידיד אחד, שקרוב שלו עולה חדש, בא אליו בבקשה דחופה להלוות לו עשרים אלף לירות, והאיש התפלא כי אין לו סכום כזה ולמה לו לקרובו סכום גדול כזה? אלא ש־העולה בשלו שמכירה הוא לקבל סכום כזה באשר שבקרוב יסתיים הזמן שיש לו „פטור ממסים" ועכשיו יש לו עוד יכולת לרכוש לו מכונית חדשה בזול... אם כן, היצר הזה של מכונית ועוד כדומה דברים כאלה ב„זול", מעבירים אותם על דעתם וגורמים לקניות מיותרות ולתאוותנות דרכים להגברת היבוא על היצוא, לכל מיני מכשולים פרטיים ו־כלליים...

ידיד מארצות הברית כותב לי בתמיהה על הידיעות בעתוני אמרי־קה, שהתרבו באחרונה בארץ ממדי העבריינות והשחיתות וההתפרעויות והוא שואל איך כבר הגענו במדינה צעירה כזו של כ"ח שנה למסדים כאלה? ואני עניתי לו שקודם כל ארצנו ועמנו הם בני אלפי שנה ואנו כ"ח שנה רק במדינתנו ה־מחודשת בחסדי השם, ושנית אנו קבצנו נדחים מארבע כנפות הארץ, בגלויות קשות ומרות, פליטי ושרידי שואה נוראה שלא היתה כמוה ב־עולם, ואת הטוב והמועיל לא מפרס־מים יום יום אלא את הדברים ה־חריגים המצערים...

אמנם כדבר הזה אמת ויציב, שיש הרבה טוב ויפה במדינתנו והרע הוא כבר היוצא מן הכלל. בכל זאת יש ויש על מה להתאונן ועל מה להתריע. רוצים אנו להיות יותר טובים מאחרים, אנחנו „עם לבדד ישכון", חזוננו למולדת שלנו להיטיב את מעשינו ולהיות דוגמא בהתנהגותנו, ו־אפילו ביום מן הימים להיות לאור גויים כדברי נביאנו, ולזה מצווים להתבונן, להשתפר ולהתע־לות, גם בחברה וגם במשק, גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו, כי לכך נוצרנו.

הרב צמח זמברובסקי, יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפוהמ"ז בשיחה להצופה

אין כמעט בית יהודי בארה"ב שלא נפגע מנישואי תערובת

הרב צמח זמברובסקי, יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפוהמ"ז, חזר ממסע בארצות הגולה, ויש עמו רשמים שנתגבשו תוך כדי פגישות עם אישים ועם ראשי קהלות כמו עם אנשי התנועה ורבנים, דעות והשגות שיש בהם משום [illegible] העולם היהודי בימינו בעין מסורתית.

כיצד נראה כיום מצב היהודים והיהדות בגולה המערבית? —

תשובה: המצב בגולה לא השתנה לטובה. אמנם קיימת בארה"ב ועידת הנשיאים והיא נחשבת כמייצגת את יהדות ארה"ב, אבל אין מרגישים שיש לפנינו מנהיגות, מן הסוג שיש לה השפעה על הציבור, כדוגמת ה־מנהיגות שהיתה בזמן שלפני קום המדינה, שהיתה ידועה בשם הוועד הציוני לשעת חירום, שפעל למען הקמת המדינה. להם היתה השפעה על הציבור, לא רק על היהודי, אלא גם על העם האמריקאני, אף שאמנם שאין דבר כזה כמו „הקול היהודי" באמריקה; בכל זאת היה ידוע שה־מנהיגות משפיעה כיצד להצביע לנשיאות.

כיום אנו רואים שסנטור ג'קסון, ידיד של יהודים, הצליח אמנם בניו־יורק, אבל לא במדינות אחרות. המצב של היהדות בארה"ב מדאיג מבחינת גודל המספר של „נשואי־התערובת". אין כמעט משפחה יהודית שלא נפגעה מנשואי תערובת, ואחוז גבוה מאד של ילדים יהודים אינם מקבלים כל חינוך יהודי.

שאלה: מדוע אין כיום מנהי־גות ליהדות ארצות־הברית?

תשובה: משום שהמנהיגות עברה מידי האישים בעלי ההשפעה לידי העשירים והתורמים. במצב זה אין סיכויים להיווצרותה של מנהיגות.

שאלה: כיצד רבך מקבל את „הדרך המעשית" של ראשי שינדלר, יו"ר ועידת הנשיאים ששומעת ביקורת על ישראל ומנהיגיה?

תשובה: בענין זה יש ללכת ב־שביל הזהב, לא בקיצוניות. היו זמ־נים שהמנהיגות בארה"ב רצתה לצאת בתוקף נגד הממשל האמריקאני ואי־לו המנהיגות בישראל לא הסכימה.

לא תמיד השגרירים יכולים להשיג מה שהמנהיגים מסוגלים להשיג. הם יכולים להשפיע על אנשי הקונגרס והסנט, על הבית הלבן, יותר מאשר השגרירים. אני לא סבור שוועידת הנשיאים אינה צריכה להתחשב עם דעת ממשלת ישראל. אבל הם מבק־שים יותר שיתוף פעולה. אם, למשל, צריך היה לנקוט עמדה נגד קיסינג'ר והקו המדיני שלו, אני סובר שהיה זה יותר קל עבור המנהיגות לעשות זאת מאשר עבור מדינת ישראל ושג־רירה. לצערנו התדמית של מדינת ישראל בזמן האחרון ירדה. לדעתי, אחד הגורמים לכך הוא שיש יותר מדי חופש דיבור לשרי הממשלה בישראל. כל שר מדבר במגמתו ובכל העולה על רוחו, ולפעמים אחד מת־קיף את השני וזה משאיר רושם רע בחו"ל.

שאלה: מה מצב מוסדות החינוך הדתית בחו"ל?

תשובה: באשר למצב החינוך ה־[illegible] תודני, יש עליה בגולה. [illegible] היתומים מצליחים, הציבור רואה [illegible] סובה את השתתפות [illegible] המקומיים למען החינוך [illegible] מגבית מעבירה בכספים לצרכי [illegible] בכספים אלה נתרמים למען [illegible] על ידי התורמים. לקהילים [illegible] ציבים האלה מכספי [illegible] ישראל. אך אם יש חינוך [illegible] להשפיע על עתיד הדורות [illegible] נוך המסורתי, ובכל זאת [illegible] ובגולה, אין החינוך הזה מקבל [illegible] הסיוע הנדרש לו והוא אינו [illegible] את כל ילדי ישראל.

שאלה: כיצד יש להבין הקונגרס הציוני הבא?

תשובה: אני מודאג מזה שאין [illegible] צים ללמוד מן העבר ומשלים [illegible] סיר כדאתמול. לא כל קונגרס [illegible] להעריך לפי קודמיו. אם לא [illegible] לקונגרס הציוני עם תכנית [illegible] חבל על המאמצים. בכלל, אם [illegible] לקונגרס הבא כמו שבאנו [illegible] הוועד הפועל הציוני האחרון [illegible] קני אם נתרום להרמת הקרן [illegible] הציונות בעולם. כאן אני רוצה [illegible] שדווקא בתנועת המזרחי בעולם [illegible] מוצא פעילות למען החינוך [illegible] וכן לחיזוק מוסדות החינוך [illegible] בישראל.

שאלה: מה מסיבה האמ[illegible] לעכוב העליה מארצות המע[illegible]

תשובה: לדעתי, הבעיה האמ[illegible] היא — הקליטה. יש כמובן גם [illegible] ליך של יצירת האווירה בארץ. מדברים כל יום על אפשרויות [illegible] מלחמה חדשה אין זה מועיל ל[illegible] אם שליחי המדינה, המדינאים, [illegible] ריקים, מדברים כל פעם על [illegible] נושאים, אבל לא על עניני [illegible] אין זה מעודד עליה. על את[illegible] וכמה ששומעים כה הרבה [illegible]

כיצד רוצים להשפיע במצב [illegible] לבוא לארץ. העם שבגולה [illegible] דוגל בסיסמה „כי מציון תצא תו[illegible] ואילו את קול התורה אין שומ[illegible] מפי השליחים. לכן אין העמקה [illegible] התוכן של המשכה.

אנו מוכרחים להכיר בכך [illegible] זהו חוש ביהדות הגולה ש[illegible] לקבל את המנהיגות. אם לא [illegible] שינוי בתהליך, קשה לדעת [illegible] יסתדרו העניינים עם המנהיגות [illegible] תבוא בעתיד. איני רוצה לנבא [illegible] יהיה בעוד עשר שנים. היהדות [illegible] אינה יכולה להבין כיצד זה [illegible] של חירום, אין אחדות בממש[illegible] ישראל ולא במפלגות בארץ. זה [illegible] פיע לרעה שם. העם בגולה [illegible] את המצב כל כך קריטי שדרוש [illegible] מאתנו כספי חירום, מדוע המ[illegible] במדינה אינה לוקחת זאת בחשבון [illegible] כדי לחזק את האחדות ולהרים [illegible] המורא.

תיירים יהודיים מביעים הערכתם לפעולת צה"ל באוגנדה

מאת נילי רעם

המשותף ליוסף פלקנשטיין סלבאן שטנברג ולינדה הורוביץ — מלבד שמותיהם הכל כך יהודיים, היא העובדה ש־כולם הם תיירים מארה"ב השוהים בימים אלו בארץ, במלון „פאלי" בתל־אביב. הם ותיירים אחרים השוהים כאן לרגל עסקים או מסיבות פר־טיות, עקבו בימים האחרו־נים אחר ההתרחשויות הדר־מטיות שליוו את חטיפת מטוס איר פרנס והיו שות־פים לתחושת הרווחה הע־צומה שפקדה את אזרחי הארץ ורבים אחרים עם סיו־מה המפתיע של הפרשה.

יוסף פלקנשטיין, איש עסקים צעיר וסימפטי מניו־ג'רסי עסק בארייות מזורחות בחו"ל, יום לפני החטי־פה. את החדשות הראשונות שמע בביתו. „כמובן שזה לא הרתיע אותי מלטוס. הדבר היהודי שמפחיד אותי בטיסות זה שמא המטוס יתפוצץ באוויר" — הוא צוחק צחוק רחב. מפעולת צ.ה.ל באנטבה הוא מבסוט מאד. „אילו היינו תמיד כאלו — הוא טוען בלהט — כמו עכשיו וכמו שהיו המכבים ואנשי מצדה — יהודים שאינם מרכינים ראש — לא היה קורה לנו מה שקרה בשואה. לא האמנתי שישראל תבצע פעולה כזו, אבל עכשיו נראה לי שפשוט לא היתה לנו ברירה אחרת צריך לשמור על כבודנו, ולא חשוב מה תגובתן של המדינות השונות".

יוסף — שיער בהיר, עיניים בהי־רות ולב יהודי חם ומאמין — חושב שהעולם כולו מתלהב מפעולת צ.ה.ל ומהישראלים האין ליחס כל חשיבות להצהרות הרשמיות של הממשלות השונות. לישראל חשוב יותר להר־אות לעולם מי הם ועד כמה הם מסוגלים להגן על עצמם ועל כבודם מאשר לדאוג מה יגידו עליהם ה־אומות.

„ישראל חשובה לנו, ליהודי אר־הב", הוא אומר. לולא ישראל לא היתה יהדות ארה"ב יכולה להתקיים. אתם המקור ממנו אנו שואבים את כוחותינו הרוחניים והנפשיים. אפילו התמיכה הכספית הניתנת מארה"ב לישראל ניתנת לא רק בגלל שישר־אל זקוקה לכסף זה, אלא בעיק־רים שנוכל אנו, כאן, לזקוף קומתנו כיהודים. מבצע אנטבה שלכם היתה המתנה היפה ביותר שיכולנו לקבל ממכם. עכשיו אנו יהודים גאים".

„עבורי, אומרת ד"ר אן בירד, יהודיה מלונג־איילנד, היתה הצלת צ.ה.ל באנטבה הוכחה נוספת לכך שישראל מיוחסת חשיבות [illegible] לחייו של כל אזרח שלה. [illegible] המדינה יכולים להיות שקטים. [illegible] אך לא תפקיר אותם בעת צרה".

התעשיין היהודי סילבאן שט[illegible] היה כבר בארץ כאשר נחטף המ[illegible] ושמע על פעולת ההצלה [illegible] הוא לא מבין בכלל איך אפשר ל[illegible] אחרות מלבד שמחה עצומה, הת[illegible] בות וגאווה רבה.

הישראלים הוכיחו שוב שהם [illegible] לים לבצע דבר ששום מדינה א[illegible] לא מסוגלת לו — הוא אומר ומו[illegible] גם למלחמת ששת הימים. מה [illegible] שהיה כל כך בלתי מעשי — [illegible] בכל זאת. על לינדה הורוביץ [illegible] לעניין השפעה הרבה יותר מ[illegible] היהודיה מניו־יורק מתכוננת [illegible] לארץ עים להיות בה, או כפי [illegible] בבאה — „רצוני להיות בין [illegible] שים". הפעולה באנטבה הראתה [illegible] שאנו עם חזק היכול להגן על [illegible] וכבודו באומץ, והמסוגל לעשות [illegible] רק לדבר. אנו, יהודי ארה"ב [illegible] רק צופים מן הצד ואני הי[illegible] שרצוני לבוא לארץ ולהיות ג[illegible] עם העושים.

ד"ר ווילי מירלסקי, פסיכולוג [illegible] והנואי יהודי ב„קונסלירי" ה[illegible] לאי סבור שעתה עלינו לשקו[illegible] אופן רציני יותר הטלת עונש [illegible] על המחבלים. כמובן שהוא [illegible] מאד על פעולת צ.ה.ל באנטבה [illegible] הכבוד היהודי — הוא אומר — [illegible] לרמוס ועל העקרון שלא ל[illegible] לדרישות החוטפים אסור היה [illegible] בוד בשום אופן, אפילו תמו[illegible] האנשים המעורבים.

מי שחי בארץ — הוא מו[illegible] צריך, לדעת שהוא חייל בכל [illegible] — ברחוב, בבית ובחו"ל. [illegible] צ.ה.ל היתה אפשרות שלא [illegible] עליה והמובן שזו היתה האפ[illegible] הטובה ביותר.

במלון גרנד־ביץ' פגשתי את [illegible] נגב — צעיר גרמני לא יהוד[illegible] הגיע לארץ במסגרת עסקיו. [illegible] טוב פעלה ישראל ובפעולתה [illegible] אתה לכל העולם מה ניתן [illegible] במקרים כאלו. כמובן שהצעד [illegible] הפתיע אותו מאד. „הופתעתי [illegible] — הוא אומר — אם כי תמיד [illegible] לי דעה טובה על ישראל". [illegible] פתרה לממשלת גרמניה בעיה [illegible] שכן לא רצינו לשחרר את הטר[illegible] טים הכלואים בגרמניה ואני [illegible] שאסור היה לנו לשחרר אותם.

הוא מחלק גם מחמאה לצו[illegible] צרפתי שלא נטש את הקבוצ[illegible] ישראלית ומגנה את אוגנדה [illegible] דעתו שתמה פעלה באופן בר[illegible] המחבלים.

בזכות הפעולה שלכם — [illegible] אומר — תחושב עכשיו כל [illegible] מטכיים לפני שחטכים לתת [illegible] למחבלים. ישר כוחכם. כל [illegible]

פגש [illegible] גבול

מאת מיכאל [illegible]

הד [illegible] יפורה [illegible] ות גרוש [illegible] ל חיי [illegible] יום־יום [illegible] ל חטוף [illegible] מטוס [illegible] אוגנדה

מאת [illegible] יוד אדלר

קינלי

מוצר של חברת קוקה־קולה

משקה חדש בטעם וניחוח של תפוזים טריים.

קינלי אורנג' וקינלי לימון בבקבוק רגיל ומשפחתי.

קינלי – טעים, מרווה, כיף להיות צמא..!

הוצאת ספרים „ש. זק ושות'"
רח' המלך ג'ורג' 2 טלפון 227819 ירושלים

חדש
מורשת ישראל
מושגים ביהדות
מאת: א. ארזי

הספר מקנה לאדם ידיעה והבנה במושגי יסוד ביהדות, בכל שטחי החיים, לכל ימות השנה.

למכירה בכל בתי־מסחר לספרים בארץ

מפגש שלום בגבול לבנון

מאת מיכאל טוכפלד

בוקר על גבול הצפון. חקלאי דובב... אים לעבודת הקטיף היום־יומית. מן העבר השני, מהצד הלבנוני, נר... דמויות הנעות לעבר גדר הגבול. רחוק ממטעיה של משפחת רחימי, ...ני האפרסק שלה עמוסי הפרי נוב... בגדר הביטחון, נטויים שני אהלי... כשמספר חיילים מתהלכים סבי... זהו מוקד המשיכה לעשרות הדמו... המגיחות ויוצאות מבין השדות מוכים לגבול. זה ימים מספר ידוע ...שבי הסביבה על מציאותם של אה... אלה. ידוע להם שבמקום זה יוכלו ...נועים והחולים מביניהם למצוא ...א לפצעיהם כתוצאה מהמלחמה ...בת הדמים המתנהלת בארצם.

אט־אט, ככל שחולפות הדקות מתרבה מספר ...עים. צעירים, זקנים, נשים וילדים אשר הלק... מגיע בצליעה, נשענים על כקליהם או ...כתפי חבריהם. הרוב מגיע בכוחות עצמו, ...נישות עראי בולטות על רקע ידים ורגלים ...עת.

...באוהל, הכל ערוך ומוכן לקבל את פניהם. ...א עדיין לא הגיע. הוא יבוא מאוחר יותר. ...ים נקבע „תור" הכניסה לרופא. תובעת ...את במקום, אף היא מתושבי הסביבה, ...נת את הפגיעות. לפגוע הקשה יותר — יש ...קדימה. בבקום נמצא אף רכב העומד מוכן ...במידת הצורך, פצוע או חולה אנוש, לבית ...ים, כפי שאכן כבר קרה בעבר. לפצועים ...זמן. אין הם ממהרים. יודעים הם שכאן יוכו ...באות, לטיפול עדין ובטוח.

...יפא הצבאי מטפל ביעילות

...סרן א., האחראי על הנקודה דואג לפתור ...כל הבעיות הצצות לפתע. מספר סקרנים ...המקום מגיעים „סתם כך", כדי להביט. ...מביך את הלבנונים הלוטשים עיניהם ...כה. סרן א. מבקש באדיבות לפנות את ...ים. התושבים נענים ברצון ופונים לעבודתם. ...הרב שעל הצעים אינו מאפשר להם להתבטל ...רב...

...בינתיים מגיע הרופא. הפצועים ניגשים לקבל ...טיפול, לפי הסדר. אין כאן בעיות אי־שמירה ...התור. סרן א. קובע את סדר העדיפויות ...ות לקביעותיו הוא מופתי. הרופא הצבאי ...ל ביעילות, חובש מחדש את פצעיהם, מוריק ...ית, מאבחן את הפגיעה או את המחלה ומורה ...כיצד להמשיך את הטיפול בבתיהם. הגומר ...את הטיפול שב לכפרו. אחרים מתבקשים ...ר מחר, לביקורת.

...מספר הפונים הולך וגדל. הנהירה גוברת ...זה 12.00 ממתינים כבר כמה עשרות מהרץ ...ול.

מי הם הפונים? סרן א. משיב: „אלה הם ...כלל תושבי הכפרים הסמוכים. רובם של ...ים גרים בכפרי הסביבה כאשר חלק נוסף בא ...מקומות מרוחקים יותר. באים לכאן לא רק ...י הקרבות, אלא אף סתם חולים, אשר עקב ...ב הפניכי בארצם אינם זוכים לשירותי בריאות ...פול רפואי נאות. ביניהם יש אשר סובלים ...ב או צמא. לעתים מגיעים לכאן נפגעים ...סת כוחות מוחלטת לאחר שכל אמצעי אספקת ...והמים לכפרם נסתמו. חלק מגיע במצב ...ביותר המחייב השארות ממושכת או אפילו ...ה בהירה לבית החולים.

...עד כדי סיפול מחליט הרופא הצבאי לשלוח ...מהנשים לבית החולים בצפת. האשה, בחדשי ...מתקדמים, סובלת מכאבים ומדימום. מוע... את הרכב והיא יוצאת בדהרה לכיוון צפת. ...מספר ימים תחזור לכפרה בריאה יותר — ...פחות מקווים כולם.

(סוף בעמוד 8)

עלינו לחנך את הדור הצעיר לאהבת העם, הארץ ומורשת אבות

שיחה עם המנכ"ל החדש של משרד החינוך והתרבות אליעזר שמואלי, על בעיות חינוך, הוראה, ערכים ותוכניות לעתיד

מאת נ. גולן

אליעזר שמואלי, המנכ"ל החדש בפועל של משרד החינוך והתרבות הגיע אל תפקידו הבכיר כשהוא מטפס „מבין השורות" ועובר את כל השלבים: מו־רה, מנהל, מפקח, מפקח ארצי, ראש מינהל החינוך, סגן מנכ"ל, משנה ל־מנכ"ל ומנכ"ל. בילדותו, התנסה ברוב זרמי החינוך המקובלים בא"י כשהוא לומד בתלמוד תורה „בית אהרון" בבית ספר „תחכמוני" ובביה"ס התיכון שליד האוניברסיטה העברית. אם נוסיף על כך גם את הפרט הביאוגרפי המעניין שכבנו של עושה ארגזים בעיר העתיקה שהתגורר ב„מזכרת משה", באיזור מח־נה־יהודה בירושלים נאלץ שמואלי לע־בוד בשעות הפנאי שלו כתלמיד (מצ־טיין) בתיכון ובמקביל הדריך חבורות רחוב וריכז מועדוני נוער בשכונות מצו־קה, נבין אולי את היקף והעומק של מעורבותו האישית וידיעתו הבלתי אמ־צעית בכל תחומיו של החינוך היש־ראלי. לא לשווא, התפרסם כמי שרואה בתכניות השונות לצמצום הפער החב־רתי־החינוכי בביה"ס כ„בייבי" שלו. קשה גם שלא להתרשם בשעת שיחה עמו מן ה„איכפתיות", ההתלהבות וה־היכרות האינטימית עם כל בעיה ה־קשורה בשאלות החינוך הישראלי.

שמואלי (בהתעוררות נמרצת): מיום הקמת המדינה ועד לאחרונה היה השיעור היחסי של תקציב משרד החינוך והתרבות מן העוגה הלאו־מית בתהליך גידול. לפני שנתיים נבלם תהליך זה השנה מתברר שתקציב החינוך אפילו ביר־דה. בשפת המספרים פירושו של דבר שאם בשנת 1965 היה השיעור היחסי של תקציב החינוך 12,5% מן התקציב הלאומי, הרי בשנה השוטפת הוא רק 6,7%! נכון גם שהמערכת נכנסת ל־הקופה של אי־צמיחה, הן בהשקעות לפיתוח והן בגידול פיזי, ולמרות כל זאת איגני נרתע. אדר־בא, לדעתי בעקבות בלימה שכזו מסוגלת זוהי־בה מערכת החינוך לגיים מאמץ חינוכי גדול יותר ולנצל את הפוטנציאל הגלום בה. לפעמים, ע"י שיפור דרכי הוראה וע"י ניצול מתודיקות חדשות של עבודה אפשר לעשות שימוש יותר טוב בכש־אבים, ולו גם המקוצצים, הנתונים בידינו. ברור שכל זאת בתנאי שאלה שסבלו בעבר מחסר חינוכי לא יפגעו עתה בראשונים שיפלו קרבן ל־קיצוצים. אני אומר: רבותי, הגענו לרבע של אמת בחינוך. המדינה כולה נקראת לקיסוצים, לחיסכון. ניחא. ולמרות שאני משוכנע שהחינוך הוא המקום האחרון לחסוך בו, אם גזירה היא לחסוך — נערך בצורה הנבונה ביותר לחיסכון זה. לא נוריד הקציבים משכבות הזקוקות לתק־ציבים אלה ביותר, לא נקצץ בתכנית הרווחה, אבל נעלה את שכר הלימוד לבעלי היכולת (עד ל־5000 ל"י לשנה) ונמנע בכיתות י"ד חינוך חובה חינם מילדי הורים המסוגלים לעבוד ב־תשלום.

— אין לי ספק שהפער האיכותי בין ישראל לשכנותיה נמדד על פי איכות החינוך וקידמו. אבל אסור לנו להעלים עין מהישגינו. בשנים האחרונות הרחבנו חוק חינוך חובה על כל כתות ט' במדינה ועל חלק מכתות יו"ד. יש לנו מערכת חינוך חובה וחינם מגן הילדים ועד כהה אהה בתיכון. היכן עוד בעולם אפשר למצוא הרבה מקבילות דומות? אין חוק חינוך חובה בארצות ערב, מעט מאוד תמצאי בעולם שהיק חינוך חובה יקיף גני הילדים.

*

חינוך חינם לפי הכנסת ההורים

גם הצימצום שאנו מתכננים בנוי לפי שיקולים שלא יפגעו, בסופו של דבר, בחינוך עצמו. מה אנחנו אומרים? במקום להעניק חינוך חובה חינם בבתות יו"ד לעיר שלמה או לשכונה שלמה, הרי שהדבר ייקבע לפי הכנסות ההורים. כלומר, בכל כתה וכתה בשנת תשל"ו, שבה כבר קיים חוק חינוך חובה חינם לכתות יו"ד, ילדים שישלמו שכר לימוד מלא, ואחרים שילמדו חינם — לפי הכנסות הוריהם. ואסור לשכוח שבן זמנית אנחנו מאפשרים לנזקקים חינוך תיכוני חינם עד כתה י"ב לפי שכר מדורג. קבענו שבר שנות הלימודים הבאה נעניק חינוך חינם בתיכון למי שמרוויח 530 ל"י ברוטו לנפש; יתר על כן, בכל עיירות הפיתוח על קו העימות, בגבול הצפון, לאורך הירדן וברצועת עזה לומדים חינם מגן הילדים עד סוף התיכון. אנחנו מודעים מאוד לכך שהחינוך הוא בנפשנו, וקשה להאשים את מערכת החינוך הישראלית דווקא בתחום זה. אני מצהיר בכל האחריות, לכפעל החינוכי במדינת ישראל אין במה להתבייש גם בהשוואה למדינות המסודרות ביותר. הן בתכנון והן בהפעלת שיטות לימוד וניסויים חינוכיים חדשים.

איננו מוריד לרגע מסדר היום את בעיות התברתיות החמורות שיש במדינה, אבל בניגוד למדינות אח־רות המודעות לבעיות אלה, אבל אין להן מוכנות נפשית להתמודד עמן, אנחנו מודעים לקיומו של הפער החברתי, יודעים שהוא עלול לערער את ההכיה שלנו ומתפשים, בסימטריה המקצועית ההמעלות אצל ...ים אוהדים מכליל, דרכי פתרון. יש לנו פניניות מצוינות לילדים מהאנשים בשכבות חלשות, יש כתות פלתניות, יש תוכ־ניה רווחה ויש רצון כן לחיפושי דרך נוספים.

*

על רמת המורה הישראלי

— ...שקבו אכלם בכל אלה היא רמת המורים הישראלים...

— בעיית רמת ההוראה היא נושא אוניברסלי, אבל אנחנו הישראלים אוהבים כידוע ל־הלקות את עצמנו...

רק לאחרונה פירסם בייימס קונן ספר שבו הוא שופך אש ונפרית על המורה האמריקאי הממוצע. בעיית המורים בארץ היא התפרסות מחות ההוראה בין מקוטות ותיקים וחדשים. אני רואה את פתרונה במושגים של היצע וביקוש. כלומר, אם יגדל ההיצע — נוכל לדחוף מורים משולים גם לשוליים הגיאוגרפיים של המדינה. המסקנה הברורה ביותר: עלינו לייצר יותר מורים, ואמנם בחמש השנים האחרונות גדל מספר הנכנסים לסמינרים למורים פי שניים. היוכרת קודם את המשבר באוניברסיטאות, ובכן, אינני חושש שהוא יפגע ברמה החינוכית הכללית. אדר־בא — אם ייפלט כן הבוסדות האקדמאים מבחים

...וסטג'רים צעירים, הם יכולים להקלט בבתי הספר העל־יסודיים בעיר ובעיירה הפיתוח ולהעלות את רמתם. אנחנו נמצאים היום במשא ומתן עם האוניברסיטאות בנסיון למצוא מהם תואמי ההת־מחות של המסטרנטים, כדי שיוכל להערך לקלי־טתם. במידה שהאוניברסיטאות תבלומנה את תהליך ההתפשטות המהיר שידעו בעשור האח־רון, כן יפנו יותר אנשים שראו עצמם מורי אוניברסיטה אל התיכון, וזה חיובי. בעבר סיפקו האוניברסיטאות את המורים המעולים מן ההי־כון. הגיע הזמן שיפרעו את החוב הזה ויחזירו אותם לתיכונים, דבר שיעלה ללא ספק את הרמה הכללית. ברור שיש, ויישארו עדיין, בעיות המו־רות". אינני מתעלם מכך שדווקא בעיירות פיתוח מלמדים מורים בלתי מוסמכים, שקיימים עדיין בתי ספר לא מתאימים, שיש ילדים שלא הגיעו אליהם — ובכן, אלה הם גם היעדים המרכזיים של משרד החינוך בעתיד הקרוב.

*

מול התרופפות ערכים

— האם לא צריך להוסיף לרשימה זו של יעדים גם שיפור החינוך לערכים? לפי תוצאותיו של החינוך הישראלי ...בללי זאת לשפוט מבעשיהם של בוגרי התיכון והאוניברסיטה המוכרים, בפליות רבה מאשר בעבר, לרדת לחו"ל, לבכור את האידיאולוגיה הציונית שבתשתית מדינת ישראל, או לאמץ את השקפת העולם ההעולהגית־ההגהגית נופחה ליד קרוי, האם לא הגיע הזמן לעשות רוויזיה מוחלטת בכל הבני החינוך הממלכתי־החילוני בארץ ואולי אפילו לאמץ את הבניין ושיטותיו של החינוך הדתי, שפר־שיגיו בתחום זה בולטים יותר?

— קודם כל אני מתנגד בכל לבי לעשיית מחיצות בין החינוך הממלכתי והחינוך הממלכתי־הדתי בארץ. החינוך לאהבת א"י, להכרת העם והמולדת, אלה מצוות החלות בשווה על בתי־הספר משני הזרמים, ויש נוער חילוני הדבק בארצו. לא פחות מאשר הנוער הדתי. חייבים לשנן זאת בוקר וערב — שכן, איזה תועלת יש בהגדלת פערים גם במקום שבו אינם נחוצים?

אבל אם אכנם ניכרת התרופפות של ערכים לאומיים עם כל המשתמע מהם בדור הצעיר המתחנך בארץ — עלינו לחפש היכן לקינו, על מנת שנתקן אם לא עשינו זאת בספיק בעבר, אני מבטיח, וזו הבטחה אישית, משום שהנושא קרוב מאד ללבי, שנעשה זאת בעתיד... נכון, שהחינוך מצווה תמיד לבדוק בציציותיו, נכון שחובה עלינו לנטוע ערכי יהדות בכל הנוער הגדל בארץ ולמצוא דרכים מתאימות להשגת היעד. צריך רק להבין שבחינוך הדתי קל יותר למחנכים לפעול בכיוון הרצוי, שכן התשיבות מוכנות בידם, ואילו בחינוך הכללי, כאשר המחנ־כים נקראים לרב־שיח עם הנוער, כאשר עליהם לשמוע ולנסות להשיב, על כל החזיות והבקי־רות האפיקורסיות, רבה יותר התהייה. ייתכן, שהי פתרון יימצא כאשר נעשה מאמצים רבים יותר לקירוב הלבבות בין מערכת החינוך הממלכתית הדתית ובין מערכת החינוך הממלכתית, אם נרבה בכפגשים הדדיים, אם ניתן הזדמנות לנוער הדתי ולנוער החילוני להיחשף יותר זה אל זה, ולי־התמודד אלו עם אלו, נתרום למניעת הישעית. הופעתן של ריחוק ממרכזים ומסורת העם, הייתי רוצה לראות התהליך הולך ונעצר של התקרבות שכזו, ואני מוכן לעודד כל יוזמה חינוכית שתת־רום לכך!"

*

תכניות רווחה בעידן של מצוקה

— מהי הרווחה שעל מתמשה אתה מוכן לוותר?

שמואלי (עתה ניגנה): איתרנו שמונה עשר ישובים בארץ, הידועים כזקוקים ביותר לעידוד חינוכי, ושם, בשיתוף פעולה עם ההורים, המו־רים, המפקחים וכל הגורמים הציבוריים, הקמנו ועדות משותפות לבדוק מהם הצרכים החינוכיים החשובים ביותר. אני משוכנע שתושבי המקום הם המודעים ביותר לבעיות האקוטיות של יל־דיהם, והשוב מאוד לשמוע את הצעותיהם. למרגו כבר שאי אפשר לשבת בירושלים ולחלק בארגון אחיד תקציבים ושיטות חינוכיות לכל הישובים. כל ישוב ומצוקותיו המיוחדות. תוכנית הרווחה פועלת כבר שנה שלמה, כשאנו משקיעים, במסגרתה, בשלושה תחומים: א. טיפול בגיל הרך, הכולל הפניית מדריכות ומורות גם לאכהות של ילדי הגנים בישובים אלה. ב. טיפול בתלמידים העלולים להיות נושרים ממערכת החינוך ע"י הפעלת שעורי עזר, רכישת ציוד מתאים, וניסויים חינוכיים חדשים. ג. טיפול בתלמידים ברמה קדם־אקדמאית, כשליד האוניברסיטאות התחלנו לקיים תכנית לתלמידים מעוטי טיפוח, תוך מתן „ההזדמנות השניה" לרכישת תעודת בגרות וכן תוספת של שיעורים להעשרת הידע הכללי.

— עם כל ההערכה לתכנית מרווחה, שהיקפה די מצומצם, בשל בעיה תק־ציבית, עדיין קיים החשש שאנחנו נסב־ריב במירוץ החינוכי, בהתמודדות עם ארצות ערב. בארצות הערביות סביבנו, מיהוד במצרים, גדל מספר המסודרים, מתרפים החולכים שבמהת האקדמאים, ד־גירות והשקעה בחינוך ודווקא אצלנו מקמצים ומצמצמים. האין בכך משום עצם סיכונו? האם אינך חושש להתקבע הפער האיכותי שהוא מבטחה לנוח קיומה של ישראל?

שיחתנו השבוע התקיימה, אגב, ביום בו הוד־ליטה ועדת השרים לעניני רווחה שלמרות הד־קיצוץ של 65 מליון ל"י בתקציב משרד החינוך לא יבוטל חינוך חובה חינם בכתות ט', וכן לא יבוטל מפעל ההזנה הארצי לילדי בתי הספר.

שאלה: מר שמואלי, אתה נכנס לתפ־קיד כאילו „ברגל שמאל", בשעה קשה ביותר למערכת החינוך הישראלית: קיצ־ציב בתקציב, מעצבים הפעלת חינוך חו־בה חינם בכתות יוד של ביהס תיכוני, בכ־כן, כמפסיקים בניית כתות חדשות, בז־אוניברסיטאות מפטרות את הסגל הזוטר ומאוימות אפילו בהתמוטטות כללית, נד־מה שכבר הדיבורים על צימצום הפער החינוכי הכבו. כבכן איפוא ציפייתך?

„הדליקה" נרות שבת בלי נרות...

כשפנתה רות גרוס, מורה בבית הספר הממ"ד דיזנגוף בתל־אביב, למפקח שלה במשרד החינוך וה־תרבות לאשר יציאה לחופשה כמה ימים לפני גמר שנת הלימודים, המועד הרשמי להתחלת החופשה של המורים, הוא לא היסס ואישר לה את החופשה. היה לה נימוק רציני לבקשת החופשה והיא טענה כי מעודה לא יצאו היא ובעלה לחו"ל ועתה יש להם הזדמנות לכך והסידורים עם אלה שאותם רצו לבקר ושהזמינו אותם לחו"ל — ידידים טובים שלהם השוהים עתה זמנית בארה"ב — הם כאלה שלא ניתן לקבוע מועד אחר. המפקח קיבל את הנימוקים, אך ימים מספר לאחר מכן מצפונו נקף אותו על שלא הקפיד עם המורה הוותיקה.

סיפורה של רות גרוס על חיי היום־יום של חטופי המטוס באוגנדה

*

מאת ברוך אדלר

באישורו זה גרם בעקיפין לבעשה שאותו לא יכול היה לסלוח לעצמו, כי רות, בעלה ברוך ובנם הקטן בן הי"ס, שי, היו במטוס „איר פראנס" שהוטס את ניסעיו במקום לארצות היעד שלהם — אל אנטבה שבאוגנדה.

ינקיפות מצפון אלה לא היה, כמובן, כל בסיס ואף מקרה הוא שהוא קשור קשר עקיף לטיסת הגורלית, כשם שאך מקרה שאין לאדם שליטה עליו היא הנעיצה באותו זוג של נוסעי המטוס ההטוף שברגע האחרון, בגלל התעופה בנוגריון, החליט להחליף את כרטיסי הטיסה שלהם, שהיו לטיסה יותר מאוחרת, וברצונם להקדים ויצאתם בהארץ על מן המטוס שנועד לפורענות. בקרים דומים קרו גם לאחרים ולא אחת הרהרו הללו על הגורל העיוור שהתאנה להם.

לעובדה בקריות זו אין בחיות בכל ההתפלפלויות של פרשת המטוס. לא היה זה מקרה שנבחר להטיפה דווקא מטוס „אייר פרנס" ולא היה זה מקרה שהתחכבים עליו צריו באהונה. כתה מתברר ללא כל ספק, לפי עדויות בוספות שגם אוגנדה לא נבחרה בבקרה והיא היתה כהיכוננה בראש, שיתוף הפעולה של אידי אמין, שליטה של אוגנדה, בירקה בחטבין, אם לא למטרה מזו, בשיחות שקיימנו עם פדויי השבי התברר בעל לכל ספק, שהיה שיתוף פעולה בין ממשלת אוגנדה לבין המחבלים. שיתוף הפעולה היה ברור לעין, ואת בדרג גבוה — אומר ברוך גרוס, בביתו בצפון תל־אביב, שדירתי מתהה ומידי פעם בפעם בא קרוב, ידיד או סתם יהודי, כדי לברך את המשפחה שיצאה בלוע הארי. קצינים אוגנדיים בכירים התייבצבו ליד המחבלים וניכרה הידידות ביניהם. ניכה הזנה שבענו בפי כל אלה ששיחתנו עמם. עם זאת מציינים הכל גם את ההבדעת של האוגנדים כלפי הישראלים וניכרה הכנבה להשביע את רצונם, במסגרת תנאי שבי שהיו נתונים בהם. גם המחבלים השתדלו להיות אנושיים, ובעיקר המפקד, הגרמני, שאף הירבה לשוחח עם החטופים ולהסביר להם את הפילוסופיה של המחבלים. לא כן

היתה הגרמניה. זו היתה אשה קשוחה, נוקשה ומתוסכלת — אומרים עליה אלה שפוחחו אתה, או שניסו לדובבה.

העובדה, שהמטוס נחת נהיתה בינייס באתונה היתה כקרית לגבי חלק מהנוסעים שלא ידעו זאת. גם כשפנתה גרוס לא ידעה זאת. רק בשדה התעופה נודע לנו הדבר — כותבת רות ביומנה שאותו החלה לנהל כמה ימים לאחר ההטיפה. כשהיא כשהזרת את הימים שלפני כן בזכרונה. „רק בשדה התעופה נודע לנו כי נחתנו באתונה, אך לא ייחסנו חשיבות לעניין".

רות כבשיכה ביומנה: עשר דקות לאחר הוראת הכיסוס, כבצור ההנהגה של ...ות בשדה התעיפה, נשמעה צעקה ונתברר שנחטפנו. מכיוון שהיילדים הופרדו מההורים (כדי להפריד את הנוסעים וליצור בהם השישות מהצפוי להם, כפי שהסבירו לי נוסעים אחרים), הסתרתי את שי מהחת לספסל. קשה להאר איך מתנהג ילד ברגעים קשים. הוא שכב כבעט שעתיים ולא הוזזה מתחת לספסל. אח"כ נרגעו קצת הרוחות. לא ידענו היכן אנו עומדים לנחות. כל ההעודות והמסמכים נלקחו מאתנו יעברנו חיפושים בדוקדקים. (העודות אלה, סיפרו לי נוסעים, ריכזו באינגן בשדה התעופה באנטבה והוסיפו הראו אותו להיילים הישראלים שפרצו הטרמינל, אך לא ידוע אם הם לקחו אותו).

בסביבות שעה 2 נאמר לנו שאנו עומדים לנחות בבנגזי לתדלוק ולקבלת מים. בשלב זה התאבר הנשים והילדים לבחינה הראשונה במטוס. כנראה שהיו בעיות והמטוס היה מוכן להמראה רק ב־4.45 בלילה. נאמר לנו שנטוס 3 שעות. הרגשנו שיש בעיות והששנו כל רגע לגורל המטוס. רק ב־7 לפנות בוקר נאמר לנו, כי אנו נוחתים באוגנדה, בקבפלה. מה הרגשנו — זה ברור.

מכאן כבשיכה רות לתאר את מה שעבר עליהם יום־יום.

יום שני, נחיתה. כהכים לכשהו שיתרחש. אין ידיעות; אין תגובות. סתם ייבבים. בשעה 9 כביאים ארוחת בוקר אוגנדית. בשעה 10 — פגישת אישים השובים בחוץ. ב־11 נאמר לנו, שהדראבה נגמרה ואנו יורדים מהמטוס. קיווינו שאנו יורדים כדי לעבור למטוס אחר שיובילנו לשחרור. ב־1 הגיע אידי אמין בליוויית פמליה וצלמי טלוויזיה. לא הבנו מדבריו מה עומד להתרחש. הזמן הה' להחל ואח"כ התברר לנו שנלין באוגנדה. כל היום שיהכתי עם שי והוא הצליח להעביר את היום יותר מהר. התנהגותו היתה מיפתית. הסברתי לו את מצבנו בעירה בוגרת ובדוייקת. לפעמים קשה להאמין שאפילו ילדך את לא מבירה אלא ברגעים קשים...

הלילה השני עובר עלינו בשינה על ספסלים. שי ישן היטב ליסודותיו. הבראה של אנשים ישנים בישיבה, נשים וקטנות השוכבות על הרצפה לא היה מרנין.

*

יום שלישי — לפנות בוקר מתחילים להתעורר. מה ילד יום, כי יודע? כל היום עובר בבהלה. לפנה"צ הירשו לאמהות ולילדים לצאת קצת החוצה. כל המחשבות שלנו הן מה הושבים בבית. סדר־יום מבבנו כאן לא נורא. לא רעבים ולא צמאים. לפנות ערב שוב מהת, מתחילים לקרוא את שמות הישראלים ולהעביר אותם לחדר נפרד. זה הרגע שבכבנו חיכינו. ארוחת ערב, אך לא יכולנו לאכול דבר. היכבו לישון לילה נוסף על ספסלים כשהשאלה היא — מה יהיה מחר.

יום רביעי — שוב להתעורר בבוקר ולדעת שזה לא חלום אלא מציאות קשה. האולטימטום היא עד יום הבישי בצהריים. האם הבכים ישראל להחזיר 40 מחבלים? קשה להאמין, ואם לא — מה עלינו. ויכוח. הצעות. ב־11 בא שוב הנשיא לבקרנו והודיע לנו, שהוא בקווה שהכל יסתדר. אחה"צ קיבלנו כורנים ושמיכות. שעה 6 שוב בתה בייראי. הישראלים נקראים בשמות אחד אחד להכנס לחדר. מה יהיה. מה מתכוונים שוב? הפנים חיוורות. כולם מתוחים. אני משחקת עם שי בקלפים, כדי לשכות את לבי, אך קשה להעמים עייף והוא אומר: „אבא אני מרגיש שאתם שוב מפחדים". ובמה שיהקתם — במלחמה, משיכה רוח!). הלילה ישנו קצת יותר טוב, על מזרונים, אך בלב כבד מאד.

*

יום חמישי — בלילה ירד גשם חזק. בחוץ הכל יפה. בחדר השני מתחילים להתכונן לנסיעה הביתה ולנו אסור לצאת אפילו לשירותים. בשעה 11 מגיע שוב אידי אמין ומודיע לנו על הבטחים שלו עם ברה"מ לשחרורינו. הוא מסביר שלא היה מעוניין בענין אך מאיימים עליו בפיצוץ הבנין על יושביו. בצחד מאד. הוא מודיע שהאולטימטום נדחה עד יום ראשון. כיומר, צריך להתכונן להיות פה בשבת. הזרנו לחדר השקוח ובו גם הצרפתים שנשארו כבני ערובה. שוב יושבים ומשחקים. פתרון אינו נראה באופק. לפתע בשעה 6 רואים בחוץ את „ידידינו" מחבקים ומתנשקים. בטחו קרה. נכבסים ומודיעים שישראל הסכימה לכל התנאים. קשה להאמין אם שמחתנו יהיה שהסכנה חלפה. מתחילים ויכוחים עם הפלשתינאים. הולכים לישון בלב יותר קל.

*

יום שישי — האם נהיה השבת בפריס? מה יהיה עמנו? בשעה 8 מגיע אידי אמין. אירוע אש בעירה הוא. לצערנו היא בא לנפנף את כל האפליות. הוא נוסע ל„בנציבי" ובלי לומר לנו שיום. במשלחתו אינה דואגת לנו. שיב פצם ויכוחים. אנחנו כבינים שההופש עוד רחוק. שוב כבסבים ובנקים ומתארגנים לישיבה מכושכת. קצת מדאיגה אותי התוגה של שי. אנחנו מתקיימים מביצה ויחמצה בבוקר, אורז והפירו ארבה בצהריים, ושוב אורז בערב. אך שי אינו אוכל הכל. אני כשתולת שיאכל לפחות בננות. השבת מתקרבת. המצב בדאיג. אין טיפת מים בברז. גם מים לשתיה יש במשורה.

השבת נכנסת. כמה דבעוה כבסבכה בעיניים. מי יודע מה קורה עכשיו בבית. במקום הדליקת נרות — ברכה בלבד. קידוש על כוסית יין שכבצאנו במקום. מתהלכים לשיר „לכה דודי" וקצת זמירות שבת.

*

שבת — היום התחיל בסימן רע. נוספים רבים יש בהרגלת קיבה. בבחיות אין מים. האוירה מאד כבידה. חלק כהנוסעים כרגיש רע מאד. הרופא מגיע ומטפל בחולים. קשה להשיב שמהת היום. היום נמשך בעצלתיים.

עם צאת השבת מצב הרוח משתפר. כבציעים שוקולד וגרעינים. אפילו בנותה אבכוה וכינו. האם זה מבשר שבוע טוב?

כאן מסתיים היומן. ובמקרה שאכן היה זה שבוע טוב ובאותו לילה נייצו חיילי צה"ל בסיבצע נועז הציל את החטופים.

ירידה במוסר גורמת לירידה במספר הנישאים

מאת עדנה שקל

בשנת 73' — קובע נתון סטאטיסטי — נישאו בתל־אביב 5,814 זוגות. בשנת 74', 6,100 זוגות, ובשנת 75' 5,623 זוגות.

ממצא יבש, משרדי, המובא באותיות, מספרים בעיקר, שחור על גבי מסמכים מתוייקים במועצה הדתית בתל־אביב.

כמה קמטי דאגה נחרשו במצחות זוגות צעירים, לא נכתב שם, אבל אפשר להבחין בהם במסדרונות בניין המועצה הדתית סמוך למחלקת הנישואין. נר־אים ממהרים תמיד, כאילו המהירות תחליק דאגה אחת, ועוד אחת.

„ההחלטה להינשא — מסבירה רחל — כהוללת בת 22, העומדת בפני הצעד הגורלי, הכניסה אותנו למירוץ של בעיות חדשות ולא מוכרות לנו ומשום כך ההתמודדות איתן קשה ולפעמים מכאיבה".

רחל מתנצלת ואצה להסדיר את אגרת נישואיה. זקנה היושבת בפתח המחלקה, כשבידיה דפי פרסום על אחד הכמונים לכלות בעיר, — תוחבת אחד מהם לידי רחל. אבל זה נשמט מידיה. השומר רוכן ומרים את הדף. נראה בו תצלום של כלה ביום חופתה. בתצלום אי אפשר לראות את כל הימים הארוכים שקדמו לחופה.

מי שיכול לספר על אותם ימים הוא מנהל מחלקת הנישואין במועצה הדתית הרב יהודה לנדאו.

● ירידה ב־25 אחוז

הרב לנדאו, למד את בעיותיהם של זוגות צעירים ביום מתוך שיחות ארוכות עם רבים בהם.

על כן בבואו להציג את הבעיות, הוא מדבר בכאב, כמי שחי את מצוקתם.

הרב מצביע על ירידה בנישואין בשיעור של 25 אחוז בשנים האחרונות. המצוקה, לדעת הרב לנדאו, היא שם כולל לכמה נקודות. הוא פותח בבעייה הדיור הנפוצה.

„זוג שהולך היום לקנות דירה חדשה ב„עמידר" — אומר הרב — צריך לשלם 200 אלף ל"י, ועוד כ־28 אלף ל"י ביסים שונים כמו, מס ערך מוסף, שכר לעורך דין ועוד. מאין יקח זאת? או תארי לעצמך, איך זוג יכול להגיע לדירה?"

— כלומר, איך מסבים שעל הוג הצעיר לשאת מכולם בעול הסיבות?

„עם כל המסים — עונה הרב לנדאו — הגביר נשאר גביר, והקבצן נשאר קבצן. אני מציע שלפחות ישחררו את הזוג הצעיר מסיסים. אני בטוח שזוגות יקבלו הלם כשישבאו על המ־סים החדשים. מה גם שהזוג אינו מקבל מיד את הדירה ועליו להשתכן בינתיים בדירה שכורה. דבר שמהריף את מצבו הפינגסי. ויש בעיה שניה — בעיית הפרנסה. יש בחורים שאינם מצליחים למצוא עבודה, משום שיש להם לכוד מקצוע. אני מכיר זוגות שביטלו את תיקי הנישואין שלהם, לאחר שההברר שהחתן אינו עובד ורק מסתובב. צועקים שיש מהסור בכוח אדם, והנה בחורים רבים מסתובבים. צריך להנכס לעבודה. אולי על ידי פעילויות קהיל־תיות". סעיף אחר המטריד את הרב לנדאו, נוגע לשהותם של סטודנטים בחו"ל.

„זו מכה ממש — קובע הרב לנדאו. באוניברסיטת „בר־אילן" לומדים כ־500 סטודנטים ערבים. אבל יהודי שרוצה ללמוד, נודד לאיטליה.

אלפי יהודים הלומדים בחו"ל מהווים חומר פוטנציאלי להת־בוללות. תורה אין בסטודנט כזה ובוודאי לא יראת שמיים. אם יכיר בחורה גויה, למה שלא יתחתן איתה? ומי אשם בזה, אם לא הממשלה? עכשיו אני שומע שיהודי בארץ, קיבל התקפת לב כששמע שבנו, סטודנט ב„בולוניה", נישא לגויה".

● כיצד מתקנים המצב?

הרב לנדאו אינו משמיע ביקורת לשמה, שכן בצד הדברים הקשים, הוא מביא הצעות בשלו, הניזונות מעובדות חיים.

„צריך לעשות מאמצים לאפשר לסטודנט היהודי, ללמוד כאן — מציע הרב לנדאו. ואם אי אפשר לשבצו במגמה הדרושת מכוצע של ציון 9, שיכניסו אותו לגו שדורשת מבוצע של 8. הרי קיימת מתכונת של הקבצה, לא? נכון שלכל סטודנט עילה לנו הרבה כסף. אבל אני חושב שבעיית „בולידיה" בהשוואה, חמורה יותר. שישפו סטאטיסטיקה, כמה הורים לארץ. בבקשה". הרב לנדאו מחליק באצבעותיו על זקנו הבהיר, וממשיך: „יש עניין כאוב והיא הוצאת המלתחה שגורמת לחוסר בחורים ולריבוי פצועים בעיון הרע (בהדגשה על הכ') חסרים לנו 10 אלפים זוגות!"

„הנקודה הבאה — ממשיך הרב — קשורה למצב החברה שלנו. נפרצו כל הסכרים. כמעט שאין היום בצפון תל־אביב, מבנה מגורים שאין בו שתיים שלוש דירות מושכרות לזוגות לא נשו־אים. בביתי שאני מתגורר בו יש דירה בת שני חדרים, שבכל חדר מתגורר זוג לא נשוי. בזה באה לידי ביטוי ההתרחקות מן התורה. היכן הצניעות היפה שאפיינה את בית ישראל? אפשר להרגיש זאת אפילו כאן, במועצה הדתית כשנערות באות בלבוש לא צנוע. אלה כיוצות שמגישים להן חלוקים לכיסוי. לבה אתה מגיש לנו חלוקים? — הן מתרעמות. במצב ירוד מבחינה מוסרית ודתית, יש זוגות שמצאו „פטנט": נכנסו לעורך־דין והתמו על חוזה משותף למשך המש שנים. ירצו כעבור חמש שנים להאריך — יאריכו; לא ירצו, — ייפרדו. יש זוגות שמסתדרים בלי עורך־דין והם שוכרים דירה לשנתיים.

מה רע? לא צריך להתחתן. למה? כי הזוג הזה פוחד. אילו היו בו מוסר ויהדות, היה מתגבר על הפחדים. יש בחורות השוכרות דירות, ומביאות לשם את הבחורים. אני רואה בכך סיבה ישירה לירידה בספר הנישואין ולירידה המוראלית".

— מוראל? והלא בעיניהם אורח חיים כזה הוא ביטוי לתעגש?

„הם לא מאושרים — קובע הרב — הם כשלים עצמם. שאלתי בחורה החיה עם גבר, אם במקרה שהרצה ילד, תביא אותו לא — ענתה לי. — כי אני חיה על פי הווה

בי, איזה סיפוק יכול להיות לה בחיים כאלה? ודאי שהיא לא שלמה עם עצמה. המצב מביא אותה הדומה לה להתחבר לזה, ולהעיד על עצמן שהן ברוצות".

● הם לא חונכו...

ברם, הרב לנדאו אינו מאשים אותם: „הם לא חונכו — אין להם יהדות, אין להם פרנסה, אין לה דיור. אכבם איני בשלה את עצמי שפתאום הבחורים יהיו צדיקים, והבחורות מהגונות, אבל לדעתי, יש צורך להשקיע כספים בהסברה דתית. זה בלי גבול, נכון. אבל זו הדרך. איני מצדד כלל בכפיה דתית, אלא בהסברה. הציבור הצעיר רוצה לקנות ידע. כאן יש לנו בדריכות לכל זוג כשהדגש הוא יותר על ה„למה", מאשר על ה„איך".

— אם הציבור רוצה הדעת, יש כאן נקודה להיאחז בה.

„אני לא נאחז בנקודה — נענה הרב בהאבור — אלא בגופים. ומאחר שבמערכה החינוך עויינת את היהדות, — נראה לי שהפתרון ייתכן אם לא לדור הזה, אז לדור הבא".

— ולדור הזה?

„איך אומרים ממשיך הרב — משיח יבוא. בינתיים יש לנו בחורים להוכים טובים מאדי".

„קצת — מסכים הרב לנדאו — כי שרואה בזה את העיקר, טוב לו. אבל גם זה (בחורים טובים להוכים) הולך ופוחת. דבבכו מעם הספר לעם החומר „סייפא וספרא" ירדו כרוכים. אנחנו הפסנו את הסייפא. אנבה הספרא, בודדים. ישנן פעולות גדנ"ע לסייפא, האם ישנן פעולות גדנ"ע לספרא? אבל זו שאלה רטורית".

● ירידה במאה זוגות לחודש

כדי לסגור את המעגל, אנו שבים לאותם 25 אחוז מכאיבים. ואם להוסיף את העובדה שעד כה בשנת 76' הובחן בירידה של 100 זוגות להודש, הרי שיש בקים לדאגה.

מה עושה המועצה הדתית כדי להילחם בנגע? בביוחד לאור העובדה שבבקבוקות מסויימים בארץ, בגיעה הירידה לכדי 30 אחוז.

„לכועצה — משיב הרב לנדאו — אין כלים להילחם בזה. דרך הלוהמה שלנו היא להגעים לכל זוג את המקום. אנחנו לא יומרניים ולא שואפים להחזיר את הזוג בתשובה, אבל יש בעידינו נסיון לגשר על הפער בין דתיים לחילוניים, תוך כדי אפשרות לשכור על קשר גם להבא. הם מקבלים זאת יפה מאוד ולא מתייחסים לכך כאל פעולה מיסיונרית. זה מעידה. היו לנו תוכניות לפעולות תרבות שונות שעוכבו בגלל בעיות הקציב. איני רוצה להאשים בכך אף גוף. אני אומר: אני אשם ועביתי אשמים".

*

אצל הרב לנדאו שמצגו שיעור על נושא שבעולם לא הוסר מסדר היום, שהרי למרות הירידה ב־25 אחוז, שומעים קלו חתן וקול כלה, וירושלים מועליה שוב ושוב על ראש שמחתנו. אבל, אבל האם מותר לנו שלא לשנן את שיעורו של הרב לנדאו ולן בשל אותם 25 אחוז המצביעים על ירידה במספר הזוגות הנישאים.

مكتب من الأصل

هكذا من الأصل

בחוג המשפחה

מאת נעמי גוטקינד

אירגון כושל הציב אמנם, על ערב הפתיחה החגיגי של יום הספר הישראלי ביום ראשון השבוע, אך פרט זה וכן כמה מילות הקדמה מפי ראשי אירגון הספרים בעברית עילגת במקצת ובמבטא בריטי בולט, אינם צריכים להסיח את דעתנו מן העיקר — והעיקר, כן העיצוב המפוגנן והנאה של השיער הקצר שחזר למשול בכיפה במלוא הדרו. יום הספר הישראלי היה אירוע שנמשך שלושה ימים במלון הילטון ובמהלכו הוצגו מיטב דגמי התלבושת של ציוד והעזרים הקיימים בתחומים לספרים. אשר להסרוקות — כפי שאת רואה מן התצלום למעלה, השיער מגוזז, לכל היותר, עד תחילת הצוואר, ומבקרים לקצוות עד ראשית הכתפיים. בדרך כלל — בעקיפים היום הספרים תספורות קצוצות „איטליאנו-רסט" עם חיתוך גיאומטרי מגוון, המצריך כמובן ביקורים תכופים במספרה או עם היתוך קצוץ, לתעלות שיער בתולתל כפי שנראה בתצלום המצורף למדור „מה חדש?".

מה חדש?

שבוע אופנת-קיץ ראשון בירושלים

הצורך בעריכת שבוע אופנה נוסף, שיוקדש לאופנת קיץ ויסגור את מעגל עונות השנה מבחינת „חלון הראווה" של תעשיית האופנה הישראלית, הורגש זה מכבר והשנה החלטנו לקיים את הוספת הבכורה של שבוע אופנת הקיץ, ודווקא בירושלים. — דברים אלה שמענו מפי גב' יעל מטלון, מנהלת מרכז האופנה במכון הייצוא הישראלי, במסיבת עתונאים בירושלים. בה השתתפו גם ראש העיר מר טדי קולק ויו"ר מרכז האופנה במכון היצוא הישראלי מר אריה פרנקל.

תעשיית אופנת הקיץ שלנו, ובראש וראשונה זו המעצבת והייצרת בגדי ים, חוף ונופש, רכשה לעצמה זה-מכבר מוניטין בשווקים החשובים של העולם המערבי, כולל ארה"ב — ציינה גב' מטלון — ואנו מאמינים, כי היא בשלה להצגה מיוחדת משלה, שלא תהיה עוד חלק משבוע האופנה המסורתי שאנו מקיימים בחורף בת"א.

יתר על כן: על יסוד בירורים ובדיקות עם קניינים חשובים — לעתים לארה"ב גדולים אולם בעלי מעמד ומוניטין בארצותיהם — אנו סבורים, שמכלול זה של תעשית האופנה שלנו שלו סימני-היכר ישראליים מאפיינים מובהקים, יכול להחזיר אל שווקים והגיים שטרם הגענו אליהם עד כה כוהנו כאן מגוון בעיצוב הבלתי-שגרתי, באיכות הביצוע ובמהימנות האספקה לקונה, לפתוח בפני המפעלים המובילים.

יש לנו — המשיכה גב' מטלון — כמובן גם רקע טבע לשמש כמרכז התעניינות ומשיכה בכל הנוגע לאופנת קיץ: ישראל מוכרת ברחבי העולם כארץ השמש, הים, החולות הזהובים, הפרדסים, המדבר — כל אלה סמלים-נרדפים למה שצריכה ורוצה לבטא ולשרת אופנת קיץ. יש לזכור, כי מעגל סגור של צמד-שבועות — האחד בחורף והשני בקיץ — הינו הנוהל המקובל במבירת אופנה והוא מתבצע על ידי מספר לא-מבוטל של מדינות או ארגוני-יצרנים המקיימים בכלל פעולות מסוג

סגירת המעגל ע"י הוספת שבוע אופנת הקיץ יש לה כמה מעלות ראשות. היא מאפשרת פרישת מלוא היריעה של תעשית האופנה הישראלית, תוך הענקת שירות מקסימלי ואפשרויות רבות לקניינים השונים שבת, שנה, היא מביאה ומקרבת אלינו קניינים ולקוחות שעד בה טרם הגיעו, מאחר שעניינם העיקרי הוא בבגדי קיץ, חוף, בגדים קלים ולבוש אחר המתאים לעונות האביב והקיץ; שלישית, היא מוסיפה אירוע מסחרי-תצוגתי בעולם האופנה הבינלאומית דווקא בין העונות, או ליתר דיוק — מיד בתום הופעת הקיץ „הרשמית" בחלק ניכר ממדינות אירופה.

עובדה אחרונה זו מהווה גם מכשול מסויים, שלפחות במספר שנים ראשונות נצטרך לעשות מאמצים מוגברים כדי להתגבר עליו. אמנם הקניינים — רוב האירופאים וחלק ניכר מן האמריקנים — נמצאים בימי אוגוסט האחרונים כבר לאחר הופעת הקיץ שלהם, בשהם „רעבים לאופנה", אולם הנוהגים המקובלים עד בה גרמו נסיעות קנייה ראשונות רק בסוף ספטמבר וראשית אוקטובר.

עתה, אנו באים לשנות נוהג זה. אנו מקווים, כי בעזרת המוניטין שיצא לשבוע האופנה החורפי שלנו, בכוח היוקרה שיש כבר ליצרני-העילית הישראליים בתחום זה, בעזרת התוכנית שאנו מכינים לקניינים ופעולות ההסברה והתעמולה שאנו מנהלים בינתים נוכל לומר לאחר ה-27 בספטמבר 1976, כי הונח יסוד איתן ונקבעה מסגרת נאותה לשבוע אופנת קיץ קבוע בירושלים.

מאחר שזו מלאכה קשה שאין לצפות בה לא להישגים מידיים ולא לקפיצת-דרך ראוותנים — ויש לזכור, כי בשבוע האופנה הראשון בתל אביב, לפני שנה שנה היה מספר הקניינים פחות מ-200 ובאחרון, בתחילת השנה, הוא הגיע ל-650! — הרי אנו מקווים, כי הצירוף בין אופנה לירושלים, בין חדש לבין עתיק, בין נצחי לבין משתנה יקסום לקניינים ויביאם הנה, בפעם הראשונה אפילו מתוך סקרנות גרידא.

הקונגרס ה-13 של הפדרציה הבינ"ל לכלכלת הבית

מומחים בכלכלת הבית מארצות מתפתחות ומפותחות יפגשו בחודש יולי שנה זו באוניברסיטת ת"א בקונגרס ה-13 של הפדרציה הבינ"ל לכלכלת הבית, כדי לדון בנושאים העיקריים הקשורים בחיי המשפחה והחברה כיום. נושא הקונגרס „חיים ולא קיום בלבד — כלכלת-בית וניצול המשאבים בעולם". כשהבעיות העיקריות הן בתחומי המזון, האנרגיה, וחיי האוכלוסיות. מצפים ליותר מ-1000 משתתפים.

הדיון בקונגרס יתמקד סביב הבעיה כיצד לאזן את הצרכים הבסיסיים של האדם ודרכי הצריכה לבין הספקת המקורות.

כידוע, העובדים בכלכלת הבית, כמוצבים בחיי משפחה, משפיעים על הצריכה המשפחתית ועל נוהגי השמירה על המקורות בתחומים רבים.

המרצים בקונגרס זה יהיו בעלי מוניטין בין-לאומי בתחומים של מקורות המזון וניצולם הנכון, ובתחומי תכנון המשפחה ואקולוגיה משפחתית.

בשר מוזל וכשר כיצד?

בעידן של פיחות זוחל, מס ערך מוסף ואינפלציה דוהרת, מהווה הכרזתו של אלי מיכונה, מנהל חברת „ימפי" למוצרי בשר, כי ביכולתו להוזיל מחיר קילוגרם בשר קפוא בעשר ל"י לפחות, כנות במדבר המבשרים הבדוי כי מתלבטת כל עקרת בית ישראלית.

הוזה זה במסגרת סיור עתונאים במיני מרקט חדש בשרשרת עשרים חנויות דומות של חברה זו המפוזרות ברחבי הארץ. כיצד איפוא מסוגל מר מיכונה, לדבריו, למכור בשר ב-19 ל"י לק"ג כאשר מחירו הממוצע טרם ההעלאה האחרונה היה 29 ל"י? הפלא ייתכן, אם אמנם תאפשר הממשלה לחברתו לייבא את הבשר (היום יבוא בשר הוא מונופול ממשלתי בלבד) ואז ע"י הקיצוץ בתיווך, מתח רווחים נמוך ושיטות מכירה נוסח אמריקה, יתאפשר הדבר. עד לאותו יום מקווה, שכדי לקרבו הת-

ארגנו כבר שנה ויצרני בשר גדולים בארץ המנסים לערוך מלחמה על המונופול הממשלתי, מנשיכה חברה „ימפי" לפתוח את חנויות המיני-מרקט שלה שבהן מצויים כל סוגי הבשר והנקניק ארוזים, חתוכים, מנוקים ובראש וראשונה — מוכשרים למהדרין. חברה זו המוכרת בשר כשר ומוכשר בלבד, בשיטת השירות העצמי (דבר נדיר עדיין בנוף האטליזים המקובל) המפקידה את ההשגחה על תהליך ההכשרה בידי הרבנות הראשית ואת מפתחות המנעול שלה בבת ים בידי הרב המשגיח, האחראי להכשרתו של כל הבשר טרם עיבודו. בצד מיני הבשר (בגולש עד ימפי וקבב) אפשר למצוא על מדפי החנויות הללו גם סלטים ומוצרים המורכבים ע"י החברה עצמה וכן שימורים שחלקם תוצרת הארץ וחלקם מיובאים, הנקנים אף הדק במקומות בהם מתנהלות מכירות חיסול ועודפים במחיר מינימום (דמפינג). בתצלום — צורת הקניה בחנות הבשר המזכירה בכל את הסופר-מרקט המוכר לנו.

חדש במחקר: לילד מפגר אין השפעה שלילית על יתר ילדי המשפחה

באשר נולד למשפחה ילד לא-נורמאלי, הריהו מעמיס עליה לחצים ובעיות העלולים לפגוע בכל בני המשפחה וביחוד בילדים. השאלה המעניינת היא עד כמה גורמים לחצים ומתחים אלה להפרעות בתפקודם הפסיכולוגי של ילדים אלה.

פרטים אלה ניסו לבדוק שלושה חוקרים מאוניברסיטת ויסקונסין בארה"ב. החוקרים בדקו שלושים וחמשה ילדים ממשפחות בהן נולד ילד מפגר: הם גם בדקו קבוצה נוספת, בה היו אחי ילדים שנולדו עם שפה שסועה („שפת ארנבת"). מום זה הוא מבהיל למראה, אך ישנן היום שיטות להסרתו על ידי ניתוחים פלאסטיים. הילדים העוברים ניתוח זה בגיל שנה הם איטיים יותר, אך לאחר מכן הם מתפתחים באופן רגיל. ילדים אחרים זקוקים לניתוחים חוזרים, אך כולם מגיעים להתפתחות נורמאלית ביותר עד גיל עשר, ורובם אינם סובלים מן המום. אצל אחי ילדים בעלי פיגור שכלי, לעומת זאת, הולך הפער וגדל בכל שהילד המפגר גדל.

שלושים וחמישה ילדים, אחיהם של ילדים מפגרים, ושלושים ושש ילדים, אחיהם של ילדים שנולדו עם „שפת ארנבת" עברו, איפוא, סידרה של מבחנים פסיכולוגים. כקבוצה להשוואה שימשו שבעים ואחד ילדים אחרים, הדומים להם בגיל ובמקום למודים.

הממצא המעניין הוא שלא נמצא שום הבדל בין שלוש הקבוצות. כלומר: אחיהם של ילדים מפגרים, אחיהם של ילדים שנולדו עם שפת ארנבת, והילדים שבמשפחתם אין שום מום, לא הראו כל הבדלים ביניהם!

מתברר מתוצאות המחקר שמשפחות מגיעות מפתחות לעצמן דרכים להתמודד עם הבעיה. אמנם התגלה גם כי משפחות שנולד בהן ילד מפגר סובלת יותר, והן עוברות קשיים ממינים שונים, אך נראה שהבעיה המשפחתית, יוצרת גם שיתוף, מעמידה בפני המשפחה מטרה משותפת התורמת לגיבושה, וכך אולי גם מוסברת העובדה ששלומם הנפשי של שאר הילדים אינו נפגע.

שח-מט

בעריכת שלמה קנדלשיין

אוניברסיטת תל-אביב בדרך לזכייה בליגה

בתום הסבוב הי"ט של משחקי הליגה הארצית (הסבוב שלפני האחרון) ממשיכה קבוצת אס"א אוניברסיטת תל-אביב לשמור על מקומה הראשון בליגה הארצית. בסבוב זה ניצחה בצורה בוהקת ½5:½1 את מרכז הנוער א' תל-אביב, והגדילה את פער הנקודות בינה לדולקת אחריה ל-½2 נק' (אלוף הארץ נתן בירנבוים סיים בתיקו עם שמעון כגן). נראה, כי סכוייה לזכות באליפות „בטוחים במדויק" אם כי אין להתעלם מהעובדה שבסבוב האחרון תתמודד בקרב מכריע עם „הפועל" „פרדקליין" ראשון-לציון הנמצאת במקום השני. בסבוב זה סיימה ראשון לציון בתיקו עם אלופה אשתקד אס"א טכניון חיפה.

בתחתית הטבלה ירדו לליגה א' „הפועל" חדרה ו„רובינשטיין" ירושלים שסכוייה להנצל נראים קלושים.

במשחקי המבחן השתק „הפועל" צבר-חפר: נתניה.

התוצאות המלאות:
אס"א אוניברסיטה א' תל-אביב — מרכז הנוער א' תל-אביב ½5 : ½1, „הפועל" רמת-גן — „רובינשטיין" ירושלים ½4 : ½1, „הפועל" צבר-חפר/נתניה — „הפועל" ירושלים 4:2, „הפועל" „פרדקליין" ראשון לציון — אס"א טכניון א' חיפה 3:3, „הפועל" בת-ים — „הפועל" פתח-תקוה 3 : 2, „לסקר" תל-אביב — „הפועל" חדרה (1) 2 : 3.

דירוג הטבלה:
1) אס"א אוניברסיטה א' ת"א — 43 נק' 2) „הפועל" „פרדקליין" ראשון-לציון — ½39 נק' וכו'.

נשיא הפידי"א איבה:

„יש רק אולימפיאדה אחת והיא תיערך בחיפה"

נוכח גל השמועות בדבר נסיון „לטרפד" את אולימפיאדת השחמט בחיפה ולקיים אולימפיאדה נגדית בלוב, שלח נשיא הפידי"א פרופ' מקס איבה מכתב אישי לכל נציגי המדינות החברות בפידי"א.

במכתב הכתוב בתקיפות מדגיש נשיא הארגון העולמי כי: „אולימפיאדת השחמט יש רק אחת, האולימפיאדה בישראל, המוכרת ע"י פידי"א, והיא תיערך בחיפה — בין התאריכים 24.10—11.11.76".

פרופ' איבה מזהיר, כי מתן תמיכה לתחרות השחמט אותה מנסה הארגן בטריפולי — לוב במקביל לאולימפיאדה חיפה, ופניה למדינות החברות בפידי"א להחרים את אולימפיאדת חיפה כמוה כחתירה תחת חוקת הפדרציה הבינלאומית לשחמט.

הפרה בוטה של חוקת הפידי"א, כלשונו של פרופ' איבה. נראה כי גם מדינות עוינות לישראל לא יתנו יד לפגיעה בסמכותה החוקית של פידי"א ובהחלטתה לערוך את אולימפיאדת השחמט בחיפה.

סיוע מדיני כמעט נוסף קבלנו מסינגפור ע"י ד"ר לים, נשיא הפדרציה לשחמט בסינגפור שהפיץ מכתב ובו הוא כותב בין השאר:

„למרות שאין ביכולתו להעלם מקיומה של הפוליטיקה, אל להן לפדרציות החברות בפידי"א לעודד שימוש בשחמט כנשק פוליטי. לכנות את התחרות בטריפולי בשם „נגד אולימפיאדת השחמט בישראל", נוגד את האני מאמין של פידי"א: „כולנו משפחה אחת". ד"ר לים מציין, כי לוב לא חברה בפידי"א, ומן הראוי שמדינות ערביות החברות בפידי"א לא יתנו ידן לפגיעה באולימפיאדת חיפה, שהיא אולימפיאדת הפידי"א.

ד"ר לים מסיים ואומר, כי פדרציית השחמט של סינגפור ופדרציות אחרות המנמנות על הארצות המתפתחות לא השתתפנה בתחרויות בלוב.

המטה האולימפי בישראל מסר, כי נראה שהתחרות הלובית החלה פועלת „בומרנג". פדרציות אחדות מסרו כי התחרות הלובית דרבנה אותן עתה יותר מתמיד לעשות כל מאמץ כדי להתגבר על קשיים כספיים לפניהם הן ניצבות ולהשתתף באולימפיאדת חיפה.

הסטודנטים יוצאים לוונצואלה

נבחרת הסטודנטים של ישראל תשתתף באולימפיאדת הסטודנטים שתתקיים בקאראקס בירת ונצואלה, בין התאריכים 24.6—8.76.

הרכב הנבחרת כולל את אלוף הארץ נתן בירנבוים בלוח הראשון, דוד ברנשטיין, אריה רב, יהודה גרינפלד וחגי שיינוולד.

ארבעת הראשונים השתתפו השנה בגמר אליפות הארץ. ראש המשלחת יהא השחמטאי אבנר הדר, רכז הספורט של אוניברסיטת תל-אביב.

★

בניר עציון הסתיים „שח-נופש" מטעם ענף השחמט ב„אליצור". בתחרות השתתפו 16 שחמטאים.

פרטים מ-א"ם נביא במדור הבא.

בעיה מס. 6

5+2 מט בארבעה מסעים (הלבן מתחיל)

הציונות הדתית

(סוף מעמוד 4)

הישראלית, או גר שנתגייר כהלכה נעשה על-ידי כך בן האומה הישראלית — ניתן התפקיד להשלים את העולם ולהביאו לתכליתו, לאחרית הימים על ידי התורה שניתנה מן השמים.

נושא תפקיד זה של השלמת העולם באנושות, הטיל ד' על ישראל אשר בחר לו לסגולתו בישיבתו בארץ-ישראל ובחייו חיי תורה בכל מישורי החיים, בחיי הכלל ובחיי הפרט. יעודו זה של ישראל, קיומו, יחודו — אמונתו והדתו, מקומו — ארץ ישראל. שירושלים היא תשתיתה.

כשישראל הפר חוק והתנכר ליעודו וקיומו כעם סגולה, ופגם ביחודו, אמונתו ותורתו — נפקד ממנו ארץ-ישראל כמקומו, וישראל הלך בגולה אם מרצונו בשל מאיסה הארץ, שלא היה יכול לעמוד בנסיון הקשיים של „עוני" ו„רוב עבודה"; אם מפני שלא ראה בישובו בה יעוד, יחוד ותכלית — ואם מפני שאחרים לא ראו אותו בעין-טובה מפני ששנאו אותו, אם מתוך קנאה ואם מתוך המבדיל בין ישראל לעמים. ברם, גם כשישראל חוטא, שונה הוא מעמים אחרים „השוכן אתם בתוך טמאותם" והגויים אינם יכולים לסבול את היהודים גם כשהם מהטמאים בטומאת מעשיהם של הגויים הולכים בדרכיהם"). מכיון שגם אז אין קדושתם האלוקית ירושת האבות, פוקעת מהם לגמרי. והשכינה שורה בתוכם, גם אם היא בהסתר, וכשישראל בגולה נתונות כל שלש הקדושות במסתרים, ותכלית הבריאה וחזונה — מרוחקת בהסתר, אבל הם קיימים.

תיקון הפגמים, חידוש האחדה בין שלש הקדושות ושלימותם לקראת יעודם בבריאה — נתונים בידי עם ישראל ובניו; כשם שהוא פגם בהם, כך עליו ובידיו לתקנם; כשם שמעשיהם הלא טובים של העם ובניו הרחיקו אותם מיעדם בשל טשטוש יחודם, כך גם רק במעשיהם הטובים עשויים לקרבם לקיים יעדם ויחודם; גאולת עצמם, גאולת ארצם וגאולת השכינה.

(המשך יבוא)

התכנית לארגון

(סוף מעמוד 6)

לא חל שינוי לטובה בעמדתה כלפינו.

נוסיף לכך: במצב דברים זה יש מקום לחשוש להרעת היחסים בין צרפת לבינינו, כי היא תעשה מאמץ נוסף להתקרב לערבים, אף אם הדבר יהיה על חשבוננו וזאת תוך הגמה להוכיח שהקו שנקבע בפאריס לגבינו אחרי מלחמת ששת הימים הוא הנכון. אחרי ההכרזות העוינות כאת נשיא אלג'יריה נגד צרפת וסרובם של הערבים לשלוח כח שיטור צרפתי ללבנון, מעוניין הנשיא ג'יסקאר ד'אסטן להוכיח שלא חלה הרעה ביחסי צרפת — ערב בעת נשיאותו.

בה עוד, שנשיא של צרפת הוא איש כספים ביסודו, היה שנים רבות שר האוצר בארצו. הוא רואה את עניני העולם באספקלריה כלכלית מסחרית ודאגתו נתונה להרחבת הסחר עם ארצות ערב, בפרט ביכונו בקיש להם כסף לרוב. לכן, הוא לא יהסס לעשות צעד נוסף של התקרבות לערבים ויהיה זה גם על חשבוננו.

הוכחה ברורה לכך היתה לנו בימים אלה עם שיחרור בני הערובה הישראלים בידי הטרוריסטים הערבים באוגנדה. בהודעת הקי-ד"אורסי נאמר: שמחים על שהודכה באה לקיצה ויחד עם זאת מתעוררת השאלה של קומפליקציות בינלאומיות, התקפה על שדה התעופה בארץ זרה. רואים בכך — כפי שהודגש בפאריס „בארץ — איזון מלא בהודעה הרשמית. ההאגה למצוא חן בעיני הערבים. הגרמנים לא נהגו ככה — ודעתם היתה ברורה ולטובת ישראל.

מסעות בנימין

מאת מגדלי מוכר ספרים, עיבוד ובימוי: שמואל בונים, שירים ל' נעימה: נעמי שמר, תפאורה ל' תלבושת: איתן לוי.

מאת ד"ר אמיל פוירשטיין

היה היה תיאטרון בימות — בהנהלת יעקוב אגמון שהפיק הצגות רבות חשובות, שאחדות בהן הפכו בד בבד עם ההצלחה האמנותית גם להצלחות קופתיות. ביניהן ה„גילה" לאיציק מאנגר „הכלה וצייד הפרפרים" מאת נסים אלוני ו„בימריין, „איש חסיד היה" שהפך לשלאגר גדול, מכיוון שסיפק את הגעגועים העזים לנושא יהודי (שכל התיאטראות מחרימים אותו בעקביות!) ולניגון יהודי „לילה בצאיר-כאת א. ב. יהושע, „גושים" לסטרינדברג וגם המחזה „בדרך למוסד סגור", שקבר לאחרונה בצוות סרט כמעט את כל פרסי ה„אוסקאר".

— בימות עסק גם בהצלחה בהצגות „לילדים" („כמע הקסמים") וגם באירגון ארועים-מופעים חד-פעמיים לעצרות. בימות ערך מסעות לחו"ל („איש חסיד היה" לאוסטרליה ולאמריקה), „בימות" הפיק סרטים דוקומנטאריים וגם את „מצורי", „בימות" הוציא ספרים „בימות" הוציא תקליטים רבים הנה ראו זה פלא: האירגון המצליח, שנוהל בכשרון רב הותיר אחריו חובות. הוא נסגר לאות מחאה על כך שלא זכה להכרה רשמית על ידי הממסד ולא קיבל פטור ממסים.

והנה כלפני חצי שנה התבשרנו שהממסד (משרד החינוך והמועצה הציבורית לחינוך ולתרבות) חזר בו מיחסו השלילי, רכש את המוסד התיאטרוני בסכום נאה ועגול ומינה את מנהלו הקודם, למנכ"ל, אם כי הוא מוגה גם למנכ"ל של שני מוסדות אמנותיים אחרים. התיאטרון קם לתחיה והכין הצגה אחת בשנת קם לתחיה והכין הצגה אחת בשנה שהוחלט על ביטול מימון התיאטרון הישן החדש בשל קיצוצים בתקציב. הנימוק להחייאת התיאטרון היה שדרוש ה„תיאטרון נייד" אשר יבקר בעיירות פיתוח וכו'. שגם התאטראות הממסדים האחרים, הבולעים מיליוני לירות, גם הם עוזרים לאחרונה, לא הפריע בקבלת ההחלטה לייסוד התיאטרון כהודע ולא נראה כבזבוז וכהוצאה מיותרת.

ההר הוליד עכבר...

ואם היה ספק בנכונות ההנהגה הנ"ל באה ההצגה הראשונה של התיאטרון הישן-החדש והוכיחה שה„הר הוליד עכבר" הוקמה מאבנה של תשעה עשר הברים שאין להם כל קשר לתיאטרון. שמואל בונים נתבקש לא רק לביים את מסעות בנימין השלישי למגדלי מוכר ספרים. אלא גם לעבד אותו. הוזמנו שירים ונעימות אצל נעמי שמר, אולם שכחו דבר פעוט אחד: בלי שחקנים אין תיאטרון. אמנם ישנם בהצגה שני שחקנים מקצועיים, אולם אין זה מספיק להצגה שלימה. לו היתה תחרות לתפאורה הכעורה והגרועה ביותר על במותינו בעשרות השנים האחרונות, היינו מעניקים את הפרס הראשון לאיתן לוי. מפלצת תפאורתית כזו טרם ראינו על במותינו.

לנו נראה גם בהיות המחזה כלא מוצלחת ביותר, על כל פנים בעיבוד שהגיש לנו הבמאי, מגדלי כתב של מהוהה:

— ואני, מגדלי, מרגיש בנפשי כי אילו רוח ממרום מלאני, מכה ואומר: הקיצה מגדלי, צא מאחורי התנור! לך ומלא חופניך בשמים מאוצרות בנימין ועשה מהם מטעמים לאחיך, כאשר אהבה נפשם! הריני שם אותם ככה לפניכם, אכלו, רבותי וישישו בני מעיכם!

לשוא חיפשנו ה„בשמים"...

ובכן לשוא חיפשנו את „הבשמים כאוצרות בנימין" ואת „המטעמים" שהוכנו מהם. אכלו, רבותי — אמר מגדלי ואנו נשארנו רעבים מאד. ההצגה היא בסך הכל חובבנית מאד, אם כי המנוחה, יופי פולק והדמות המרכזית. אפרים מור, עושים ממיטב יכולתם להציל את הספינה הטובעת. כל השאר חברה סימפאטיים מאד שלא עברו עדיין את טבילת האש בתיאטרון. הבולט ביניהם הוא אחד בשם שפי רייפליך, שהנו בעל כשרון בלי ספק ולו נוכחות בימתית, אולם גם הוא בהתחלת דרכו עדיין. אנו מתפלאים מאד על יעקוב אגמון המצוי בפני ובפנים בסודות אירגון תיאטרון. האם אינו יודע שעם שני שחקנים וחצי אין לעשות תיאטרון? ואם תיאטרון נייד ואם כבר עיירות פיתוח, אז למה דווקא הצגה חובבנית מאד, הרי כן ההכרח היה להגיש לקהל חדש זה את מיטב התיאטרון...

„מבחנו של התיאטרון הוא ביצירותו" כותב יעקוב אגמון לפני עלית מסך ראשון ולצערנו עלינו לקבוע שמבחן זה הוא כשלון גמור, על אף שירים ונעימות של נעמי שמר. נראה שהמסך הראשון יהיה גם המסך האחרון לתיאטרון „בימות" יסות בפעם השניה. זאת גם בשל העיבוד הבלתי גמור והבוסר של הבמאי, אשר בהתחלה, בחלק הראשון, מצא ענין בנעשה על הבמה ובחלק השני בורח מן האניה הטובעת. החלק השני ממש נופל תחת השלחן וחבל, מכוון שלו התעלה על החלק הראשון, ניתן היה להציל משהו.

סרט ושני ספרים על הפשיטה באנטבה

הוליווד, 7 (צ"ר) — אולפני „יוניברסל סטודיוס" הודיעו היום כי יפיקו סרט „הילוך באנטבה", המבוסס על פשיטת הקומנדו הישראלית, בבימויו של ג'ורג רוי היל אשר ביים את הסרט „העקיצה".

הוצאת הספרים האמריקאית „באנטאם בוקס" הודיעה היום כי בשבועיים הקרובים יצאו לאור שני ספרים, בארה"ב ובישראל. על הילוך 110 בני הערובה מאוגנדה.

החברה הודיעה כי העתונאי הישראלי אורי דן מכין עתה גירסה עברית של הספר, אשר יוצא למכירה בראשית השבוע הבא.

ויליאם סטיבנסון, שחיבר את הרב מכר „איש ושמו נועז", המריא לישראל שם ישתף פעולה עם אורי דן בהכנת הגירסה האנגלית, שתהיה מוכנה למכירה ב-19 ביולי.

מפגש שלום בגבול לבנון

(סוף בעמוד 7)

סרן א. מחייך: „הגיע לכאן זקן בן 100, לפחות שביקש לקבל טיפול. אינני יודע כיצד עשה את הדרך לכאן. טיפלנו בו במידת האפשר, הוא היה חולה וסובל בלבו. טיפול מסובך לא יכול היה להינתן לו. בסופו של דבר הבין ועזב את המקום".

הלבנונים משבחים את צה"ל

עצם קיום נקודת הטיפול הזו, לקדמהה במטולה, זוכה לשבחות מפי תושבי האיזור כולו. בבית החולים בצפת שוכבת לבנונית פצועה אשר אינה חדלה מלברך את מושיעיה ולשבחם על הטיפול הטוב והמסור שניתן לה באוהל הסיעולים וכאן בבית החולים. היא מחכה לרגע שישתחררו ותוכל לחזור לכפרה. בשבילה אין לבנון...

התחיל המפרידה בין העמים כל משמעות: זו סתם גדר המפרידה בין שטחים — לא בין בני אדם. „לברכה האירוניה — אומר הרופא — זו היא התפיסה הנכונה ביותר. מי יודע, אולי בעת"ד, אינשאללה!" — הוא מרגיע אותה.

בינתיים, בנקודת הטיפול מתייצב מספר הפונים לאותו יום. הנהירה נראית עתה לכיוון ההפוך. החולים חוזרים לכפריהם. מי בכוחות עצמו ומי נעזר ונשען על בני משפחתו או חבריו. מחר יבואו פונים חדשים, פצועים חדשים. אף אלה יתקבלו בסבלנות ובאורך רוח. צמד נערים חבושים בראשם מנפנף לנו בזרועותיו לשלום.

נקודת גבול אחת — שפע של תקוה לעתיד טוב יותר.

קוקי השקית ליצליה
קל, נקי, טעים, נפלא

מגריבה ללוצין

(סוף מעמוד 5)

„כך היא דרכה של תורה" — על ספסל קשה בבית-המדרש

לפיסקא אחת במכתבו של הרב מלוצין ז"ל, „והנ שקבר סמכנים לא היה ביכלתו לקחת את קרובו (הרב) על שולחנו, הואיל והיה סמוך על שולחן-ואחרים" — ראוי להעיר כי לא זאת היתה הסיבה האמתית.

את אמיתם של הדברים מגלה לנו, בן-אחר וקרוב-משפחתו של הרב דוד-הי"א ז"ל, הסופר-המחנך ר' אברהם שושני ז"ל, שהכיר את הרב או, ואף זכה ללמוד אתו זמן-מה בנערותו. המנ"ל מספר בזכרונות-נעוריו (שהשגתי אותם מבנו, ופרסמתי אותם ב„הצופה", ניסן תשכ"ד) סיפור מעניין, מתוך שיח הוריו, שקלטה אזנו בבוקרה של אחת השבתות הראשונות בחורף תר"ם:

„אמי (פייגה, בת הרב הגאון ר' נפתלי ציוני ז"ל, שהיה רב בלוצין חמשים שנה) שואלת את אבי: משה-בר, שוב „גנבת" את הכר שלך (דרכו של אבא ז"ל היה, להכנס לבית-המדרש לאחר חצות, וכשהיה רואה אחד הבחורים ישן בלי כר למראשותיו, היה הולך לביתו, „גונב" את כרו, וחוזר ומניח אותו בלאט, בזהירות יתרה, מתחת לראשו של אותו בחור. מקרי „גניבה" כאלה היו תכופים אצלנו, ואמא היתה מתלוננת על כך, כי היו לנו כרים מעטים מאד, רק כר אחד לכל אחד מבני הבית). ואמא ממשיכה ואומרת: שמע נא, הן יודע אני אתה, חלש ותשש כח, ובביתנו אין כרים יתרים, ואין זו מן המדה שאתה תישן רוב לילותיך בלי כר למראשותיך, ו„אל תצדק הרבה" אמר החכם, ואתה יודע זאת. לכל הפחות אמור נא לי, לאיזה מבחורי בית-המדרש נתת את הכר בלילות האחרונים הללו? ואבי עונה ואומר: הוא שנה נמתי בלילה בבית-המדרש, ומצאתי נער אחד שוכב על הספסל, בלא כר למראשותיו, והנער הוא צעיר מאד לימים, כמעט בן-גיל הוא לו, לאברהמ'ל שלנו, ודמה היה לי, כי בנו אברהמ'ל שוכב בלי כר למראשותיו, גולה בנכר... גולה למקום תורה... כן, לקחתי את הכר שלי ונשאתי לבית-המדרש, הנחתי למראשותיו של הנער.

אבל מי הוא הנער? שואלת אמי, ואבי עונה: הרי הוא הנער הנפלא, קרובו של רב יעקב רבינוביץ, ירא-שמים גדול ולמדן גדול.

— של רב יעקב רבינוביץ? — מגיבה אמי — „מצוה"-גדולה מאוד עשית! וכי חסרים לרב יעקב כרים וכסתות בביתו, ולא יכול היה לתת לקרובו כר קטן אחד?

— תמוה היה הדבר גם בעיני — עונה אבי — אבל כשדיברתי על אודות הבחור הנפלא הזה עם רב יעקב רבינוביץ, לא היה הדבר תמוה כלל וכלל בעיני. הנער אינו רוצה להנות משלחנו, ואינו רוצה לקבל ממנו שום תמיכה ועזרה. „רוצה אני לקיים — טוען הנער — את הכתוב בתורה, בפרקי אבות: „כך היא דרכה של תורה" — והנער עומד על דעתו, הוא לן יחד עם כל הבחורים בבית-המדרש, וישן על הספסל הקשה".

*

זכרם המבורך של שנות הלימוד בלוצין, ו„געגועי החזון הבלתי-נשכחים", עלו לפני מרן הרב זצ"ל, בחודש-חייו האחרון. כשלמרות יסורי-מחלתו, התאמץ והוסיף לימוד-גמרא בליל ט"ו באב. „זוכר לבני יחידו הגרצ"י שליט"א, „את אהבת-התורה שהיתה בדור הקודם, שבליל ט"ו באב, היה קשה למצוא מקום, בבית המדרש בלוצין, מרוב הבאים ללמוד, מהבעלי-בתים שבעיר (נפש הראי"ה, עמ' י"ז—י"ח).

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

ספר חדש

איתן אריה

שאלות ותשובות וביאורי סוגיות

מאת

הגאון רבי אברהם ליב ראזען זצ"ל

אב"ד מונקעש ופאלטישש

ערך והוסיף

הרב זאב גוטליב

אב"ד גלאסגו

המחיר: —.40 ל"י

משרד ההפצה: תל-אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אוריון — חטיפה לאור היום

ארנון — שבוע 4 — סרפ מתוק

אורנע — שבוע 2 — נהג מונית

הבירה — קן העוקץ

מיטשל — שבוע 5 — קן הקוקיה

תל-אביב

אסתר — שבוע 8 — תעלומת הכספות בשוויץ

גת — שבוע 2 — הרפתקאות פינוקיו

חן — אי בפיסגת העולם

סינרמה — שבוע 4 — לופו בני-יורק

דרייב אין — שבוע 4 — פרפר

פאר — שבוע 5 — קן הקוקיה

חיפה

אודה — שבוע 8 — קוני למל בתל-אביב

אמפי — שבוע 8 — הארטיסטים באולימפיאדה

ארמון — רובין הוד

אורלי — שבוע 6 — עוד יאיר השחר

פאר — שבוע 2 — קן הקוקיה

חן — שבוע 10 — „מלתעות"

ירדן — שבוע 8 — לופו בניו-יורק